

**САВЈЕТ МИНИСТРА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

97

На основу члана 29. став (2) Закона о раду у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 26/04, 7/05, 48/05, 60/10, 32/13 и 93/17), а у вези с чланом 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), Савјет министара Босне и Херцеговине, на 1. сједници одржаној 30. децембра 2019. године, донио је

**ОДЛУКУ
О ИЗМЈЕНАМА ОДЛУКЕ О УСЛОВИМА,
КРИТЕРИЈИМА И НАЧИНУ КОРИШТЕЊА
ГОДИШЊЕГ ОДМОРА ЗА ЗАПОСЛЕНИКЕ И ДРУГЕ
БУЏЕТСКЕ КОРИСНИКЕ У ИНСТИТУЦИЈАМА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

Члан 1.

У Одлуци о условима, критеријима и начину кориштења годишњег одмора за запосленике и друге буџетске кориснике у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 65/19) у члану 14. став (2) се брише.

Досадашњи ст. (3) и (4) постају ст. (2) и (3).

Члан 2.

У Одлуци о условима, критеријима и начину кориштења годишњег одмора за запосленике и друге буџетске кориснике у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 65/19) у члану 17. став (2) се брише.

Досадашњи ст. (3), (4), (5), (6), (7) и (8) постају ст. (2), (3), (4), (5), (6) и (7).

Члан 3.

У Одлуци о условима, критеријима и начину кориштења годишњег одмора за запосленике и друге буџетске кориснике

у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 65/19) у члану 18. став (2) се брише.

Досадашњи ст. (3), (4), (5), (6) и (7) постају ст. (2), (3), (4), (5) и (6).

Члан 4.

(Ступање на снагу)

Ова одлука ступа на снагу даном доношења, а објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 192/19
30. децембра 2019. године
Сарајево

Предсједавајући
Савјета министара БиХ
Др **Зоран Тегелтија**, с. р.

Na osnovu člana 29. stav (2) Zakona o radu u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 26/04, 7/05, 48/05, 60/10, 32/13 i 93/17), a u vezi s članom 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 1. sjednici održanoj 30. decembra 2019. godine, donijelo je

**ODLUKU
O IZMJENAMA ODLUKE O USLOVIMA, KRITERIJIMA
I NAČINU KORIŠTENJA GODIŠNJEG ODMORA ZA
ZAPOSLENIKE I DRUGE BUDŽETSKE KORISNIKE U
INSTITUCIJAMA BOSNE I HERCEGOVINE**

Члан 1.

U Odluci o uslovima, kriterijima i načinu korištenja godišnjeg odmora za zaposlenike i druge budžetske korisnike u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 65/19) u članu 14. stav (2) se briše.

Dosadašnji st. (3) i (4) postaju st. (2) i (3).

Члан 2.

U Odluci o uslovima, kriterijima i načinu korištenja godišnjeg odmora za zaposlenike i druge budžetske korisnike u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 65/19) u članu 17. stav (2) se briše.

Dosadašnji st. (3), (4), (5), (6), (7) i (8) postaju st. (2), (3), (4), (5), (6) i (7).

Члан 3.

U Odluci o uslovima, kriterijima i načinu korištenja godišnjeg odmora za zaposlenike i druge budžetske korisnike u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 65/19) u članu 18. stav (2) se briše.

Dosadašnji st. (3), (4), (5), (6) i (7) postaju st. (2), (3), (4), (5) i (6).

Члан 4.

(Stupanje na snagu)

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 192/19
30. decembra 2019. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Dr. **Zoran Tegeltija**, s. r.

Na temelju članka 29. stavak (2) Zakona o radu u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 26/04, 7/05, 48/05, 60/10, 32/13 i 93/17), a u svezi s člankom 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 1. sjednici održanoj 30. prosinca 2019. godine, donijelo je

ODLUKU

O IZMJENAMA ODLUKE O UVJETIMA, KITERIJIMA I NAČINU KORIŠTENJA GODIŠNJEG ODMORA ZA ZAPOSLENIKE I DRUGE PRORAČUNSKKE KORISNIKE U INSTITUCIJAMA BOSNE I HERCEGOVINE

Чланак 1.

U Odluci o uvjetima, kriterijima i načinu korištenja godišnjeg odmora za zaposlenike i druge proračunske korisnike u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 65/19) u članku 14. stavak (2) se briše.

Dosadašnji st. (3) i (4) postaju st. (2) i (3).

Чланак 2.

U Odluci o uvjetima, kriterijima i načinu korištenja godišnjeg odmora za zaposlenike i druge proračunske korisnike u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 65/19) u članku 17. stavak (2) se briše.

Dosadašnji st. (3), (4), (5), (6), (7) i (8) postaju st. (2), (3), (4), (5), (6) i (7).

Чланак 3.

U Odluci o uvjetima, kriterijima i načinu korištenja godišnjeg odmora za zaposlenike i druge proračunske korisnike u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 65/19) u članku 18. stavak (2) se briše.

Dosadašnji st. (3), (4), (5), (6) i (7) postaju st. (2), (3), (4), (5) i (6).

Чланак 4.

(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 192/19
30. prosinca 2019. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Dr. **Zoran Tegeltija**, v. r.

КОНКУРЕНЦИЈСКИ САВЈЕТ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

98

Конкуренијски савјет Босне и Херцеговине је, на основу члана 25. став (1) тачка е) и члана 42. став (2), те у складу с чланом 12. Закона о конкуренцији ("Службени гласник БиХ", бр. 48/05, 76/07 и 80/09), а рјешавајући по Пријави намјере концентрације привредног субјекта "Telemach" Друштво за пружање услуга у области телекомуникација д.о.о. Сарајево, Илица - Сарајево, ул. Џемала Биједића број 216, 71000 Сарајево, Босна и Херцеговина поднесеној путем пуномоћника, адвоката Нихада Сијерчића из Сарајева, Фра Анђела Звиздовића 1/Б2, 71000 Сарајево, Босна и Херцеговина, дана 07. августа 2019. године под бројем УП-02-26-1-022-1/19, на 61. (шездесетпрвој) сједници одржаној дана 05. новембра 2019. године, донио

ЗАКЉУЧАК

1. Одбацује се Пријава намјере концентрације привредног субјекта "Telemach" Друштво за пружање услуга у области телекомуникација д.о.о. Сарајево, ради непостојања концентрације у моменту подношења исте, у смислу члана 12. Закона о конкуренцији.
2. Овај Закључак биће објављен у "Службеном гласнику БиХ", службеним гласницима ентитета и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине.

Образложење

Конкуренијски савјет Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Конкуренијски савјет) је, дана 07.08.2019. године под бројем УП-02-26-1-022-1/19, заприимио Пријаву намјере концентрације (у даљем тексту: Пријава) привредног субјекта "Telemach" Друштво за пружање услуга у области телекомуникација д.о.о. Сарајево, Илица - Сарајево, ул. Џемала Биједића број 216, 71000 Сарајево, Босна и Херцеговина (у даљем тексту: Подносилац пријаве или Telemach д.о.о.), поднесу путем пуномоћника, адвоката Нихада Сијерчића из Сарајева, Фра Анђела Звиздовића 1/Б2 1, 71000 Сарајево, Босна и Херцеговина, у којој се наводи да ће Подносилац пријаве стећи појединачну контролу над поједином имовином привредног субјекта "ТРИОН ТЕЛ" д.о.о. Бања Лука, Видовданска 8, 78000 Бања Лука, Босна и Херцеговина (ТРИОН ТЕЛ д.о.о.), односно имовином и пословањем овог привредног субјекта који се односи на телекомуникациону оптичку мрежу и пружање телекомуникационих услуга, у смислу члана 12. став (1) тачка б) Закона о конкуренцији (у даљем тексту: Закон).

Увидом у достављену Пријаву, утврђено је да исту због непотпуних података треба допунити, у смислу члана 30. Закона и одредби Одлуке о начину подношења пријаве и критеријумима за оцјену концентрација привредних субјеката ("Службени гласник БиХ", број 34/10 - у даљем тексту: Одлука), слиједом чега је од Подносиоца пријаве затражена допуна, актом број УП-02-26-1-022-2/19 од дана 13.08.2019. године, актима бр. УП-02-26-1-022-4/19 и УП-02-26-1-022-6/19 од дана 10.09.2019. године и актом број УП-02-26-1-022-9/19 од дана 30.09.2019. године.

Подносилац пријаве је доставио додатне податке и тражену документацију поднеском број УП-02-26-1-022-3/19 дана 22.08.2019. године, поднеском број УП-02-26-1-022-8/19 дана 17.09.2019. године и поднеском број УП-02-26-1-022-10/19 дана 02.10.2019. године.

Дана 10.09.2019. године, под бројем УП-02-26-1-022-5/19, Конкуренијски савјет је упутио захтјев за доставом података Регулаторној агенцији за комуникације Босне и

Херцеговине (у даљем тексту: РАК), а у вези достављања званичних података, за које је Подносилац пријаве навео да није у могућности прибавити, на који је РАК одговорио поднеском запримљеним под бројем УП-02-26-1-022-7/19 дана 17.09.2019. године.

Подносилац пријаве је, у смислу члана 30. став (2) Закона, навео да има обавезу подношења Пријаве у Републици Србији, Републици Црној Гори и Републици Сјеверној Македонији.

Након комплетирања Пријаве, Конкурентски савјет је дана 04.11.2019. године Подносиоцу пријаве издао Потврду број УП-02-26-1-022-12/19 о пријему уредне и комплетне пријаве, у смислу члана 30. став (3) Закона.

Конкурентски савјет је утврдио да је Пријава поднесена у прописаном року, у смислу члана 16. став (2) Закона.

Подносилац пријаве, између осталог, наводи да планира закључити уговор о пословној сарадњи са привредним субјектом ТРИОН ТЕЛ д.о.о., који се односи на заједничко пружање релевантних телекомуникационих услуга, те је у вези с тим, дана 07.08.2019. године под бројем УП-04-26-4-023-1/19, од стране привредног субјекта Telemach д.о.о. Сарајево запримљен захтјев за појединачним изузећем уговора о пословно - техничкој сарадњи закључен дана 06.08.2019. године, између напријед наведених привредних субјеката.

1. Учесници предметне трансакције

Учесници планиране трансакције су привредни субјекти "Telemach" Друштво за пружање услуга у области телекомуникација д.о.о. Сарајево, 71000 Сарајево, ул. Џемала Биједића број 216, Босна и Херцеговина и привредни субјекат "ТРИОН ТЕЛ" д.о.о. Бања Лука, Видовданска 8, 78000 Бања Лука, Босна и Херцеговина.

1.1. Привредни субјекат "Telemach" Друштво за пружање услуга у области телекомуникација д.о.о. Сарајево, 71000 Сарајево, ул. Џемала Биједића број 216, Босна и Херцеговина

Привредни субјекат "Telemach" Друштво за пружање услуга у области телекомуникација д.о.о. Сарајево, ул. Џемала Биједића број 216, 71000 Сарајево, Босна и Херцеговина, регистрован је код Опћинског суда у Сарајеву, под матичним бројем (МБС) 65-01-0620-08, ЈИБ 420029890007.

Telemach д.о.о. је привредни субјекат који се налази у 100% власништву друштва Bosnia Broadband S.à.r.l., 2 Rue Edward Steichen, 2540 Luxembourg, Луксембург, те чини дио United Group-е која је под крајњом контролом фондова које савјетује друштво BC Partners LLP, међународни приватни инвестициони фонд са сједиштем у Лондону.

Дјелатност привредног субјекта Telemach д.о.о. је пружање телекомуникационих услуга.

Привредни субјекат Telemach д.о.о. је комуникациони оператер који дистрибуира медијски садржај преко кабловске техничке платформе, ОТТ и сателитске платформе (DTH) и пружа услугу приступа интернету и повезане услуге, као и услуге фиксне телефоније претплатницима.

Привредни субјекат Telemach д.о.о. је носилац следећих дозвола Регулаторне агенције за комуникације Босне и Херцеговине:

- Дозвола за обављање дјелатности оператера јавних електронских комуникационих мрежа број ДМОН - 13/13 од 01.01.2011. године;
- Дозвола за обављање дјелатности даваоца приступа интернету број ДПИУ-ТС/006/13 од 21.01.2011. године;

- Дозвола за пружање фиксних јавних телефонских услуга ДФТУ - 10/13 од 18.04.2011. године и
- Дозволе за дистрибуцију аудиовизуелних медијских услуга радија.

1.1.1 Повезана друштва привредног субјекта "Telemach" Друштво за пружање услуга у области телекомуникација д.о.о. Сарајево

1.1.1. Привредни субјекат Adria News д.о.о. Сарајево

Привредни субјекат Adria News д.о.о. Сарајево, Колодворска 12, 71000 Сарајево, је уписан у судски регистар Опћинског суда у Сарајеву под матичним бројем (МБС) 65-01-0149-14, ЈИБ 4201954280004.

Оснивач и 100% власник привредног субјекта Adria News д.о.о. Сарајево је привредни субјекат Adria News S.à.r.l., 18 rue du Strasbourg, L - 2560 Luxembourg, Луксембург.

Основна дјелатност привредног субјекта Adria News д.о.о. Сарајево је консалтинг.

1.1.2. Привредни субјекат Adria News BH Production д.о.о. Сарајево

Привредни субјекат Adria News BH Production д.о.о. Сарајево, Колодворска 12, 71000 Сарајево, је уписан у судски регистар Опћинског суда у Сарајеву под матичним бројем (МБС) 65-01-0313-14, ЈИБ 4201979860005.

Оснивач и 100% власник привредног субјекта Adria News BH Production д.о.о. Сарајево је привредни субјекат Adria News д.о.о. Сарајево, Колодворска 12, 71000 Сарајево.

Основна дјелатност привредног субјекта Adria News д.о.о. Сарајево је продукција медијских садржаја.

1.1.3. Привредни субјекат CAS Media д.о.о. Сарајево

Привредни субјекат CAS Media д.о.о. Сарајево, Колодворска 12, 71000 Сарајево, је уписан у судски регистар Опћинског суда у Сарајеву под матичним бројем (МБС) 65-01-0625-15, ЈИБ 4202137280007.

Оснивач и 100% власник привредног субјекта CAS Media д.о.о. Сарајево је United Media S.à.r.l., 16 - 18 rue du Strasbourg, L - 2560 Luxembourg, Луксембург.

Основна дјелатност привредног субјекта CAS Media д.о.о. Сарајево је маркетинг.

1.1.4. Привредни субјекат "DIRECT MEDIA KOMUNIKACIJE" д.о.о.

Привредни субјекат DIRECT MEDIA KOMUNIKACIJE д.о.о., Трг солидарности 10, 71000 Сарајево, је уписан у судски регистар Опћинског суда у Сарајеву под матичним бројем (МБС) 65-01-0523-18, ЈИБ 4202538860006.

Оснивач и 100% власник привредног субјекта DIRECT MEDIA KOMUNIKACIJE д.о.о. је привредни субјекат DIRECT MEDIA PREDUZEĆE ZA MARKETINŠKE I PROMOTIVNE AKTIVNOSTI д.о.о. Београд, ул. Антифашистичке борбе бр.136, Београд, Република Србија.

Основна дјелатност привредног субјекта DIRECT MEDIA KOMUNIKACIJE д.о.о. је консалтинг.

1.1.5. Привредни субјекат "Нова БХ" д.о.о. Сарајево

Привредни субјекат Нова БХ д.о.о. Сарајево, Трг солидарности 10, 71000 Сарајево, је уписан у судски регистар Опћинског суда у Сарајеву под матичним бројем (МБС) 65-01-0500-08, ЈИБ 4201224800002.

Оснивач и 100% власник привредног субјекта Нова БХ д.о.о. Сарајево је привредни субјекат Direct Media Komunikacije д.о.о., Трг солидарности 10, 71000 Сарајево.

Основна дјелатност привредног субјекта Нова БХ д.о.о. Сарајево је емитовање ТВ програма.

1.1.6. Привредни субјекат Друштво за унутрашњу и вањску трговину електроопремом "М&Н" Сомпани д.о.о. Сарајево

Привредни субјекат М&Н Сомпани д.о.о. Сарајево, Цемала Биједића 216, 71000 Сарајево, је уписан у судски регистар Опћинског суда у Сарајеву под матичним бројем (МБС) 65-01-0254-13, ЈИБ 420101873006.

Оснивач и 100% власник привредног субјекта М&Н Сомпани д.о.о. Сарајево је привредни субјекат Telemach д.о.о. Сарајево, Цемала Биједића 216, 71000 Сарајево.

Основна дјелатност привредног субјекта М&Н Сомпани д.о.о. Сарајево су телекомуникације.

1.1.7. Привредни субјекат Друштво за услуге, пројектовање, промет, унутрашњу и вањску трговину "ХКБ нет" д.о.о. Сарајево

Привредни субјекат ХКБ нет д.о.о. Сарајево, Цемала Биједића 216, 71000 Сарајево, је уписан у судски регистар Опћинског суда у Сарајеву под матичним бројем (МБС) 65-01-0246-15, ЈИБ 4200946050001.

Оснивач привредног субјекта ХКБ нет д.о.о. Сарајево је привредни субјекат Telemach д.о.о. Сарајево, Цемала Биједића 216, 71000 Сарајево, са 64% власништва у истом.

Основна дјелатност привредног субјекта ХКБ нет д.о.о. Сарајево су телекомуникације.

1.1.8. Привредни субјекат КАБЛОВСКА ТЕЛЕВИЗИЈА "ХС" д.о.о. за услуге, промет, унутрашњу и вањску трговину Сарајево

Привредни субјекат КАТВ ХС д.о.о. Сарајево, Цемала Биједића 216, 71000 Сарајево, је уписан у судски регистар Опћинског суда у Сарајеву под матичним бројем (МБС) 65-01-0133-15, ЈИБ 4200710440003.

Оснивачи привредног субјекта КАТВ ХС д.о.о. Сарајево су привредни субјекат Telemach д.о.о. Сарајево, Цемала Биједића 216, 71000 Сарајево, са 57,47% власништва у истом, те физичка лица, Абаз Фадил и Кабаница Јованка.

Основна дјелатност привредног субјекта КАТВ ХС д.о.о. Сарајево су телекомуникације.

1.2. "ТРИОН ТЕЛ" д.о.о. Бања Лука, Видовданска 8, 78000 Бања Лука, Босна и Херцеговина

Привредни субјекат "ТРИОН ТЕЛ" д.о.о. Бања Лука, Видовданска 8, 78000 Бања Лука, Босна и Херцеговина је регистрован код Окружног привредног суда у Бања Луци, под матичним бројем (МБС) 57-01-0380 и налази се у 100% власништву и под контролом физичког лица, Зорана Лемића.

Дјелатност привредног субјекта ТРИОН ТЕЛ д.о.о. Бања Лука је пружање телекомуникационих услуга.

Према достављеним подацима, привредни субјекат ТРИОН ТЕЛ д.о.о. има око 264 корисника телекомуникационих услуга на подручју града Бања Лука, те посједује оптичку мрежну инфраструктуру коју је дијелом изградио на подручју Града Бања Лука.

Привредни субјекат ТРИОН ТЕЛ д.о.о. је носиоца следећих дозвола Регулаторне агенције за комуникације Босне и Херцеговине:

- Дозвола за обављање дјелатности оператора јавних електронских комуникационих мрежа број ДМОО - 101/15 од 01.12.2015. године;
- Дозвола за обављање дјелатности даваоца приступа интернету број ДПИУ-ТС/08315 од 01.12.2015 године;
- Дозвола за дистрибуцију аудиовизуелних медијских услуга и медијских услуга радија.

Власник привредног субјекта ТРИОН ТЕЛ д.о.о., физичко лице - Зоран Лемић је такође и 100% власник

привредног субјекта "TOP SPORTS CONSULTING" Друштво за спортски консалтинг д.о.о. Бања Лука, Зоре Ковачевић 33, 78000 Бања Лука (основна дјелатност: спортски консалтинг), те врши дјелатност и као самостални привредник путем своје привредне допунске дјелатности "TOP SPORTS CONSULTING" с.п. Бања Лука, која је регистрована на адреси Зоре Ковачевић 33, 78000 Бања Лука (са дјелатностима: односи са јавношћу и дјелатности саопштавања, остале стручне, научне и техничке дјелатности, д.н., те савјетовање које се односи на пословање и остало управљање).

2. Оцјена предметне Пријаве намјере концентрације

Подносилац пријаве је као правни основ намјераване концентрације предочио Меморандум о разумијевању (у даљем тексту: Меморандум), закључен дана 23.07.2019. године између привредних субјеката Telemach д.о.о. и ТРИОН ТЕЛ д.о.о. којим се постављају основни услови договора између страна потписница, а који се односи на: (..)*¹.

У Пријави се наводи да уговорне стране, након доношења одлуке од стране Конкуренијског савјета, планирају у сврху дефинисања детаљних услова трансакције, потписати посебан уговор о купопродаји и преносу предметне имовине и права везаних за дијелове пословања привредног субјекта ТРИОН ТЕЛ д.о.о.

Подносилац пријаве намјерава преузети контролу над дијелом имовине привредног субјекта ТРИОН ТЕЛ д.о.о. Бања Лука тек након евентуалног испуњења одређених услова дефинисаних у Меморандуму, (..)*.

Чланом 4. Меморандума, између осталог, утврђено је да се пословна сарадња између потписница Меморандума проводи тек по коначности/правоснажности Конкуренијског савјета, које је прихватљиво за уговорне стране.

Као правни облик намјераване концентрације, Подносилац пријаве наводи члан 12. став (1) тачка б) Закона, односно стицање контроле једног привредног субјекта над дијеловима другог привредног субјекта. Подносилац пријаве ће, како се наводи у Пријави, у случају испуњавања договорених услова, стећи појединачну контролу над циљном имовином привредног субјекта ТРИОН ТЕЛ д.о.о.

Подносилац Пријаве надаље наводи да ће привредни субјекат ТРИОН ТЕЛ д.о.о. и након провођења трансакције остати у власништву истог физичког лица, Зорана Лемића, јер предмет трансакције нису учешћа у наведеном друштву, него дијелови имовине привредног субјекта ТРИОН ТЕЛ д.о.о. путем којих исти пружа телекомуникацијске услуге.

Закон о конкуренцији је чланом 12. прописао шта се све сматра концентрацијом, док је чланом 14. прописао под којим условима су учесници концентрације обавезни поднијети пријаву намјераване концентрације Конкуренијском савјету.

Да би се предмет Меморандума сматрао концентрацијом у смислу одредби Закона, а у складу са чланом 12. истог, потребно је да представља један од следећих случајева:

- а) Спајање или припајање независних привредних субјеката или дијелова привредних субјеката;
- б) Стицање контроле или доминантног утицаја једног, односно више привредних субјеката над другим, односно више других привредних субјеката или дијелом другог привредног субјекта, односно дијеловима других привредних субјеката, и то:

¹ (..)* - Податак представља пословну тајну

- 1) Стицањем куповином већине акција или учешћа основног капитала, или
 - 2) Стицањем већине права гласа, или
 - 3) На други начин, у складу са одредбама закона које регулишу оснивање привредних субјеката и њихово управљање;
- c) Заједничко улагање на дугорочној основи, два или више независних привредних субјеката, који дјелују као независан привредни субјекат.

(..)*.

(..)*.

(..)*.

Анализом достављене Пријаве као и чињеничног стања предоченог у Пријави, а посебно Меморандума као правног основа Пријаве, Конкурентски савјет је утврдио да потписивањем наведеног документа неће доћи до испуњења услова наведених у члану 12. Закона непосредно након доношења одлуке од стране Конкурентског савјета. (..)*.

(..)*.

(..)*.

Имајући у виду све напријед наведено, Конкурентски савјет је утврдио да је поднесена Пријава преурањена, (..)*.

Конкурентски савјет наглашава да, на основу свега горе наведеног, у моменту подношења предметне Пријаве нису испуњени услови из члана 12. Закона, (..)*.

7. Административна такса

На овај Закључак Подносилац пријаве, у складу са чланом 2. тарифни број 108. став 1. под д) Одлуке о висини административних такси у вези са процесним радњама пред Конкурентским савјетом ("Службени гласник БиХ", бр. 30/06, 18/11 и 75/18), је обавезан платити административну таксу у износу од 1.000,00 КМ у корист Буџета институција Босне и Херцеговине.

8. Поука о правном лијеку

Против овог Закључка није допуштена жалба.

Незадовољна страна може покренути управни спор пред Судом Босне и Херцеговине у року од 30 дана од дана пријема, односно објаве овог Закључка.

Број УП-02-26-1-022-14/19

05. новембра 2019. године

Сарајево

Предсједница

Мр **Аријана Регода -**

Дражић, с. р.

Конкурентско вјеће Босне и Херцеговине је, на основу члана 25. став (1) тачка е) и члана 42. став (2), те у складу са чланом 12. Закона о конкуренцији ("Службени гласник БиХ", бр. 48/05, 76/07 и 80/09), а рјешавајући по Пријави намјере концентрације привредног субјекта "Telemach" Друштво за пружање услуга у области телекомуникација д.о.о. Сарајево, Илџа - Сарајево, ул. Дžемала Биједића број 216, 71000 Сарајево, Босна и Херцеговина поднесеној путем пуномоћника, адвоката Нихада Сјерчића из Сарајева, Фра Андела Звиздовића 1/Б2, 71000 Сарајево, Босна и Херцеговина, дана 07. августа 2019. године под бројем УП-02-26-1-022-1/19, на 61. (шездесетпрвој) сједници одржаној дана 05. новембра 2019. године, донјело

ЗАКЉУЧАК

1. Оdbacuje се Пријава намјере концентрације привредног субјекта "Telemach" Друштво за пружање услуга у области телекомуникација д.о.о. Сарајево, ради непостојања концентрације у моменту подношења исте, у смислу члана 12. Закона о конкуренцији.
2. Овај Закључак бит ће објављен у "Службеном гласнику БиХ", службеним гласилима ентитета и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине.

Образложење

Конкурентско вјеће Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Конкурентско вјеће) је, дана 07.08.2019. године под бројем УП-02-26-1-022-1/19, заприлило Пријаву намјере концентрације (у даљем тексту: Пријава) привредног субјекта "Telemach" Друштво за пружање услуга у области телекомуникација д.о.о. Сарајево, Илџа - Сарајево, ул. Дžемала Биједића број 216, 71000 Сарајево, Босна и Херцеговина (у даљем тексту: Подносилац пријаве или Telemach д.о.о.), поднесеној путем пуномоћника, адвоката Нихада Сјерчића из Сарајева, Фра Андела Звиздовића 1/Б2 1, 71000 Сарајево, Босна и Херцеговина, у којој се наводи да ће Подносилац пријаве стећи појединачну контролу над поједином имовином привредног субјекта "TRION TEL" д.о.о. Банја Лука, Видовдanska 8, 78000 Банја Лука, Босна и Херцеговина (TRION TEL д.о.о.), односно имовином и пословањем овог привредног субјекта који се односи на телекомуникациону оптичку мрежу и пружање телекомуникацијских услуга, у смислу члана 12. став (1) тачка б) Закона о конкуренцији (у даљем тексту: Закон).

Увидом у достављену Пријаву, утврђено је да исту због непотпуних података треба допунити, у смислу члана 30. Закона и одредби Одлуке о начину подношења пријаве и критеријима за оцјену концентрација привредних субјеката ("Службени гласник БиХ", број 34/10 - у даљем тексту: Одлука), сlijедом чега је од Подносиоца пријаве затражена допуна, актом број УП-02-26-1-022-2/19 од дана 13.08.2019. године, актима бр. УП-02-26-1-022-4/19 и УП-02-26-1-022-6/19 од дана 10.09.2019. године и актом број УП-02-26-1-022-9/19 од дана 30.09.2019. године.

Подносилац пријаве је доставио додатне податке и тражену документацију поднеском број УП-02-26-1-022-3/19 дана 22.08.2019. године, поднеском број УП-02-26-1-022-8/19 дана 17.09.2019. године и поднеском број УП-02-26-1-022-10/19 дана 02.10.2019. године.

Дана 10.09.2019. године, под бројем УП-02-26-1-022-5/19, Конкурентско вјеће је упутило захтев за доставом података Регулаторној агенцији за комуникације Босне и Херцеговине (у даљем тексту: РАК), а у вези достављања званичних података, за које је Подносилац пријаве навео да није у могућности прибавити, на који је РАК одговорио поднеском запримљеним под бројем УП-02-26-1-022-7/19 дана 17.09.2019. године.

Подносилац пријаве је, у смислу члана 30. став (2) Закона, навео да има обавезу подношења Пријаве у Републици Србији, Републици Црној Гори и Републици Сјеверној Македонији.

Након компетирања Пријаве, Конкурентско вјеће је дана 04.11.2019. године Подносиоцу пријаве издало Потврду број УП-02-26-1-022-12/19 о пријему уредне и комплетне пријаве, у смислу члана 30. став (3) Закона.

Конкурентско вјеће је утврдило да је Пријава поднесена у прописаном року, у смислу члана 16. став (2) Закона.

Подносилац пријаве, између осталог, наводи да планира закључити уговор о пословној сарадњи са привредним субјектом TRION TEL д.о.о., који се односи на заједничко пружање релевантних телекомуникацијских услуга, те је у вези с тим, дана 07.08.2019. године под бројем УП-04-26-4-023-1/19, од стране привредног субјекта Telemach д.о.о. Сарајево запримљен захтев за појединачним изузећем уговора о пословно - техничкој сарадњи закључен дана 06.08.2019. године, између напријед наведених привредних субјеката.

1. Учесници предметне трансакције

Учесници планиране трансакције су привредни субјекти "Telemach" Друштво за пружање услуга у области телекомуникација д.о.о. Сарајево, 71000 Сарајево, ул. Дžемала Биједића број 216, Босна и Херцеговина и привредни субјект "TRION TEL" д.о.о. Банја Лука, Видовдanska 8, 78000 Банја Лука, Босна и Херцеговина.

1.1. Privredni subjekt "Telemach" Društvo za pružanje usluga u oblasti telekomunikacija d.o.o. Sarajevo, 71000 Sarajevo, ul. Džemala Bijedića broj 216, Bosna i Hercegovina

Privredni subjekt "Telemach" Društvo za pružanje usluga u oblasti telekomunikacija d.o.o. Sarajevo, ul. Džemala Bijedića broj 216, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, registrovan je kod Općinskog suda u Sarajevu, pod matičnim brojem (MBS) 65-01-0620-08, JIB 420029890007.

Telemach d.o.o. je privredni subjekt koji se nalazi u 100% vlasništvu društva Bosnia Broadband S.à.r.l., 2 Rue Edward Steichen, 2540 Luxembourg, Luksemburg, te čini dio United Group-e koja je pod krajnjom kontrolom fondova koje savjetuje društvo BC Partners LLP, međunarodni privatni investicioni fond sa sjedištem u Londonu.

Djelatnost privrednog subjekta Telemach d.o.o. je pružanje telekomunikacijskih usluga.

Privredni subjekt Telemach d.o.o. je komunikacijski operator koji distribuira medijski sadržaj preko kablovske tehničke platforme, OTT i satelitske platforme (DTH) i pruža uslugu pristupa internetu i povezane usluge, kao i usluge fiksne telefonije pretpлатnicima.

Privredni subjekt Telemach d.o.o. je nosilac sljedećih dozvola Regulatorne agencije za komunikacije Bosne i Hercegovine:

- Dozvola za obavljanje djelatnosti operatora javnih elektronskih komunikacijskih mreža broj DMON - 13/13 od 01.01.2011. godine;
- Dozvola za obavljanje djelatnosti davanja pristupa internetu broj DPIU-TS/006/13 od 21.01.2011. godine;
- Dozvola za pružanje fiksnih javnih telefonskih usluga DFTU - 10/13 od 18.04.2011. godine i
- Dozvole za distribuciju audiovizuelnih medijskih usluga radija.

1.1.1 Povezana društva privrednog subjekta "Telemach" Društvo za pružanje usluga u oblasti telekomunikacija d.o.o. Sarajevo**1.1.1.1. Privredni subjekt Adria News d.o.o. Sarajevo**

Privredni subjekt Adria News d.o.o. Sarajevo, Kolodvorska 12, 71000 Sarajevo, je upisan u sudski registar Općinskog suda u Sarajevu pod matičnim brojem (MBS) 65-01-0149-14, JIB 4201954280004.

Osnivač i 100% vlasnik privrednog subjekta Adria News d.o.o. Sarajevo je privredni subjekt Adria News S.à.r.l., 18 rue du Strasbourg, L - 2560 Luxembourg, Luksemburg.

Osnovna djelatnost privrednog subjekta Adria News d.o.o. Sarajevo je konsalting.

1.1.2. Privredni subjekt Adria News BH Production d.o.o. Sarajevo

Privredni subjekt Adria News BH Production d.o.o. Sarajevo, Kolodvorska 12, 71000 Sarajevo, je upisan u sudski registar Općinskog suda u Sarajevu pod matičnim brojem MBS 65-01-0313-14, JIB 4201979860005.

Osnivač i 100% vlasnik privrednog subjekta Adria News BH Production d.o.o. Sarajevo je privredni subjekt Adria News d.o.o. Sarajevo, Kolodvorska 12, 71000 Sarajevo.

Osnovna djelatnost privrednog subjekta Adria News d.o.o. Sarajevo je produkcija medijskih sadržaja.

1.1.3. Privredni subjekt CAS Media d.o.o. Sarajevo

Privredni subjekt CAS Media d.o.o. Sarajevo, Kolodvorska 12, 71000 Sarajevo, je upisan u sudski registar Općinskog suda u Sarajevu pod matičnim brojem (MBS) 65-01-0625-15, JIB 4202137280007.

Osnivač i 100% vlasnik privrednog subjekta CAS Media d.o.o. Sarajevo je United Media S.à.r.l., 16 - 18 rue du Strasbourg, L - 2560 Luxembourg, Luksemburg.

Osnovna djelatnost privrednog subjekta CAS Media d.o.o. Sarajevo je marketing.

1.1.4. Privredni subjekt "DIRECT MEDIA KOMUNIKACIJE" d.o.o.

Privredni subjekt DIRECT MEDIA KOMUNIKACIJE d.o.o., Trg solidarnosti 10, 71000 Sarajevo, je upisan u sudski registar Općinskog suda u Sarajevu pod matičnim brojem (MBS) 65-01-0523-18, JIB 4202538860006.

Osnivač i 100% vlasnik privrednog subjekta DIRECT MEDIA KOMUNIKACIJE d.o.o. je privredni subjekt DIRECT MEDIA PREDUZEĆE ZA MARKETINŠKE I PROMOTIVNE AKTIVNOSTI d.o.o. Beograd, ul. Antifašističke borbe br.13b, Beograd, Republika Srbija.

Osnovna djelatnost privrednog subjekta DIRECT MEDIA KOMUNIKACIJE d.o.o. je konsalting.

1.1.5. Privredni subjekt "Nova BH" d.o.o. Sarajevo

Privredni subjekt Nova BH d.o.o. Sarajevo, Trg solidarnosti 10, 71000 Sarajevo, je upisan u sudski registar Općinskog suda u Sarajevu pod matičnim brojem (MBS) 65-01-0500-08, JIB 4201224800002.

Osnivač i 100% vlasnik privrednog subjekta Nova BH d.o.o. Sarajevo je privredni subjekt Direct Media Komunikacije d.o.o., Trg solidarnosti 10, 71000 Sarajevo.

Osnovna djelatnost privrednog subjekta Nova BH d.o.o. Sarajevo je emitovanje TV programa.

1.1.6. Privredni subjekt Društvo za unutrašnju i vanjsku trgovinu elektroopremom "M&H" Company d.o.o. Sarajevo

Privredni subjekt M&H Company d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića 216, 71000 Sarajevo, je upisan u sudski registar Općinskog suda u Sarajevu pod matičnim brojem (MBS) 65-01-0254-13, JIB 420101873006.

Osnivač i 100% vlasnik privrednog subjekta M&H Company d.o.o. Sarajevo je privredni subjekt Telemach d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića 216, 71000 Sarajevo.

Osnovna djelatnost privrednog subjekta M&H Company d.o.o. Sarajevo su telekomunikacije.

1.1.7. Privredni subjekt Društvo za usluge, projektovanje, promet, unutrašnju i vanjsku trgovinu "HKB net" d.o.o. Sarajevo

Privredni subjekt HKB net d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića 216, 71000 Sarajevo, je upisan u sudski registar Općinskog suda u Sarajevu pod matičnim brojem (MBS) 65-01-0246-15, JIB 4200946050001.

Osnivač privrednog subjekta HKB net d.o.o. Sarajevo je privredni subjekt Telemach d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića 216, 71000 Sarajevo, sa 64% vlasništva u istom.

Osnovna djelatnost privrednog subjekta HKB net d.o.o. Sarajevo su telekomunikacije.

1.1.8. Privredni subjekt KABLOVSKA TELEVIZIJA "HS" d.o.o. za usluge, promet, unutrašnju i vanjsku trgovinu Sarajevo

Privredni subjekt KATV HS d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića 216, 71000 Sarajevo, je upisan u sudski registar Općinskog suda u Sarajevu pod matičnim brojem (MBS) 65-01-0133-15, JIB 4200710440003.

Osnivači privrednog subjekta KATV HS d.o.o. Sarajevo su privredni subjekt Telemach d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića 216, 71000 Sarajevo, sa 57,47% vlasništva u istom, te fizička lica, Abaz Fadil i Kabanica Jovanka.

Osnovna djelatnost privrednog subjekta KATV HS d.o.o. Sarajevo su telekomunikacije.

1.2. "TRION TEL" d.o.o. Banja Luka, Vidovdanska 8, 78000 Banja Luka, Bosna i Hercegovina

Privredni subjekt "TRION TEL" d.o.o. Banja Luka, Vidovdanska 8, 78000 Banja Luka, Bosna i Hercegovina je registrovan kod Okružnog privrednog suda u Banja Luci, pod matičnim brojem (MBS) 57-01-0380 i nalazi se u 100% vlasništvu i pod kontrolom fizičkog lica, Zorana Lemića.

Djelatnost privrednog subjekta TRION TEL d.o.o. Banja Luka je pružanje telekomunikacijskih usluga.

Prema dostavljenim podacima, privredni subjekt TRION TEL d.o.o. ima oko 264 korisnika telekomunikacijskih usluga na području grada Banja Luka, te posjeduje optičku mrežnu infrastrukturu koju je dijelom izgradio na području Grada Banja Luka.

Privredni subjekt TRION TEL d.o.o. je nosilac sljedećih dozvola Regulatorne agencije za komunikacije Bosne i Hercegovine:

- Dozvola za obavljanje djelatnosti operatora javnih elektronskih komunikacijskih mreža broj DMOO - 101/15 od 01.12.2015. godine;
- Dozvola za obavljanje djelatnosti davanja pristupa internetu broj DPIU-TS/08315 od 01.12.2015. godine;
- Dozvola za distribuciju audiovizuelnih medijskih usluga i medijskih usluga radija.

Vlasnik privrednog subjekta TRION TEL d.o.o., fizičko lice - Zoran Lemić je također i 100% vlasnik privrednog subjekta "TOP SPORTS CONSULTING" Društvo za sportski konsalting d.o.o. Banja Luka, Zore Kovačević 33, 78000 Banja Luka (osnovna djelatnost: sportski konsalting), te vrši djelatnost i kao samostalni preduzetnik putem svoje preduzetničke dopunske djelatnosti "TOP SPORTS CONSULTING" s.p. Banja Luka, koja je registrirana na adresi Zore Kovačević 33, 78000 Banja Luka (sa djelatnostima: odnosi sa javnošću i djelatnosti saopštavanja, ostale stručne, naučne i tehničke djelatnosti, d.n., te savjetovanje koje se odnosi na poslovanje i ostalo upravljanje).

2. Ocjena predmetne Prijave namjere koncentracije

Podnosilac prijave je kao pravni osnov namjeravane koncentracije predočio Memorandum o razumijevanju (u daljem tekstu: Memorandum), zaključen dana 23.07.2019. godine između privrednih subjekata Telemach d.o.o. i TRION TEL d.o.o., kojim se postavljaju osnovni uslovi dogovora između strana potpisnica, a koji se odnosi na: (...) ¹.

U Prijavi se navodi da ugovorne strane, nakon donošenja odluke od strane Konkurencijskog vijeća, planiraju u svrhu definisanja detaljnih uslova transakcije, potpisati poseban ugovor o kupoprodaji i prenosu predmetne imovine i prava vezanih za dijelove poslovanja privrednog subjekta TRION TEL d.o.o.

Podnosilac prijave namjerava preuzeti kontrolu nad dijelom imovine privrednog subjekta TRION TEL d.o.o. Banja Luka tek nakon eventualnog ispunjenja određenih uslova definisanih u Memorandumu, (...) ^{*}.

(...) ^{*}.

Članom 4. Memoranduma, između ostalog, utvrđeno je da se poslovna saradnja između potpisnica Memoranduma sprovodi tek po konačnosti/pravosnažnosti Konkurencijskog vijeća, koje je prihvatljivo za ugovorne strane.

Kao pravni oblik namjeravane koncentracije, Podnosilac prijave navodi član 12. stav (1) tačka b) Zakona, odnosno sticanje kontrole jednog privrednog subjekta nad dijelovima drugog privrednog subjekta. Podnosilac prijave će, kako se navodi u Prijavi, u slučaju ispunjavanja dogovorenih uslova, steći

pojedinačnu kontrolu nad ciljnom imovinom privrednog subjekta TRION TEL d.o.o.

Podnosilac Prijave nadalje navodi da će privredni subjekt TRION TEL d.o.o. i nakon sprovođenja transakcije ostati u vlasništvu istog fizičkog lica, Zorana Lemića, jer predmet transakcije nisu udjeli u navedenom društvu, nego dijelovi imovine privrednog subjekta TRION TEL d.o.o. putem kojih isti pruža telekomunikacijske usluge.

Zakon o konkurenciji je članom 12. propisao šta se sve smatra koncentracijom, dok je članom 14. propisao pod kojim uslovima su učesnici koncentracije obavezni podnijeti prijavu namjeravane koncentracije Konkurencijskom vijeću.

Da bi se predmet Memoranduma smatrao koncentracijom u smislu odredbi Zakona, a u skladu sa članom 12. istog, potrebno je da predstavlja jedan od sljedećih slučajeva:

- a) Spajanje ili pripajanje nezavisnih privrednih subjekata ili dijelova privrednih subjekata;
- b) Sticanje kontrole ili dominantnog uticaja jednog, odnosno više privrednih subjekata nad drugim, odnosno više drugih privrednih subjekata ili dijelom drugog privrednog subjekta, odnosno dijelovima drugih privrednih subjekata, i to:
 - 1) Sticanjem kupovinom većine dionica ili udjela osnovnog kapitala, ili
 - 2) Sticanjem većine prava glasa, ili
 - 3) Na drugi način, u skladu sa odredbama zakona koje regulišu osnivanje privrednih subjekata i njihovo upravljanje;
- c) Zajedničko ulaganje na dugoročnoj osnovi, dva ili više nezavisnih privrednih subjekata, koji djeluju kao nezavisan privredni subjekt.

(...) ^{*}.

(...) ^{*}.

(...) ^{*}.

Analizom dostavljene Prijave kao i činjeničnog stanja predočenog u Prijavi, a posebno Memoranduma kao pravnog osnova Prijave, Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da potpisivanjem navedenog dokumenta neće doći do ispunjenja uslova navedenih u članu 12. Zakona neposredno nakon donošenja odluke od strane Konkurencijskog vijeća. (...) ^{*}.

(...) ^{*}.

(...) ^{*}.

Imajući u vidu sve naprijed navedeno, Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da je podnesena Prijava preuranjena, (...) ^{*}.

Konkurencijsko vijeće naglašava da, na osnovu svega gore navedenog, u momentu podnošenja predmetne Prijave nisu ispunjeni uslovi iz člana 12. Zakona, (...) ^{*}.

7. Administrativna taksa

Na ovaj Zaključak Podnosilac prijave, u skladu sa članom 2. tarifni broj 108. stav 1. pod d) Odluke o visini administrativnih taksi u vezi sa procesnim radnjama pred Konkurencijskim vijećem ("Službeni glasnik BiH", br. 30/06, 18/11 i 75/18), je obavezan platiti administrativnu taksu u iznosu od 1.000,00 KM u korist Budžeta institucija Bosne i Hercegovine.

8. Pouka o pravnom lijeku

Protiv ovog Zaključka nije dopuštena žalba.

Nezadovoljna strana može pokrenuti upravni spor pred Sudom Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema, odnosno objave ovog Zaključka.

Broj UP-02-26-1-022-14/19

05. novembra 2019. godine

Sarajevo

Predsjednica

Mr. Arijana Regoda-Dražić, s. r.

¹ (...) ^{*} - Podatak predstavlja poslovnu tajnu

Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine je, na temelju članka 25. stavak (1) točka e) i članka 42. stavak (2), te sukladno članku 12. Zakona o konkurenciji ("Službeni glasnik BiH", br. 48/05, 76/07 i 80/09), a rješavajući po Prijavi namjere koncentracije gospodarskog subjekta "Telemach" Društvo za pružanje usluga u oblasti telekomunikacija d.o.o. Sarajevo, Ilidža - Sarajevo, ul. Džemala Bijedića broj 216, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina podnesenoj putem punomoćnika, odvjetnika Nihada Sijerčića iz Sarajeva, Fra Anđela Zvizdovića 1/B2, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, dana 07. kolovoza 2019. godine pod brojem UP-02-26-1-022-1/19, na 61. (šezdesetprvoj) sjednici održanoj dana 05. studenog 2019. godine, donijelo

ZAKLJUČAK

1. Odbacuje se Prijava namjere koncentracije gospodarskog subjekta "Telemach" Društvo za pružanje usluga u oblasti telekomunikacija d.o.o. Sarajevo, radi nepostojanja koncentracije u momentu podnošenja iste, u smislu članka 12. Zakona o konkurenciji.
2. Ovaj Zaključak bit će objavljen u "Službenom glasniku BiH", službenim glasilima entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

Obrazloženje

Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Konkurencijsko vijeće) je, dana 07.08.2019. godine pod brojem UP-02-26-1-022-1/19, zaprimilo Prijavu namjere koncentracije (u daljnjem tekstu: Prijava) gospodarskog subjekta "Telemach" Društvo za pružanje usluga u oblasti telekomunikacija d.o.o. Sarajevo, Ilidža - Sarajevo, ul. Džemala Bijedića broj 216, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina (u daljnjem tekstu: Podnositelj prijave ili Telemach d.o.o.), podnesenu putem punomoćnika, odvjetnika Nihada Sijerčića iz Sarajeva, Fra Anđela Zvizdovića 1/B2 1, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, u kojoj se navodi da će Podnositelj prijave steći pojedinačnu kontrolu nad pojedinom imovinom gospodarskog subjekta "TRION TEL" d.o.o. Banja Luka, Vidovdanska 8, 78000 Banja Luka, Bosna i Hercegovina (TRION TEL d.o.o.), odnosno imovinom i poslovanjem ovog gospodarskog subjekta koji se odnosi na telekomunikacijsku optičku mrežu i pružanje telekomunikacijskih usluga, u smislu članka 12. stavak (1) točka b) Zakona o konkurenciji (u daljnjem tekstu: Zakon).

Uvidom u dostavljenu Prijavu, utvrđeno je da istu zbog nepotpunih podataka treba dopuniti, u smislu članka 30. Zakona i odredbi Odluke o načinu podnošenja prijave i kriterijima za ocjenu koncentracija gospodarskih subjekata ("Službeni glasnik BiH", broj 34/10 - u daljnjem tekstu: Odluka), slijedom čega je od Podnositelja prijave zatražena dopuna, aktom broj UP-02-26-1-022-2/19 od dana 13.08.2019. godine, aktima br. UP-02-26-1-022-4/19 i UP-02-26-1-022-6/19 od dana 10.09.2019. godine i aktom broj UP-02-26-1-022-9/19 od dana 30.09.2019. godine.

Podnositelj prijave je dostavio dodatne podatke i traženu dokumentaciju podneskom broj UP-02-26-1-022-3/19 dana 22.08.2019. godine, podneskom broj UP-02-26-1-022-8/19 dana 17.09.2019. godine i podneskom broj UP-02-26-1-022-10/19 dana 02.10.2019. godine.

Dana 10.09.2019. godine, pod brojem UP-02-26-1-022-5/19, Konkurencijsko vijeće je uputilo zahtjev za dostavom podataka Regulatornoj agenciji za komunikacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: RAK), a u svezi dostavljanja zvaničnih podataka, za koje je Podnositelj prijave naveo da nije u mogućnosti pribaviti, na koji je RAK odgovorio podneskom zaprimljenim pod brojem UP-02-26-1-022-7/19 dana 17.09.2019. godine.

Podnositelj prijave je, u smislu članka 30. stavak (2) Zakona, naveo da ima obvezu podnošenja Prijave u Republici Srbiji, Republici Crnoj Gori i Republici Sjevernoj Makedoniji.

Nakon kompletiranja Prijave, Konkurencijsko vijeće je dana 04.11.2019. godine Podnositelju prijave izdalo Potvrdu broj UP-02-26-1-022-12/19 o prijemu uredne i kompletne prijave, u smislu članka 30. stavak (3) Zakona.

Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da je Prijava podnesena u propisanom roku, u smislu članka 16. stavak (2) Zakona.

Podnositelj prijave, između ostalog, navodi da planira zaključiti ugovor o poslovnoj suradnji sa gospodarskim subjektom TRION TEL d.o.o., koji se odnosi na zajedničko pružanje mjerodavnih telekomunikacijskih usluga, te je u svezi s tim, dana 07.08.2019. godine pod brojem UP-04-26-4-023-1/19, od strane gospodarskog subjekta Telemach d.o.o. Sarajevo zaprimljen zahtjev za pojedinačnim izuzećem ugovora o poslovno - tehničkoj suradnji zaključen dana 06.08.2019. godine, između naprijed navedenih gospodarskih subjekata.

1. Sudionici predmetne transakcije

Sudionici planirane transakcije su gospodarski subjekti "Telemach" Društvo za pružanje usluga u oblasti telekomunikacija d.o.o. Sarajevo, 71000 Sarajevo, ul. Džemala Bijedića broj 216, Bosna i Hercegovina i gospodarski subjekt "TRION TEL" d.o.o. Banja Luka, Vidovdanska 8, 78000 Banja Luka, Bosna i Hercegovina.

1.1. Gospodarski subjekt "Telemach" Društvo za pružanje usluga u oblasti telekomunikacija d.o.o. Sarajevo, 71000 Sarajevo, ul. Džemala Bijedića broj 216, Bosna i Hercegovina

Gospodarski subjekt "Telemach" Društvo za pružanje usluga u oblasti telekomunikacija d.o.o. Sarajevo, ul. Džemala Bijedića broj 216, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, registriran je kod Općinskog suda u Sarajevu, pod matičnim brojem (MBS) 65-01-0620-08, JIB 420029890007.

Telemach d.o.o. je gospodarski subjekt koji se nalazi u 100% vlasništvu društva Bosnia Broadband S.à.r.l., 2 Rue Edward Steichen, 2540 Luxembourg, Luksemburg, te čini dio United Group-e koja je pod krajnjom kontrolom fondova koje savjetuje društvo BC Partners LLP, međunarodni privatni investicioni fond sa sjedištem u Londonu.

Djelatnost gospodarskog subjekta Telemach d.o.o. je pružanje telekomunikacijskih usluga.

Gospodarski subjekt Telemach d.o.o. je komunikacijski operator koji distribuira medijski sadržaj preko kablске tehničke platforme, OTT i satelitske platforme (DTH) i pruža uslugu pristupa internetu i povezane usluge, kao i usluge fiksne telefonije pretpлатnicima.

Gospodarski subjekt Telemach d.o.o. je nositelj slijedećih dozvola Regulatorne agencije za komunikacije Bosne i Hercegovine:

- Dozvola za obavljanje djelatnosti operatora javnih elektronskih komunikacijskih mreža broj DMON - 13/13 od 01.01.2011. godine;
- Dozvola za obavljanje djelatnosti davatelja pristupa internetu broj DPIU-TS/006/13 od 21.01.2011. godine;
- Dozvola za pružanje fiksnih javnih telefonskih usluga DFTU - 10/13 od 18.04.2011. godine i
- Dozvole za distribuciju audiovizualnih medijskih usluga radija.

1.1.1 Povezana društva gospodarskog subjekta "Telemach" Društvo za pružanje usluga u oblasti telekomunikacija d.o.o. Sarajevo

1.1.1. Gospodarski subjekt Adria News d.o.o. Sarajevo

Gospodarski subjekt Adria News d.o.o. Sarajevo, Kolodvorska 12, 71000 Sarajevo, je upisan u sudski registar Općinskog suda u Sarajevu pod matičnim brojem (MBS) 65-01-0149-14, JIB 4201954280004.

Osnivač i 100% vlasnik gospodarskog subjekta Adria News d.o.o. Sarajevo je gospodarski subjekt Adria News S.a.r.l., 18 rue du Strasbourg, L - 2560 Luxembourg, Luksemburg.

Temeljna djelatnost gospodarskog subjekta Adria News d.o.o. Sarajevo je konzalting.

1.1.2. Gospodarski subjekt Adria News BH Production d.o.o. Sarajevo

Gospodarski subjekt Adria News BH Production d.o.o. Sarajevo, Kolodvorska 12, 71000 Sarajevo, je upisan u sudski registar Općinskog suda u Sarajevu pod matičnim brojem (MBS) 65-01-0313-14, JIB 4201979860005.

Osnivač i 100% vlasnik gospodarskog subjekta Adria News BH Production d.o.o. Sarajevo je gospodarski subjekt Adria News d.o.o. Sarajevo, Kolodvorska 12, 71000 Sarajevo.

Temeljna djelatnost gospodarskog subjekta Adria News d.o.o. Sarajevo je produkcija medijskih sadržaja.

1.1.3. Gospodarski subjekt CAS Media d.o.o. Sarajevo

Gospodarski subjekt CAS Media d.o.o. Sarajevo, Kolodvorska 12, 71000 Sarajevo, je upisan u sudski registar Općinskog suda u Sarajevu pod matičnim brojem (MBS) 65-01-0625-15, JIB 4202137280007.

Osnivač i 100% vlasnik gospodarskog subjekta CAS Media d.o.o. Sarajevo je United Media S.a.r.l., 16 - 18 rue du Strasbourg, L - 2560 Luxembourg, Luksemburg.

Temeljna djelatnost gospodarskog subjekta CAS Media d.o.o. Sarajevo je marketing.

1.1.4. Gospodarski subjekt "DIRECT MEDIA KOMUNIKACIJE" d.o.o.

Gospodarski subjekt DIRECT MEDIA KOMUNIKACIJE d.o.o., Trg solidarnosti 10, 71000 Sarajevo, je upisan u sudski registar Općinskog suda u Sarajevu pod matičnim brojem (MBS) 65-01-0523-18, JIB 4202538860006.

Osnivač i 100% vlasnik gospodarskog subjekta DIRECT MEDIA KOMUNIKACIJE d.o.o. je gospodarski subjekt DIRECT MEDIA PREDUZEĆE ZA MARKETINŠKE I PROMOTIVNE AKTIVNOSTI d.o.o. Beograd, ul. Antifašističke borbe br.13b, Beograd, Republika Srbija.

Temeljna djelatnost gospodarskog subjekta DIRECT MEDIA KOMUNIKACIJE d.o.o. je konzalting.

1.1.5. Gospodarski subjekt "Nova BH" d.o.o. Sarajevo

Gospodarski subjekt Nova BH d.o.o. Sarajevo, Trg solidarnosti 10, 71000 Sarajevo, je upisan u sudski registar Općinskog suda u Sarajevu pod matičnim brojem (MBS) 65-01-0500-08, JIB 4201224800002.

Osnivač i 100% vlasnik gospodarskog subjekta Nova BH d.o.o. Sarajevo je gospodarski subjekt Direct Media Komunikacije d.o.o., Trg solidarnosti 10, 71000 Sarajevo.

Temeljna djelatnost gospodarskog subjekta Nova BH d.o.o. Sarajevo je emitiranje TV programa.

1.1.6. Gospodarski subjekt Društvo za unutrašnju i vanjsku trgovinu elektroopremom "M&H" Company d.o.o. Sarajevo

Gospodarski subjekt M&H Company d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića 216, 71000 Sarajevo, je upisan u sudski registar Općinskog suda u Sarajevu pod matičnim brojem (MBS) 65-01-0254-13, JIB 4201018730006.

Osnivač i 100% vlasnik gospodarskog subjekta M&H Company d.o.o. Sarajevo je gospodarski subjekt Telemach d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića 216, 71000 Sarajevo.

Temeljna djelatnost gospodarskog subjekta M&H Company d.o.o. Sarajevo su telekomunikacije.

1.1.7. Gospodarski subjekt Društvo za usluge, projektovanje, promet, unutrašnju i vanjsku trgovinu "HKB net" d.o.o. Sarajevo

Gospodarski subjekt HKB net d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića 216, 71000 Sarajevo, je upisan u sudski registar Općinskog suda u Sarajevu pod matičnim brojem (MBS) 65-01-0246-15, JIB 4200946050001.

Osnivač gospodarskog subjekta HKB net d.o.o. Sarajevo je gospodarski subjekt Telemach d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića 216, 71000 Sarajevo, sa 64% vlasništva u istom.

Temeljna djelatnost gospodarskog subjekta HKB net d.o.o. Sarajevo su telekomunikacije.

1.1.8. Gospodarski subjekt KABLOVSKA TELEVIZIJA "HS" d.o.o. za usluge, promet, unutrašnju i vanjsku trgovinu Sarajevo

Gospodarski subjekt KATV HS d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića 216, 71000 Sarajevo, je upisan u sudski registar Općinskog suda u Sarajevu pod matičnim brojem (MBS) 65-01-0133-15, JIB 4200710440003.

Osnivači gospodarskog subjekta KATV HS d.o.o. Sarajevo su gospodarski subjekt Telemach d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića 216, 71000 Sarajevo, sa 57,47% vlasništva u istom, te fizičke osobe, Abaz Fadil i Kabanica Jovanka.

Temeljna djelatnost gospodarskog subjekta KATV HS d.o.o. Sarajevo su telekomunikacije.

1.2. "TRION TEL" d.o.o. Banja Luka, Vidovdanska 8, 78000 Banja Luka, Bosna i Hercegovina

Gospodarski subjekt "TRION TEL" d.o.o. Banja Luka, Vidovdanska 8, 78000 Banja Luka, Bosna i Hercegovina je registriran kod Okružnog privrednog suda u Banja Luci, pod matičnim brojem (MBS) 57-01-0380 i nalazi se u 100% vlasništvu i pod kontrolom fizičke osobe, Zorana Lemića.

Djelatnost gospodarskog subjekta TRION TEL d.o.o. Banja Luka je pružanje telekomunikacijskih usluga.

Prema dostavljenim podacima, gospodarski subjekt TRION TEL d.o.o. ima oko 264 korisnika telekomunikacijskih usluga na području grada Banja Luka, te posjeduje optičku mrežnu infrastrukturu koju je dijelom izgradio na području Grada Banja Luka.

Gospodarski subjekt TRION TEL d.o.o. je nositelj slijedećih dozvola Regulatorne agencije za komunikacije Bosne i Hercegovine:

- Dozvola za obavljanje djelatnosti operatora javnih elektronskih komunikacijskih mreža broj DMOO - 101/15 od 01.12.2015. godine;
- Dozvola za obavljanje djelatnosti davatelja pristupa internetu broj DPIU-TS/08315 od 01.12.2015. godine;
- Dozvola za distribuciju audiovizualnih medijskih usluga i medijskih usluga radija.

Vlasnik gospodarskog subjekta TRION TEL d.o.o., fizičko lice - Zoran Lemić je također i 100% vlasnik gospodarskog subjekta "TOP SPORTS CONSULTING" Društvo za sportski konsalting d.o.o. Banja Luka, Zore Kovačević 33, 78000 Banja Luka (temeljna djelatnost: sportski konzalting), te vrši djelatnost i kao samostalni poduzetnik putem svoje poduzetničke dopunske djelatnosti "TOP SPORTS CONSULTING" s.p. Banja Luka, koja je registrirana na adresi Zore Kovačević 33, 78000 Banja Luka (sa djelatnostima: odnosi sa javnošću i djelatnosti saopćivanja, ostale stručne, naučne i tehničke djelatnosti, d.n., te savjetovanje koje se odnosi na poslovanje i ostalo upravljanje).

2. Оцена предметне Пријаве намјере концентрације

Подносилац пријаве је као правни темељ намјераване концентрације предао Меморандум о разумијевању (у даљњем тексту: Меморандум), закључен дана 23.07.2019. године између пословних субјеката Telemach d.o.o. и TRION TEL d.o.o., којим се постављају темељни услови договора између страна потписница, а који се односи на: (...) ¹.

У Пријави се наводи да уговорне стране, након доношења одлуке од стране Конкуренцијског вијећа, планирају у сврху дефинирања детаљних услова трансакције, потписати посебан уговор о купопродаји и пријеносу предметне имовине и права везаних за дијелове пословања пословног субјекта TRION TEL d.o.o.

Подносилац пријаве намјерава преузети контролу над дијелом имовине пословног субјекта TRION TEL d.o.o. Бања Лука тек након евентуалног испуњења одређених услова дефинираних у Меморандуму, (...) ^{*}.

(...) ^{*}.

Чланком 4. Меморандума, између осталог, утврђено је да се пословна сарадња између потписница Меморандума проводи тек по коначности правоснажности Конкуренцијског вијећа, које је прихватљиво за уговорне стране.

Као правни облик намјераване концентрације, Подносилац пријаве наводи чланак 12. ставак (1) тачка б) Закона, односно стјечање контроле једног пословног субјекта над дијеловима другог пословног субјекта. Подносилац пријаве ће, како се наводи у Пријави, у случају испуњавања договорених услова, стећи појединачну контролу над циљном имовином пословног субјекта TRION TEL d.o.o.

Подносилац Пријаве nadalje наводи да ће пословни субјект TRION TEL d.o.o. и након provedbe трансакције остати у власништву исте физичке особе, Зорана Лемича, јер предмет трансакције нису удјели у наведеном друштву, него дијелови имовине пословног субјекта TRION TEL d.o.o. путем којих исти пружа телекомуникациске услуге.

Закон о конкуренцији је чланком 12. прописао шта се све сматра концентрацијом, док је чланком 14. прописао под којим условима су судионици концентрације обавезни поднјети пријаву намјераване концентрације Конкуренцијском вијећу.

Да би се предмет Меморандума сматрао концентрацијом у смислу одредби Закона, а сукладно чланку 12. истог, потребно је да представља један од слиједечих случајева:

- а) Спајање или припајање неовисних пословних субјеката или дијелова пословних субјеката;
- б) Стјечање контроле или владајућег утицаја једног, односно више пословних субјеката над другим, односно више других пословних субјеката или дијелом другог пословног субјекта, односно дијеловима других пословних субјеката, и то:
 - 1) Стјечањем куповином већине дionica или удјела темељног капитала, или
 - 2) Стјечањем већине права гласа, или
 - 3) На други начин, сукладно одредбама закона које регулирају оснивање пословних субјеката и њихово управљање;
- в) Заједничко улагање на дугорочној основи, два или више неовисних пословних субјеката, који дјелују као неовисан пословни субјект.

(...) ^{*}.

(...) ^{*}.

(...) ^{*}.

Анализом достављене Пријаве као и чинjenичног стања предoченoг у Пријави, а посебно Меморандума као правног темеља Пријаве, Конкуренцијско вијеће је утврдило да потписивањем наведеног документа неће доћи до испуњења

услова наведених у чланку 12. Закона непосредно након доношења одлуке од стране Конкуренцијског вијећа. (...) ^{*}.

(...) ^{*}.

(...) ^{*}.

Имајући у виду све напред наведено, Конкуренцијско вијеће је утврдило да је поднесена Пријава преурањена, (...) ^{*}.

Конкуренцијско вијеће наглашава да, темељем свега горе наведеног, у моменту подношења предметне Пријаве нису испуњени услови из чланка 12. Закона, (...) ^{*}.

7. Административна пристојба

На овај Закључак Подносилац пријаве, сукладно чланку 2. тарифни број 108. ставак 1. под д) Одлуке о висини административних пристојби у свежи са процесним радњама пред Конкуренцијским вијећем ("Службени гласник БиХ", бр. 30/06, 18/11 и 75/18), је обавезан платити административну пристојбу у износу од 1.000,00 КМ у корист Прорачуна институција Босне и Херцеговине.

8. Поука о правном лијеку

Против овог Закључка није допуштен прзив.

Незадовољна страна може покренути управни спор пред Судом Босне и Херцеговине у року од 30 дана од дана примитка, односно објаве овог Закључка.

Број UP-02-26-1-022-14/19

05. студенoга 2019. године

Сарајево

Предсједница

Мр. Аријана Регода - Дражић, в. р.

АГЕНЦИЈА ЗА ДРЖАВНУ СЛУЖБУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

99

На основу члана 32а. став 4. Закона о државној служби у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09, 8/10, 40/12 и 93/17) и чл. 98. и 99. ст. 1. и 2. Закона о управи ("Службени гласник БиХ", бр. 32/02, 102/09 и 72/17), Агенција за државну службу доноси

ПРАВИЛНИК

О ИЗМЈЕНИ И ДОПУНАМА ПРАВИЛНИКА О ПОСТУПЦИМА ОГЛАШАВАЊА, ИЗБОРА КАНДИДАТА, ПРЕМЈЕШТАЈА И ПОСТАВЉЕЊА ДРЖАВНИХ СЛУЖБЕНИКА У СЛУЧАЈУ ПРЕНОСА ИЛИ ПРЕУЗИМАЊА НАДЛЕЖНОСТИ ОД СТРАНЕ ИНСТИТУЦИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Члан 1.

У Правилнику о поступцима оглашавања, избора кандидата, премјештаја и постављења државних службеника у случају преноса или преузимања надлежности од стране институција Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 27/08, 56/09, 54/10 и 70/12), у члану 15. иза става (10) додају се нови ст. (11) и (12), који гласе:

"(11) На интервју се позивају три успјешна кандидата који су остварили највећи број бодова.

(12) Изузетно од одредбе става (11) овог члана, на интервју се позива више од три успјешна кандидата у случају:

- а) уколико исти највећи број бодова на писменом дијелу стручног испита остваре три и више првопласирана кандидата, тада се на интервју позивају кандидати који имају исти најбољи резултат на писменом дијелу стручног испита, а остали кандидати са мањим бројем остварених бодова се не позивају;
- б) уколико поред једног или два успјешна кандидата са највећим бројем бодова буде више успјешних кандидата са истим другопласираним резултатом

¹ (...) - Податак представља пословну тајну

на писменом дијелу стручног испита, тада се на интервју позивају и сви другопласирани кандидати који имају исти број остварених бодова, док се остали кандидати са мањим бројем остварених бодова не позивају;

- ц) уколико поред једног или два успјешна кандидата са највећим бројем бодова (првопласирани и другопласирани), буде више успјешних кандидата са истим трећепласираним резултатом на писменом дијелу стручног испита, тада се на интервју позивају и сви трећепласирани кандидати који имају исти број остварених бодова."

Досадашњи ст. (11) и (12) постају нови ст. (13) и (14).

Члан 2.

У ставу (3) члана 16. иза ријечи: "пријавио," додају се ријечи: "провјеру и оцјену компетенција неопходних за обављање послова одређеног радног мјеста,"

Члан 3.

Члан 23. мијења се и гласи:

"Члан 23.

(Окончање поступака)

Одредбе овог правилника примјењују се на све поступке по огласима који су већ расписани а за које писмени дио стручног испита није проведен до тренутка ступања на снагу истог."

Члан 4.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Број 01-02-2-171/20

10. фебруара 2020. године

Сарајево

Директор

Невен Акшамија, с. р.

Na osnovu člana 32a. stav 4. Zakona o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09, 8/10, 40/12 i 93/17) i čl. 98. i 99. st. 1. i 2. Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02, 102/09 i 72/17), Agencija za državnu službu donosi

ПРАВИЛНИК

О ИЗМЈЕНИ И ДОПУНАМА ПРАВИЛНИКА О ПОСТУПЦИМА ОГЛАШАВАЊА, ИЗБОРА КАНДИДАТА, ПРЕМЈЕШТАЈА И ПОСТАВЉЕЊА ДРЖАВНИХ СЛУЖБЕНИКА У СЛУЧАЈУ ПРИЈЕНОСА ИЛИ ПРЕУЗИМАЊА НАДЛЕЖНОСТИ ОД СТРАНЕ ИНСТИТУЦИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Члан 1.

У Правилнику о поступцима оглашавања, избора кандидата, премјештаја и постављенја државних службеника у случају пријеноса или преузимања надлежности од стране институција Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 27/08, 56/09, 54/10 и 70/12), у члану 15. иза става (10) додају се нови ст. (11) и (12), који гласе:

- "(11) На интервју се позивају три успјешна кандидата који су остварили највећи број бодова.
(12) Изузетно од одредбе става (11) овог члана, на интервју се позива више од три успјешна кандидата у случају:
а) уколико исти највећи број бодова на писменом дијелу стручног испита остваре три и више првопласираних кандидата, тада се на интервју позивају кандидати који имају исти најбољи резултат на писменом дијелу стручног испита, а остали кандидати са мањим бројем остварених бодова се не позивају;

- б) уколико поред једног или два успјешна кандидата са највећим бројем бодова буде више успјешних кандидата са истим другопласираним резултатом на писменом дијелу стручног испита, тада се на интервју позивају и сви другопласирани кандидати који имају исти број остварених бодова, док се остали кандидати са мањим бројем остварених бодова не позивају;

- с) уколико поред једног или два успјешна кандидата са највећим бројем бодова (првопласирани и другопласирани), буде више успјешних кандидата са истим трећепласираним резултатом на писменом дијелу стручног испита, тада се на интервју позивају и сви трећепласирани кандидати који имају исти број остварених бодова."

Досадашњи ст. (11) и (12) постају нови ст. (13) и (14).

Члан 2.

У ставу (3) члана 16. иза ријечи: "пријавио," додају се ријечи: "провјеру и оцјену компетенција неопходних за обављање послова одређеног радног мјеста,"

Члан 3.

Члан 23. мијења се и гласи:

"Члан 23.

(Окончање поступка)

Одредбе овог правилника примјењују се на све поступке по огласима који су већ расписани а за које писмени дио стручног испита није проведен до тренутка ступања на снагу истог."

Члан 4.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Број 01-02-2-171/20

10. фебруара 2020. године

Сарајево

Директор

Невен Акшамија, с. р.

Na temelju članka 32a. stavak 4. Zakona o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09, 8/10, 40/12 i 93/17) i čl. 98. i 99. st. 1. i 2. Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02, 102/09 i 72/17), Agencija za državnu službu donosi

ПРАВИЛНИК

О ИЗМЈЕНИ И ДОПУНАМА ПРАВИЛНИКА О ПОСТУПЦИМА ОГЛАШАВАЊА, ИЗБОРА КАНДИДАТА, ПРЕМЈЕШТАЈА И ПОСТАВЉЕЊА ДРЖАВНИХ СЛУЖБЕНИКА У СЛУЧАЈУ ПРИЈЕНОСА ИЛИ ПРЕУЗИМАЊА НАДЛЕЖНОСТИ ОД СТРАНЕ ИНСТИТУЦИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Чланак 1.

У Правилнику о поступцима оглашавања, избора кандидата, премјештаја и постављенја државних службеника у случају пријеноса или преузимања надлежности од стране институција Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 27/08, 56/09, 54/10 и 70/12), у чланку 15. иза ставка (10) додају се нови ст. (11) и (12), који гласе:

- "(11) На интервју се позивају три успјешна кандидата који су остварили највећи број бодова.
(12) Изузетно од одредбе ставка (11) овог члана, на интервју се позива више од три успјешна кандидата у случају:
а) уколико исти највећи број бодова на писменом дијелу стручног испита остваре три и више првопласираних кандидата, тада се на интервју позивају кандидати који имају исти најбољи резултат на писменом дијелу стручног

ispita, a ostali kandidati sa manjim brojem ostvarenih bodova se ne pozivaju;

- b) ukoliko pored jednog ili dva uspješna kandidata sa najvećim brojem bodova bude više uspješnih kandidata sa istim drugoplasiranim rezultatom na pismenom dijelu stručnog ispita, tada se na intervju pozivaju i svi drugoplasirani kandidati koji imaju isti broj ostvarenih bodova, dok se ostali kandidati sa manjim brojem ostvarenih bodova ne pozivaju;
- c) ukoliko pored jednog ili dva uspješna kandidata sa najvećim brojem bodova (prvoplasirani i drugoplasirani), bude više uspješnih kandidata sa istim trećeplasiranim rezultatom na pismenom dijelu stručnog ispita, tada se na intervju pozivaju i svi trećeplasirani kandidati koji imaju isti broj ostvarenih bodova."

Dosadašnji st. (11) i (12) postaju novi st. (13) i (14).

Članak 2.

U stavku (3) članka 16. iza riječi: "prijavio," dodaju se riječi: "provjeru i ocjenu kompetencija neophodnih za obavljanje poslova određenog radnog mjesta,"

Članak 3.

Članak 23. mijenja se i glasi:

"Članak 23.

(Okončanje postupaka)

Odredbe ovog pravilnika primjenjuju se na sve postupke po oglasima koji su već raspisani a za koje pismeni dio stručnog ispita nije proveden do trenutka stupanja na snagu istog."

Članak 4.

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Број 01-02-2-171/20

10. veljače 2020. godine

Sarajevo

Ravnatelj

Neven Akšamija, v. r.

ИНСТИТУТ ЗА ИНТЕЛЕКТУАЛНУ СВОЈИНУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

100

На основу члана 119. Закона о патенту ("Службени гласник БиХ", број 53/10), члана 101. Закона о жигу ("Службени гласник БиХ", број 53/10), члана 100. Закона о индустријском дизајну ("Службени гласник БиХ", број 53/10) и члана 89. Закона о заштити ознака географског поријекла ("Службени гласник БиХ", број 53/10), директор Института за интелектуалну својину Босне и Херцеговине доноси

ПРАВИЛНИК

О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНИ ПРАВИЛНИКА О СТРУЧНОМ ИСПИТУ ЗА ПРЕДСТАВНИКЕ ЗА ЗАШТИТУ ИНДУСТРИЈСКЕ СВОЈИНЕ

Члан 1.

У члану 3. Правилника о стручном испиту за представнике за заштиту индустријске својине ("Службени гласник БиХ", бр. 22/11, 14/13 и 36/16) став (2) мијења се и гласи:

- "(2) Стручни испит из претходног става овог члана полажу лица која испуњавају услове стручне спреме утврђене чл. 4. и 5. Одлуке о упису у регистре представника за заштиту индустријске својине које води Институт за интелектуалну својину Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 79/17 и 4/20)".

Члан 2.

У члану 5. иза става (3) додаје се нови став (4) који гласи:

- "(4) Кандидати су дужни пратити промјене прописа и познавати прописе из Програма наведеног у ставу (2) овог члана, који су важећи на дан полагања стручног испита."

Члан 3.

У члану 20. став (2) мијења се и гласи:

- "(2) Кандидат који је положио стручни испит стиче право уписа у регистар патентних представника, односно, представника за жигове, под условима прописаним Одлуком о упису у регистре представника за заштиту индустријске својине које води Институт за интелектуалну својину Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 79/17 и 4/20)".

Члан 4.

Овај Правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Директор

Института за интелектуалну
својину

Број 01-02-2-119/20JM

03. фебруара 2020. године

Мостар

Босне и Херцеговине

Јосип Мерић, с. р.

На основу члана 119. Закона о патенту ("Службени гласник БиХ", број 53/10), члана 101. Закона о жигу ("Службени гласник БиХ", број 53/10), члана 100. Закона о индустријском дизајну ("Службени гласник БиХ", број 53/10) и члана 89. Закона о заштити ознака географског поријекла ("Службени гласник БиХ", број 53/10), директор Института за интелектуално власништво Босне и Херцеговине доноси

ПРАВИЛНИК

О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНИ ПРАВИЛНИКА О СТРУЧНОМ ИСПИТУ ЗА ПРЕДСТАВНИКЕ ЗА ЗАШТИТУ ИНДУСТРИЈСКОГ ВЛАСНИШТВА

Члан 1.

У члану 3. Правилника о стручном испиту за представнике за заштиту индустријског власништва ("Службени гласник БиХ", бр. 22/11, 14/13 и 36/16) став (2) мијења се и гласи:

- "(2) Стручни испит из претходног става овог члана полажу лица која испуњавају услове стручне спреме утврђене чл. 4. и 5. Одлуке о упису у регистре представника за заштиту индустријског власништва које води Институт за интелектуално власништво Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 79/17 и 4/20)".

Члан 2.

У члану 5. иза става (3) додаје се нови став (4) који гласи:

- "(4) Кандидати су дужни пратити промјене прописа и познавати прописе из Програма наведеног у ставу (2) овог члана, који су важећи на дан полагања стручног испита."

Члан 3.

У члану 20. став (2) мијења се и гласи:

- "(2) Кандидат који је положио стручни испит стиче право уписа у регистар патентних представника, односно, представника за жигове, под условима прописаним Одлуком о упису у регистре представника за заштиту индустријског власништва које води Институт за интелектуално власништво Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 79/17 и 4/20)".

Član 4.

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Direktor
Instituta za intelektualno
vlasništvo
Bosne i Hercegovine
Josip Merdžo, s. r.

Broj 01-02-2-119/20JM
03. februara 2020. godine
Mostar

Na temelju članka 119. Zakona o patentu ("Službeni glasnik BiH", broj 53/10), članka 101. Zakona o žigu ("Službeni glasnik BiH", broj 53/10), članka 100. Zakona o industrijskome dizajnu ("Službeni glasnik BiH", broj 53/10) i članka 89. Zakona o zaštiti oznaka zemljopisnog podrijetla ("Službeni glasnik BiH", broj 53/10), ravnatelj Instituta za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine donosi

PRAVILNIK O IZMJENAMA I DOPUNI PRAVILNIKA O STRUČNOME ISPITU ZA ZASTUPNIKE ZA ZAŠTITU INDUSTRIJSKOGA VLASNIŠTVA

Članak 1.

U članku 3. Pravilnika o stručnome ispitu za zastupnike za zaštitu industrijskoga vlasništva ("Službeni glasnik BiH", br. 22/11, 14/13 i 36/16) stavak (2) mijenja se i glasi:

"(2) Stručni ispit iz prethodnoga stavka ovoga članka polažu osobe koje ispunjavaju uvjete stručne spreme utvrđene čl. 4. i 5. Odluke o upisu u registre zastupnika za zaštitu industrijskoga vlasništva koje vodi Institut za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 79/17 i 4/20)".

Članak 2.

U članku 5. iza stavka (3) dodaje se novi stavak (4) koji glasi:

"(4) Kandidati su dužni pratiti promjene propisa i poznavati propise iz Programa navedenog u stavku (2) ovoga članka, koji su važeći na dan polaganja stručnog ispita."

Članak 3.

U članku 20. stavak (2) mijenja se i glasi:

"(2) Kandidat koji je položio stručni ispit stječe pravo upisa u registar patentnih zastupnika, odnosno, zastupnika za žigove, pod uvjetima propisanim Odlukom o upisu u registre zastupnika za zaštitu industrijskoga vlasništva koje vodi Institut za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 79/17 i 4/20)".

Članak 4.

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenom glasniku BiH".

Ravnatelj
Instituta za intelektualno
vlasništvo
Bosne i Hercegovine
Josip Merdžo, v. r.

Broj 01-02-2-119/20JM
03. veljače 2020. godine
Mostar

УСТАВНИ СУД БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

101

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број АП 203/18, рјешавајући апелацију "Terex inžinjeringa" д.о.о. Бијељина, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б), члана 59 ст. (1) и (2), члана 62 став (1) и члана 74 Правила Уставног суда

Босне и Херцеговине – пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Златко М. Кнежевић, председник
Мато Тадић, потпредседник
Мирсад Ђеман, потпредседник
Валерија Галић, судија
Миодраг Симовић, судија
Сеада Палаврић, судија
на сједници одржаној 28. јануара 2020. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација "Terex inžinjeringa" д.о.о. Бијељина.

Утврђује се повреда члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Пресуда Врховног суда Републике Српске број 59 0 Пс 000204 17 Рев 5 од 26. октобра 2017. године.

Предмет се враћа Врховном суду Републике Српске, који је дужан да по хитном поступку донесе нову одлуку, у складу са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Врховном суду Републике Српске да, у складу са чланом 72 став (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од 90 дана од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Налаже се Влади Републике Српске да, у складу са чланом 74 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, апеланту "Terex inžinjeringu" д.о.о. Бијељина у року од три мјесеца од достављања ове одлуке исплати износ од 1.500,00 КМ на име накнаде нематеријалне штете због кршења права на доношење одлуке у разумном року уз обавезу да, након истека овог рока, плати апеланту "Terex inžinjeringu" д.о.о. Бијељина законску затезну камату на евентуално неисплаћени износ, или дио износа накнаде одређене овом одлуком.

Налаже се Влади Републике Српске да, у складу са чланом 72 став (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. "Terex inžinjering" д.о.о. Бијељина (у даљњем тексту: апелант), којег заступа Фаик Мухић, адвокат из Адвокатске канцеларије "Мухић и др." д.о.о. Тузла, поднио је 11. јануара 2018. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Врховног суда Републике Српске (у даљњем тексту: Врховни суд) број 59 0 Пс 000204 17 Рев 5 од 26. октобра 2017. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Врховног суда, Вишег привредног суда у Бањој Луци (у даљњем тексту: Виши привредни суд), Окружног привредног суда у Бијељини (у даљњем тексту: Окружни суд) и Електропривреде Републике Српске Требиње - Зависно предузеће "Рудник и термоелектрана Угљевик" а.д. Угљевик

(у даљњем тексту: тужени) затражено је 11. и 14. октобра 2019. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Врховни суд, Виши привредни суд, Окружни суд и тужени су доставили одговоре на апелацију у периоду од 16. до 30. октобра 2019. године.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин:

Уводне напомене

5. Апелант је 29. јула 2006. године поднио тужбу Основном суду у Бијељини (у даљњем тексту: Основни суд) против туженог ради накнаде штете (обичне штете и измакле добити) због незакључења уговора о извођењу радова по основу тендера број 75 који је расписао тужени и у којем је апелант, између осталих, изабран за најповољнијег понуђача. Пресудом Основног суда број 80 0 Пс 000204 06 Пс од 6. фебруара 2009. године тужени је обавезан да апеланту на име накнаде штете у висини обичне штете исплати износ од 530.000,00 КМ, те на име накнаде штете у виду измакле добити износ од 1.720.800,00 КМ, заједно са припадајућом законском затезном каматом на овај износ од 6. фебруара 2009. године, као дана доношења пресуде, па до коначне исплате, као и да апеланту накнади трошкове парничног поступка у износу од 30.040,00 КМ, све у року од 30 дана од дана пријема пресуде под пријетњом принудног извршења.

6. Висина претрпљене штете утврђена је на бази налаза и мишљења вјештака финансијске струке Радивоја Иконића, који је својим налазом утврдио обим штете, тачније директну штету због апелантових извршених радњи услјед поуздања да ће тужени закључити правно ваљан уговор и остварити добит коју би апелант остварио да је уговор реализован са дијелом од 1.000.000 м³ чврсте масе (од укупно 2.200.000 м³), што све чини обим радова одређен тужбом и дефинисан приликом одређивања задатака вјештачења самог апеланта.

7. Доказна вриједност вјештачења није умањена приговором туженог да је вјештачење хипотетичког карактера, зато што је вјештак за основ израчунавања висине штете у виду изгубљене добити узео количину оглашених радова коју су изабрани понуђачи утврдили својим интерним споразумом у чијем доношењу тужени није учествовао, а што је, уједно, и једина конкретна примједба туженог на вјештачење. У вези с тим, првостепени суд је истакао да тужени у својству наручиоца радова није имао никаквих овлашћења да учествује у таквој или сличној врсти споразумљивања, тако да је приговор оцијењен као неоснован.

8. Виши привредни суд је, одлучујући о жалби туженог, донио Пресуду број 59 0 Пс 000204 09 Пж од 20. октобра 2010. године којом је жалбу одбио и у цијелости потврдио првостепену пресуду. Другостепени суд је на стр. 2. и 3. таксативно побројао жалбене приговоре туженог, а у вези са вјештачењем тужени је приговорио да вјештак није могао дати прецизан и објективан налаз о евентуалној штети (непознате количине и непознате цијене) и да су сва рачунања хипотетеске природе. Виши привредни суд је у вези са изнесеним приговором оцијенио да је неоснован, јер је, према оцјени тог суда, вјештак дао ваљан налаз и мишљење о висини штете коју је апелант претрпио због незакључивања уговора са туженим. Другостепени суд је, даље, истакао да се тужени на главној расправи није упуштао у садржину налаза, сматрајући да је налаз вјештака неоснован, јер је правни основ тужбеног захтјева неоснован. У погледу жалбеног приговора да су рачунања вјештака хипотетеске природе, другостепени суд је истакао да је вјештак на главној расправи

образложио свој налаз и мишљење изјашњавајући се на који начин и по ком основу је извршен обрачун како директне штете, тако и изгубљене добити коју је апелант претрпио.

9. Тужени је против другостепене пресуде изјавио ревизију због повреде одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права.

10. Врховни суд је, одлучујући о ревизији туженог, Пресудом број 59 0 Пс 000204 10 Рев од 22. децембра 2011. године усвојио ревизију и преиначио нижестепене пресуде на начин што је одбио као неоснован апелантов тужбени захтјев и обавезао апеланта да туженом накнади парничне трошкове настале у ревизионом поступку. Ревизиони суд је суштински закључио да се у конкретном случају нису испунили услови за накнаду штете у смислу члана 183 Закона о облигационим односима (у даљњем тексту: ЗОО).

11. Против наведене пресуде апелант је 8. фебруара 2012. године поднио апелацију Уставном суду која је заведена под бројем АП 554/12.

12. Уставни суд је донио Одлуку број АП 554/12 од 16. јануара 2013. године којом је усвојио апелантову апелацију, утврдио кршење права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), укинуо наведену пресуду Врховног суда и предмет вратио том суду на поновни поступак. Уставни суд је у наведеном предмету закључио да је Врховни суд у конкретном случају својим произвољним тумачењем члана 183 ЗОО изашао ван контекста садржине одредаба тог члана због тога што одређивање редовних судова који је то разуман рок за обраћање лицу које је према закону дужно да склопи неки уговор у сваком поједином случају не произилази из одредаба члана 183 ЗОО. Због тога је Уставни суд закључио да су у конкретном случају апелантови наводи о погрешној и произвољној примјени одредбе члана 183 ЗОО основани, те да оспорена пресуда указује на произвољно тумачење одредбе члана 183 ЗОО, односно произвољност у примјени материјалног права коју не допуштају стандарди правичног суђења из члана 6 став 1 Европске конвенције.

Поступак након Одлуке Уставног суда број АП 554/12 од 16. јануара 2013. године

13. У поступку извршења Одлуке Уставног суда број АП 554/12 од 16. јануара 2013. године Врховни суд је Рјешењем број 59 0 Пс 000204 13 Рев 2 од 7. фебруара 2013. године усвојио ревизију туженог, те укинуо пресуду Вишег привредног суда од 20. октобра 2010. године и предмет вратио том суду на поновно суђење. Врховни суд је, између осталог, навео да тужени основано побија одлуку о висини накнаде штете, јер се висина досуђене накнаде заснива искључиво на налазу и мишљењу вјештака финансијске струке на које је тужени ставио аргументоване примједбе које нижестепени судови нису уважили. Према оцјени Врховног суда, налаз и мишљење вјештака имају недостатке који нису отклоњени саслушавањем вјештака на главној расправи пред првостепеним судом, па се због тог разлога чињенично стање пред првостепеним судом није могло потпуно да утврди.

14. Одлучујући у поновном поступку Виши привредни суд је Пресудом број 59 0 Пс 000204 13 Пж 2 од 31. маја 2013. године, након отварања расправе на којој је спроведен доказ вјештачењем вјештака првостепене струке Радивоја Иконића и допуне тог налаза, дјелимично уважио жалбу туженог и преиначио првостепену пресуду Основног суда од 6. фебруара 2009. године на начин што је обавезао туженог да апеланту на изгубљене добити исплати износ од 1.384.064,89 КМ са законском затезном каматом почев од 6. фебруара

2009. године, као дана доношења првостепене пресуде, па до коначне исплате, као и да апеланту накнади трошкове парничног поступка у износу од 24.942,97 КМ, док је одбио жалбу у преосталом дијелу. На стр. од 4 до 11 другостепени суд је детаљно презентовао налаз и мишљење вјештака, односно допуна тог налаза, примједбе туженог на налаз, те појашњење вјештака у вези са садржином налаза и мишљења, као и становиште тог суда о неоснованости, односно дјелимичној основаности приговора туженог у односу на допуна налаза и мишљења.

15. Рјешењем Врховног суда број 59 0 Пс 000204 13 Рев 3 од 26. марта 2014. године усвојене су ревизије апеланта и туженог, укинута је пресуда Вишег привредног суда од 31. маја 2013. године и предмет је враћен другостепеном суду на поновно суђење. У образложењу рјешења Врховни суд је указао да извршено вјештачење, као ни допуна вјештачења и усмено образложење вјештака нису обезбиједили успјешан исход с циљем правилног утврђивања висине предметне штете.

16. Наиме, Врховни суд је, између осталог, навео да "другостепени суд (као и првостепени) не цијени правилно чињеницу да је тужилац туженом дао понуду која садржи двије варијанте у погледу количине радова (1.000.000 м³ чврсте масе и 770.000 м³ те масе) и да су, у складу са добијеном сагласношћу Електропривреде Републике Српске, припремљеним уговором тужиоцу додијелени радови на утовару, транспорту и одлагању 770.000 м³ чврсте масе, док су предузећима 'Continental' д.о.о. Угљевик и 'Sico and Company' д.о.о. Бијељина додијелени радови у мањој количини. При томе није битно што се тужилац са наведена два предузећа договорио да он обави радове у количини од 1.000.000 м³ чврсте масе, јер овај њихов договор не обавезује туженог". Врховни суд је примјеном члана 249. став 1 и 250 став 2, све из ЗПП, одлучио као у изреци рјешења.

17. Виши привредни суд је у поновном поступку Рјешењем број 59 0 Пс 000204 14 Пж 3 од 23. маја 2014. године уважио жалбу туженог, укинуо пресуду Основног суда и предмет доставио Окружном суду као стварно и мјесно надлежном суду на поступање.

18. Из образложења, између осталог, произилази: "С обзиром на то да Врховни суд Републике Српске стоји на становишту да вјештачење које је обавио вјештак финансијске струке (како у току првостепеног поступка, тако и другостепеног поступка) није обезбиједило успјешан исход с циљем правилног утврђивања висине штете, онда може да се изведе закључак да је неопходно ангажовати другог вјештака одговарајуће струке како би се, у смислу члана 155 ЗПП, обавило ново вјештачење (...). Пред другостепеним судом не може да се спроводи доказ новим вјештачењем с обзиром на то да такав доказни приједлог није ни стављен."

19. Одлучујући у поновном поступку, сходно упутствима непосредно виших судова, Окружни суд је донио Пресуду број 59 0 Пс 000204 14 Пс 2 од 15. јуна 2015. године којом је одбио у цијелости као неоснован апелантов тужбени захтјев, те је обавезао апеланта да туженом накнади трошкове парничног поступка.

20. На основу примједаба виших судова пред првостепеним судом спроведено је ново економско вјештачење вјештака Љилане Еркић, које се третира као једино вјештачење док раније вјештачење више не може да се оцијени као доказ.

21. У образложењу пресуде Окружни суд је, након спроведених доказа, утврдио да је тужени као наручилац посла (26. и 27. јула 2003. године) објавио оглас за јавно надметање ради прикупљања понуда за уступање радова на откривци на површинском копу Богutowo село у периоду од

15. августа до 15. децембра 2003. године (послови откопавања, утовара, транспорта и одлагања масе у укупном обиму од 2.200.000 м³ чврсте масе), те да су понуђене цијене требале да се дају у двије варијанте: а) варијанта према којој наручилац радова обезбјеђује гориво и мазиво према усвојеним нормативима које пропише наручилац и б) варијанта према којој извођач у сопственој режији обезбјеђује гориво и мазиво. Даље, утврђено је да се апелант пријавио на овај оглас и да га је тужени 14. августа 2003. године обавијестио да је изабран за најповољнијег понуђача (поред предузећа "Continental" д.о.о. Угљевик и "Sico and Company" д.о.о. Бијељина), као и да након обавјештења о прихватању понуда између апеланта и туженог није закључен уговор, већ да постоји непотписан текст уговора. Такође, апелант је тражио од туженог да закључе уговор по тендеру до којег није дошло због закључка Владе РС од 29. септембра 2003. године којим је дата пуна подршка пословној политици туженог да својом механизацијом обави радове на откривци.

22. Међу странкама биле су спорне, у првом реду, количине радова, односно да ли апеланту уопште припада количина радова од 1.000.000 м³ чврсте масе или 770.000 м² чврсте масе, како евентуално прихвата тужени. У свом исказу предсједник тендерске комисије у својству свједока навео је да нити један од три понуђача није имао опрему да изврши радове у количини од 2.200.000 м³ чврсте масе сходно тендерској документацији туженог, да му је комисија предложила да се позову сва три понуђача на спорном тендеру и да се изврши подјела посла с чим су се понуђачи сложили о чему је обавијештен директор туженог који је на основу тога тражио сагласност, чиме је, заправо, потврђен исказ директора туженог и осталих свједока. Из споразума о подјели количина радова од 14. августа 2003. године утврђено је да је предмет тог споразума подјела количина радова по тендеру инт. број 75 између апеланта, "Sico and Company" и "Continental" д.о.о. Угљевик, а све након добијеног обавјештења од туженог да су наведене фирме добиле посао за извођење радова по тендеру. Сходно томе, апелант и остале двије фирме су сагласно својим могућностима (техничким карактеристикама капацитета и сл.) количину из тендера од 2.200.000 м³ чврсте масе утовара, транспорта и одлагања распоредили на количине за појединачне уговоре, и то апелант 1.000.000 м³, "Sico and Company" 700.000 м³ и "Continental" д.о.о. Угљевик 500.000 м³ чврсте масе утовара, транспорта и одлагања. Првостепени суд је нагласио да су Министарство привреде, енергетике и развоја РС и Министарство финансија РС, након што су се фирме сагласиле о количини радова, дали сагласност туженом за закључење уговора са изабраним понуђачима, и то за количине радова сагласно споразуму изабраних понуђача (апелант у количини од 1.000.000 м³ чврсте масе).

23. Према оцјени првостепеног суда, тужени је, обраћајући се надлежним министарствима и матичном предузећу захтјевом за издавање сагласности, практично тражио сагласност за количину радова управо сходно споразуму три одабрана извођача радова. Током поступка приложен је непотписани уговор о извођењу радова на откопавању, утовару, транспорту и одлагању масе од 26. јула 2007. године којим се у члану 2 дефинишу предвиђене радне операције за апеланта, и то у износу од 770.000 м³. Пошто приложени уговор није потписан, према оцјени првостепеног суда, такав уговор о извођењу радова на откопавању, утовару, транспорту и одлагању масе од 26. јула 2003. године, према оцјени суда, не може да представља доказ о постигнутој сагласности о количини од 770.000 м³ чврсте масе.

24. Дакле, тендерска комисија је предложила уговарање посла са три понуђача у укупном обиму од 2.200.000 м³

чврсте масе, али тај обим радова није одговарао њиховим техничким капацитетима, тако да су три понуђача постигла свој самостални писмени споразум о подјели количина према којем апеланту припада количина од 1.000.000 м³ чврсте масе, и то су управо обим и количина радова за које се тужени обратио надлежним министарствима од којих је добио сагласност за закључење уговора, и то за апеланта за количину радова од 1.000.000 м³ чврсте масе.

25. У вези са директном штетом коју апелант потражује, Окружни суд је навео да наведене трошкове (амортизација, бруто плате и топли оброк) апелант не може да ставља на терет туженом због незакључивања уговора и нереализације спорног посла, док је за трошкове превоза машина навео да ови трошкови нису поткријељени валидним документима.

26. У вези са измаклом добити коју апелант потражује, првостепени суд је навео да је ново вјештачење сачињено у двије варијанте, и то у варијанти а) измакла корист је обрачуната у укупном износу од 1.453.388,44 КМ (базирајући се на количини од 1.000.000 м³ чврсте масе) тако што су од укупног прихода за ову количину посла у износу од 4.810.000,00 КМ одузети прецизирани износи који чине расходе (трошкови горива), трошкови амортизације, трошкови бруто плата и индиректни трошкови (између осталог, трошкови производних услуга и нематеријални трошкови са порезима и доприносима). Према варијанти б), вјештак је измаклу корист обрачунао у износу од 982.273,77 КМ тако што су од укупног прихода за ту врсту посла у износу од 5.220.000,00 КМ одузети прецизирани износи на име трошкова горива, трошкова амортизације, трошкова бруто плата и индиректне трошкове.

27. Међутим, Окружни суд је, имајући у виду утврђено чињенично стање, као и чињеницу да је апелант у тендерском поступку доставио цијене у двије варијанте (које су базирале на количини од 1.000.000 м³ чврсте масе), закључио да не постоји споразум о финансијском дијелу понуде, односно да тужбеном захтјеву не може да се удовољи, јер он није усклађен са налазом и мишљењем финансијског вјештака. При томе Окружни суд је истакао становиште да суд није овлашћен да се одређује за једну од датих варијанти из налаза и мишљења вјештака.

28. Пресудом Вишег привредног суда број 59 0 Пс 000204 15 Пж 4 од 11. марта 2016. године дјелимично је уважена апелантова жалба и преиначена првостепена пресуда на начин што је обавезан тужени да апеланту на име накнаде штете у виду измакле користи исплати износ од 1.453.388,44 КМ (варијанта а) налаза и мишљења вјештака) са законском затезном каматом од подношења тужбе (29. јула 2006. године), као и износ од 30.825,25 КМ на име трошкова поступка. Преко досуђеног износа одбијен је тужбени захтјев, као и захтјев туженог за трошкове другостепеног поступка.

29. На расправи одржаној пред другостепеним судом странке су остале при својим чињеничним наводима изнесеним током првостепеног поступка, а вјештак је допунио налаз и мишљење изјаснивши се о изгубљеној добити тако што је од укупних прихода одбио само трошкове који могу да се вежу за предметни тендер. Према варијанти а), вјештак је у допуни налаза и мишљења обрачунао да је изгубљена корист 1.815.255,29 КМ, а према варијанти б), изгубљена корист износила би 1.586.729,77 КМ.

30. Према ојени другостепеног суда, налаз и мишљење вјештака финансијске струке пружају довољно основа за израчунавање изгубљене добити као вида штете коју је апелант претрпио због неприступања реализацији тендера број 75. При томе је Виши привредни суд нагласио да се о укупном приходу који би апелант остварио странке нису спорице, већ је искључиво било спорно шта све чини расходе,

односно трошкове. Како је вјештак у свом налазу и мишљењу образложио све чињенице које је вјештак додатно појаснио на расправама пред првостепеним и другостепеним судом, Виши привредни суд је закључио да налаз и мишљење могу да се узму као ваљани за одређивање висине изгубљене добити.

31. Врховни суд је Рјешењем број 59 0 Пс 000204 16 Рев 4 од 22. септембра 2016. године усвојио ревизију туженог, укинуо је пресуду Вишег привредног суда од 11. марта 2016. године у дијелу којим је преиначена првостепена пресуда и предмет је у том дијелу вратио другостепеном суду на поновно суђење. У образложењу рјешења Врховни суд је, између осталог, закључио да су другостепеном пресудом повријеђене одредбе Закона о парничном поступку (у даљњем тексту: ЗПП), да су изрека и образложење другостепене пресуде нејасни и противрјечни, да је прекорачен тужбени захтјев у погледу досуде законских затезних камата супротно тужбеном захтјеву, као и да другостепени суд није, у складу са ранијим рјешењем Врховног суда, расправљив спорна питања и извео парничне радње у складу са упутствима (у погледу обрачуна апелантових прихода на основу количине радова од 770.000 м³ чврсте масе у складу са непотписаним уговором).

32. У поновном поступку Виши привредни суд је Пресудом број 59 0 Пс 000204 17 Пж 5 од 22. јуна 2017. године дјелимично уважио апелантову жалбу и преиначио првостепену пресуду на начин што је обавезао туженог да апеланту на име накнаде штете у виду измакле користи исплати износ од 1.059.145,80 КМ са законском затезном каматом почев од 6. фебруара 2009. године па до исплате, као и износ од 24.437,65 КМ на име трошкова поступка. У преосталом дијелу одбијена је апелантова жалба и потврђена првостепена пресуда у дијелу којим је одбијен апелантов тужбени захтјев преко досуђеног износа, као и захтјев туженог за трошкове другостепеног поступка.

33. Виши привредни суд је, поступајући по упутствима Врховног суда, у поновном поступку наложио вјештаку финансијске струке да допуни налаз и мишљење на начин да обрачуна приход који је апелант могао да очекује од додијељеног посла на количину радова од 770.000 м³ чврсте масе, у складу са непотписаним уговором и према цијенама наведеним у понуђеном тексту тог уговора. Сходно члану 4 непотписаног уговора, јединичне цијене су исказане у нето износима без пореза на промет. Вјештак је на одржаној расправи извршио допуну налаза и мишљења. На расправи је вјештак навео да је допуну налаза и мишљења сачинио према смјерницама Врховног суда на бази података из непотписаног уговора. На основу допунског налаза и мишљења Виши привредни суд је утврдио да на основу цијена из непотписаног уговора (за откопавање и утовар 1,38 КМ, за транспорт 2,91 КМ, за одлагање 0,40 КМ без пореза) укупан апелантов приход износи 3.611.300,00 КМ (да је реализовао предметни посао на основу 770.000 м³ чврсте масе).

34. Виши привредни суд је појаснио да је вјештак, сходно упутствима тог суда, сачинио двије подваријанте, и то узимајући у обзир директне трошкове и трошкове производних услуга, те дошао до измакле користи у износу од 1.297.358,41 КМ, те узео у обзир укупне директне трошкове и укупне индиректне трошкове и израчунао измаклу корист у износу од 1.059.145,80 КМ.

35. Виши привредни суд је навео да међу парничним странкама није споран обрачун укупног апелантовог прихода, већ је спорно колике би расходе апелант имао за обављени посао да је уговор закључен, те је навео да би апелант имао расходе у виду директних и индиректних трошкова. Другостепени суд је потом објаснио шта представља

директне, а шта индиректне трошкове, те је утврдио измаклу корист коју би апелант остварио обављајући радове из окончаног тендера број 75, да га није спрјечио тужени, у висини од 1.059.145,80 КМ. Виши привредни суд је навео да је допунским вјештачењем правилно и потпуно утврђено које би приходе, односно трошкове апелант имао у реализацији потенцијалног посла, управо онако како је то и дато у налогу за допунско вјештачење, тако да су неосновани наводи туженог да је вјештак одступио од налога за допуну вјештачења. Такође, у погледу цијене горива, вјештак је појаснио на који је начин утврђена цијена за набавку горива, те је одговорио на питање туженог према којим параметрима је утврђен индекс трошкова за 2003. годину од 29,10% за разлику од 42,06% који је дат у основном налазу. С тим у вези, Виши привредни суд је навео да је посао по тендеру број 75 требало да се реализује у 2003. години, те да је, према допунском налазу вјештака, коефицијент покривености индиректних трошкова приходима од услуга у 2003. години утврђен у износу од 29,10 % за разлику од основног налаза (за 2001. и 2002. годину) у којем је утврђен већи проценат због тога што су тада били значајно већи приходи, а тиме и већи трошкови. С обзиром на то да је вјештак у потпуности одговорио на сва питања парничних странака и да примједбе на налаз и мишљење не могу да доведу у сумњу допуњени налаз и мишљење, Виши привредни суд је прихватио као стручан и објективан налаз вјештака финансијске струке који може да се узме као ваљан доказ за утврђивање штете у виду изгубљене добити коју је апелант претрпио. Имајући у виду наведено, Виши привредни суд је одлучио као у изреци пресуде (преиначио првостепену пресуду), те је затезну камату досудио апеланту од дана подношења тужбе (6. фебруара 2009. године) у складу са апелантовим тужбеним захтјевом, док је одлука о трошковима поступка заснована на апелантовом успјеху у конкретном спору.

Оспорена пресуда

36. Одлучујући о ревизијама странака, Врховни суд је Пресудом број 59 0 Пс 000204 17 Рев 5 од 26. октобра 2017. године одбио апелантову ревизију, док је дјелимично усвојио ревизију туженог и преиначио другостепену пресуду на начин што је досуђену накнаду штете са износа од 1.059.145,80 КМ снижио на износ од 698.015,80 КМ, те досуђене парничне трошкове са износа од 24.437,65 КМ снижио на износ од 16.118,00 КМ, док је у преосталом дијелу одбио ревизију туженог и обавезао апеланта да туженом накнади трошкове ревизионог поступка.

37. У образложењу пресуде Врховни суд је поновио чињенично утврђење и правна становишта нижестепених судова, те је истакао да је другостепена пресуда дјелимично заснована на погрешној примјени материјалног права. Врховни суд је истакао да основ одговорности за штету на страни туженог у конкретном случају произилази из одредаба члана 183 ЗОО, будући да је апелант захтијевао од туженог да са њим закључи уговор након спроведеног тендера број 75, па су без темеља ревизиони наводи туженог да нема основа по којем би могао да буде обавезан да накнади штету апеланту. Даље, штета коју је апелант претрпио не може да се изједначи са цијеном радова који би били изведени да је уговор закључен, јер би у извршењу уговорне обавезе апелант имао и одређене трошкове, па би се штета састојала само у губитку добити коју би закључивањем и извршавањем уговора апелант могао основано да очекује према редовном току ствари или посебним околностима, у складу са чланом 189 став 3 у вези са чл. 154 став 1, 155 и 262 став 2 ЗОО.

38. С тим у вези, Врховни суд је навео да је другостепени суд правилно одлучио када је прихватио дио

налаза и мишљења вјештака финансијске струке који се темељи на количини радова од 770.000 м³ чврсте масе по којем би од предметног посла апелант остварио укупан приход у износу од 3.611.300,00 КМ. Од наведеног износа вјештак је одбио све трошкове које би апелант имао у обављању посла, и то директне трошкове (трошкови горива, мазива и уља, амортизација, бруто плате и топли оброк) у износу од 1.970.785,23 КМ, те индиректне трошкове (одржавање опреме, набавка резервних дијелова, трошкови превоза, утрошак струје, воде, телефона и слично) у износу од 581.368,97 КМ. Када се трошкови одбију од оствареног прихода, добија се износ од 1.059.145,80 КМ који представља изгубљену добит коју апелант није остварио кривицом туженог.

39. Међутим, Врховни суд је навео да је вјештак у свом налазу навео и да би апелант имао трошак на име плаћања пореза на промет услуга по стопи од 10%, што у конкретном случају износи 361.130,00 КМ, али је у коначном обрачуна пропустио да тај износ одбије од укупних прихода. У вези с тим је наведено да је другостепени суд, такође, пропустио да одбије од износа зараде коју би апелант остварио у случају да је закључио уговор са туженим наведени порез на шта је основано указано у изјављеној ревизији. Врховни суд је истакао да је плаћање пореза била законска обавеза, прописана принудним прописом који је важио у вријеме када је уговор требало да буде закључен, па је суд био дужан да примијени тај пропис приликом утврђивања висине измакле користи. Дакле, након плаћања пореза апеланту би остао чист приход у износу од 698.015,80 КМ, који представља изгубљену добит коју је тужени дужан да накнади апеланту због незакончења уговора са њим.

40. С друге стране, Врховни суд је навео да су парничне странке имале примједбе на налаз и мишљење финансијског вјештака, мада нису приговориле математичким операцијама које је овај извршио. Основне примједбе апеланта су се односиле на висину индиректних трошкова које би он сносио у случају да је дошло до закључења уговора, док су се примједбе туженог, углавном, односиле на трошкове горива. С обзиром на то да се вјештак изјаснио на све примједбе и одговорио на сва питања која су му поставиле странке, то је другостепени суд правилно прихватио његов налаз и мишљење у погледу висине ових трошкова. При томе треба имати у виду да је, према уговору који су странке требале да закључе, апелантова обавеза била да, између осталог, сноси трошкове физичког обезбјеђења радилишта и средстава рада, трошкове смјештаја радника и трошкове одржавања привремених путева. С обзиром на то да ове трошкове вјештак није узео у обзир приликом обрачуна висине штете, то не могу да се прихвате апелантови ревизиони приговори да би стварни трошкови били мањи од оних које је обрачунао вјештак. Врховни суд је навео да су неосновани наводи странака да је другостепени суд учинио повреду одредаба парничног поступка, јер је на другостепеној расправи без приједлога странака одредио допунско вјештачење вјештака финансијске струке. У конкретном случају другостепени суд није прекорачио своја овлашћења када је, сходно члану 218 став 1 Закона о парничном поступку (у даљњем тексту: ЗПП), на расправу, поред парничних странака, позвао и вјештака финансијске струке Љ. Е., која је вјештачила у поступку пред првостепеним судом. Наиме, допунски налаз наведеног вјештака није нови доказ, већ је саставни дио њеног основног налаза и мишљења којим су разјашњена сва спорна питања и откољене дилеме које су се јавиле при извођењу овог доказа. Предмет вјештачења је било утврђење висине измакле користи као вида материјалне штете коју је апелант претрпио због незакончења уговора, па нису основани ревизиони

приговори да је другостепени суд мимо апелантовог приједлога одредио обим вјештачења. Осим тога, у смислу члана 155 ЗПП, суд има могућност да наложи вјештаку да допуни свој првобитни налаз и мишљење, како би тај доказ био ваљана подлога за правилно рјешење спора. Према томе, дајући налог вјештаку да висину штете обрачуна на бази параметара назначених у тексту уговора који су странке по редовном току ствари требале да потпишу, другостепени суд није повриједио одредбе парничног поступка, већ је поступио у складу са њима, како би на утврђено чињенично стање могао правилно да примијени материјално право. Такође, суд има право да даје вјештаку упутства за његов стручни рад, јер би, у противном, одлуку доносио вјештак, а не суд. У смислу члана 161 у вези са чланом 144 став 2 ЗПП, суд може да поставља вјештаку питања и да тражи од њега објашњења која се односе на метод обраде предмета вјештачења, начин утврђивања чињеница и закључивања, те примјену правила науке, односно струке, а све ради расвјетљавања одлучних чињеница за рјешење спора.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

41. Апелант сматра да му је оспореном пресудом прекршено право на правично суђење из члана II(3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције. Образлажући повреду наведених права апелант је детаљно навео поступак који је претходио предметном парничном поступку (расписивање тендера од туженог за прикупљање понуда јавним надметањем ради извођења радова на откривци на површинском копу Богutowo село у периоду од 15. августа до 15. децембра 2003. године), као и предметни парнични поступак окончан оспореном одлуком Врховног суда. Апелант сматра да је досуђена висина штете у оспореној пресуди одређена произвољно и без упоришта у изведеном финансијском вјештачењу и релевантном праву.

42. Наиме, апелант сматра да је Врховни суд извршио обрачун штете на бази произвољно одређеног обима радова који су апеланту додијељени спорним тендером (обрачуната висина штете на бази мањег обима послова, тј. на износ од 770.000 м³ чврсте масе умјесто на износ од 1.000.000 м³ чврсте масе, колико је апеланту као најјачем од три понуђача припало према споразуму сва три изабрана извођача радова (апелант, "Continental" д.о.о. Угљевик и "Sico and Company" д.о.о. Бијељина) на који су сагласност дала надлежна министарства РС.

43. Штавише, апелант сматра да другостепени суд никако, у смислу одредаба члана 123 ЗПП, није могао сам, умјесто странака, да предлаже, односно да одређује обим вјештачења, те да налаже вјештаку да обрачуна измаклу корист на бази 770.000 м³ откривке када такав задатак није предложио тужени, те да суд није овлашћен да помаже странкама да остваре бољу процесну позицију, јер је то у супротности са расправним начелом и одредбом члана 123 ЗПП према којој је свака странка дужна да докаже чињенице на којима заснива свој захтјев, па је, дакле, тужени, а не суд, био дужан да доказује (а није ни тврдио) да је додијељена количина радова апеланту у износу од 770.000 м³ откривке, а не 1.000.000 м³. Апелант је истакао да су редовни судови, закључно са Врховним судом, за друга два побједника тендера накнаду одређивали према количинама из споразума које су побједници тендера међусобно подијелили, и то за "Continental" д.о.о. Угљевик 500.000 м³ и "Sico and Company" д.о.о. Бијељина 700.000 м³. Једино су у односу на апеланта потпуно неосновано накнаду досудили не поштујући споразум и додијељену количину апеланту од 1.000.000 м³.

44. И не само да је чињеница колика је количина радова релевантна за апеланта произвољно утврђена, од чега зависи висина накнаде штете, већ, поред тога, апелант сматра да у конкретном случају није било мјеста да му Врховни суд од досуђеног износа штете одбије 10% пореза на промет услуга, према пропису који је важио у предметном периоду. Апелант то образлаже на начин да становиште Врховног суда, према којем се порез на промет третира као трошак и одбија од укупног прихода, у овом случају од добити, сматра произвољним. Наиме, порез на промет је фискални намет који се обрачунава на вриједност услуге и наплаћује од корисника услуге, а никако се не одбија од прихода, и то је чак и вјештак утврдио. То би значило да купац, односно прималац услуга (у конкретном случају тужени) плаћа вриједност услуге увећане за порез, а од укупно примљеног износа давалац услуга (апелант) задржава вриједност прихода, а наплаћени износ пореза уплаћује на рачун јавних прихода. Дакле, давалац услуга (апелант) је само трансмисија између корисника услуге и државе, тј. он за државу врши обрачун и наплату пореза од крајњег корисника, па порез на промет робе и услуга нити је трошак, нити је приход за апеланта, па никако није постојао основ да се износ пореза одбије од апелантове добити. Стога, апелант сматра да је Врховни суд сасвим произвољно и без упоришта у материјалним прописима и налазу вјештака економске струке сам обрачунао и ставио на терет апеланту и овај порез, односно трошак, те на тај начин умањио досуђени износ на име измакле користи апеланта за износ од 361.130,00 КМ.

45. Апелант сматра и да је неправилно израчунава измакла корист и због тога што је вјештак у расходе урачунавао и трошкове неке друге дјелатности и услуга које нису у вези са конкретним послом који је предмет апелације, конкретно трошкове са конта 511 и 550, односно трошкове материјала за израду и нематеријалне трошкове, јер огромна већина тих трошкова није ни у каквој вези са конкретним послом који је предмет овог спора, а судови су овакав налаз прихватили. Насупрот томе, редовни судови ове трошкове нису узимали у обзир при обрачуну штете за друга два побједника тендера, тј. "Continental" д.о.о. Угљевик и "Sico and Company" д.о.о. Бијељина, па је и на тај начин измијењена дотадашња пракса Врховног суда РС, без било каквог образложења за ту измјену. У вези с тим, апелант је у прилогу апелације доставио пресуде Врховног суда бр. 59 0 Пс 027075 16 Рев од 30. новембра 2016. године и 59 0 Пс 022543 15 Рев 2 од 19. јануара 2016. године, па апелант указује на кршење права на правну сигурност због тога што је Врховни суд у апелантовом случају заузео другачије становиште од становишта изнесених у одлукама које је апелант доставио. Из Пресуде Врховног суда број 59 0 Пс 022543 15 Рев од 19. јануара 2016. године ("Sico and Company") којег заступа адвокат Фаик Мухић из Тузле против туженог), између осталог, произилази "...варијанта II износа 1.537.798,00 КМ, умањен за порез на услуге према Закону о акцизама и порезу на промет. Међутим, како су нижестепени судови прихватили варијанту I налаза и мишљења вјештака (износ од 1.199.812,00 - за количину радова од 700.000 м³ чврсте масе, оп.аут.) у којој је износ измакле користи израчунаван према цијенама из непотписаног уговора (које су ниже од цијена у понуди и у којима није садржан порез на промет) уз одбитак расхода које би имао тужилац да је радио, који су образложени у налазу вјештака економске струке, при чињеници да тужилац није улагао жалбу на првостепену пресуду, досуђени износ накнаде штете је прихваћен као правилан....(....)".

46. Апелант сматра да је Врховни суд показао необјективност, зависност од утицаја државних органа РС и крајњу арбитрарност која се огледа у произвољној примјени права како би, у коначници, минимизирао и свео висину штете (досуђене апеланту) на најмањи могући износ. Осим тога, апелант је указао на дужину трајања предметног парничног поступка у којем је донесено укупно 12 судских одлука.

47. Због свих наведених разлога, апелант предлаже да Уставни суд усвоји апелацију, утврди повреду права на правично суђење, те да, сходно томе, укине пресуду Врховног суда у цијелости и да сам, у складу са стањем списка, донесе одлуку којом ће се у цијелости уважити апелантов постављени тужбени захтјев, или да се предмет врати на поновни поступак и одлучивање Врховном суду, али да о ревизији одлучује друго вијеће тог суда, уз бојазан да би у том случају поступак, који сада траје дуже од 11 година, трајао још 5-6 година.

б) Одговор на апелацију

48. Врховни суд је навео да није било кршења апелантових права загарантованих Уставом Босне и Херцеговине, те да тај суд у цијелости остаје при чињеничним и правним закључцима садржаним у образложењу оспорене одлуке. У вези с тим је истакао да су нетачне апелантове тврдње да су судови једнострано мијењали услове тендера у погледу количине уговорених радова с обзиром на број изабраних предузећа за извођење радова, као и садржине непотписаног уговора који је понуђен апеланту и његовом захтјеву који је упутио туженом (назначено да ће апелант обавити посао у количини од 770.000 м³ чврсте масе). Врховни суд сматра да је, супротно апелантовим наводима, вјештак правилно обрачунао висину трошкова које би имао апелант да је дошло до закључења уговора. Даље, неосновано је апелантово позивање на вјештачења обављена у парницама које су покренула друга два предузећа којима је додијељен посао на истом тендеру, будући да налаз и мишљење вјештака у једној парници не може да се употреби као доказ у другој парници, односно ако су приговори на налаз вјештака стављени у једној парници, то не значи да су исти приговори стављени и у другој парници. Врховни суд је истакао да из налаза вјештака у конкретном случају произилази да је порез на промет услуга трошак који сноси извођач радова, јер је он обвезник плаћања тог пореза, а за износ тог пореза је увећана цијена радова. Да наведени порез није одбијен од укупне добити коју би остварио апелант, цијена радова би тада била нижа, јер у њој не би био садржан износ тог пореза тако да би се опет дошло до истог новчаног износа, тј. изгубљена добит би и у том случају била иста.

49. Виши привредни суд је навео да нису повријеђена апелантова права наведена у апелацији, те је предложио да се она одбије као неоснована.

50. Окружни суд је навео да је апелант у цијелости користио редовне и ванредне правне лијекове прописане законом, те да су судови на свим инстанцама оцијенили изведене доказе и разлоге побијања нижестепених пресуда, односно да у конкретном случају нема повреде апелантовог права на правично суђење.

51. Тужени је навео да је предметна апелација неоснована и да је апелант све чињенице наведене у апелацији истицао током поступака који су претходили побијању одлуци. Тужени сматра да је предметна апелација поднесена због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања, што није дозвољено, те је предложио да се апелација одбије као неоснована.

V. Релевантни прописи

52. **Закон о облигационим односима** ("Службени лист СФРЈ" бр. 29/78, 39/85 и 57/89, те "Службени гласник Републике Српске" бр. 17/93, 3/96, 39/03 и 74/04) у релевантном дијелу гласи:

Члан 12.

У заснивању облигационих односа и остваривању права и обавеза из тих односа учесници су дужни да се придржавају начела савесности и поштења.

Члан 15.

(1) У заснивању двостраних уговора учесници полазе од начела једнаке вредности узајамних давања.

(2) Законом се одређује у којим случајевима нарушавање тога начела повлачи правне последице.

Члан 16.

Свако је дужан да се уздржи од поступка којим се може другом проузроковати штета.

Члан 154. став 1.

Ко другоме проузрокује штету дужан је накнадити је, уколико не докаже да је штета настала без његове кривице.

Члан 183.

Лице које је по закону обавезно да закључи неки уговор, дужно је да накнади штету ако на захтјев заинтересованог лица без одлагања не закључи тај уговор.

Члан 189.

Оштећеник има право како на накнаду обичне штете, тако и на накнаду измакле користи.

Висина накнаде штете одређује се према цијенама у вријеме доношења судске одлуке, изузев случаја кад закон наређује што друго.

При оцјени висине измакле користи узима се у обзир добитак који се могао основано очекивати према редовном току ствари или према посебним околностима, а чије је остварење спрječено штетничковом радњом или пропуштањем.

Кад је ствар уништена или оштећена кривичним дјелом учињеним са умисљајем, суд може одредити висину накнада према вриједности коју је ствар имала за оштећеника.

Члан 190.

Суд ће, узимајући у обзир и околности које су наступиле послјеме проузроковања штете, досудити накнаду у износу који је потребан да се оштећеникова материјална ситуација доведе у оно стање у коме би се налазила да није било штетне радње или пропуштања.

Члан 262. ст. 1, 2. и 3.

Повјерилац у обавезном односу је овлаштен да од дужника захтијева испуњење обавезе, а дужник је дужан испунити је савјесно у свему како она гласи.

Кад дужник не испуни обавезу или задоцни са њеним испуњењем, повјерилац има право захтијевати и накнаду штете коју је усљед тога претрпио.

За штету због задоцњења са испуњењем одговара и дужник коме је повјерилац дао примјерен накнадни рок за испуњење.

53. **Закон о поступку набавке робе, услуга и уступању радова** ("Службени гласник Републике Српске" број 20/01) у релевантном дијелу гласи:

Члан 8. став 1. тачка 7.

Наручилац је дужан ради спровођења јавног надметања из члана 7. овог закона предузети следеће:

7. закључити уговор са изабраним понуђачем.

54. Закон о парничном поступку РС ("Службени гласник Републике Српске" бр. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 105/08 - ОУС, 45/09 - ОУС, 49/09 и 61/13)

За потребе ове одлуке користи се неслужбени пречишћени текст релевантних одредаба наведеног закона, сачињен у Уставном суду БиХ, који гласи:

Члан 7. ст. (1) и (2)

Странке су дужне да изнесу све чињенице на којима заснивају своје захтјеве и да изводе доказе којима се утврђују те чињенице.

Суд ће размотрити само оне чињенице које су странке изнијеле и одредити извођење само оних доказа које су странке предложиле, ако законом није другачије одређено.

Члан 8.

Које ће чињенице узети као доказане одлучује суд на основу слободне оцјене доказа. Суд ће савјесно и брижљиво оцјенити сваки доказ засебно и све доказе заједно.

Члан 10.

Странка има право да суд одлучи о њеним захтјевима и приједлозима у разумном року.

Суд је дужан да поступак спроведе без одуговлачења и са што мање трошкова и да онемогући сваку злоупотребу права која странкама припадају у поступку.

Члан 123.

Свака странка дужна је да докаже чињенице на којима заснива свој захтјев.

Суд ће слободном оцјеном доказа утврдити чињенице на основу којих ће донијети одлуку.

Члан 147.

Суд може, на приједлог странке, одредити извођење доказа вјештачењем када је ради утврђења или разрешења одређене чињенице потребно стручно знање којим суд не располаже.

Члан 155.

Ако вјештак не достави налаз и мишљење у остављеном року, суд ће, по истеку рока који странкама остави да се о томе писмено изјасне, одредити другог вјештака.

Ако вјештак достави налаз или мишљење који су нејасни, непотпуни или противрјечни сами себи или изведеним околностима, суд ће позвати вјештака да их допуни, односно исправи, и одредити рок за поновно достављање налаза и мишљења.

Уколико вјештак ни по позиву суда не достави потпун и разумљив налаз и мишљење, суд ће, уз претходно изјашњење странака, одредити другог вјештака.

Члан 240.

Ревизија се може изјавити:

1) због повреде одредаба парничног поступка из члана 209. овог закона која је учињена у поступку пред другостепеним судом;

2) због погрешне примјене материјалног права;

3) због прекорачења тужбеног захтјева ако је та повреда учињена у поступку пред другостепеним судом.

Ревизија се не може изјавити због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања.

Члан 242.

Странке могу у ревизији износити нове чињенице и предлагати нове доказе само ако се они односе на повреде одредаба парничног поступка које су учињене у поступку пред другостепеним судом.

Члан 250. став (2)

Ако ревизијски суд нађе да је због погрешне примјене материјалног права или због повреде правила поступка чињенично стање непотпуно утврђено и да због тога нема услова за преиначење побједане пресуде, рјешењем ће усвојити ревизију, укинути у цијелини или дјелимично пресуду другостепеног суда и предмет вратити на поновно суђење истом или другом вијећу другостепеног суда.

VI. Допустивост

55. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

56. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме побја, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку којег је користио.

57. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Врховног суда број 59 0 Пс 000204 17 Рев 5 од 26. октобра 2017. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апелант је примио 29. новембра 2017. године, а апелација је поднесена 11. јануара 2018. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда, јер не постоји неки формални разлог због којег апелација није допуштена, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

58. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

59. Апелант сматра да му је оспореном пресудом повријеђено право из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, укључујући и сегмент суђења у разумном року.

Право на правично суђење

Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања његових грађанских права и обавеза или кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом установљеним законом.

У односу на оспорену пресуду

60. Уставни суд запажа да се у конкретном случају ради о поступку утврђивања новчане накнаде за штету која је причињена апеланту због незакончења уговора о извођењу радова у вези са пословима из јавних набавки. Дакле, у конкретном случају ради се о спору грађанскоправне природе, те, стога, апелант у предметном поступку ужива

гаранције права на правично суђење из члана II(3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

61. Суштина спора у овом случају јесте утврђивање правичног износа накнаде на апелантово име ради накнаде материјалне штете (измакле користи). Апелант износи бројне приговоре у вези са поступањем Врховног суда, који је мимо процесних правила и захтјева странака усмјеравао предметни поступак на апелантову штету, одређивао предмет и обим вјештачења умјесто странака, како би се апеланту досудио што нижи износ накнаде штете, при чему је Врховни суд заступао искључиво интересе туженог као државног предузећа. Апелант указује и на кршење принципа правне сигурности у контексту различитих становишта Врховног суда у односу на друге двије фирме, побједнице тендера, у готово идентичној чињеничној и правној ситуацији.

62. Имајући у виду релевантне околности конкретног случаја, Уставни суд, прије свега, жели да укаже да принцип из члана 6 став 1 Европске конвенције захтијева да поступак, у цјелини гледано, мора да буде правичан (види, *mutatis mutandis*, Одлуку Уставног суда број АП 4183/13 од 1. децембра 2016. године, тач. од 36 до 39). Стога ће Уставни суд (и) испитати да ли је у овом случају поступак био правичан "у цјелини", те да ли вођење поступка указује на неправичности које су имале као последицу кршење апелантовог права на правично суђење.

63. Имајући у виду наведени принцип, Уставни суд подсјећа да је у Одлуци број АП 1180/15, сагледавајући поступак у цјелини кроз призму његове дуготрајности, броја донесених судских одлука, броја вјештачења и пропуста редовних судова у појединим фазама поступка, закључио "да овакво вођење поступка може само да резултира исцрпљивањем апеланата како у економском, тако и у психичком смислу, што, свакако, не може да буде у складу са стандардом правичности поступка 'у цјелини' из члана 6 став 1 Европске конвенције" (види, Уставни суд, Одлука о допуствости број АП 1180/15 од 31. јануара 2019. године, тач. 59 и 60, доступна на web-страници Уставног суда www.ustavisud.ba).

64. Доводећи наведени принцип у везу са конкретним случајем, Уставни суд запажа да је у оквиру предметног поступка којим је тражена исплата накнаде штете донесено укупно 12 судских одлука, да је након одлуке Уставног суда донесено чак девет одлука, да су током поступка спроведена два вјештачења и више допуна тих вјештачења, да су пред другостепеним судом отворане расправе, да су редовни судови својим одлукама или потпуно одбијали тужбени захтјев за накнаду штете, или су удовољавали захтјеву у цијелости, или дјелимично, тако да је висина досуђене накнаде штете износила у распону од 2.250.000,00 КМ до 698.015,80 КМ која је утврђена оспореном пресудом Врховног суда (видјети чињенично стање ове одлуке). Наведене околности *prima facie* указују да је поступак, када се сагледа у цјелини, био врло исцрпљујући за апеланта и у економском и у психолошком смислу, тако да се, сходно томе, гледано "у цјелини", не може рећи да такав поступак задовољава критеријуме права на правично суђење из члана 6 став 1 Европске конвенције.

65. Уставни суд сматра да је цјелисходно указати и на своје становиште изнесено у Одлуци број АП 2628/13, која је покретала питање накнаде штете из поступка јавних набавки. Наиме, у цитираној одлуци је приликом поређења околности тог предмета са чињеницама из предмета број АП 554/12 (апелантов предмет) закључено "да се о сличности наведених предмета може говорити у контексту положаја понуђача у поступцима јавних набавки у којима као уговорни орган наступа државни орган, који користи свој доминантни

положај, при чему положај понуђача остаје прилично незаштићен, што је управо карактеристика оба ова случаја" (види, Уставни суд, Одлука о допуствости и меритуму број АП 2628/13 од 25. септембра 2014. године, тач. 46 и 47, доступна на web-страници Уставног суда www.ustavisud.ba).

66. Полазећи од изнесених становишта у контексту изнесених апелантових приговора, Уставни суд подсјећа да је у својој Одлуци број АП 554/12 закључио да је Врховни суд (који је пресудом преиначио нижестепене одлуке и одбио у цијелости апелантов тужбени захтјев којим је тражио да му тужени на име накнаде обичне штете исплати износ од 530.000,00 КМ, те на име накнаде штете у виду измакле добити износ од 1.720.800,00 КМ, заједно са припадајућом законском затезном каматом и трошковима поступка) произвољно примијенио материјално право, односно да су у конкретном случају апелантови наводи о погрешној и произвољној примјени одредбе члана 183 ЗОО основани, те да оспорена пресуда указује на произвољно тумачење одредбе члана 183 ЗОО, односно на произвољност у примјени материјалног права коју не допуштају стандарди правичног суђења из члана 6 став 1 Европске конвенције.

67. Потом, Уставни суд подсјећа да је након одлуке Уставног суда (број АП 554/12) Врховни суд, извршавајући одлуку Уставног суда, донио рјешење којим је (поново) усвојио ревизију туженог и укинуо другостепену пресуду уз образложење да тужени основано у ревизији побија одлуку о висини накнаде штете, јер се висина досуђене накнаде темељи искључиво на налазу и мишљењу вјештака финансијске струке на које је тужени аргументовано приговорио, али тај приговор нижестепени судови нису уважили.

68. Уставни суд запажа да је након тога Врховни суд дао смјернице нижестепеним судовима за спровођење новог вјештачења, одређујући предмет и обим вјештачења. Уставни суд подсјећа да ревизија не може да се изјави због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања (члан 240 став 2 ЗПП). Истина, одредба члана 242 ЗПП омогућава странкама да у ревизији изнесе нове чињенице и предлажу нове доказе само ако се они односе на повреду одредаба парничног поступка које су почињене у поступку пред другостепеним судом. Међутим, у конкретном случају се не ради о таквој ситуацији.

69. Исто тако, одредба члана 250 став (2) ЗПП указује да у ревизији може да се указује на непотпуно утврђено чињенично стање због тога што је другостепени суд погрешно примијенио материјално право. У конкретном случају Уставни суд запажа да је Врховни суд примијенио цитирану одредбу ЗПП, да је разлог за усвајање ревизије туженог утемељио на околностима да је висина накнаде штете досуђена искључиво на налазу и мишљењу вјештака на које је тужени "аргументовано приговорио" а нижестепени судови приговор нису уважили (види тачку 13 ове одлуке). При томе из образложења рјешења Врховног суда није видљиво о ком и каквом "аргументованом приговору" туженог је ријеч а о којем нижестепени судови нису водили рачуна. Тек у наставку поступка Врховни суд ће истаћи да се "аргументовани приговор" туженог односио на параметре према којима је вјештак требало да сачини налаз и мишљење (непотписани уговор туженог) иако из расположивих докумената *explicite* не произилази да је управо такав приговор тужени износио током поступка.

70. У вези с тим, Уставни суд је извршио увид у одлуке нижестепених судова које су претходиле Одлуци Уставног суда број АП 554/12 из којих је видљиво да су се редовни судови аргументовано изјаснили о приговорима туженог на налаз и мишљење вјештака. Уставни суд, такође, запажа да је

Виши привредни суд у својој одлуци прецизирао жалбени навод туженог у вези са налазом и мишљењем вјештака за који је утврдио да је неоснован наводећи, између осталог, "да се тужени на главној расправи није упуштао у садржину налаза сматрајући да је налаз вјештак неоснован, јер је правни основ тужбеног захтјева неоснован" (види тач. од 5 до 8 ове одлуке). Потом, Уставни суд запажа да је првостепени суд у поновном поступку детаљно и аргументовано образложио због ког разлога се као полазни основ за вјештачење у односу на количину радова није могао узети у обзир непотписани уговор утврдивши да приговор није основан (види тач. 22-24 ове одлуке). Првостепени суд је, између осталог, навео да су три понуђача постигла свој самостални писмени споразум о подјели количина према којој апеланту припада количина од 1.000.000 м³ чврсте масе, и то су управо обим и количина радова за које се тужени обратио надлежним министарствима од којих је добио сагласност за закључење уговора и то за апеланта за количину радова од 1.000.000 м³ чврсте масе. Такво становиште је прихватио и другостепени суд при чему Уставни суд у датом образложењу не уочава никакву произвољност.

71. Уставни суд подсјећа да није надлежан да оцјењује налазе вјештака који су редовним судовима послужили да утврде новчани износ на име накнаде материјалне штете. Међутим, Уставни суд је надлежан да испита образложење које су дали редовни судови у вези са прихватањем или неприхватањем налаза вјештака са аспекта да ли такво образложење крши стандард правичности поступка "у цјелини", као и да ли због тога има као посљедицу кршење права на правично суђење из члана 6 став 1 Европске конвенције.

72. Полазећи од своје надлежности, Уставни суд сматра да су нижестепени судови приговор туженог на налаз и мишљење вјештака образложили на јасан и аргументован начин, што се за Врховни суд не може рећи, јер је инсистирање тог суда да нижестепени судови уваже приговор (који *explicite* није изнесен пред нижестепене судове) остало без аргументованог образложења. Сходно наведеном, чини се оправданим апелантов приговор да Врховни суд у конкретном предмету није са једнаком пажњом размотрио све доказе који иду у прилог странама у поступку, што је супротно правилима процесног права (члан 7 ст. (1) и (2) и члан 123 ЗПП).

73. Уставни суд подсјећа да су током поступка спроведена два вјештачења и више допуна вјештачења. Одредба члана 147 ЗПП прописује да се вјештачења одређују на приједлог странке која је дужна да у приједлогу наведе које ће се чињенице утврдити вјештачењем. Вјештачење представља доказно средство које суд оцјењује према правилима из чл. 8 и 123 ЗПП, што значи да суд не мора да прихвати налаз и мишљење вјештака ако су стручна становишта вјештака супротна правилима логичког закључивања и животног искуства. Одредбе члана 155 ЗПП прописују услове у којима суд може да одреди другог вјештака (види Релевантне прописе). Међутим, Уставни суд сматра да се у конкретном случају процесни услови за одређивање новог вјештака из члана 155 ЗПП нису испунили (у конкретном случају вјештак није пропустио да достави налаз и мишљење у остављеном року, односно суд није ни позвао вјештака да у одређеном року достави потпун и разумљив налаз и мишљење), па је у таквим околностима ново вјештачење могло да се спроведе само на приједлог странака, а такав приједлог суду није достављен (види тачку 18 ове одлуке). Сходно томе, у оспореном рјешењу Врховног суда изостало је релевантно образложење у вези са апелантовим приговором да у поновном поступку нису биле

испуњене процесноправне претпоставке за спровођење новог вјештачења. Уставни суд запажа да се Врховни суд у образложењу оспорене одлуке бавио искључиво овлашћењима суда да захтијева допуну вјештачења, што у околностима конкретnog случаја уопште није спорно, јер се спорно питање односило на спровођење новог вјештачења пред првостепеним судом, у смислу члана 155 ЗПП (види тачку 20 ове одлуке) у ситуацији када процесноправне претпоставке за то нису биле испуњене.

74. Уставни суд, такође, запажа да је од Врховног суда изостало и релевантно образложење у дијелу којим је тај суд умањило висину досуђене накнаде измакле добити. Према ојени Уставног суда, из оспореног образложења остало је нејасно како је Врховни суд извршио обрачун износа пореза (из другостепене пресуде не произилази да се вјештак изјашњавао у вези са порезом на укупан приход) и на основу којег важећег прописа је то учинио, те да ли су за то постојали услови и, ако јесу, који услови, имајући у виду да су (нови) налаз и мишљење вјештака допуњени према смјерницама Врховног суда и сачињени према непотписаном уговору по (најнижим) цијенама које нису садржавале порез. Чини се, такође, да поступање Врховног суда у том дијелу није сагласно ни са становиштем тог суда изнесеним у одлукама које је апелант доставио на увид уз апелацију (види тачку 45 ове одлуке).

75. У вези са апелантовим приговорима којим указује и на кршење права на правну сигурност као сегмента права на правично суђење, Уставни суд подсјећа да је постојање супротних судских одлука стална карактеристика правних система који се заснивају на мрежи судећих и жалбених судова са надлежношћу на одређеној територији. Такве разлике могу да се јаве у оквиру истог суда. То се само по себи не може сматрати супротно Конвенцији (види, Европски суд, *Santos Pinto против Португалује*, број 39005/04, став 41, 20. мај 2008. године, и *Tudor Tudor против Румуније*, број 21911/03, став 29, 24. март 2009. године). Међутим, Уставни суд сматра да се у конкретном случају ради о готово идентичном чињеничном и правном основу, да су фирме, побједнице тендера (апелант, "Sico and Company" и "Continental" д.о.о.), водиле парнични поступак против истог туженог и да је у поступку све три фирме заступао исти адвокат, што указује да се предметни поступци у битном нису могли толико да разликују, како то сугерише Врховни суд у одговору на апелацију. Наведено посебно у свјетлу указаних процесних пропусти Врховног суда.

76. Коначно, Уставни суд, такође, запажа да редовни судови приликом одлучења нису пазили ни на институт облигационог права који говори о савјесности и поштењу страна у поступку, посебно имајући у виду чињеницу да је на једној страни уговорни партнер државни орган, који може да користи свој суверени положај и који може и да не закључи уговор са забрањеним понуђачима на тендеру без посљедица или са минималним посљедицама, што је очито из одлука Врховног суда.

77. Сходно свему изнесеном, Уставни суд закључује да је оспореном пресудом Врховног суда прекршено апелантово право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

78. Уставни суд, на крају, подсјећа да је приликом одлучења имао у виду одредбу члана 62 став (5) Правила Уставног суда која Уставном суду омогућава да изузетно, ако орган чија је одлука укинута донесе нову одлуку без поштивања правног схватања Уставног суда, сам одлучи о меритуму предмета уколико постоји одлука органа која не крши уставна права, тако што ће ту одлуку оставити на снази. Међутим, имајући у виду да је апелант против Пресуде

Вишег привредног суда број 59 0 Пс 000204 17 Пж 5 од 22. јуна 2017. године изјавио ревизију Врховном суду из чега слиједи закључак да је апелант оспорио ту одлуку, јер с таквом одлуком није задовољан (и та одлука садржи дио повреда права на правично суђење на које је указано у претходним тачкама ове одлуке), Уставни суд сматра да се у таквим околностима нису испунили услови за примјену члана 62 став (5) Правила Уставног суда.

У односу на наводе о повреди права на суђење у разумном року

79. Апелант указује и да је повријеђено његово право на суђење "у разумном року" због дужине трајања предметног парничног поступка. Уставни суд запажа да је тужба поднесена 29. јула 2006. године, а да је поступак окончан пресудом Врховног суда од 26. октобра 2017. године. Дакле, релевантни период износи 11 година и непуна три мјесеца. Уставни суд, такође, подсјећа да тај период укључује и период поступања Уставног суда поводом апелантове апелације (период од подношења апелације 8. фебруара 2012. године до доношења коначне одлуке Уставног суда 16. јануара 2013. године), дакле, непуна година дана, који Уставни суд неће разматрати. Дакле, релевантни период обухвата 10 година и три мјесеца.

80. С тим у вези, Уставни суд, прије свега, истиче да се, према конзистентној пракси Европског суда и Уставног суда, разумност дужине трајања поступка мора оцијенити у свјетлу околности појединог предмета, водећи рачуна о критеријумима успостављеним судском праксом Европског суда, а нарочито о сложености предмета, понашању страна у поступку и надлежном суду или других јавних власти, те о значају који конкретна правна ствар има за апеланта (види, Европски суд, *Микулић против Хрватске*, апликација број 53176/99 од 7. фебруара 2002. године, Извјештај број 2002-I, став 38).

81. Осим тога, према пракси Европског и Уставног суда, велики број предмета узетих у рад није ваљано оправдање за прекомјерно одуговлачење поступка, а стално враћање одлуке на поновно суђење може да покаже да постоје озбиљни недостаци у организацији судског система (види, Европски суд, *Probmeier против Њемачке*, пресуда од 1. јула 1997. године, став 64, Извјештаји 1997-IV).

82. Коначно, Уставни суд, подржавајући праксу Европског суда, подсјећа на то да члан 6 став 1 Европске конвенције намеће државама уговорницама дужност да организују своје правосудне системе на начин да судови могу да задовоље услове овог члана, укључујући и обавезу да поступају у предметима у разумном року (види, Европски суд, *Мариновић против Хрватске*, пресуда од 6. октобра 2005. године, став 23).

83. Уставни суд у конкретном случају, имајући у виду чињенице предмета и постављени тужбени захтјев, сматра да се не ради о нарочито сложеним правним и чињеничним питањима која су редовни судови требали да размотре. Осим тога, с обзиром на то да се радило о питању накнаде штете коју је апелант претрпио, Уставни суд запажа да се радило о поступку који је значајан за апеланта, као и да апелант својим понашањем није утицао на дужину трајања предметног поступка.

84. Анализирајући дужину трајања предметног поступка, Уставни суд уочава да је у оквиру предметног поступка донесено чак 12 одлука, да је у поступку интервенисао Уставни суд (Одлука број АП 554/12 од 16. јануара 2013. године), те да је након одлуке Уставног суда од 26. октобра 2017. године (период од скоро пет година) донесено чак девет судских одлука, што, прије свега, указује

на недостатак у правосудном систему. Уставни суд, такође, запажа да је поступак на три судске инстанце од подношења тужбе (29. јула 2006. године) до доношења пресуде Врховног суда (22. децембра 2011. године), која је била предмет оцјене пред Уставним судом, трајао пет година и пет мјесеци, што може да се окарактерише као прихватљива дужина трајања једног судског поступка на три судске инстанце у контексту околности конкретног случаја. Међутим, према оцјени Уставног суда, проблем у овом предмету у контексту гаранција права на правично суђење почиње, заправо, након доношења одлуке Уставног суда (16. јануара 2013. године) због тога што је Врховни суд упорно и стално враћао предмет нижестепеним судовима. Уставни суд поново указује да стално враћање предмета од вишег ка нижем суду или органу не представља увијек најбољи начин да појединци остваре и реализују своја права, јер свако непотребно одуговлачење, као и враћање предмета од вишег ка нижем суду често доводи до, *de facto*, лишавања појединца његових права, као и губитка дјелотворности и повјерења у правни систем. При томе Уставни суд запажа да се редовни судови у одговорима на апелацију нису уопште осврнули на наводе о дужини трајања предметног поступка.

85. Дакле, имајући у виду све релевантне околности конкретног случаја, Уставни суд сматра да дужина предметног поступка у цјелини не задовољава критеријум права на правично суђење из члана 6 став 1 Европске конвенције.

86. Стога, Уставни суд закључује да постоји кршење апелантовог права на суђење "у разумном року" као једном од елемената права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Питање накнаде нематеријалне штете

87. Уставни суд подсјећа да, према члану 74 став (1) Правила Уставног суда, у одлуци којом усваја апелацију Уставни суд може да одреди накнаду на име нематеријалне штете. Према члану 74 став (2) Правила Уставног суда, ако Уставни суд одреди да је потребно додијелити новчану накнаду, одредиће је на основу праведности, узимајући у обзир стандарде који произилазе из праксе Уставног суда.

88. С обзиром на одлуку у овом предмету, водећи се принципима правичности, узимајући у обзир економске прилике у Босни и Херцеговини, просјечна примања и параметре животног стандарда грађана, као и околност да је предметни поступак окончан, Уставни суд сматра да у конкретном случају на име накнаде нематеријалне штете, због недоношења одлуке у разумном року, апеланту треба исплатити износ од 1.500,00 КМ.

89. Наведени износ апеланту је дужна да исплати Влада Републике Српске у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке. Ова одлука Уставног суда у дијелу који се односи на накнаду нематеријалне штете представља извршну исправу.

VIII. Закључак

90. Уставни суд закључује да постоји кршење апелантовог права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када је Врховни суд, мимо процесних овлашћења и захтјева туженог, усмјеравао предметни парнични поступак на апелантову штету, што је за апеланта било врло исцрпљујуће како у психолошком, тако и у економском смислу, што у контексту уочених процесних пропуста Врховног суда указује да предметни поступак, сагледан у цјелини, није био правичан на начин како то захтијевају стандарди права на правично суђење из члана 6 став 1 Европске конвенције.

91. Истовремено, Уставни суд закључује да постоји и кршење апелантовог права на суђење "у разумном року" као сегменту права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, јер је предметни парнични поступак, који је пред редовним судовима трајао нешто дуже од 10 година, у више наврата враћан на поновно суђење, што указује на недостатак у правосудном систему, при чему одговорност за дужину поступка сноси редовни судови, првенствено Врховни суд, који се у одговору на апелацију на овај апелантов приговор нису изјаснили.

92. На основу члана 59 ст. (1) и (2), члана 62 став (1) и члана 74 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

93. У смислу члана 43 Правила Уставног суда, судија Валерија Галић је дала изјаву о неслагању са одлуком већине.

94. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Златко М. Кнежевић, с. р.

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вјећу, у предмету број **AP 203/18**, рјешавајући апелацију "**Terex inžinjeringa**" d.o.o. Bijeljina, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, члана 57. став (2) тачка b), члана 59. ст. (1) и (2), члана 62. став (1) и члана 74. Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – преишчени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Златко М. Кнежевић, предсједник
Мато Тодић, потпредсједник
Мирсад Џеман, потпредсједник
Валерија Галић, судија
Мiodrag Simović, судија
Seada Palavrić, судија
на сједници одржаној 28. јануара 2020. године donio је

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Усваја се апелација "**Terex inžinjeringa**" d.o.o. Bijeljina.

Утврђује се повреда члана II/3.e) Устава Босне и Херцеговине и члана 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Пресуда Врховног суда Републике Српске број 59 0 Ps 000204 17 Rev 5 од 26. октобра 2017. године.

Предмет се враћа Врховном суду Републике Српске, који је дужан да по hitnom поступку донесе нову одлуку, у складу са чланом II/3.e) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Врховном суду Републике Српске да, у складу са чланом 72. став (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од 90 дана од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Налаже се Влади Републике Српске да, у складу са чланом 74. Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, апеланту "**Terex inžinjeringu**" d.o.o. Bijeljina у року од три мјесеца од достављања ове одлуке исплати износ од 1.500,00 KM на име накнаде нематеријалне штете због кршења права на доношење одлуке у разумном року уз обавезу да, након истека овог рока, плати апеланту "**Terex inžinjeringu**" d.o.o. Bijeljina законску затежну камату на евентуално неисплаћени износ, или дио износа накнаде одређене овом одлуком.

Налаже се Влади Републике Српске да, у складу са чланом 72. став (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд

Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Брчко дистrikта Босне и Херцеговине".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. "Terex inžinjering" d.o.o. Bijeljina (у даљњем тексту: апелант), којег заступа Faik Muhić, адвокат из Адвокатске канцеларије "Muhić i dr." d.o.o. Tuzla, подnio је 11. јануара 2018. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Врховног суда Републике Српске (у даљњем тексту: Врховни суд) број 59 0 Ps 000204 17 Rev 5 од 26. октобра 2017. године.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. На основу члана 23. Правила Уставног суда, од Врховног суда, Вишег привредног суда у Banjoj Luci (у даљњем тексту: Виши привредни суд), Okružnog привредног суда у Bijeljini (у даљњем тексту: Okružni суд) и Elektroprivrede Републике Српске Trebinje - Zavisno предузеће "Rudnik i termoelektrana Ugljevik" a.d. Ugljevik (у даљњем тексту: туžени) затражено је 11. и 14. октобра 2019. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Врховни суд, Виши привредни суд, Okružni суд и туžени су доставили одговоре на апелацију у периоду од 16. до 30. октобра 2019. године.

III. Činjenično stanje

4. Čинjenice предмета које произлазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу се сумирати на слjedeћи начин:

Uvodne napomene

5. Апелант је 29. јула 2006. године подnio туžбу Основном суду у Bijeljini (у даљњем тексту: Основни суд) против туženог ради накнаде штете (obične штете и измакле добити) због незаконског извођења радова о извођењу радова по основу tendera број 75 који је расписao туžени и у којем је апелант, између осталих, изабран за најповољнијег понуђача. Пресудом Основног суда број 80 0 Ps 000204 06 Ps од 6. фебруара 2009. године туžени је обавезан да апеланту на име накнаде штете у висини obične штете исплати износ од 530.000,00 KM, те на име накнаде штете у виду измакле добити износ од 1.720.800,00 KM, заједно са припадајућом законском затежном каматом на овај износ од 6. фебруара 2009. године, као дана доношења пресуде, па до коначне исплате, као и да апеланту накнади трошкове парничног поступка у износу од 30.040,00 KM, све у року од 30 дана од дана пријема пресуде под пријетњом принудног извршења.

6. Visina претрпљене штете утврђена је на бази налаза и мишљења вјештака финансијске струке Radivoja Ikonića, који је својим налазом утврдио обим штете, тајније директну штету због апелантових извршених радњи услјед поуздања да ће туžени закључити правно ваљан уговор и остварити добит коју би апелант остварио да је уговор реализиран са дијелом од 1.000.000 m³ чврсте масе (од укупно 2.200.000 m³), што све чини обим радова одређен туžбом и дефиниран приликом одређивања задатака вјештачења самог апеланта.

7. Dokazna vrijednost вјештачења није уманјена приговором туženог да је вјештачење хипотетичког карактера, зато што је вјештак за основ израчунавања висине штете у виду изгубљене добити узео количину оглашених радова коју су изабрани понуђачи утврдили својим интерним споразумом у чијем доношењу туžени није учествовао, а што је, уједно, и једина конкретна примједба туženог на вјештачење. У веzi с тим, првостепени суд је истакао да туžени у својству наручиоца радова није имао никаквих овлашћења

da učestvuje u takvoj ili sličnoj vrsti sporazumijevanja, tako da je prigovor ocijenjen kao neosnovan.

8. Виши привредni суд је, одлучујући о жалби туженог, donio Presudu broj 59 0 Ps 000204 09 Pž od 20. oktobra 2010. godine kojom је жалбу odbio i u cijelosti potvrdio prvostepenu presudu. Drugostepeni суд је na str. 2. i 3. taksativno pobrojao žalbene prigovore tuženog, a u vezi sa vještačenjem tuženi је prigovorio da vještak nije mogao dati precizan i objektivан nalaz o eventualnoj šteti (nepoznate količine i nepoznate cijene) i da su sva računanja hipotetske prirode. Виши привредni суд је u vezi sa iznesenim prigovorom ocijenio da је neosnovan, jer је, prema ocjeni tog suda, vještak dao valjan nalaz i mišljenje o visini štete koju је apelant pretrpio zbog nezaključivanja ugovora sa tuženim. Drugostepeni суд је, dalje, istakao da се туženi na glavnoj raspravi nije upuštao u sadržinu nalaza, smatrajući da је nalaz vještaka neosnovan, jer је правni osnov tužbenog zahtjeva neosnovan. U pogledu žalbenog prigovora da су računanja vještaka hipotetske prirode, drugostepeni суд је istakao da је vještak na glavnoj raspravi obrazložio svoj nalaz i mišljenje izjašnjavajući се na koji način i po kom osnovu је izvršen obračun kako direktne štete, tako i izgubljene dobiti koju је apelant pretrpio.

9. Tuženi је protiv drugostepene presude izjavio reviziju zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava.

10. Vrhovni суд је, одлучујући о reviziji tuženog, Presudom broj 59 0 Ps 000204 10 Rev od 22. decembra 2011. godine usvojio reviziju i preinačio nižestepene presude na način što је odbio kao neosnovan apelantov tužbeni zahtjev i obavezao apelanta da tuženom naknadi parnične troškove nastale u revizionom postupku. Revizijski суд је suštinski zaključio da се u konkretnom slučaju nisu ispunili uvjeti za naknadu štete u smislu člana 183. Zakona o obligacionim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO).

11. Protiv navedene presude apelant је 8. februara 2012. godine podnio apelaciju Ustavnom sudu koja је zavedena pod brojem AP 554/12.

12. Ustavni суд је donio Odluku broj AP 554/12 od 16. januara 2013. godine kojom је usvojio apelantovu apelaciju, utvrdio kršenje prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), ukinuo navedenu presudu Vrhovnog suda i predmet vratio tom sudu na ponovni postupak. Ustavni суд је u navedenom predmetu zaključio da је Vrhovni суд u konkretnom slučaju svojim proizvoljnim tumačenjem člana 183. ZOO izašao izvan konteksta sadržaja odredaba tog člana zbog toga što određivanje redovnih sudova koji је to razuman rok za obračun licu koje је prema zakonu dužno sklopiti neki ugovor u svakom pojedinom slučaju ne proizlazi iz odredaba člana 183. ZOO. Zbog toga је Ustavni суд zaključio da су u konkretnom slučaju apelantovi navodi o pogrešnoj i proizvoljnoj primjeni odredbe člana 183. ZOO osnovani, te da osporena presuda ukazuje na proizvoljno tumačenje odredbe člana 183. ZOO, odnosno proizvoljnost u primjeni materijalnog prava koju не dopuštaju standardi pravičnog suđenja iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Postupak nakon Odluke Ustavnog suda broj AP 554/12 od 16. januara 2013. godine

13. U postupku izvršenja Odluke Ustavnog suda broj AP 554/12 od 16. januara 2013. godine Vrhovni суд је Rješenjem broj 59 0 Ps 000204 13 Rev 2 od 7. februara 2013. godine usvojio reviziju tuženog, te ukinuo presudu Višeg privrednog suda od 20. oktobra 2010. godine i predmet vratio tom sudu na ponovno suđenje. Vrhovni суд је, između ostalog, naveo da tuženi osnovano pobija odluku o visini naknade štete, jer се visina dosuđene naknade temelji isključivo na nalazu i mišljenju vještaka

finansijske struke na koje је tuženi stavio argumentirane primjedbe koje nižestepeni sudovi nisu uvažili. Prema ocjeni Vrhovnog suda, nalaz i mišljenje vještaka imaju nedostatke koji nisu otklonjeni saslušavanjem vještaka na glavnoj raspravi pred prvostepenim sudom, pa се zbog tog razloga činjenično stanje pred prvostepenim sudom nije moglo potpuno utvrditi.

14. Odлучујуći u ponovnom postupku Viši privredni суд је Presudom broj 59 0 Ps 000204 13 Pž 2 od 31. maja 2013. godine, nakon otvaranja rasprave na kojoj је proveden dokaz vještačenjem vještaka prvostepene struke Radivoja Ikonića i dopune tog nalaza, djelimično uvažio žalbu tuženog i preinačio prvostepenu presudu Osnovnog suda od 6. februara 2009. godine na način što је obavezao tuženog da apelantu na izgubljene dobiti isplati iznos od 1.384.064,89 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 6. februara 2009. godine, kao dana donošenja prvostepene presude, pa do konačne isplate, kao i da apelantu naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 24.942,97 KM, dok је odbio žalbu u preostalom dijelu. Na str. od 4 do 11 drugostepeni суд је detaljno prezentirao nalaz i mišljenje vještaka, odnosno dopunu tog nalaza, primjedbe tuženog na nalaz, te pojašnjenje vještaka u vezi sa sadržajem nalaza i mišljenja, kao i stav tog suda o neosnovanosti, odnosno djelimičnoj osnovanosti prigovora tuženog u odnosu na dopunu nalaza i mišljenja.

15. Rješenjem Vrhovnog suda broj 59 0 Ps 000204 13 Rev 3 od 26. marta 2014. godine usvojene су revizije apelanta i tuženog, ukinuta је presuda Višeg privrednog suda od 31. maja 2013. godine i predmet је vraćen drugostepenom sudu na ponovno suđenje. U obrazloženju rješenja Vrhovni суд је ukazao da izvršeno vještačenje, kao ni dopuna vještačenja i usmeno obrazloženje vještaka nisu osigurali uspješan ishod s ciljem pravilnog utvrđivanja visine predmetne štete.

16. Naime, Vrhovni суд је, između ostalog, naveo da "drugostepeni суд (kao i prvostepeni) не cijeni pravilno činjenicu da је tužilac tuženom dao ponudu koja sadrži dvije varijante u pogledu količine radova (1.000.000 m³ čvrste mase i 770.000 m³ te mase) i da су, u skladu sa dobijenom saglasnošću Elektroprivrede Republike Srpske, pripremljenim ugovorom tužiocu dodijeljeni radovi na utovaru, transportu i odlaganju 770.000 m³ čvrste mase, dok су preduzećima 'Continental' d.o.o. Ugljevik i 'Sico and Company' d.o.o. Bijeljina dodijeljeni radovi u manjoj količini. Pri tome nije bitno što се tužilac sa navedena dva preduzeća dogovorio da on obavi radove u količini od 1.000.000 m³ čvrste mase, jer ovaj njihov dogovor не obavezuje tuženog". Vrhovni суд је primjenom člana 249. stav 1. i 250. stav 2, sve iz ZPP, odlučio kao u izreci rješenja.

17. Viši privredni суд је u ponovnom postupku Rješenjem broj 59 0 Ps 000204 14 Pž 3 od 23. maja 2014. godine uvažio žalbu tuženog, ukinuo presudu Osnovnog suda i predmet dostavio Okružnom sudu kao stvarno i mjesno nadležnom sudu na postupanje.

18. Iz obrazloženja, između ostalog, proizlazi: "S obzirom na to da Vrhovni суд Republike Srpske stoji na stanovištu da vještačenje koje је obavio vještak finansijske struke (kako u toku prvostepenog postupka, tako i drugostepenog postupka) nije osiguralo uspješan ishod s ciljem pravilnog utvrđivanja visine štete, onda се može izvesti zaključak da је neophodno angažirati drugog vještaka odgovarajuće struke kako bi се, u smislu člana 155. ZPP, obavilo novo vještačenje (...). Pred drugostepenim sudom не može се provoditi dokaz novim vještačenjem s obzirom na to da takav dokazni prijedlog nije ni stavljen."

19. Odлучујуći u ponovnom postupku, shodno uputama neposredno viših sudova, Okružni суд је donio Presudu broj 59 0 Ps 000204 14 Ps 2 od 15. juna 2015. godine kojom је odbio u cijelosti kao neosnovan apelantov tužbeni zahtjev, te је obavezao apelanta da tuženom naknadi troškove parničnog postupka.

20. Na osnovu primjedaba viših sudova pred prvostepenim sudom provedeno je novo ekonomsko vještačenje vještaka Ljiljane Erkić, koje se tretira kao jedino vještačenje dok se ranije vještačenje više ne može ocijeniti kao dokaz.

21. U obrazloženju presude Okružni sud je, nakon provedenih dokaza, utvrdio da je tuženi kao naručilac posla (26. i 27. jula 2003. godine) objavio oglas za javno nadmetanje radi prikupljanja ponuda za ustupanje radova na otkrивci na površinskom kopu Bogutovo selo u periodu od 15. augusta do 15. decembra 2003. godine (poslovi otkopavanja, utovara, transporta i odlaganja mase u ukupnom obimu od 2.200.000 m³ čvrste mase), te da su ponuđene cijene trebale da se daju u dvije varijante: a) varijanta prema kojoj naručilac radova osigurava gorivo i mazivo prema usvojenim normativima koje propiše naručilac i b) varijanta prema kojoj izvođač u vlastitoj režiji osigurava gorivo i mazivo. Dalje, utvrđeno je da se apelant prijavio na ovaj oglas i da ga je tuženi 14. augusta 2003. godine obavijestio da je izabran za najpovoljnijeg ponuđača (pored preduzeća "Continental" d.o.o. Ugljevik i "Šico and Company" d.o.o. Bijeljina), kao i da nakon obavještenja o prihvatanju ponuda između apelanta i tuženog nije zaključen ugovor, već da postoji nepotpisan tekst ugovora. Također, apelant je tražio od tuženog da zaključe ugovor po tenderu do kojeg nije došlo zbog zaključka Vlade RS od 29. septembra 2003. godine kojim je data puna podrška poslovnoj politici tuženog da svojom mehanizacijom obavi radove na otkrивci.

22. Među strankama bile su sporne, u prvom redu, količine radova, odnosno da li apelantu uopće pripada količina radova od 1.000.000 m³ čvrste mase ili 770.000 m² čvrste mase, kako eventualno prihvatiti tuženi. U svom iskazu predsjednik tenderske komisije u svojstvu svjedoka naveo je da niti jedan od tri ponuđača nije imao opremu da izvrši radove u količini od 2.200.000 m³ čvrste mase shodno tenderskoj dokumentaciji tuženog, da mu je komisija predložila da se pozovu sva tri ponuđača na spornom tenderu i da se izvrši podjela posla s čim su se ponuđači složili o čemu je obavijestio direktor tuženog koji je na osnovu toga tražio saglasnost, čime je, zapravo, potvrđen iskaz direktora tuženog i ostalih svjedoka. Iz sporazuma o podjeli količina radova od 14. augusta 2003. godine utvrđeno je da je predmet tog sporazuma podjela količina radova po tenderu int. broj 75 između apelanta, "Šico and Company" i "Continental" d.o.o. Ugljevik, a sve nakon dobijene obavijesti od tuženog da su navedene firme dobile posao za izvođenje radova po tenderu. Shodno tome, apelant i ostale dvije firme su saglasno svojim mogućnostima (tehničkim karakteristikama kapaciteta i sl.) količinu iz tendera od 2.200.000 m³ čvrste mase utovara, transporta i odlaganja rasporedili na količine za pojedinačne ugovore, i to apelant 1.000.000 m³, "Šico and Company" 700.000 m³ i "Continental" d.o.o. Ugljevik 500.000 m³ čvrste mase utovara, transporta i odlaganja. Prvostepeni sud je naglasio da su Ministarstvo privrede, energetike i razvoja RS i Ministarstvo finansija RS, nakon što su se firme saglasile o količini radova, dali saglasnost tuženom za zaključenje ugovora sa izabranim ponuđačima, i to za količine radova saglasno sporazumu izabranih ponuđača (apelant u količini od 1.000.000 m³ čvrste mase).

23. Prema ocjeni prvostepenog suda, tuženi je, obraćajući se nadležnim ministarstvima i matičnom preduzeću zahtjevom za izdavanje saglasnosti, praktično tražio saglasnost za količinu radova upravo shodno sporazumu tri odabrana izvođača radova. Tokom postupka priložen je nepotpisani ugovor o izvođenju radova na otkopavanju, utovaru, transportu i odlaganju mase od 26. jula 2007. godine kojim se u članu 2. definiraju predviđene radne operacije za apelanta, i to u iznosu od 770.000 m³. Pošto priloženi ugovor nije potpisan, prema ocjeni prvostepenog suda, takav ugovor o izvođenju radova na otkopavanju, utovaru, transportu i odlaganju mase od 26. jula 2003. godine, prema ocjeni

suda, ne može predstavljati dokaz o postignutoj saglasnosti o količini od 770.000 m³ čvrste mase.

24. Dakle, tenderska komisija je predložila ugovaranje posla sa tri ponuđača u ukupnom obimu od 2.200.000 m³ čvrste mase, ali taj obim radova nije odgovarao njihovim tehničkim kapacitetima, tako da su tri ponuđača postigla svoj samostalni pismeni sporazum o podjeli količina prema kojem apelantu pripada količina od 1.000.000 m³ čvrste mase, i to su upravo obim i količina radova za koje se tuženi obratio nadležnim ministarstvima od kojih je dobio saglasnost za zaključenje ugovora, i to za apelanta za količinu radova od 1.000.000 m³ čvrste mase.

25. U vezi sa direktnom štetom koju apelant potražuje, Okružni sud je naveo da navedene troškove (amortizacija, brutoplaće i topli obrok) apelant ne može stavljati na teret tuženom zbog nezaključivanja ugovora i nerealizacije spornog posla, dok je za troškove prevoza mašina naveo da ovi troškovi nisu potkrijepljeni validnim dokumentima.

26. U vezi sa izmaklom dobiti koju apelant potražuje, prvostepeni sud je naveo da je novo vještačenje sačinjeno u dvije varijante, i to u varijanti a) izmakla korist je obračunata u ukupnom iznosu od 1.453.388,44 KM (bazirajući se na količini od 1.000.000 m³ čvrste mase) tako što su od ukupnog prihoda za ovu količinu posla u iznosu od 4.810.000,00 KM oduzeti precizirani iznosi koji čine rashode (troškovi goriva), troškovi amortizacije, troškovi brutoplaća i indirektni troškovi (između ostalog, troškovi proizvodnih usluga i nematerijalni troškovi sa porezima i doprinosima). Prema varijanti b), vještak je izmaklu korist obračunao u iznosu od 982.273,77 KM tako što su od ukupnog prihoda za tu vrstu posla u iznosu od 5.220.000,00 KM oduzeti precizirani iznosi na ime troškova goriva, troškova amortizacije, troškova brutoplaća i indirektnih troškove.

27. Međutim, Okružni sud je, imajući u vidu utvrđeno činjenično stanje, kao i činjenicu da je apelant u tenderskom postupku dostavio cijene u dvije varijante (koje su bazirane na količini od 1.000.000 m³ čvrste mase), zaključio da ne postoji sporazum o finansijskom dijelu ponude, odnosno da se tužbenom zahtjevu ne može udovoljiti, jer on nije usklađen sa nalogom i mišljenjem finansijskog vještaka. Pri tome Okružni sud je istakao stav da sud nije ovlašten da se opredjeljuje za jednu od datih varijanti iz nalaza i mišljenja vještaka.

28. Presudom Višeg privrednog suda broj 59 0 Ps 000204 15 Pž 4 od 11. marta 2016. godine djelimično je uvažena apelantova žalba i preinačena prvostepena presuda na način što je obavezan tuženi da apelantu na ime naknade štete u vidu izmakle koristi isplati iznos od 1.453.388,44 KM (varijanta a) nalaza i mišljenja vještaka) sa zakonskom zateznom kamatom od podnošenja tužbe (29. jula 2006. godine), kao i iznos od 30.825,25 KM na ime troškova postupka. Preko dosuđenog iznosa odbijen je tužbeni zahtjev, kao i zahtjev tuženog za troškove drugostepenog postupka.

29. Na raspravi održanoj pred drugostepenim sudom stranke su ostale pri svojim činjeničnim navodima iznesenim tokom prvostepenog postupka, a vještak je dopunio nalaz i mišljenje izjasnivši se o izgubljenoj dobiti tako što je od ukupnih prihoda odbio samo troškove koji se mogu vezati za predmetni tender. Prema varijanti a), vještak je u dopuni nalaza i mišljenja obračunao da je izgubljena korist 1.815.255,29 KM, a prema varijanti b), izgubljena korist iznosila bi 1.586.729,77 KM.

30. Prema ocjeni drugostepenog suda, nalaz i mišljenje vještaka finansijske struke pružaju dovoljno osnova za izračunavanje izgubljene dobiti kao vida štete koju je apelant pretrpio zbog nepristupanja realizaciji tendera broj 75. Pri tome je Viši privredni sud naglasio da se o ukupnom prihodu koji bi apelant ostvario stranke nisu sporile, već je isključivo bilo sporno šta sve čini rashode, odnosno troškove. Kako je vještak u svom

nalazu i mišljenju obrazložio sve činjenice koje je vještak dodatno pojasnio na raspravama pred prvostepenim i drugostepenim sudom, Viši privredni sud je zaključio da se nalaz i mišljenje mogu uzeti kao valjani za određivanje visine izgubljene dobiti.

31. Vrhovni sud je Rješenjem broj 59 0 Ps 000204 16 Rev 4 od 22. septembra 2016. godine usvojio reviziju tuženog, ukinuo je presudu Višeg privrednog suda od 11. marta 2016. godine u dijelu kojim je preinačena prvostepena presuda i predmet je u tom dijelu vratio drugostepenom sudu na ponovno suđenje. U obrazloženju rješenja Vrhovni sud je, između ostalog, zaključio da su drugostepenom presudom povrijeđene odredbe Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP), da su izreka i obrazloženje drugostepene presude nejasni i protivrječni, da je prekoračen tužbeni zahtjev u pogledu dosude zakonskih zateznih kamata suprotno tužbenom zahtjevu, kao i da drugostepeni sud nije, u skladu sa ranijim rješenjem Vrhovnog suda, raspravio sporna pitanja i izveo parnične radnje u skladu sa uputama (u pogledu obračuna apelantovih prihoda na osnovu količine radova od 770.000 m³ čvrste mase u skladu sa nepotpisanim ugovorom).

32. U ponovnom postupku Viši privredni sud je Presudom broj 59 0 Ps 000204 17 Pž 5 od 22. juna 2017. godine djelimično uvažio apelantovu žalbu i preinačio prvostepenu presudu na način što je obavezao tuženog da apelantu na ime naknade štete u vidu izmakle koristi isplati iznos od 1.059.145,80 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 6. februara 2009. godine pa do isplate, kao i iznos od 24.437,65 KM na ime troškova postupka. U preostalom dijelu odbijena je apelantova žalba i potvrđena prvostepena presuda u dijelu kojim je odbijen apelantov tužbeni zahtjev preko dosuđenog iznosa, kao i zahtjev tuženog za troškove drugostepenog postupka.

33. Viši privredni sud je, postupajući po uputama Vrhovnog suda, u ponovnom postupku naložio vještaku finansijske struke da dopuni nalaz i mišljenje na način da obračuna prihod koji je apelant mogao očekivati od dodijeljenog posla na količinu radova od 770.000 m³ čvrste mase, u skladu sa nepotpisanim ugovorom i prema cijenama navedenim u ponudnom tekstu tog ugovora. Shodno članu 4. nepotpisanog ugovora, jedinične cijene su iskazane u netoiznosima bez poreza na promet. Vještak je na održanoj raspravi izvršio dopunu nalaza i mišljenja. Na raspravi je vještak naveo da je dopunu nalaza i mišljenja sačinio prema smjericama Vrhovnog suda na bazi podataka iz nepotpisanog ugovora. Na osnovu dopunskog nalaza i mišljenja Viši privredni sud je utvrdio da na osnovu cijena iz nepotpisanog ugovora (za otkopavanje i utovar 1,38 KM, za transport 2,91 KM, za odlaganje 0,40 KM bez poreza) ukupan apelantov prihod iznosi 3.611.300,00 KM (da je realizirao predmetni posao na osnovu 770.000 m³ čvrste mase).

34. Viši privredni sud je pojasnio da je vještak, shodno uputama tog suda, sačinio dvije podvarijante, i to uzimajući u obzir direktne troškove i troškove proizvodnih usluga, te došao do izmakle koristi u iznosu od 1.297.358,41 KM, te uzeo u obzir ukupne direktne troškove i ukupne indirektne troškove i izračunao izmaklu korist u iznosu od 1.059.145,80 KM.

35. Viši privredni sud je naveo da među parničnim strankama nije sporan obračun ukupnog apelantovog prihoda, već je sporno kolike bi rashode apelant imao za obavljeni posao da je ugovor zaključen, te je naveo da bi apelant imao rashode u vidu direktnih i indirektnih troškova. Drugostepeni sud je potom objasnio šta predstavlja direktne, a šta indirektne troškove, te je utvrdio izmaklu korist koju bi apelant ostvario obavljajući radove iz okončanog tendera broj 75, da ga nije spriječio tuženi, u visini od 1.059.145,80 KM. Viši privredni sud je naveo da je dopunskim vještačenjem pravilno i potpuno utvrđeno koje bi prihode, odnosno troškove apelant imao u realizaciji potencijalnog posla, upravo onako kako je to i dato u nalogu za dopunsko vještačenje, tako da su neosnovani navodi tuženog da je vještak odstupio od

naloga za dopunu vještačenja. Također, u pogledu cijene goriva, vještak je pojasnio na koji je način utvrđena cijena za nabavku goriva, te je odgovorio na pitanje tuženog prema kojim parametrima je utvrđen indeks troškova za 2003. godinu od 29,10% za razliku od 42,06% koji je dat u osnovnom nalazu. S tim u vezi, Viši privredni sud je naveo da je posao po tenderu broj 75 trebalo da se realizira u 2003. godini, te da je, prema dopunskom nalazu vještaka, koeficijent pokrivenosti indirektnih troškova prihodima od usluga u 2003. godini utvrđen u iznosu od 29,10 % za razliku od osnovnog nalaza (za 2001. i 2002. godinu) u kojem je utvrđen veći procent zbog toga što su tada bili značajno veći prihodi, a time i veći troškovi. S obzirom na to da je vještak u potpunosti odgovorio na sva pitanja parničnih stranaka i da primjedbe na nalaz i mišljenje ne mogu dovesti u sumnju dopunjeni nalaz i mišljenje, Viši privredni sud je prihvatio kao stručan i objektivna nalaz vještaka finansijske struke koji se može uzeti kao valjan dokaz za utvrđivanje štete u vidu izgubljene dobiti koju je apelant pretrpio. Imajući u vidu navedeno, Viši privredni sud je odlučio kao u izreci presude (preinačio prvostepenu presudu), te je zateznu kamatu dosudio apelantu od dana podnošenja tužbe (6. februara 2009. godine) u skladu sa apelantovim tužbenim zahtjevom, dok je odluka o troškovima postupka zasnovana na apelantovom uspjehu u konkretnom sporu.

Osposreda presuda

36. Odlučujući o revizijama stranaka, Vrhovni sud je Presudom broj 59 0 Ps 000204 17 Rev 5 od 26. oktobra 2017. godine odbio apelantovu reviziju, dok je djelimično usvojio reviziju tuženog i preinačio drugostepenu presudu na način što je dosuđenu naknadu štete sa iznosa od 1.059.145,80 KM snizio na iznos od 698.015,80 KM, te dosuđene parnične troškove sa iznosa od 24.437,65 KM snizio na iznos od 16.118,00 KM, dok je u preostalom dijelu odbio reviziju tuženog i obavezao apelanta da tuženom naknadi troškove revizijskog postupka.

37. U obrazloženju presude Vrhovni sud je ponovio činjenično utvrđenje i pravne stavove nižestepenih sudova, te je istakao da je drugostepena presuda djelimično zasnovana na pogrešnoj primjeni materijalnog prava. Vrhovni sud je istakao da osnov odgovornosti za štetu na strani tuženog u konkretnom slučaju proizlazi iz odredaba člana 183. ZOO, budući da je apelant zahtijevao od tuženog da sa njim zaključi ugovor nakon provedenog tendera broj 75, pa su bez temelja revizioni navodi tuženog da nema osnova po kojem bi mogao biti obavezan da naknadi štetu apelantu. Dalje, šteta koju je apelant pretrpio ne može se izjednačiti sa cijenom radova koji bi bili izvedeni da je ugovor zaključen, jer bi u izvršenju ugovorne obaveze apelant imao i određene troškove, pa bi se šteta sastojala samo u gubitku dobiti koju bi zaključivanjem i izvršavanjem ugovora apelant mogao osnovano očekivati prema redovnom toku stvari ili posebnim okolnostima, u skladu sa članom 189. stav 3. u vezi sa čl. 154. stav 1, 155. i 262. stav 2. ZOO.

38. S tim u vezi, Vrhovni sud je naveo da je drugostepeni sud pravilno odlučio kada je prihvatio dio nalaza i mišljenja vještaka finansijske struke koji se temelji na količini radova od 770.000 m³ čvrste mase po kojem bi od predmetnog posla apelant ostvario ukupan prihod u iznosu od 3.611.300,00 KM. Od navedenog iznosa vještak je odbio sve troškove koje bi apelant imao u obavljanju posla, i to direktne troškove (troškovi goriva, maziva i ulja, amortizacija, brutoplaće i topli obrok) u iznosu od 1.970.785,23 KM, te indirektne troškove (održavanje opreme, nabavka rezervnih dijelova, troškovi prevoza, utrošak struje, vode, telefona i slično) u iznosu od 581.368,97 KM. Kada se troškovi odbiju od ostvarenog prihoda, dobija se iznos od 1.059.145,80 KM koji predstavlja izgubljenu dobit koju apelant nije ostvario krivicom tuženog.

39. Međutim, Vrhovni sud je naveo da je vještak u svom nalazu naveo i da bi apelant imao trošak na ime plaćanja poreza na promet usluga po stopi od 10%, što u konkretnom slučaju iznosi 361.130,00 KM, ali je u konačnom obračunu propustio da taj iznos odbije od ukupnih prihoda. U vezi s tim je navedeno da je drugostepeni sud, također, propustio da odbije od iznosa zarade koju bi apelant ostvario u slučaju da je zaključio ugovor sa tuženim navedeni porez na šta je osnovano ukazano u izjavljenoj reviziji. Vrhovni sud je istakao da je plaćanje poreza bila zakonska obaveza, propisana prinudnim propisom koji je važio u vrijeme kada je ugovor trebalo da bude zaključen, pa je sud bio dužan da primijeni taj propis prilikom utvrđivanja visine izmakle koristi. Dakle, nakon plaćanja poreza apelantu bi ostao čist prihod u iznosu od 698.015,80 KM, koji predstavlja izgubljeni dobit koju je tuženi dužan naknaditi apelantu zbog nezaključenja ugovora sa njim.

40. S druge strane, Vrhovni sud je naveo da su parnične stranke imale primjedbe na nalaz i mišljenje finansijskog vještaka, mada nisu prigovorile matematičkim operacijama koje je ovaj izvršio. Osnovne primjedbe apelanta su se odnosile na visinu indirektnih troškova koje bi on snosio u slučaju da je došlo do zaključenja ugovora, dok su se primjedbe tuženog, uglavnom, odnosile na troškove goriva. S obzirom na to da se vještak izjasnio na sve primjedbe i odgovorio na sva pitanja koja su mu postavile stranke, to je drugostepeni sud pravilno prihvatio njegov nalaz i mišljenje u pogledu visine ovih troškova. Pri tome treba imati u vidu da je, prema ugovoru koji su stranke trebale zaključiti, apelantova obaveza bila da, između ostalog, snosi troškove fizičkog osiguranja radilišta i sredstava rada, troškove smještaja radnika i troškove održavanja privremenih puteva. S obzirom na to da ove troškove vještak nije uzeo u obzir prilikom obračuna visine štete, to se ne mogu prihvatiti apelantovi revizionni prigovori da bi stvarni troškovi bili manji od onih koje je obračunao vještak. Vrhovni sud je naveo da su neosnovani navodi stranaka da je drugostepeni sud učinio povredu odredaba parničnog postupka, jer je na drugostepenoj raspravi bez prijedloga stranaka odredio dopunsko vještačenje vještaka finansijske struke. U konkretnom slučaju drugostepeni sud nije prekoračio svoja ovlaštenja kada je, shodno članu 218. stav 1. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP), na raspravu, pored parničnih stranaka, pozvao i vještaka finansijske struke Lj. E., koja je vještačila u postupku pred prvostepenim sudom. Naime, dopunski nalaz navedenog vještaka nije novi dokaz, već je sastavni dio njenog osnovnog nalaza i mišljenja kojim su razjašnjena sva sporna pitanja i otklonjene dileme koje su se javile pri izvođenju ovog dokaza. Predmet vještačenja je bilo utvrđenje visine izmakle koristi kao vida materijalne štete koju je apelant pretrpio zbog nezaključenja ugovora, pa nisu osnovani revizionni prigovori da je drugostepeni sud mimo apelantovog prijedloga odredio obim vještačenja. Osim toga, u smislu člana 155. ZPP, sud ima mogućnost da naloži vještaku da dopuni svoj prvobitni nalaz i mišljenje, kako bi taj dokaz bio valjana podloga za pravilno rješenje spora. Prema tome, dajući nalog vještaku da visinu štete obračuna na bazi parametara naznačenih u tekstu ugovora koji su stranke po redovnom toku stvari trebale potpisati, drugostepeni sud nije povrijedio odredbe parničnog postupka, već je postupio u skladu sa njima, kako bi na utvrđeno činjenično stanje mogao pravilno primijeniti materijalno pravo. Također, sud ima pravo da daje vještaku uputstva za njegov stručni rad, jer bi, u protivnom, odluku donosio vještak, a ne sud. U smislu člana 161. u vezi sa članom 144. stav 2. ZPP, sud može postavljati vještaku pitanja i tražiti od njega objašnjenja koja se odnose na metod obrade predmeta vještačenja, način utvrđivanja činjenica i zaključivanja, te primjenu pravila nauke, odnosno struke, a sve radi rasvjetljavanja odlučnih činjenica za rješenje spora.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

41. Apelant smatra da mu je osporenim presudom prekršeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Obrazlažući povredu navedenih prava apelant je detaljno naveo postupak koji je prethodio predmetnom parničnom postupku (raspisivanje tendera od tuženog za prikupljanje ponuda javnim nadmetanjem radi izvođenja radova na otkrivicu na površinskom kopu Bogutovo selo u periodu od 15. augusta do 15. decembra 2003. godine), kao i predmetni parnični postupak okončan osporenim odlukom Vrhovnog suda. Apelant smatra da je dosuđena visina štete u osporenoj presudi određena proizvoljno i bez uporišta u izvedenom finansijskom vještačenju i relevantnom pravu.

42. Naime, apelant smatra da je Vrhovni sud izvršio obračun štete na bazi proizvoljno određenog obima radova koji su apelantu dodijeljeni spornim tenderom (obračunata visina štete na bazi manjeg obima poslova, tj. na iznos od 770.000 m³ čvrste mase umjesto na iznos od 1.000.000 m³ čvrste mase, koliko je apelantu kao najjačem od tri ponuđača pripalo prema sporazumu sva tri izabrana izvođača radova (apelant, "Continental" d.o.o. Ugljevik i "Šico and Company" d.o.o. Bijeljina) na koji su saglasnost dala nadležna ministarstva RS.

43. Štaviše, apelant smatra da drugostepeni sud nikako, u smislu odredaba člana 123. ZPP, nije mogao sam, umjesto stranaka, predlagati, odnosno određivati obim vještačenja, te nalogati vještaku da obračuna izmaklu korist na bazi 770.000 m³ otkrivicke kada takav zadatak nije predložio tuženi, te da sud nije ovlašten pomagati strankama da ostvare bolju procesnu poziciju, jer je to u suprotnosti sa raspravnim načelom i odredbom člana 123. ZPP prema kojoj je svaka stranka dužna dokazati činjenice na kojima zasniva svoj zahtjev, pa je, dakle, tuženi, a ne sud, bio dužan dokazivati (a nije ni tvrdio) da je dodijeljena količina radova apelantu u iznosu od 770.000 m³ otkrivicke, a ne 1.000.000 m³. Apelant je istakao da su redovni sudovi, zaključno sa Vrhovnim sudom, za druga dva pobjednika tendera naknadu određivali prema količinama iz sporazuma koje su pobjednici tendera međusobno podijelili, i to za "Continental" d.o.o. Ugljevik 500.000 m³ i "Šico and Company" d.o.o. Bijeljina 700.000 m³. Jedino su u odnosu na apelanta potpuno neutemeljeno naknadu dosudili ne poštujući sporazum i dodijeljenu količinu apelantu od 1.000.000 m³.

44. I ne samo da je činjenica kolika je količina radova relevantna za apelanta proizvoljno utvrđena, od čega zavisi visina naknade štete, već, pored toga, apelant smatra da u konkretnom slučaju nije bilo mjesta da mu Vrhovni sud od dosuđenog iznosa štete odbije 10% poreza na promet usluga, prema propisu koji je važio u predmetnom periodu. Apelant to obrazlaže na način da stav Vrhovnog suda, prema kojem se porez na promet tretira kao trošak i odbija od ukupnog prihoda, u ovom slučaju od dobiti, smatra proizvoljnim. Naime, porez na promet je fiskalni namet koji se obračunava na vrijednost usluge i naplaćuje od korisnika usluge, a nikako se ne odbija od prihoda, i to je čak i vještak utvrdio. To bi značilo da kupac, odnosno primalac usluga (u konkretnom slučaju tuženi) plaća vrijednost usluge uvećane za porez, a od ukupno primljenog iznosa davalac usluga (apelant) zadržava vrijednost prihoda, a naplaćeni iznos poreza uplaćuje na račun javnih prihoda. Dakle, davalac usluga (apelant) je samo transmisija između korisnika usluge i države, tj. on za državu vrši obračun i naplatu poreza od krajnjeg korisnika, pa porez na promet robe i usluga niti je trošak, niti je prihod za apelanta, pa nikako nije postojao osnov da se iznos poreza odbije od apelantove dobiti. Stoga, apelant smatra da je Vrhovni sud sasvim proizvoljno i bez uporišta u materijalnim propisima i nalazu vještaka ekonomske struke sam obračunao i stavio na teret apelantu i ovaj porez, odnosno trošak, te na taj način umanjio

dosuđeni iznos na ime izmakle koristi apelanta za iznos od 361.130,00 KM.

45. Apelant smatra i da je nepravilno izračunata izmakla korist i zbog toga što je vještak u rashode uračunavao i troškove neke druge djelatnosti i usluga koje nisu u vezi sa konkretnim poslom koji je predmet apelacije, konkretno troškove sa konta 511 i 550, odnosno troškove materijala za izradu i nematerijalne troškove, jer ogromna većina tih troškova nije ni u kakvoj vezi sa konkretnim poslom koji je predmet ovog spora, a sudovi su ovakav nalaz prihvatili. Nasuprot tome, redovni sudovi ove troškove nisu uzimali u obzir pri obračunu štete za druga dva pobjednika tendera, tj. "Continental" d.o.o. Ugljevik i "Šico and Company" d.o.o. Bijeljina, pa je i na taj način izmijenjena dotadašnja praksa Vrhovnog suda RS, bez bilo kakvog obrazloženja za tu izmjenu. U vezi s tim, apelant je u prilogu apelacije dostavio presude Vrhovnog suda br. 59 0 Ps 027075 16 Rev od 30. novembra 2016. godine i 59 0 Ps 022543 15 Rev 2 od 19. januara 2016. godine, pa apelant ukazuje na kršenje prava na pravnu sigurnost zbog toga što je Vrhovni sud u apelantovom slučaju zauzeo drugačiji stav od stavova iznesenih u odlukama koje je apelant dostavio. Iz Presude Vrhovnog suda broj 59 0 Ps 022543 15 Rev od 19. januara 2016. godine ("Šico and Company" kojeg zastupa advokat Faik Muhić iz Tuzle protiv tuženog), između ostalog, proizlazi "...varijanta II iznosi 1.537.798,00 KM, umanjen za porez na usluge prema Zakonu o akcizama i porezu na promet. Međutim, kako su nižestepeni sudovi prihvatili varijantu I nalaza i mišljenja vještaka (iznos od 1.199.812,00 - za količinu radova od 700.000 m³ čvrste mase, op.aut.) u kojoj je iznos izmakle koristi izračunat prema cijenama iz nepotpisanog ugovora (koje su niže od cijena u ponudi i u kojima nije sadržan porez na promet) uz odbitak rashoda koje bi imao tužilac da je radio, koji su obrazloženi u nalazu vještaka ekonomske struke, pri činjenici da tužilac nije ulagao žalbu na prvostepenu presudu, dosuđeni iznos naknade štete je prihvaćen kao pravilan....(....)".

46. Apelant smatra da je Vrhovni sud pokazao neobjektivnost, zavisnost od utjecaja državnih organa RS i krajnju arbitrarnost koja se ogleda u proizvoljnoj primjeni prava kako bi, u konačnici, minimizirao i sveo visinu štete (dosuđene apelantu) na najmanji mogući iznos. Osim toga, apelant je ukazao na dužinu trajanja predmetnog parničnog postupka u kojem je doneseno ukupno 12 sudske odluke.

47. Zbog svih navedenih razloga, apelant predlaže da Ustavni sud usvoji apelaciju, utvrdi povredu prava na pravično suđenje, te da, shodno tome, ukine presudu Vrhovnog suda u cijelosti i da sam, u skladu sa stanjem spisa, donese odluku kojom će se u cijelosti uvažiti apelantov postavljeni tužbeni zahtjev, ili da se predmet vrati na ponovni postupak i odlučivanje Vrhovnom sudu, ali da o reviziji odlučuje drugo vijeće tog suda, uz bojazan da bi u tom slučaju postupak, koji sada traje duže od 11 godina, trajao još 5-6 godina.

b) Odgovor na apelaciju

48. Vrhovni sud je naveo da nije bilo kršenja apelantovih prava zagarantiranih Ustavom Bosne i Hercegovine, te da taj sud u cijelosti ostaje pri činjeničnim i pravnim zaključcima sadržanim u obrazloženju osporene odluke. U vezi s tim je istakao da su netačne apelantove tvrdnje da su sudovi jednostrano mijenjali uvjete tendera u pogledu količine ugovorenih radova s obzirom na broj izabranih preduzeća za izvođenje radova, kao i sadržaja nepotpisanog ugovora koji je ponuđen apelantu i njegovom zahtjevu koji je uputio tuženom (naznačeno da će apelant obaviti posao u količini od 770.000 m³ čvrste mase). Vrhovni sud smatra da je, suprotno apelantovim navodima, vještak pravilno obračunao visinu troškova koje bi imao apelant da je došlo do zaključenja ugovora. Dalje, neosnovano je apelantovo pozivanje na vještačenja obavljena u parnicama koje su pokrenula druga dva

preduzeća kojima je dodijeljen posao na istom tenderu, budući da se nalaz i mišljenje vještaka u jednoj parnici ne može upotrijebiti kao dokaz u drugoj parnici, odnosno ako su prigovori na nalaz vještaka stavljeni u jednoj parnici, to ne znači da su isti prigovori stavljeni i u drugoj parnici. Vrhovni sud je istakao da iz nalaza vještaka u konkretnom slučaju proizlazi da je porez na promet usluga trošak koji snosi izvođač radova, jer je on obveznik plaćanja tog poreza, a za iznos tog poreza je uvećana cijena radova. Da navedeni porez nije odbijen od ukupne dobiti koju bi ostvario apelant, cijena radova bi tada bila niža, jer u njoj ne bi bio sadržan iznos tog poreza tako da bi se opet došlo do istog novčanog iznosa, tj. izgubljena dobit bi i u tom slučaju bila ista.

49. Viši privredni sud je naveo da nisu povrijeđena apelantova prava navedena u apelaciji, te je predložio da se ona odbije kao neosnovana.

50. Okružni sud je naveo da je apelant u cijelosti koristio redovne i vanredne pravne lijekove propisane zakonom, te da su sudovi na svim instancama ocijenili izvedene dokaze i razloge pobijanja nižestepenih presuda, odnosno da u konkretnom slučaju nema povrede apelantovog prava na pravično suđenje.

51. Tuženi je naveo da je predmetna apelacija neosnovana i da je apelant sve činjenice navedene u apelaciji isticao tokom postupaka koji su prethodili pobijanoj odluci. Tuženi smatra da je predmetna apelacija podnesena zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, što nije dozvoljeno, te je predložio da se apelacija odbije kao neosnovana.

V. Relevantni propisi

52. **Zakon o obligacionim odnosima** ("Službeni list SFRJ" br. 29/78, 39/85 i 57/89, te "Službeni glasnik Republike Srpske" br. 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04) u relevantnom dijelu glasi:

Član 12.

U zasnivanju obligacionih odnosa i ostvarivanju prava i obaveza iz tih odnosa učesnici su dužni da se pridržavaju načela savesnosti i poštenja.

Član 15.

(1) U zasnivanju dvostranih ugovora učesnici polaze od načela jednake vrednosti uzajamnih davanja.

(2) Zakonom se određuje u kojim slučajevima narušavanje toga načela povlači pravne posledice.

Član 16.

Svako je dužan da se uzdrži od postupka kojim se može drugom prouzrokovati šteta.

Član 154. stav 1.

Ko drugome prouzrokuje štetu dužan je naknaditi je, ukoliko ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivice.

Član 183.

Lice koje je po zakonu obavezno da zaključi neki ugovor, dužno je da naknadi štetu ako na zahtjev zainteresovanog lica bez odlaganja ne zaključi taj ugovor.

Član 189.

Oštećenik ima pravo kako na naknadu obične štete, tako i na naknadu izmakle koristi.

Visina naknade štete određuje se prema cijenama u vrijeme donošenja sudske odluke, izuzev slučaja kad zakon naređuje što drugo.

Pri ocjeni visine izmakle koristi uzima se u obzir dobitak koji se mogao osnovano očekivati prema redovnom toku stvari ili prema posebnim okolnostima, a čije je ostvarenje spriječeno štetnikovom radnjom ili propuštanjem.

Kad je stvar uništena ili oštećena krivičnim djelom učinjenim sa umišljajem, sud može odrediti visinu naknada prema vrijednosti koju je stvar imala za oštećenika.

Član 190.

Sud će, uzimajući u obzir i okolnosti koje su nastupile poslije prouzrokovanja štete, dosuditi naknadu u iznosu koji je potreban da se oštećenikova materijalna situacija dovede u ono stanje u kome bi se nalazila da nije bilo štetne radnje ili propuštanja.

Član 262. st. 1, 2. i 3.

Povjerilac u obaveznom odnosu je ovlašten da od dužnika zahtijeva ispunjenje obaveze, a dužnik je dužan ispuniti je savjesno u svemu kako ona glasi.

Kad dužnik ne ispuní obavezu ili zadocni sa njenim ispunjenjem, povjerilac ima pravo zahtijevati i naknadu štete koju je usljed toga pretrpio.

Za štetu zbog zadocnjenja sa ispunjenjem odgovara i dužnik kome je povjerilac dao primjeren naknadni rok za ispunjenje.

53. Zakon o postupku nabavke robe, usluga i ustupanju radova ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 20/01) u relevantnom dijelu glasi:

Član 8. stav 1. tačka 7.

Naručilac je dužan radi sprovođenja javnog nadmetanja iz člana 7. ovog zakona preduzeti sledeće:

7. zaključiti ugovor sa izabranim ponuđačem.

(Za potrebe ove odluke koristi se tekst propisa na srpskom jeziku kako je objavljen u službenim glasilima, jer nije objavljen na svim službenim jezicima i pismima.)

54. Zakon o parničnom postupku RS ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 105/08 - OUS, 45/09 - OUS, 49/09 i 61/13)

Za potrebe ove odluke koristi se neslužbeni prečišćeni tekst relevantnih odredaba navedenog zakona, sačinjen u Ustavnom sudu BiH, koji glasi:

Član 7. st. (1) i (2)

Stranke su dužne da iznesu sve činjenice na kojima zasnivaju svoje zahtjeve i da izvedu dokaze kojima se utvrđuju te činjenice.

Sud će razmotriti samo one činjenice koje su stranke iznijele i odrediti izvođenje samo onih dokaza koje su stranke predložile, ako zakonom nije drugačije određeno.

Član 8.

Koje će činjenice uzeti kao dokazane odlučuje sud na osnovu slobodne ocjene dokaza. Sud će savjesno i brižljivo ocijeniti svaki dokaz zasebno i sve dokaze zajedno.

Član 10.

Stranka ima pravo da sud odluči o njenim zahtjevima i prijedlozima u razumnom roku.

Sud je dužan da postupak sprovede bez odugovlačenja i sa što manje troškova i da onemogućí svaku zloupotrebu prava koja strankama pripadaju u postupku.

Član 123.

Svaka stranka dužna je da dokaže činjenice na kojima zasniva svoj zahtjev.

Sud će slobodnom ocjenom dokaza utvrditi činjenice na osnovu kojih će donijeti odluku.

Član 147.

Sud može, na prijedlog stranke, odrediti izvođenje dokaza vještačenjem kada je radi utvrđenja ili razrješenja određene činjenice potrebno stručno znanje kojim sud ne raspolaže.

Član 155.

Ako vještak ne dostavi nalaz i mišljenje u ostavljenom roku, sud će, po isteku roka koji strankama ostavi da se o tome pismeno izjasne, odrediti drugog vještaka.

Ako vještak dostavi nalaz ili mišljenje koji su nejasni, nepotpuni ili protivrječni sami sebi ili izvedenim okolnostima, sud će pozvati vještaka da ih dopuni, odnosno ispravi, i odrediti rok za ponovno dostavljanje nalaza i mišljenja.

Ukoliko vještak ni po pozivu suda ne dostavi potpun i razumljiv nalaz i mišljenje, sud će, uz prethodno izjašnjenje stranaka, odrediti drugog vještaka.

Član 240.

Revizija se može izjaviti:

1) zbog povrede odredaba parničnog postupka iz člana 209. ovog zakona koja je učinjena u postupku pred drugostepenim sudom;

2) zbog pogrešne primjene materijalnog prava;

3) zbog prekoračenja tužbenog zahtjeva ako je ta povreda učinjena u postupku pred drugostepenim sudom.

Revizija se ne može izjaviti zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

Član 242.

Stranke mogu u reviziji iznositi nove činjenice i predlagati nove dokaze samo ako se oni odnose na povrede odredaba parničnog postupka koje su učinjene u postupku pred drugostepenim sudom.

Član 250. stav (2)

Ako revizijski sud nađe da je zbog pogrešne primjene materijalnog prava ili zbog povrede pravila postupka činjenično stanje nepotpuno utvrđeno i da zbog toga nema uslova za preinačenje pobijane presude, rješenjem će usvojiti reviziju, ukinuti u cjelini ili djelimično presudu drugostepenog suda i predmet vratiti na ponovno suđenje istom ili drugom vijeću drugostepenog suda.

(Za potrebe ove odluke koristi se tekst propisa na srpskom jeziku kako je objavljen u službenim glasilima, jer nije objavljen na svim službenim jezicima i pismima.)

VI. Dopustivost

55. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

56. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

57. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 59 0 Ps 000204 17 Rev 5 od 26. oktobra 2017. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant je primio 29. novembra 2017. godine, a apelacija je podnesena 11. januara 2018. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

58. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

59. Apelant smatra da mu je osporenim presudom povrijeđeno pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, uključujući i segment suđenja u razumnom roku.

Pravo na pravično suđenje

Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obaveza ili krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom ustanovljenim zakonom.

U odnosu na osporenu presudu

60. Ustavni sud zapaža da se u konkretnom slučaju radi o postupku utvrđivanja novčane naknade za štetu koja je pričinjena apelantu zbog nezaključenja ugovora o izvođenju radova u vezi sa poslovima iz javnih nabavki. Dakle, u konkretnom slučaju radi se o sporu građanskopravne prirode, te, stoga, apelant u predmetnom postupku uživa garancije prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

61. Suština spora u ovom slučaju jeste utvrđivanje pravičnog iznosa naknade na apelantovo ime radi naknade materijalne štete (izmakle koristi). Apelant iznosi brojne prigovore u vezi sa postupanjem Vrhovnog suda, koji je mimo procesnih pravila i zahtjeva stranaka usmjeravao predmetni postupak na apelantovu štetu, određivao predmet i obim vještačenja umjesto stranaka, kako bi se apelantu dosudio što niži iznos naknade štete, pri čemu je Vrhovni sud zastupao isključivo interese tuženog kao državnog preduzeća. Apelant ukazuje i na kršenje principa pravne sigurnosti u kontekstu različitih stavova Vrhovnog suda u odnosu na druge dvije firme, pobjednice tendera, u gotovo identičnoj činjeničnoj i pravnoj situaciji.

62. Imajući u vidu relevantne okolnosti konkretnog slučaja, Ustavni sud, prije svega, želi da ukaže da princip iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije zahtijeva da postupak, u cjelini gledano, mora da bude pravičan (vidi, *mutatis mutandis*, Odluku Ustavnog suda broj AP 4183/13 od 1. decembra 2016. godine, tač. od 36. do 39). Stoga će Ustavni sud (i) ispitati da li je u ovom slučaju postupak bio pravičan "u cjelini", te da li vođenje postupka ukazuje na nepravdičnosti koje su imale kao posljedicu kršenje apelantovog prava na pravično suđenje.

63. Imajući u vidu navedeni princip, Ustavni sud podsjeća da je u Odluci broj AP 1180/15, sagledavajući postupak u cjelini kroz prizmu njegove dugotrajnosti, broja donesenih sudskih odluka, broja vještačenja i propusta redovnih sudova u pojedinim fazama postupka, zaključio "da ovakvo vođenje postupka može samo rezultirati iscrpljivanjem apelanata kako u ekonomskom, tako i u psihičkom smislu, što, svakako, ne može biti u skladu sa standardom pravičnosti postupka 'u cjelini' iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije" (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti broj AP 1180/15 od 31. januara 2019. godine, tač. 59. i 60, dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba).

64. Dovodeći navedeni princip u vezu sa konkretnim slučajem, Ustavni sud zapaža da je u okviru predmetnog postupka kojim je tražena isplata naknade štete doneseno ukupno 12 sudskih odluka, da je nakon odluke Ustavnog suda doneseno čak devet odluka, da su tokom postupka provedena dva vještačenja i više dopuna tih vještačenja, da su pred drugostepenim sudom otvarane rasprave, da su redovni sudovi svojim odlukama ili potpuno odbijali tužbeni zahtjev za naknadu štete, ili su udovoljavali zahtjevu u cijelosti, ili djelomično, tako da je visina dosuđene naknade štete iznosila u rasponu od 2.250.000,00 KM do 698.015,80 KM koja je utvrđena osporenom presudom Vrhovnog

suda (vidjeti činjenično stanje ove odluke). Navedene okolnosti *prima facie* ukazuju da je postupak, kada se sagleda u cjelini, bio vrlo iscrpljujući za apelanta i u ekonomskom i u psihološkom smislu, tako da se, shodno tome, gledano "u cjelini", ne može reći da takav postupak zadovoljava kriterije prava na pravično suđenje iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

65. Ustavni sud smatra da je svrsishodno ukazati i na svoj stav iznesen u Odluci broj AP 2628/13, koja je pokretala pitanje naknade štete iz postupka javnih nabavki. Naime, u citiranoj odluci je prilikom poređenja okolnosti tog predmeta sa činjenicama iz predmeta broj AP 554/12 (apelantov predmet) zaključeno "da se o sličnosti navedenih predmeta može govoriti u kontekstu položaja ponuđača u postupcima javnih nabavki u kojima kao ugovorni organ nastupa državni organ, koji koristi svoj dominantni položaj, pri čemu položaj ponuđača ostaje prilično nezaštićen, što je upravo karakteristika oba ova slučaja" (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 2628/13 od 25. septembra 2014. godine, tač. 46. i 47, dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba).

66. Polazeći od iznesenih stavova u kontekstu iznesenih apelantovih prigovora, Ustavni sud podsjeća da je u svojoj Odluci broj AP 554/12 zaključio da je Vrhovni sud (koji je presudom preinačio nižestepene odluke i odbio u cijelosti apelantov tužbeni zahtjev kojim je tražio da mu tuženi na ime naknade obične štete isplati iznos od 530.000,00 KM, te na ime naknade štete u vidu izmakle dobiti iznos od 1.720.800,00 KM, zajedno sa pripadajućom zakonskom zateznom kamatom i troškovima postupka) proizvoljno primijenio materijalno pravo, odnosno da su u konkretnom slučaju apelantovi navodi o pogrešnoj i proizvoljnoj primjeni odredbe člana 183. ZOO osnovani, te da osporena presuda ukazuje na proizvoljno tumačenje odredbe člana 183. ZOO, odnosno na proizvoljnost u primjeni materijalnog prava koju ne dopuštaju standardi pravičnog suđenja iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

67. Potom, Ustavni sud podsjeća da je nakon odluke Ustavnog suda (broj AP 554/12) Vrhovni sud, izvršavajući odluku Ustavnog suda, donio rješenje kojim je (ponovo) usvojio reviziju tuženog i ukinuo drugostepenu presudu uz obrazloženje da tuženi osnovano u reviziji pobija odluku o visini naknade štete, jer se visina dosuđene naknade temelji isključivo na nalazu i mišljenju vještaka finansijske struke na koje je tuženi argumentirano prigovorio, ali taj prigovor nižestepeni sudovi nisu uvažili.

68. Ustavni sud zapaža da je nakon toga Vrhovni sud dao smjernice nižestepenim sudovima za provođenje novog vještačenja, određujući predmet i obim vještačenja. Ustavni sud podsjeća da se revizija ne može izjaviti zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja (član 240. stav 2. ZPP). Istina, odredba člana 242. ZPP omogućava strankama da u reviziji iznose nove činjenice i predlažu nove dokaze samo ako se oni odnose na povredu odredaba parničnog postupka koje su počinjene u postupku pred drugostepenim sudom. Međutim, u konkretnom slučaju se ne radi o takvoj situaciji.

69. Isto tako, odredba člana 250. stav (2) ZPP ukazuje da se u reviziji može ukazivati na nepotpuno utvrđeno činjenično stanje zbog toga što je drugostepeni sud pogrešno primijenio materijalno pravo. U konkretnom slučaju Ustavni sud zapaža da je Vrhovni sud primijenio citiranu odredbu ZPP, da je razlog za usvajanje revizije tuženog utemeljio na okolnostima da je visina naknade štete dosuđena isključivo na nalazu i mišljenju vještaka na koje je tuženi "argumentirano prigovorio" a nižestepeni sudovi prigovor nisu uvažili (vidi tačku 13. ove odluke). Pri tome iz obrazloženja rješenja Vrhovnog suda nije vidljivo o kom i kakvom "argumentiranom prigovoru" tuženog je riječ a o kojem nižestepeni sudovi nisu vodili računa. Tek u nastavku postupka Vrhovni sud će istaći da se "argumentirani prigovor" tuženog odnosio na parametre prema kojima je vještak trebalo da sačini

nalaz i mišljenje (nepotpisani ugovor tuženog) iako iz raspoloživih dokumenata *explicite* ne proizlazi da je upravo takav prigovor tuženi iznosio tokom postupka.

70. U vezi s tim, Ustavni sud je izvršio uvid u odluke nižestepenih sudova koje su prethodile Odluci Ustavnog suda broj AP 554/12 iz kojih je vidljivo da su se redovni sudovi argumentirano izjasnili o prigovorima tuženog na nalaz i mišljenje vještaka. Ustavni sud, također, zapaža da je Viši privredni sud u svojoj odluci precizirao žalbeni navod tuženog u vezi sa nalazom i mišljenjem vještaka za koji je utvrdio da je neosnovan navodeći, između ostalog, "da se tuženi na glavnoj raspravi nije upuštao u sadržinu nalaza smatrajući da je nalaz vještak neosnovan, jer je pravni osnov tužbenog zahtjeva neosnovan" (vidi tač. od 5. do 8. ove odluke). Potom, Ustavni sud zapaža da je prvostepeni sud u ponovnom postupku detaljno i argumentirano obrazložio zbog kog razloga se kao polazna osnova za vještačenje u odnosu na količinu radova nije mogao uzeti u obzir nepotpisani ugovor utvrdivši da prigovor nije osnovan (vidi tač. 22-24. ove odluke). Prvostepeni sud je, između ostalog, naveo da su tri ponuđača postigla svoj samostalni pismeni sporazum o podjeli količina prema kojoj apelantu pripada količina od 1.000.000 m³ čvrste mase, i to su upravo obim i količina radova za koje se tuženi obratio nadležnim ministarstvima od kojih je dobio saglasnost za zaključenje ugovora i to za apelanta za količinu radova od 1.000.000 m³ čvrste mase. Takav stav je prihvatio i drugostepeni sud pri čemu Ustavni sud u datom obrazloženju ne uočava nikakvu proizvoljnost.

71. Ustavni sud podsjeća da nije nadležan da ocjenjuje nalaze vještaka koji su redovnim sudovima poslužili da utvrde novčani iznos na ime naknade materijalne štete. Međutim, Ustavni sud je nadležan da ispita obrazloženje koje su dali redovni sudovi u vezi sa prihvatanjem ili neprihvatanjem nalaza vještaka sa aspekta da li takvo obrazloženje krši standard pravičnosti postupka "u cjelini", kao i da li zbog toga ima kao posljedicu kršenje prava na pravično suđenje iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

72. Polazeći od svoje nadležnosti, Ustavni sud smatra da su nižestepeni sudovi prigovor tuženog na nalaz i mišljenje vještaka obrazložili na jasan i argumentiran način, što se za Vrhovni sud ne može reći, jer je insistiranje tog suda da nižestepeni sudovi uvažavaju prigovor (koji *explicite* nije iznesen pred nižestepene sudove) ostalo bez argumentiranog obrazloženja. Shodno navedenom, čini se opravdanim apelantov prigovor da Vrhovni sud u konkretnom predmetu nije sa jednakom pažnjom razmotrio sve dokaze koji idu u prilog stranama u postupku, što je suprotno pravilima procesnog prava (član 7. st. (1) i (2) i član 123. ZPP).

73. Ustavni sud podsjeća da su tokom postupka provedena dva vještačenja i više dopuna vještačenja. Odredba člana 147. ZPP propisuje da se vještačenja određuju na prijedlog stranke koja je dužna da u prijedlogu navede koje će se činjenice utvrditi vještačenjem. Vještačenje predstavlja dokazno sredstvo koje sud ocjenjuje prema pravilima iz čl. 8. i 123. ZPP, što znači da sud ne mora prihvatiti nalaz i mišljenje vještaka ako su stručni stavovi vještaka suprotni pravilima logičkog zaključivanja i životnog iskustva. Odredbe člana 155. ZPP propisuju uvjete u kojima sud može odrediti drugog vještaka (vidi Relevantne propise). Međutim, Ustavni sud smatra da se u konkretnom slučaju procesni uvjeti za određivanje novog vještaka iz člana 155. ZPP nisu ispunili (u konkretnom slučaju vještak nije propustio da dostavi nalaz i mišljenje u ostavljenom roku, odnosno sud nije ni pozvao vještaka da u određenom roku dostavi potpun i razumljiv nalaz i mišljenje), pa je u takvim okolnostima novo vještačenje moglo da se provede samo na prijedlog stranaka, a takav prijedlog sudu nije dostavljen (vidi tačku 18. ove odluke). Shodno tome, u osporenom rješenju Vrhovnog suda izostalo je relevantno obrazloženje u vezi sa apelantovim prigovorom da u ponovnom postupku nisu bile ispunjene procesnopravne pretpostavke za provođenje novog vještačenja. Ustavni sud zapaža da se Vrhovni sud u obrazloženju

osporene odluke bavio isključivo ovlaštenjima suda da zahtijeva dopunu vještačenja, što u okolnostima konkretnog slučaj uopće nije sporno, jer se sporno pitanje odnosilo na provođenje novog vještačenja pred prvostepenim sudom, u smislu člana 155. ZPP (vidi tačku 20. ove odluke) u situaciji kada procesnopravne pretpostavke za to nisu bile ispunjene.

74. Ustavni sud, također, zapaža da je od Vrhovnog suda izostalo i relevantno obrazloženje u dijelu kojim je taj sud umanjio visinu dosuđene naknade izmakle dobiti. Prema ocjeni Ustavnog suda, iz osporenog obrazloženja ostalo je nejasno kako je Vrhovni sud izvršio obračun iznosa poreza (iz drugostepene presude ne proizlazi da se vještak izjašnjavao u vezi sa porezom na ukupan prihod) i na osnovu kojeg važećeg propisa je to učinio, te da li su za to postojali uvjeti i, ako jesu, koji uvjeti, imajući u vidu da su (novi) nalaz i mišljenje vještaka dopunjeni prema smjernicama Vrhovnog suda i sačinjeni prema nepotpisanom ugovoru po (najnižim) cijenama koje nisu sadržavale porez. Čini se, također, da postupanje Vrhovnog suda u tom dijelu nije saglasno ni sa stavom tog suda iznesenim u odlukama koje je apelant dostavio na uvid uz apelaciju (vidi tačku 45. ove odluke).

75. U vezi sa apelantovim prigovorima kojim ukazuje i na kršenje prava na pravnu sigurnost kao segmenta prava na pravično suđenje, Ustavni sud podsjeća da je postojanje suprotnih sudskih odluka stalna karakteristika pravnih sistema koji se zasnivaju na mreži sudećih i žalbenih sudova sa nadležnošću na određenoj teritoriji. Takve razlike se mogu javiti u okviru istog suda. To se samo po sebi ne može smatrati suprotno Konvenciji (vidi, Evropski sud, *Santos Pinto protiv Portugala*, broj 39005/04, stav 41, 20. maj 2008. godine, i *Tudor Tudor protiv Rumunije*, broj 21911/03, stav 29, 24. mart 2009. godine). Međutim, Ustavni sud smatra da se u konkretnom slučaju radi o gotovo identičnom činjeničnom i pravnom osnovu, da su firme, pobjednice tendera (apelant, "Sico and Company" i "Continental" d.o.o.), vodile parnični postupak protiv istog tuženog i da je u postupku sve tri firme zastupao isti advokat, što ukazuje da se predmetni postupci u bitnom nisu mogli toliko razlikovati, kako to sugerira Vrhovni sud u odgovoru na apelaciju. Navedeno posebno u svjetlu ukazanih procesnih propusta Vrhovnog suda.

76. Konačno, Ustavni sud, također, zapaža da redovni sudovi prilikom odlučivanja nisu pazili ni na institut obligacionog prava koji govori o savjesnosti i poštenju strana u postupku, posebno imajući u vidu činjenicu da je na jednoj strani ugovorni partner državni organ, koji može koristiti svoj suvereni položaj i koji može i da ne zaključi ugovor sa izabranim ponuđačima na tenderu bez posljedica ili sa minimalnim posljedicama, što je očito iz odluka Vrhovnog suda.

77. Shodno svemu iznesenom, Ustavni sud zaključuje da je osporenom presudom Vrhovnog suda prekršeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

78. Ustavni sud, na kraju, podsjeća da je prilikom odlučivanja imao u vidu odredbu člana 62. stav (5) Pravila Ustavnog suda koja Ustavnom sudu omogućava da izuzetno, ako organ čija je odluka ukinuta donese novu odluku bez poštivanja pravnog shvatanja Ustavnog suda, sam odluči o meritumu predmeta ukoliko postoji odluka organa koja ne krši ustavna prava, tako što će tu odluku ostaviti na snazi. Međutim, imajući u vidu da je apelant protiv Presude Višeg privrednog suda broj 59 0 Ps 000204 17 Pž 5 od 22. juna 2017. godine izjavio reviziju Vrhovnom sudu iz čega slijedi zaključak da je apelant osporio tu odluku, jer s takvom odlukom nije zadovoljan (i ta odluka sadrži dio povreda prava na pravično suđenje na koje je ukazano u prethodnim tačkama ove odluke), Ustavni sud smatra da se u takvim okolnostima nisu ispunili uvjeti za primjenu člana 62. stav (5) Pravila Ustavnog suda.

U odnosu na navode o povреди prava na suđenje u razumnom roku

79. Apelant ukazuje i da je povrijeđeno njegovo pravo na suđenje "u razumnom roku" zbog dužine trajanja predmetnog parničnog postupka. Ustavni sud zapaža da je tužba podnesena 29. jula 2006. godine, a da je postupak okončan presudom Vrhovnog suda od 26. oktobra 2017. godine. Dakle, relevantni period iznosi 11 godina i nepuna tri mjeseca. Ustavni sud, također, podsjeća da taj period uključuje i period postupanja Ustavnog suda povodom apelantove apelacije (period od podnošenja apelacije 8. februara 2012. godine do donošenja konačne odluke Ustavnog suda 16. januara 2013. godine), dakle, nepuna godina dana, koji Ustavni sud neće razmatrati. Dakle, relevantni period obuhvata 10 godina i tri mjeseca.

80. S tim u vezi, Ustavni sud, prije svega, ističe da se, prema konzistentnoj praksi Evropskog suda i Ustavnog suda, razumnost dužine trajanja postupka mora ocijeniti u svjetlu okolnosti pojedinog predmeta, vodeći računa o kriterijima uspostavljenim sudskom praksom Evropskog suda, a naročito o složenosti predmeta, ponašanju strana u postupku i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti, te o značaju koji konkretna pravna stvar ima za apelanta (vidi, Evropski sud, *Mikulić protiv Hrvatske*, aplikacija broj 53176/99 od 7. februara 2002. godine, Izvještaj broj 2002-I, stav 38).

81. Osim toga, prema praksi Evropskog i Ustavnog suda, veliki broj predmeta uzetih u rad nije valjano opravdanje za prekomjerno odugovlačenje postupka, a stalno vraćanje odluke na ponovno suđenje može pokazati da postoje ozbiljni nedostaci u organizaciji sudskog sistema (vidi, Evropski sud, *Probenier protiv Njemačke*, presuda od 1. jula 1997. godine, stav 64, Izvještaji 1997-IV).

82. Konačno, Ustavni sud, podržavajući praksu Evropskog suda, podsjeća na to da član 6. stav 1. Evropske konvencije nameće državama ugovornicama dužnost da organiziraju svoje pravosudne sisteme na način da sudovi mogu zadovoljiti uvjete ovog člana, uključujući i obavezu da postupaju u predmetima u razumnom roku (vidi, Evropski sud, *Marinović protiv Hrvatske*, presuda od 6. oktobra 2005. godine, stav 23).

83. Ustavni sud u konkretnom slučaju, imajući u vidu činjenice predmeta i postavljeni tužbeni zahtjev, smatra da se ne radi o naročito složenim pravnim i činjeničnim pitanjima koja su redovni sudovi trebali razmotriti. Osim toga, s obzirom na to da se radilo o pitanju naknade štete koju je apelant pretrpio, Ustavni sud zapaža da se radilo o postupku koji je značajan za apelanta, kao i da apelant svojim ponašanjem nije utjecao na dužinu trajanja predmetnog postupka.

84. Analizirajući dužinu trajanja predmetnog postupka, Ustavni sud uočava da je u okviru predmetnog postupka doneseno čak 12 odluka, da je u postupku intervenirao Ustavni sud (Odluka broj AP 554/12 od 16. januara 2013. godine), te da je nakon odluke Ustavnog suda od 26. oktobra 2017. godine (period od skoro pet godina) doneseno čak devet sudskih odluka, što, prije svega, ukazuje na nedostatak u pravosudnom sistemu. Ustavni sud, također, zapaža da je postupak na tri sudske instance od podnošenja tužbe (29. jula 2006. godine) do donošenja presude Vrhovnog suda (22. decembra 2011. godine), koja je bila predmet ocjene pred Ustavnim sudom, trajao pet godina i pet mjeseci, što se može okarakterizirati kao prihvatljiva dužina trajanja jednog sudskog postupka na tri sudske instance u kontekstu okolnosti konkretnog slučaja. Međutim, prema ocjeni Ustavnog suda, problem u ovom predmetu u kontekstu garancija prava na pravično suđenje počinje, zapravo, nakon donošenja odluke Ustavnog suda (16. januara 2013. godine) zbog toga što je Vrhovni sud uporno i stalno vraćao predmet nižestepenim sudovima. Ustavni sud ponovo ukazuje da stalno vraćanje predmeta od višeg ka nižem sudu ili organu ne predstavlja uvijek najbolji način

da pojedinci ostvare i realiziraju svoja prava, jer svako nepotrebno odugovlačenje, kao i vraćanje predmeta od višeg ka nižem sudu često dovodi do, *de facto*, lišavanja pojedinca njegovih prava, kao i gubitka djelotvornosti i povjerenja u pravni sistem. Pri tome Ustavni sud zapaža da se redovni sudovi u odgovorima na apelaciju nisu uopće osvrnuli na navode o dužini trajanja predmetnog postupka.

85. Dakle, imajući u vidu sve relevantne okolnosti konkretnog slučaja, Ustavni sud smatra da dužina predmetnog postupka u cjelini ne zadovoljava kriterij prava na pravično suđenje iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

86. Stoga, Ustavni sud zaključuje da postoji kršenje apelantovog prava na suđenje "u razumnom roku" kao jednom od elemenata prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pitanje naknade nematerijalne štete

87. Ustavni sud podsjeća da, prema članu 74. stav (1) Pravila Ustavnog suda, u odluci kojom usvaja apelaciju Ustavni sud može odrediti naknadu na ime nematerijalne štete. Prema članu 74. stav (2) Pravila Ustavnog suda, ako Ustavni sud odredi da je potrebno dodijeliti novčanu naknadu, odredit će je na osnovu pravednosti, uzimajući u obzir standarde koji proizlaze iz prakse Ustavnog suda.

88. S obzirom na odluku u ovom predmetu, vodeći se principima pravičnosti, uzimajući u obzir ekonomske prilike u Bosni i Hercegovini, prosječna primanja i parametre životnog standarda građana, kao i okolnost da je predmetni postupak okončan, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju na ime naknade nematerijalne štete, zbog nedonošenja odluke u razumnom roku, apelantu treba isplatiti iznos od 1.500,00 KM.

89. Navedeni iznos apelantu je dužna isplatiti Vlada Republike Srpske u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke. Ova odluka Ustavnog suda u dijelu koji se odnosi na naknadu nematerijalne štete predstavlja izvršnu ispravu.

VIII. Zaključak

90. Ustavni sud zaključuje da postoji kršenje apelantovog prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije kada je Vrhovni sud, mimo procesnih ovlaštenja i zahtjeva tuženog, usmjeravao predmetni parnični postupak na apelantovu štetu, što je za apelanta bilo vrlo iscrpljujuće kako u psihološkom, tako i u ekonomskom smislu, što u kontekstu uočenih procesnih propusta Vrhovnog suda ukazuje da predmetni postupak, sagledan u cjelini, nije bio pravičan na način kako to zahtijevaju standardi prava na pravično suđenje iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

91. Istovremeno, Ustavni sud zaključuje da postoji i kršenje apelantovog prava na suđenje "u razumnom roku" kao segmentu prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, jer je predmetni parnični postupak, koji je pred redovnim sudovima trajao nešto duže od 10 godina, u više navrata vraćan na ponovno suđenje, što ukazuje na nedostatak u pravosudnom sistemu, pri čemu odgovornost za dužinu postupka snose redovni sudovi, prvenstveno Vrhovni sud, koji se u odgovoru na apelaciju na ovaj apelantov prigovor nisu izjasnili.

92. Na osnovu člana 59. st. (1) i (2), člana 62. stav (1) i člana 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

93. U smislu člana 43. Pravila Ustavnog suda, sutkinja Valerija Galić je dala izjavu o neslaganju sa odlukom većine.

94. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Zlatko M. Knežević, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 203/18**, rješavajući apelaciju "**Terex inžinjeringa**" d.o.o. Bijeljina, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b), članka 59. st. (1) i (2), članka 62. stavak (1) i članka 74. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Zlatko M. Knežević, predsjednik

Mato Tadić, dopredsjednik

Mirsad Čeman, dopredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 28. siječnja 2020. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija "**Terex inžinjeringa**" d.o.o. Bijeljina.

Utvrđuje se povreda članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukida se Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske broj 59 0 Ps 000204 17 Rev 5 od 26. listopada 2017. godine.

Predmet se vraća Vrhovnom sudu Republike Srpske, koji je dužan po žurnom postupku donijeti novu odluku, sukladno članku II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Vrhovnom sudu Republike Srpske da, sukladno članku 72. stavak (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od 90 dana od dana dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Nalaže se Vladi Republike Srpske da, sukladno članku 74. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, apelantu "**Terex inžinjeringu**" d.o.o. Bijeljina u roku od tri mjeseca od dostave ove odluke isplati iznos od 1.500,00 KM na ime naknade nematerijalne štete zbog kršenja prava na donošenje odluke u razumnom roku uz obvezu da, nakon isteka ovog roka, plati apelantu "**Terex inžinjeringu**" d.o.o. Bijeljina zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos, ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom.

Nalaže se Vladi Republike Srpske da, sukladno članku 72. stavak (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. "Terex inžinjering" d.o.o. Bijeljina (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Faik Muhić, odvjetnik iz Odvjetničkog ureda "Muhić i dr." d.o.o. Tuzla, podnio je 11. siječnja 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 59 0 Ps 000204 17 Rev 5 od 26. listopada 2017. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda, Višeg privrednog suda u Banjaluci (u daljnjem tekstu: Viši privredni sud), Okružnog privrednog suda u Bijeljini (u daljnjem tekstu: Okružni sud) i Elektroprivrede Republike Srpske Trebinje - Zavisno poduzeće "Rudnik i termoelektrana

Ugljevik" a.d. Ugljevik (u daljnjem tekstu: tuženi) zatraženo je 11. i 14. listopada 2019. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Vrhovni sud, Viši privredni sud, Okružni sud i tuženi su dostavili odgovore na apelaciju u razdoblju od 16. do 30. listopada 2019. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

Uvodne napomene

5. Apelant je 29. srpnja 2006. godine podnio tužbu Osnovnom sudu u Bijeljini (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) protiv tuženog u svrhu naknade štete (obične štete i izmakle dobiti) zbog nezaključenja ugovora o izvođenju radova po osnovi tendera broj 75 koji je raspisao tuženi i u kojem je apelant, između ostalih, izabran za najpovoljnijeg ponuđača. Presudom Osnovnog suda broj 80 0 Ps 000204 06 Ps od 6. veljače 2009. godine tuženi je obavezan apelantu na ime naknade štete u visini obične štete isplatiti iznos od 530.000,00 KM, te na ime naknade štete u vidu izmakle dobiti iznos od 1.720.800,00 KM, zajedno sa pripadajućom zakonskom zateznom kamatom na ovaj iznos od 6. veljače 2009. godine, kao dana donošenja presude, pa do konačne isplate, kao i apelantu naknaditi troškove parničnog postupka u iznosu od 30.040,00 KM, sve u roku od 30 dana od dana primitka presude pod prijetnjom prinudnog izvršenja.

6. Visina pretrpljene štete utvrđena je na temelju nalaza i mišljenja vještaka financijske struke Radivoja Ikonića, koji je svojim nalazom utvrdio opseg štete, točnije izravnu štetu zbog apelantovih izvršenih radnji uslijed pouzdanja da će tuženi zaključiti pravno valjan ugovor i ostvariti dobit koju bi apelant ostvario da je ugovor realiziran sa dijelom od 1.000.000 m³ čvrste mase (od ukupno 2.200.000 m³), što sve čini opseg radova određen tužbom i definiran prilikom određivanja zadataka vještačenja samog apelanta.

7. Dokazna vrijednost vještačenja nije umanjena prigovorom tuženog da je vještačenje hipotetičkog karaktera, zato što je vještak za osnovu izračunavanja visine štete u vidu izgubljene dobiti uzeo količinu oglašanih radova koju su izabrani ponuđači utvrdili svojim internim sporazumom u čijem donošenju tuženi nije sudjelovao, a što je, ujedno, i jedina konkretna primjedba tuženog na vještačenje. U svezi s tim, prvostupanjski sud je istaknuo da tuženi u svojstvu naručitelja radova nije imao nikakvih ovlasti da sudjeluje u takvoj ili sličnoj vrsti sporazumijevanja, tako da je prigovor ocijenjen kao neutemeljen.

8. Viši privredni sud je, odlučujući o prizivu tuženog, donio Presudu broj 59 0 Ps 000204 09 Pž od 20. listopada 2010. godine kojom je priziv odbio i u cijelosti potvrdio prvostupanjsku presudu. Drugostupanjski sud je na str. 2. i 3. taksativno pobrojao prizivne prigovore tuženog, a u svezi sa vještačenjem tuženi je prigovorio da vještak nije mogao dati precizan i objektivni nalaz o eventualnoj šteti (nepoznate količine i nepoznate cijene) i da su sva računanja hipotetske naravi. Viši privredni sud je u svezi sa iznesenim prigovorom ocijenio da je neutemeljen, jer je, prema ocjeni tog suda, vještak dao valjan nalaz i mišljenje o visini štete koju je apelant pretrpio zbog nezaključenja ugovora sa tuženim. Drugostupanjski sud je, dalje, istaknuo da se tuženi na glavnoj raspravi nije upuštao u sadržaj nalaza, smatrajući da je nalaz vještaka neutemeljen, jer je pravna osnova tužbenog zahtjeva neutemeljena. U pogledu prizivnog prigovora da su računanja vještaka hipotetske naravi, drugostupanjski sud je istaknuo da je vještak na glavnoj raspravi obrazložio svoj nalaz i mišljenje objašnjavajući se na koji način i po kojoj osnovi je izvršen obračun kako izravne štete, tako i izgubljene dobiti koju je apelant pretrpio.

9. Tuženi je protiv drugostupanjske presude izjavio reviziju zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava.

10. Vrhovni sud je, odlučujući o reviziji tuženog, Presudom broj 59 0 Ps 000204 10 Rev od 22. prosinca 2011. godine usvojio reviziju i preinačio nižestupanjske presude na način što je odbio kao neutemeljen apelantov tužbeni zahtjev i obvezao apelanta da tuženom naknadi parnične troškove nastale u revizijskom postupku. Revizijski sud je suštinski zaključio da se u konkretnom slučaju nisu ispunili uvjeti za naknadu štete u smislu članka 183. Zakona o obligacionim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO).

11. Protiv navedene presude apelant je 8. veljače 2012. godine podnio apelaciju Ustavnom sudu koja je zavedena pod brojem AP 554/12.

12. Ustavni sud je donio Odluku broj AP 554/12 od 16. siječnja 2013. godine kojom je usvojio apelantovu apelaciju, utvrdio kršenje prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), ukinuo navedenu presudu Vrhovnog suda i predmet vratio tom sudu na ponovni postupak. Ustavni sud je u navedenom predmetu zaključio da je Vrhovni sud u konkretnom slučaju svojim proizvoljnim tumačenjem članka 183. ZOO izašao izvan konteksta sadržaja odredaba tog članka zbog toga što određivanje redovitih sudova koji je to razuman rok za obraćanje osobi koja je prema zakonu dužna sklopiti neki ugovor u svakom pojedinom slučaju ne proizlazi iz odredaba članka 183. ZOO. Zbog toga je Ustavni sud zaključio da su u konkretnom slučaju apelantovi navodi o pogrešnoj i proizvoljnoj primjeni odredbe članka 183. ZOO utemeljeni, te da osporena presuda ukazuje na proizvoljno tumačenje odredbe članka 183. ZOO, odnosno proizvoljnost u primjeni materijalnog prava koju ne dopuštaju standardi pravičnog suđenja iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Postupak nakon Odluke Ustavnog suda broj AP 554/12 od 16. siječnja 2013. godine

13. U postupku izvršenja Odluke Ustavnog suda broj AP 554/12 od 16. siječnja 2013. godine Vrhovni sud je Rješenjem broj 59 0 Ps 000204 13 Rev 2 od 7. veljače 2013. godine usvojio reviziju tuženog, te ukinuo presudu Višeg privrednog suda od 20. listopada 2010. godine i predmet vratio tom sudu na ponovno suđenje. Vrhovni sud je, između ostalog, naveo da tuženi utemeljeno pobija odluku o visini naknade štete, jer se visina dosuđene naknade temelji isključivo na nalazu i mišljenju vještaka financijske struke na koje je tuženi stavio argumentirane primjedbe koje nižestupanjski sudovi nisu uvažili. Prema ocjeni Vrhovnog suda, nalaz i mišljenje vještaka imaju nedostatke koji nisu otklonjeni saslušavanjem vještaka na glavnoj raspravi pred prvostupanjskim sudom, pa se zbog tog razloga činjenično stanje pred prvostupanjskim sudom nije moglo potpuno utvrditi.

14. Odlučujući u ponovnom postupku Viši privredni sud je Presudom broj 59 0 Ps 000204 13 Pž 2 od 31. svibnja 2013. godine, nakon otvaranja rasprave na kojoj je proveden dokaz vještačenjem vještaka prvostupanjske struke Radivoja Ikonića i dopune tog nalaza, djelomično uvažio priziv tuženog i preinačio prvostupanjsku presudu Osnovnog suda od 6. veljače 2009. godine na način što je obvezao tuženog da apelantu na izgubljene dobiti isplati iznos od 1.384.064,89 KM sa zakonskom zateznom kamatom počevši od 6. veljače 2009. godine, kao dana donošenja prvostupanjske presude, pa do konačne isplate, kao i da apelantu naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 24.942,97 KM, dok je odbio priziv u preostalom dijelu. Na str. od 4 do 11 drugostupanjski sud je detaljno prezentirao nalaz i mišljenje vještaka, odnosno dopunu tog nalaza, primjedbe tuženog na nalaz, te pojašnjenje vještaka u svezi sa sadržajem nalaza i mišljenja, kao

i stajalište tog suda o neutemeljenosti, odnosno djelomičnoj utemeljenosti prigovora tuženog u odnosu na dopunu nalaza i mišljenja.

15. Rješenjem Vrhovnog suda broj 59 0 Ps 000204 13 Rev 3 od 26. ožujka 2014. godine usvojene su revizije apelanta i tuženog, ukinuta je presuda Višeg privrednog suda od 31. svibnja 2013. godine i predmet je vraćen drugostupanjskom sudu na ponovno suđenje. U obrazloženju rješenja Vrhovni sud je ukazao da izvršeno vještačenje, kao ni dopuna vještačenja i usmeno obrazloženje vještaka nisu osigurali uspješan ishod s ciljem pravilnog utvrđivanja visine predmetne štete.

16. Naime, Vrhovni sud je, između ostalog, naveo da "drugostupanjski sud (kao i prvostupanjski) ne cijeni pravilno činjenicu da je tužitelj tuženom dao ponudu koja sadrži dvije varijante u pogledu količine radova (1.000.000 m³ čvrste mase i 770.000 m³ te mase) i da su, sukladno dobivenoj suglasnosti Elektroprivrede Republike Srpske, pripremljenim ugovorom tužitelju dodijeljeni radovi na utovaru, transportu i odlaganju 770.000 m³ čvrste mase, dok su poduzećima 'Continental' d.o.o. Ugljevik i 'Šico and Company' d.o.o. Bijeljina dodijeljeni radovi u manjoj količini. Pri tome nije bitno što se tužitelj sa navedena dva poduzeća dogovorio da on obavi radove u količini od 1.000.000 m³ čvrste mase, jer ovaj njihov dogovor ne obvezuje tuženog". Vrhovni sud je primjenom članka 249. stavak 1. i 250. stavak 2, sve iz ZPP, odlučio kao u izreci rješenja.

17. Viši privredni sud je u ponovnom postupku Rješenjem broj 59 0 Ps 000204 14 Pž 3 od 23. svibnja 2014. godine uvažio priziv tuženog, ukinuo presudu Osnovnog suda i predmet dostavio Okružnom sudu kao stvarno i mjesno nadležnom sudu na postupanje.

18. Iz obrazloženja, između ostalog, proizlazi: "Obzirom na to da Vrhovni sud Republike Srpske stoji na stanovištu da vještačenje koje je obavio vještak financijske struke (kako u tijeku prvostupanjskog postupka, tako i drugostupanjskog postupka) nije osiguralo uspješan ishod s ciljem pravilnog utvrđivanja visine štete, onda se može izvesti zaključak da je neophodno angažirati drugog vještaka odgovarajuće struke kako bi se, u smislu članka 155. ZPP, obavilo novo vještačenje (...). Pred drugostupanjskim sudom ne može se provoditi dokaz novim vještačenjem obzirom na to da takav dokazni prijedlog nije ni stavljen."

19. Odlučujući u ponovnom postupku, sukladno uputama neposredno viših sudova, Okružni sud je donio Presudu broj 59 0 Ps 000204 14 Ps 2 od 15. lipnja 2015. godine kojom je odbio u cijelosti kao neutemeljen apelantov tužbeni zahtjev, te je obvezao apelanta da tuženom naknadi troškove parničnog postupka.

20. Na temelju primjedaba viših sudova pred prvostupanjskim sudom provedeno je novo ekonomsko vještačenje vještaka Ljiljane Erkić, koje se tretira kao jedino vještačenje dok se ranije vještačenje više ne može ocijeniti kao dokaz.

21. U obrazloženju presude Okružni sud je, nakon provedenih dokaza, utvrdio da je tuženi kao naručitelj posla (26. i 27. srpnja 2003. godine) objavio natječaj za javno nadmetanje radi prikupljanja ponuda za ustupanje radova na otkrivci na površinskom kopu Bogutovo selo u razdoblju od 15. kolovoza do 15. prosinca 2003. godine (poslovi otkopavanja, utovara, transporta i odlaganja mase u ukupnom opsegu od 2.200.000 m³ čvrste mase), te da su se ponuđene cijene trebale dati u dvije varijante: a) varijanta prema kojoj naručitelj radova osigurava gorivo i mazivo prema usvojenim normativima koje propiše naručitelj i b) varijanta prema kojoj izvođač u vlastitoj režiji osigurava gorivo i mazivo. Dalje, utvrđeno je da se apelant prijavio na ovaj natječaj i da ga je tuženi 14. kolovoza 2003. godine obavijestio da je izabran za najpovoljnijeg ponuđača (pored poduzeća "Continental" d.o.o. Ugljevik i "Šico and Company" d.o.o. Bijeljina), kao i da nakon obavijesti o

prihvatanju ponuda između apelanta i tuženog nije zaključen ugovor, već da postoji nepotpisan tekst ugovora. Također, apelant je tražio od tuženog da zaključe ugovor po tenderu do kojeg nije došlo zbog zaključka Vlade RS od 29. rujna 2003. godine kojim je dana puna potpora poslovnoj politici tuženog da svojom mehanizacijom obavi radove na otkrivenju.

22. Među strankama bile su prijeporne, u prvom redu, količine radova, odnosno pripada li apelantu uopće količina radova od 1.000.000 m³ čvrste mase ili 770.000 m² čvrste mase, kako eventualno prihvaća tuženi. U svom iskazu predsjednik tenderskog povjerenstva u svojstvu svjedoka naveo je da niti jedan od tri ponuđača nije imao opremu da izvrši radove u količini od 2.200.000 m³ čvrste mase sukladno tenderskoj dokumentaciji tuženog, da mu je povjerenstvo predložilo da se pozovu sva tri ponuđača na spornom tenderu i da se izvrši podjela posla sa čime su se ponuđači složili o čemu je obaviješten ravnatelj tuženog koji je na temelju toga tražio suglasnost, čime je, zapravo, potvrđen iskaz ravnatelja tuženog i ostalih svjedoka. Iz sporazuma o podjeli količina radova od 14. augusta 2003. godine utvrđeno je da je predmet tog sporazuma podjela količina radova po tenderu int. broj 75 između apelanta, "Šico and Company" i "Continental" d.o.o. Ugljevik, a sve nakon dobivene obavijesti od tuženog da su navedene tvrtke dobile posao za izvođenje radova po tenderu. Sukladno tome, apelant i ostale dvije tvrtke su suglasno svojim mogućnostima (tehničkim karakteristikama kapaciteta i sl.) količinu iz tendera od 2.200.000 m³ čvrste mase utovara, transporta i odlaganja rasporedili na količine za pojedinačne ugovore, i to apelant 1.000.000 m³, "Šico and Company" 700.000 m³ i "Continental" d.o.o. Ugljevik 500.000 m³ čvrste mase utovara, transporta i odlaganja. Prvostupanjski sud je naglasio da su Ministarstvo privrede, energetike i razvoja RS i Ministarstvo financija RS, nakon što su se tvrtke suglasile o količini radova, dali suglasnost tuženom za zaključenje ugovora sa izabranim ponuđačima, i to za količine radova suglasno sporazumu izabranih ponuđača (apelant u količini od 1.000.000 m³ čvrste mase).

23. Prema ocjeni prvostupanjskog suda, tuženi je, obraćajući se nadležnim ministarstvima i matičnom poduzeću zahtjevom za izdavanje suglasnosti, praktično tražio suglasnost za količinu radova upravo sukladno sporazumu tri odabrana izvođača radova. Tijekom postupka priložen je nepotpisani ugovor o izvođenju radova na otkopavanju, utovaru, transportu i odlaganju mase od 26. srpnja 2007. godine kojim se u članku 2. definiraju predviđene radne operacije za apelanta, i to u iznosu od 770.000 m³. Pošto priloženi ugovor nije potpisan, prema ocjeni prvostupanjskog suda, takav ugovor o izvođenju radova na otkopavanju, utovaru, transportu i odlaganju mase od 26. srpnja 2003. godine, prema ocjeni suda, ne može predstavljati dokaz o postignutoj suglasnosti o količini od 770.000 m³ čvrste mase.

24. Dakle, tendersko povjerenstvo je predložilo ugovaranje posla sa tri ponuđača u ukupnom opsegu od 2.200.000 m³ čvrste mase, ali taj opseg radova nije odgovarao njihovim tehničkim kapacitetima, tako da su tri ponuđača postigla svoj samostalni pismeni sporazum o podjeli količina prema kojem apelantu pripada količina od 1.000.000 m³ čvrste mase, i to su upravo opseg i količina radova za koje se tuženi obratio nadležnim ministarstvima od kojih je dobio suglasnost za zaključenje ugovora, i to za apelanta za količinu radova od 1.000.000 m³ čvrste mase.

25. U svezi sa izravnom štetom koju apelant potražuje, Okružni sud je naveo da navedene troškove (amortizacija, brutoplaće i topli obrok) apelant ne može stavljati na teret tuženom zbog nezaključivanja ugovora i nerealizacije prijepornog posla, dok je za troškove prijevoza strojeva naveo da ovi troškovi nisu potkrijepljeni validnim dokumentima.

26. U svezi sa izmaklom dobiti koju apelant potražuje, prvostupanjski sud je naveo da je novo vještačenje sačinjeno u

dvije varijante, i to u varijanti a) izmakla korist je obračunata u ukupnom iznosu od 1.453.388,44 KM (temeljeći se na količini od 1.000.000 m³ čvrste mase) tako što su od ukupnog prihoda za ovu količinu posla u iznosu od 4.810.000,00 KM oduzeti precizirani iznosi koji čine rashode (troškovi goriva), troškovi amortizacije, troškovi brutoplaća i neizravni troškovi (između ostalog, troškovi proizvodnih usluga i nematerijalni troškovi sa porezima i doprinosima). Prema varijanti b), vještak je izmaklu korist obračunao u iznosu od 982.273,77 KM tako što su od ukupnog prihoda za tu vrstu posla u iznosu od 5.220.000,00 KM oduzeti precizirani iznosi na ime troškova goriva, troškova amortizacije, troškova brutoplaća i neizravne troškove.

27. Međutim, Okružni sud je, imajući u vidu utvrđeno činjenično stanje, kao i činjenicu da je apelant u tenderskom postupku dostavio cijene u dvije varijante (koje su temeljene na količini od 1.000.000 m³ čvrste mase), zaključio da ne postoji sporazum o financijskom dijelu ponude, odnosno da se tužbenom zahtjevu ne može udovoljiti, jer on nije usklađen sa nalazom i mišljenjem financijskog vještaka. Pri tome Okružni sud je istaknuo stajalište da sud nije ovlašten opredjeljivati se za jednu od danih varijanti iz nalaza i mišljenja vještaka.

28. Presudom Višeg privrednog suda broj 59 0 Ps 000204 15 Pž 4 od 11. ožujka 2016. godine djelomično je uvažen apelantov priziv i preinačena prvostupanjska presuda na način što je obavezan tuženi da apelantu na ime naknade štete u vidu izmakle koristi isplati iznos od 1.453.388,44 KM (varijanta a) nalaza i mišljenja vještaka) sa zakonskom zateznom kamatom od podnošenja tužbe (29. srpnja 2006. godine), kao i iznos od 30.825,25 KM na ime troškova postupka. Preko dosuđenog iznosa odbijen je tužbeni zahtjev, kao i zahtjev tuženog za troškove drugostupanjskog postupka.

29. Na raspravi održanoj pred drugostupanjskim sudom stranke su ostale pri svojim činjeničnim navodima iznesenim tijekom prvostupanjskog postupka, a vještak je dopunio nalaz i mišljenje izjasnivši se o izgubljenju dobiti tako što je od ukupnih prihoda odbio samo troškove koji se mogu vezati za predmetni tender. Prema varijanti a), vještak je u dopuni nalaza i mišljenja obračunao da je izgubljena korist 1.815.255,29 KM, a prema varijanti b), izgubljena korist iznosila bi 1.586.729,77 KM.

30. Prema ocjeni drugostupanjskog suda, nalaz i mišljenje vještaka financijske struke pružaju dostatno osnova za izračunavanje izgubljene dobiti kao vida štete koju je apelant pretrpio zbog nepristupanja realizaciji tendera broj 75. Pri tome je Viši privredni sud naglasio da se o ukupnom prihodu koji bi apelant ostvario stranke nisu sporile, već je isključivo bilo prijeporno što sve čini rashode, odnosno troškove. Kako je vještak u svom nalazu i mišljenju obrazložio sve činjenice koje je vještak dodatno pojasnio na raspravama pred prvostupanjskim i drugostupanjskim sudom, Viši privredni sud je zaključio da se nalaz i mišljenje mogu uzeti kao valjani za određivanje visine izgubljene dobiti.

31. Vrhovni sud je Rješenjem broj 59 0 Ps 000204 16 Rev 4 od 22. rujna 2016. godine usvojio reviziju tuženog, ukinuo je presudu Višeg privrednog suda od 11. ožujka 2016. godine u dijelu kojim je preinačena prvostupanjska presuda i predmet je u tom dijelu vratio drugostupanjskom sudu na ponovno suđenje. U obrazloženju rješenja Vrhovni sud je, između ostalog, zaključio da su drugostupanjskom presudom povrijeđene odredbe Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP), da su izreka i obrazloženje drugostupanjske presude nejasni i proturječni, da je prekoračen tužbeni zahtjev u pogledu dosude zakonskih zateznih kamata protivno tužbenom zahtjevu, kao i da drugostupanjski sud nije, sukladno ranijem rješenju Vrhovnog suda, raspravio prijeporna pitanja i izveo parnične radnje sukladno uputama (u pogledu obračuna apelantovih prihoda na temelju količine radova od 770.000 m³ čvrste mase sukladno nepotpisanom ugovoru).

32. U ponovnom postupku Viši privredni sud je Presudom broj 59 0 Ps 000204 17 Pž 5 od 22. lipnja 2017. godine djelomično uvažio apelantov priziv i preinačio prvostupanjsku presudu na način što je obvezao tuženog da apelantu na ime naknade štete u vidu izmakle koristi isplati iznos od 1.059.145,80 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 6. veljače 2009. godine pa do isplate, kao i iznos od 24.437,65 KM na ime troškova postupka. U preostalom dijelu odbijen je apelantov priziv i potvrđena prvostupanjska presuda u dijelu kojim je odbijen apelantov tužbeni zahtjev preko dosuđenog iznosa, kao i zahtjev tuženog za troškove drugostupanjskog postupka.

33. Viši privredni sud je, postupajući po uputama Vrhovnog suda, u ponovnom postupku naložio vještaku financijske struke da dopuni nalaz i mišljenje na način da obračuna prihod koji je apelant mogao očekivati od dodijeljenog posla na količinu radova od 770.000 m³ čvrste mase, sukladno nepotpisanom ugovoru i prema cijenama navedenim u ponuđenom tekstu tog ugovora. Sukladno članku 4. nepotpisanog ugovora, jedinične cijene su iskazane u netoiznosima bez poreza na promet. Vještak je na održanoj raspravi izvršio dopunu nalaza i mišljenja. Na raspravi je vještak naveo da je dopunu nalaza i mišljenja sačinio prema smjericama Vrhovnog suda na temelju podataka iz nepotpisanog ugovora. Na temelju dopunskog nalaza i mišljenja Viši privredni sud je utvrdio da na osnovi cijena iz nepotpisanog ugovora (za otkopavanje i utovar 1,38 KM, za transport 2,91 KM, za odlaganje 0,40 KM bez poreza) ukupan apelantov prihod iznosi 3.611.300,00 KM (da je realizirao predmetni posao na temelju 770.000 m³ čvrste mase).

34. Viši privredni sud je pojasnio da je vještak, sukladno uputama tog suda, sačinio dvije podvarijante, i to uzimajući u obzir izravne troškove i troškove proizvodnih usluga, te došao do izmakle koristi u iznosu od 1.297.358,41 KM, te uzeo u obzir ukupne izravne troškove i ukupne neizravne troškove i izračunao izmaklu korist u iznosu od 1.059.145,80 KM.

35. Viši privredni sud je naveo da među parničnim strankama nije prijedporan obračun ukupnog apelantovog prihoda, već je prijedorno kolike bi rashode apelant imao za obavljeni posao da je ugovor zaključen, te je naveo da bi apelant imao rashode u vidu izravnih i neizravnih troškova. Drugostupanjski sud je potom objasnio što predstavlja izravne, a što neizravne troškove, te je utvrdio izmaklu korist koju bi apelant ostvario obavljajući radove iz okončanog tendera broj 75, da ga nije spriječio tuženi, u visini od 1.059.145,80 KM. Viši privredni sud je naveo da je dopunskim vještačenjem pravilno i potpuno utvrđeno koje bi prihode, odnosno troškove apelant imao u realizaciji potencijalnog posla, upravo onako kako je to i dano u nalogu za dopunsko vještačenje, tako da su neutemeljeni navodi tuženog da je vještak odstupio od naloga za dopunu vještačenja. Također, u pogledu cijene goriva, vještak je pojasnio na koji je način utvrđena cijena za nabavku goriva, te je odgovorio na pitanje tuženog prema kojim parametrima je utvrđen indeks troškova za 2003. godinu od 29,10% za razliku od 42,06% koji je dan u osnovnom nalazu. S tim u svezi, Viši privredni sud je naveo da se posao po tenderu broj 75 trebao realizirati u 2003. godini, te da je, prema dopunskom nalazu vještaka, koeficijent pokrivenosti neizravnih troškova prihodima od usluga u 2003. godini utvrđen u iznosu od 29,10 % za razliku od osnovnog nalaza (za 2001. i 2002. godinu) u kojem je utvrđen veći postotak zbog toga što su tada bili značajno veći prihodi, a time i veći troškovi. Obzirom na to da je vještak u potpunosti odgovorio na sva pitanja parničnih stranaka i da primjedbe na nalaz i mišljenje ne mogu dovesti u dvojbu dopunjeni nalaz i mišljenje, Viši privredni sud je prihvatio kao stručan i objektivnan nalaz vještaka financijske struke koji se može uzeti kao valjan dokaz za utvrđivanje štete u vidu izgubljene dobiti koju je apelant pretrpio. Imajući u vidu navedeno, Viši privredni sud je odlučio kao u izreci presude (preinačio

prvostupanjsku presudu), te je zateznu kamatu dosudio apelantu od dana podnošenja tužbe (6. veljače 2009. godine) sukladno apelantovom tužbenom zahtjevu, dok je odluka o troškovima postupka utemeljena na apelantovom uspjehu u konkretnom sporu.

Osporena presuda

36. Odlučujući o revizijama stranaka, Vrhovni sud je Presudom broj 59 0 Ps 000204 17 Rev 5 od 26. listopada 2017. godine odbio apelantovu reviziju, dok je djelomično usvojio reviziju tuženog i preinačio drugostupanjsku presudu na način što je dosuđenu naknadu štete sa iznosa od 1.059.145,80 KM snizio na iznos od 698.015,80 KM, te dosuđene parnične troškove sa iznosa od 24.437,65 KM snizio na iznos od 16.118,00 KM, dok je u preostalom dijelu odbio reviziju tuženog i obvezao apelanta da tuženom naknadi troškove revizijskog postupka.

37. U obrazloženju presude Vrhovni sud je ponovio činjenično utvrđenje i pravna stajališta nižestupanjskih sudova, te je istaknuo da je drugostupanjska presuda djelomično zasnovana na pogrešnoj primjeni materijalnog prava. Vrhovni sud je istaknuo da osnova odgovornosti za štetu na strani tuženog u konkretnom slučaju proizlazi iz odredaba članka 183. ZOO, budući da je apelant zahtijevao od tuženog da sa njim zaključi ugovor nakon provedenog tendera broj 75, pa su bez temelja revizijski navodi tuženog da nema osnove po kojoj bi mogao biti obavezan naknaditi štetu apelantu. Dalje, šteta koju je apelant pretrpio ne može se izjednačiti sa cijenom radova koji bi bili izvedeni da je ugovor zaključen, jer bi u izvršenju ugovorne obveze apelant imao i određene troškove, pa bi se šteta sastojala samo u gubitku dobiti koju bi zaključivanjem i izvršavanjem ugovora apelant mogao utemeljeno očekivati prema redovitom tijeku stvari ili posebnim okolnostima, sukladno članku 189. stavak 3. u svezi sa čl. 154. stavak 1, 155. i 262. stavak 2. ZOO.

38. S tim u svezi, Vrhovni sud je naveo da je drugostupanjski sud pravilno odlučio kada je prihvatio dio nalaza i mišljenja vještaka financijske struke koji se temelji na količini radova od 770.000 m³ čvrste mase po kojem bi od predmetnog posla apelant ostvario ukupan prihod u iznosu od 3.611.300,00 KM. Od navedenog iznosa vještak je odbio sve troškove koje bi apelant imao u obavljanju posla, i to izravne troškove (troškovi goriva, maziva i ulja, amortizacija, brutoplaće i topli obrok) u iznosu od 1.970.785,23 KM, te neizravne troškove (održavanje opreme, nabavka rezervnih dijelova, troškovi prijevoza, trošak struje, vode, telefona i slično) u iznosu od 581.368,97 KM. Kada se troškovi odbiju od ostvarenog prihoda, dobiva se iznos od 1.059.145,80 KM koji predstavlja izgubljenu dobit koju apelant nije ostvario krivnjom tuženog.

39. Međutim, Vrhovni sud je naveo da je vještak u svom nalazu naveo i da bi apelant imao trošak na ime plaćanja poreza na promet usluga po stopi od 10%, što u konkretnom slučaju iznosi 361.130,00 KM, ali je u konačnom obračunu propustio taj iznos odbiti od ukupnih prihoda. U svezi s tim je navedeno da je drugostupanjski sud, također, propustio odbiti od iznosa zarade koju bi apelant ostvario u slučaju da je zaključio ugovor sa tuženim navedeni porez na što je utemeljeno ukazano u izjavljenoj reviziji. Vrhovni sud je istaknuo da je plaćanje poreza bila zakonska obveza, propisana prinudnim propisom koji je važio u vrijeme kada je ugovor trebao biti zaključen, pa je sud bio dužan primijeniti taj propis prilikom utvrđivanja visine izmakle koristi. Dakle, nakon plaćanja poreza apelantu bi ostao čist prihod u iznosu od 698.015,80 KM, koji predstavlja izgubljenu dobit koju je tuženi dužan naknaditi apelantu zbog nezaključenja ugovora sa njim.

40. S druge strane, Vrhovni sud je naveo da su parnične stranke imale primjedbe na nalaz i mišljenje financijskog vještaka, mada nisu prigovorile matematičkim operacijama koje je ovaj

izvršio. Osnovne primjedbe apelanta su se odnosile na visinu neizravnih troškova koje bi on snosio u slučaju da je došlo do zaključenja ugovora, dok su se primjedbe tuženog, uglavnom, odnosile na troškove goriva. Obzirom na to da se vještak izjasnio na sve primjedbe i odgovorio na sva pitanja koja su mu postavile stranke, to je drugostupanjski sud pravilno prihvatio njegov nalaz i mišljenje u pogledu visine ovih troškova. Pri tome treba imati u vidu da je, prema ugovoru koji su stranke trebale zaključiti, apelantova obveza bila da, između ostalog, snosi troškove fizičkog osiguranja radilišta i sredstava rada, troškove smještaja radnika i troškove održavanja privremenih puteva. Obzirom na to da ove troškove vještak nije uzeo u obzir prilikom obračuna visine štete, to se ne mogu prihvatiti apelantovi revizijski prigovori da bi stvarni troškovi bili manji od onih koje je obračunao vještak. Vrhovni sud je naveo da su neutemeljeni navodi stranaka da je drugostupanjski sud učinio povredu odredaba parničnog postupka, jer je na drugostupanjskoj raspravi bez prijedloga stranaka odredio dopunsko vještačenje vještaka financijske struke. U konkretnom slučaju drugostupanjski sud nije prekoračio svoje ovlasti kada je, sukladno članku 218. stavak 1. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP), na raspravu, pored parničnih stranaka, pozvao i vještaka financijske struke Lj. E., koja je vještačila u postupku pred prvostupanjskim sudom. Naime, dopunski nalaz navedenog vještaka nije novi dokaz, već je sastavni dio njezinog osnovnog nalaza i mišljenja kojim su razjašnjena sva prijemna pitanja i otklonjene dvojbe koje su se javile pri izvođenju ovog dokaza. Predmetom vještačenja je bilo utvrđenje visine izmakle koristi kao vida materijalne štete koju je apelant pretrpio zbog nezaključenja ugovora, pa nisu utemeljeni revizijski prigovori da je drugostupanjski sud mimo apelantovog prijedloga odredio opseg vještačenja. Osim toga, u smislu članka 155. ZPP, sud ima mogućnost naložiti vještaku da dopuni svoj prvobitni nalaz i mišljenje, kako bi taj dokaz bio valjana podloga za pravilno rješenje spora. Prema tome, dajući nalog vještaku da visinu štete obračuna na osnovi parametara naznačenih u tekstu ugovora koji su stranke po redovitom tijeku stvari trebale potpisati, drugostupanjski sud nije povrijedio odredbe parničnog postupka, već je postupio sukladno njima, kako bi na utvrđeno činjenično stanje mogao pravilno primijeniti materijalno pravo. Također, sud ima pravo dati vještaku upute za njegov stručni rad, jer bi, u protivnom, odluku donosio vještak, a ne sud. U smislu članka 161. u svezi sa člankom 144. stavak 2. ZPP, sud može postavljati vještaku pitanja i tražiti od njega objašnjenja koja se odnose na metodu obrade predmeta vještačenja, način utvrđivanja činjenica i zaključivanja, te primjenu pravila znanosti, odnosno struke, a sve u svrhu rasvjetljavanja odlučnih činjenica za rješenje spora.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

41. Apelant smatra da mu je osporenom presudom prekršeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Obrazlažući povredu navedenih prava apelant je detaljno naveo postupak koji je prethodio predmetnom parničnom postupku (raspisivanje tendera od tuženog za prikupljanje ponuda javnim nadmetanjem radi izvođenja radova na otkriveni na površinskom kopu Bogutovo selo u razdoblju od 15. kolovoza do 15. prosinca 2003. godine), kao i predmetni parnični postupak okončan osporenom odlukom Vrhovnog suda. Apelant smatra da je dosuđena visina štete u osporenoj presudi određena proizvoljno i bez uporišta u izvedenom financijskom vještačenju i relevantnom pravu.

42. Naime, apelant smatra da je Vrhovni sud izvršio obračun štete na osnovi proizvoljno određenog opsega radova koji su apelantu dodijeljeni spornim tenderom (obračunata visina štete na temelju manjeg opsega poslova, tj. na iznos od 770.000 m³ čvrste

mase umjesto na iznos od 1.000.000 m³ čvrste mase, koliko je apelantu kao najjačem od tri ponuđača pripalo prema sporazumu sva tri izabrana izvođača radova (apelant, "Continental" d.o.o. Ugljevik i "Šico and Company" d.o.o. Bijeljina) na koji su suglasnost dala nadležna ministarstva RS.

43. Štoviše, apelant smatra da drugostupanjski sud nikako, u smislu odredaba članka 123. ZPP, nije mogao sam, umjesto stranaka, predlagati, odnosno određivati opseg vještačenja, te nalogati vještaku da obračuna izmaklu korist na osnovi 770.000 m³ otkrivke kada takav zadatak nije predložio tuženi, te da sud nije ovlašten pomagati strankama da ostvare bolju procesnu poziciju, jer je to u suprotnosti sa raspravnim načelom i odredbom članka 123. ZPP prema kojoj je svaka stranka dužna dokazati činjenice na kojima temelji svoj zahtjev, pa je, dakle, tuženi, a ne sud, bio dužan dokazivati (a nije ni tvrdio) da je dodijeljena količina radova apelantu u iznosu od 770.000 m³ otkrivke, a ne 1.000.000 m³. Apelant je istaknuo da su redoviti sudovi, zaključno sa Vrhovnim sudom, za druga dva pobjednika tendera naknadu određivali prema količinama iz sporazuma koje su pobjednici tendera međusobno podijelili, i to za "Continental" d.o.o. Ugljevik 500.000 m³ i "Šico and Company" d.o.o. Bijeljina 700.000 m³. Jedino su u odnosu na apelanta potpuno neutemeljeno naknadu dosudili ne poštujući sporazum i dodijeljenu količinu apelantu od 1.000.000 m³.

44. I ne samo da je činjenica kolika je količina radova relevantna za apelanta proizvoljno utvrđena, od čega ovisi visina naknade štete, već, pored toga, apelant smatra da u konkretnom slučaju nije bilo mjesta da mu Vrhovni sud od dosuđenog iznosa štete odbije 10% poreza na promet usluga, prema propisu koji je važio u predmetnom razdoblju. Apelant to obrazlaže na način da stajalište Vrhovnog suda, prema kojem se porez na promet tretira kao trošak i odbija od ukupnog prihoda, u ovom slučaju od dobiti, smatra proizvoljnim. Naime, porez na promet je fiskalni namet koji se obračunava na vrijednost usluge i naplaćuje od korisnika usluge, a nikako se ne odbija od prihoda, i to je čak i vještak utvrdio. To bi značilo da kupac, odnosno primatelj usluga (u konkretnom slučaju tuženi) plaća vrijednost usluge uvećane za porez, a od ukupno primljenog iznosa davatelj usluga (apelant) zadržava vrijednost prihoda, a naplaćeni iznos poreza uplaćuje na račun javnih prihoda. Dakle, davatelj usluga (apelant) je samo transmisija između korisnika usluge i države, tj. on za državu vrši obračun i naplatu poreza od krajnjeg korisnika, pa porez na promet robe i usluga niti je trošak, niti je prihod za apelanta, pa nikako nije postojala osnova da se iznos poreza odbije od apelantove dobiti. Stoga, apelant smatra da je Vrhovni sud sasvim proizvoljno i bez uporišta u materijalnim propisima i nalazu vještaka ekonomske struke sam obračunao i stavio na teret apelantu i ovaj porez, odnosno trošak, te na taj način umanjio dosuđeni iznos na ime izmakle koristi apelanta za iznos od 361.130,00 KM.

45. Apelant smatra i da je nepravilno izračunata izmakla korist i zbog toga što je vještak u rashode uračunavao i troškove neke druge djelatnosti i usluga koje nisu u svezi sa konkretnim poslom koji je predmetom apelacije, konkretno troškove sa konta 511 i 550, odnosno troškove materijala za izradu i nematerijalne troškove, jer ogromna većina tih troškova nije ni u kakvoj svezi sa konkretnim poslom koji je predmetom ovog spora, a sudovi su ovakav nalaz prihvatili. Nasuprot tome, redoviti sudovi ove troškove nisu uzimali u obzir pri obračunu štete za druga dva pobjednika tendera, tj. "Continental" d.o.o. Ugljevik i "Šico and Company" d.o.o. Bijeljina, pa je i na taj način izmijenjena dotadašnja praksa Vrhovnog suda RS, bez bilo kakvog obrazloženja za tu izmjenu. U svezi s tim, apelant je u prilogu apelacije dostavio presude Vrhovnog suda br. 59 0 Ps 027075 16 Rev od 30. studenog 2016. godine i 59 0 Ps 022543 15 Rev 2 od 19. siječnja 2016. godine, pa apelant ukazuje na kršenje prava na

pravnu sigurnost zbog toga što je Vrhovni sud u apelantovom slučaju zauzeo drugačije stajalište od stajališta iznesenih u odlukama koje je apelant dostavio. Iz Presude Vrhovnog suda broj 59 0 Ps 022543 15 Rev od 19. siječnja 2016. godine ("Šico and Company" kojeg zastupa odvjetnik Faik Muhić iz Tuzle protiv tuženog), između ostalog, proizlazi "...varijanta II. iznosi 1.537.798,00 KM, umanjena za porez na usluge prema Zakonu o akcizama i porezu na promet. Međutim, kako su nižestupanjski sudovi prihvatili varijantu I. nalaza i mišljenja vještaka (iznos od 1.199.812,00 - za količinu radova od 700.000 m³ čvrste mase, op.aut.) u kojoj je iznos izmakle koristi izračunat prema cijenama iz nepotpisanog ugovora (koje su niže od cijena u ponudi i u kojima nije sadržan porez na promet) uz odbitak rashoda koje bi imao tužitelj da je radio, koji su obrazloženi u nalazu vještaka ekonomske struke, pri činjenici da tužitelj nije ulagao priziv na prvostupanjsku presudu, dosuđeni iznos naknade štete je prihvaćen kao pravilan...(...)"

46. Apelant smatra da je Vrhovni sud pokazao neobjektivnost, ovisnost o utjecaju državnih tijela RS i krajnju arbitrarost koja se ogleda u proizvoljnoj primjeni prava kako bi, u konačnici, minimizirao i sveo visinu štete (dosuđene apelantu) na najmanji mogući iznos. Osim toga, apelant je ukazao na duljinu trajanja predmetnog parničnog postupka u kojem je doneseno ukupno 12 sudskih odluka.

47. Zbog svih navedenih razloga, apelant predlaže da Ustavni sud usvoji apelaciju, utvrdi povredu prava na pravično suđenje, te da, sukladno tome, ukine presudu Vrhovnog suda u cijelosti i da sam, sukladno stanju spisa, donese odluku kojom će se u cijelosti uvažiti apelantov postavljeni tužbeni zahtjev, ili da se predmet vrati na ponovni postupak i odlučivanje Vrhovnog suda, ali da o reviziji odlučuje drugo vijeće tog suda, uz bojazan da bi u tom slučaju postupak, koji sada traje dulje od 11 godina, trajao još 5-6 godina.

b) Odgovor na apelaciju

48. Vrhovni sud je naveo da nije bilo kršenja apelantovih prava zagarantiranih Ustavom Bosne i Hercegovine, te da taj sud u cijelosti ostaje pri činjeničnim i pravnim zaključcima sadržanim u obrazloženju osporene odluke. U svezi s tim je istaknuo da su netočne apelantove tvrdnje da su sudovi jednostrano mijenjali uvjete tendera u pogledu količine ugovorenih radova obzirom na broj izabranih poduzetaca za izvođenje radova, kao i sadržaja nepotpisanog ugovora koji je ponuđen apelantu i njegovom zahtjevu koji je uputio tuženom (naznačeno da će apelant obaviti posao u količini od 770.000 m³ čvrste mase). Vrhovni sud smatra da je, protivno apelantovim navodima, vještak pravilno obračunao visinu troškova koje bi imao apelant da je došlo do zaključenja ugovora. Dalje, neutemeljeno je apelantovo pozivanje na vještačenja obavljena u parnicama koje su pokrenula druga dva poduzetca kojima je dodijeljen posao na istom tenderu, budući da se nalaz i mišljenje vještaka u jednoj parnici ne može upotrijebiti kao dokaz u drugoj parnici, odnosno ako su prigovori na nalaz vještaka stavljeni u jednoj parnici, to ne znači da su isti prigovori stavljeni i u drugoj parnici. Vrhovni sud je istaknuo da iz nalaza vještaka u konkretnom slučaju proizlazi da je porez na promet usluga trošak koji snosi izvođač radova, jer je on obveznik plaćanja tog poreza, a za iznos tog poreza je uvećana cijena radova. Da navedeni porez nije odbijen od ukupne dobiti koju bi ostvario apelant, cijena radova bi tada bila niža, jer u njoj ne bi bio sadržan iznos tog poreza tako da bi se opet došlo do istog novčanog iznosa, tj. izgubljena dobit bi i u tom slučaju bila ista.

49. Viši privredni sud je naveo da nisu povrijeđena apelantova prava navedena u apelaciji, te je predložio da se ona odbije kao neutemeljena.

50. Okružni sud je naveo da je apelant u cijelosti koristio redovite i izvanredne pravne lijekove propisane zakonom, te da su

sudovi na svim instancama ocijenili izvedene dokaze i razloge pobijanja nižestupanjskih presuda, odnosno da u konkretnom slučaju nema povrede apelantovog prava na pravično suđenje.

51. Tuženi je naveo da je predmetna apelacija neutemeljena i da je apelant sve činjenice navedene u apelaciji isticao tijekom postupaka koji su prethodili pobijanoj odluci. Tuženi smatra da je predmetna apelacija podnesena zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, što nije dozvoljeno, te je predložio da se apelacija odbije kao neutemeljena.

V. Relevantni propisi

52. **Zakon o obligacionim odnosima** ("Službeni list SFRJ" br. 29/78, 39/85 i 57/89, te "Službeni glasnik Republike Srpske" br. 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04) u relevantnom dijelu glasi:

Član 12.

U zasnivanju obligacionih odnosa i ostvarivanju prava i obaveza iz tih odnosa učesnici su dužni da se pridržavaju načela savesnosti i poštenja.

Član 15.

(1) U zasnivanju dvostranih ugovora učesnici polaze od načela jednake vrednosti uzajamnih davanja.

(2) Zakonom se određuje u kojim slučajevima narušavanje toga načela povlači pravne posljedice.

Član 16.

Svako je dužan da se uzdrži od postupka kojim se može drugom prouzrokovati šteta.

Član 154. stav 1.

Ko drugome prouzrokuje štetu dužan je naknaditi je, ukoliko ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivice.

Član 183.

Lice koje je po zakonu obavezno da zaključi neki ugovor, dužno je da naknadi štetu ako na zahtjev zainteresovanog lica bez odlaganja ne zaključi taj ugovor.

Član 189.

Oštećenik ima pravo kako na naknadu obične štete, tako i na naknadu izmakle koristi.

Visina naknade štete određuje se prema cijenama u vrijeme donošenja sudske odluke, izuzev slučaja kad zakon naređuje što drugo.

Pri ocjeni visine izmakle koristi uzima se u obzir dobitak koji se mogao osnovano očekivati prema redovnom toku stvari ili prema posebnim okolnostima, a čije je ostvarenje spriječeno štetnikovom radnjom ili propuštanjem.

Kad je stvar uništena ili oštećena krivičnim djelom učinjenim sa umišljajem, sud može odrediti visinu naknada prema vrijednosti koju je stvar imala za oštećenika.

Član 190.

Sud će, uzimajući u obzir i okolnosti koje su nastupile poslije prouzrokovanja štete, dosuditi naknadu u iznosu koji je potreban da se oštećenikova materijalna situacija dovede u ono stanje u kome bi se nalazila da nije bilo štetne radnje ili propuštanja.

Član 262. st. 1, 2. i 3.

Povjerilac u obaveznom odnosu je ovlašten da od dužnika zahtijeva ispunjenje obaveze, a dužnik je dužan ispuniti je savjesno u svemu kako ona glasi.

Kad dužnik ne ispuni obavezu ili zadocni sa njenim ispunjenjem, povjerilac ima pravo zahtijevati i naknadu štete koju je usljed toga pretrpio.

Za štetu zbog zadocnjenja sa ispunjenjem odgovara i dužnik kome je povjerilac dao primjeren naknadni rok za ispunjenje.

53. **Zakon o postupku nabavke robe, usluga i ustupanju radova** ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 20/01) u relevantnom dijelu glasi:

Član 8. stav 1. tačka 7.

Naručilac je dužan radi sprovođenja javnog nadmetanja iz člana 7. ovog zakona preduzeti sledeće:

7. zaključiti ugovor sa izabranim ponuđačem.

(Za potrebe ove odluke koristi se tekst propisa na srpskom jeziku kako je objavljen u službenim glasilima, jer nije objavljen na svim službenim jezicima i pismima.)

54. **Zakon o parničnom postupku RS** ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 105/08 - OUS, 45/09 - OUS, 49/09 i 61/13)

Za potrebe ove odluke koristi se neslužbeni prečišćeni tekst relevantnih odredaba navedenog zakona, sačinjen u Ustavnom sudu BiH, koji glasi:

Član 7. st. (1) i (2)

Stranke su dužne da iznesu sve činjenice na kojima zasnivaju svoje zahtjeve i da izvedu dokaze kojima se utvrđuju te činjenice.

Sud će razmotriti samo one činjenice koje su stranke iznijele i odrediti izvođenje samo onih dokaza koje su stranke predložile, ako zakonom nije drugačije određeno.

Član 8.

Koje će činjenice uzeti kao dokazane odlučuje sud na osnovu slobodne ocjene dokaza. Sud će savjesno i brižljivo ocijeniti svaki dokaz zasebno i sve dokaze zajedno.

Član 10.

Stranka ima pravo da sud odluči o njenim zahtjevima i prijedlozima u razumnom roku.

Sud je dužan da postupak sprovede bez odugovlačenja i sa što manje troškova i da onemogućiti svaku zloupotrebu prava koja strankama pripadaju u postupku.

Član 123.

Svaka stranka dužna je da dokaže činjenice na kojima zasniva svoj zahtjev.

Sud će slobodnom ocjenom dokaza utvrditi činjenice na osnovu kojih će donijeti odluku.

Član 147.

Sud može, na prijedlog stranke, odrediti izvođenje dokaza vještačenjem kada je radi utvrđenja ili razrješenja određene činjenice potrebno stručno znanje kojim sud ne raspolaže.

Član 155.

Ako vještak ne dostavi nalaz i mišljenje u ostavljenom roku, sud će, po isteku roka koji strankama ostavi da se o tome pismeno izjasne, odrediti drugog vještaka.

Ako vještak dostavi nalaz ili mišljenje koji su nejasni, nepotpuni ili protivrječni sami sebi ili izvedenim okolnostima, sud će pozvati vještaka da ih dopuni, odnosno ispravi, i odrediti rok za ponovno dostavljanje nalaza i mišljenja.

Ukoliko vještak ni po pozivu suda ne dostavi potpun i razumljiv nalaz i mišljenje, sud će, uz prethodno izjašnjenje stranaka, odrediti drugog vještaka.

Član 240.

Revizija se može izjaviti:

1) zbog povrede odredaba parničnog postupka iz člana 209. ovog zakona koja je učinjena u postupku pred drugostepenim sudom;

2) zbog pogrešne primjene materijalnog prava;

3) zbog prekoračenja tužbenog zahtjeva ako je ta povreda učinjena u postupku pred drugostepenim sudom.

Revizija se ne može izjaviti zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

Član 242.

Stranke mogu u reviziji iznositi nove činjenice i predlagati nove dokaze samo ako se oni odnose na povrede odredaba parničnog postupka koje su učinjene u postupku pred drugostepenim sudom.

Član 250. stav (2)

Ako revizijski sud nađe da je zbog pogrešne primjene materijalnog prava ili zbog povrede pravila postupka činjenično stanje nepotpuno utvrđeno i da zbog toga nema uslova za preinačenje pobijane presude, rješenjem će usvojiti reviziju, ukinuti u cjelini ili djelimično presudu drugostepenog suda i predmet vratiti na ponovno suđenje istom ili drugom vijeću drugostepenog suda.

(Za potrebe ove odluke koristi se tekst propisa na srpskom jeziku kako je objavljen u službenim glasilima, jer nije objavljen na svim službenim jezicima i pismima.)

VI. Dopustivost

55. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

56. Sukladno članku 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

57. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 59 0 Ps 000204 17 Rev 5 od 26. listopada 2017. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, osporenu presudu apelant je primio 29. studenog 2017. godine, a apelacija je podnesena 11. siječnja 2018. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neutemeljena.

58. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

59. Apelant smatra da mu je osporenim presudom povrijeđeno pravo iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, uključujući i segment suđenja u razumnom roku.

Pravo na pravično suđenje

Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obveza ili kaznene optužbe protiv njega, svatko ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim sudom ustanovljenim zakonom.

U odnosu na osporenu presudu

60. Ustavni sud zapaža da se u konkretnom slučaju radi o postupku utvrđivanja novčane naknade za štetu koja je pričinjena apelantu zbog nezaključenja ugovora o izvođenju radova u svezi sa poslovima iz javnih nabavki. Dakle, u konkretnom slučaju radi se o sporu građanskopravne naravi, te, stoga, apelant u predmetnom postupku uživa garancije prava na pravično suđenje

iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

61. Suština spora u ovom slučaju jeste utvrđivanje pravičnog iznosa naknade na apelantovo ime radi naknade materijalne štete (izmakle koristi). Apelant iznosi brojne prigovore u svezi sa postupanjem Vrhovnog suda, koji je mimo procesnih pravila i zahtjeva stranaka usmjeravao predmetni postupak na apelantovu štetu, određivao predmet i opseg vještačenja umjesto stranaka, kako bi se apelantu dosudio što niži iznos naknade štete, pri čemu je Vrhovni sud zastupao isključivo interese tuženog kao državnog poduzeća. Apelant ukazuje i na kršenje načela pravne sigurnosti u kontekstu različitih stajališta Vrhovnog suda u odnosu na druge dvije tvrtke, pobjednice tendera, u gotovo identičnoj činjeničnoj i pravnoj situaciji.

62. Imajući u vidu relevantne okolnosti konkretnog slučaja, Ustavni sud, prije svega, želi ukazati da načelo iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije zahtijeva da postupak, u cjelini gledano, mora biti pravičan (vidi, *mutatis mutandis*, Odluku Ustavnog suda broj AP 4183/13 od 1. prosinca 2016. godine, toč. od 36. do 39). Stoga će Ustavni sud (i) ispitati je li u ovom slučaju postupak bio pravičan "u cjelini", te ukazuje li vođenje postupka na nepravdičnosti koje su imale kao posljedicu kršenje apelantovog prava na pravično suđenje.

63. Imajući u vidu navedeno načelo, Ustavni sud podsjeća da je u Odluci broj AP 1180/15, sagledavajući postupak u cjelini kroz prizmu njegove dugotrajnosti, broja donesenih sudskih odluka, broja vještačenja i propusta redovitih sudova u pojedinim fazama postupka, zaključio "da ovakvo vođenje postupka može samo rezultirati iscrpljivanjem apelanata kako u ekonomskom, tako i u psihičkom smislu, što, svakako, ne može biti sukladno standardu pravičnosti postupka 'u cjelini' iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije" (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti broj AP 1180/15 od 31. siječnja 2019. godine, toč. 59. i 60, dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavisud.ba).

64. Dovodeći navedeno načelo u svezu sa konkretnim slučajem, Ustavni sud zapaža da je u okviru predmetnog postupka kojim je tražena isplata naknade štete doneseno ukupno 12 sudskih odluka, da je nakon odluke Ustavnog suda doneseno čak devet odluka, da su tijekom postupka provedena dva vještačenja i više dopuna tih vještačenja, da su pred drugostupanskim sudom otvarane rasprave, da su redoviti sudovi svojim odlukama ili potpuno odbijali tužbeni zahtjev za naknadu štete, ili su udovoljavali zahtjevu u cijelosti, ili djelomično, tako da je visina dosuđene naknade štete iznosila u rasponu od 2.250.000,00 KM do 698.015,80 KM koja je utvrđena osporenim presudom Vrhovnog suda (vidjeti činjenično stanje ove odluke). Navedene okolnosti *prima facie* ukazuju da je postupak, kada se sagleda u cjelini, bio vrlo iscrpljujući za apelanta i u ekonomskom i u psihološkom smislu, tako da se, sukladno tome, gledano "u cjelini", ne može reći da takav postupak zadovoljava kriterije prava na pravično suđenje iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

65. Ustavni sud smatra da je svrsishodno ukazati i na svoje stajalište izneseno u Odluci broj AP 2628/13, koja je pokretala pitanje naknade štete iz postupka javnih nabavki. Naime, u citiranoj odluci je prilikom usporedbe okolnosti tog predmeta sa činjenicama iz predmeta broj AP 554/12 (apelantov predmet) zaključeno "da se o sličnosti navedenih predmeta može govoriti u kontekstu položaja ponuđača u postupcima javnih nabavki u kojima kao ugovorno tijelo nastupa državno tijelo, koje koristi svoj dominantni položaj, pri čemu položaj ponuđača ostaje prilično nezaštićen, što je upravo karakteristika oba ova slučaja" (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 2628/13 od 25. rujna 2014. godine, toč. 46. i 47, dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavisud.ba).

66. Polazeći od iznesenih stajališta u kontekstu iznesenih apelantovih prigovora, Ustavni sud podsjeća da je u svojoj Odluci

broj AP 554/12 zaključio da je Vrhovni sud (koji je presudom preinačio nižestupanske odluke i odbio u cijelosti apelantov tužbeni zahtjev kojim je tražio da mu tuženi na ime naknade obične štete isplati iznos od 530.000,00 KM, te na ime naknade štete u vidu izmakle dobiti iznos od 1.720.800,00 KM, zajedno sa pripadajućom zakonskom zateznom kamatom i troškovima postupka) proizvoljno primijenio materijalno pravo, odnosno da su u konkretnom slučaju apelantovi navodi o pogrešnoj i proizvoljnoj primjeni odredbe članka 183. ZOO utemeljeni, te da osporena presuda ukazuje na proizvoljno tumačenje odredbe članka 183. ZOO, odnosno na proizvoljnost u primjeni materijalnog prava koju ne dopuštaju standardi pravičnog suđenja iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

67. Potom, Ustavni sud podsjeća da je nakon odluke Ustavnog suda (broj AP 554/12) Vrhovni sud, izvršavajući odluku Ustavnog suda, donio rješenje kojim je (ponovno) usvojio reviziju tuženog i ukinuo drugostupansku presudu uz obrazloženje da tuženi utemeljeno u reviziji pobija odluku o visini naknade štete, jer se visina dosuđene naknade temelji isključivo na nalazu i mišljenju vještaka finansijske struke na koje je tuženi argumentirano prigovorio, ali taj prigovor nižestupanski sudovi nisu uvažili.

68. Ustavni sud zapaža da je nakon toga Vrhovni sud dao smjernice nižestupanskim sudovima za provedbu novog vještačenja, određujući predmet i opseg vještačenja. Ustavni sud podsjeća da se revizija ne može izjaviti zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja (članak 240. stavak 2. ZPP). Istina, odredba članka 242. ZPP omogućava strankama da u reviziji iznose nove činjenice i predlažu nove dokaze samo ako se oni odnose na povredu odredaba parničnog postupka koje su počinjene u postupku pred drugostupanskim sudom. Međutim, u konkretnom slučaju se ne radi o takvoj situaciji.

69. Isto tako, odredba članka 250. stavak (2) ZPP ukazuje da se u reviziji može ukazivati na nepotpuno utvrđeno činjenično stanje zbog toga što je drugostupanski sud pogrešno primijenio materijalno pravo. U konkretnom slučaju Ustavni sud zapaža da je Vrhovni sud primijenio citiranu odredbu ZPP, da je razlog za usvajanje revizije tuženog utemeljio na okolnostima da je visina naknade štete dosuđena isključivo na nalazu i mišljenju vještaka na koje je tuženi "argumentirano prigovorio" a nižestupanski sudovi nisu uvažili (vidi točku 13. ove odluke). Pri tome iz obrazloženja rješenja Vrhovnog suda nije vidljivo o kojem i kakvom "argumentiranom prigovoru" tuženog je riječ a o kojem nižestupanski sudovi nisu vodili računa. Tek u nastavku postupka Vrhovni sud će istaknuti da se "argumentirani prigovor" tuženog odnosi na parametre prema kojima je vještak trebao sačiniti nalaz i mišljenje (nepotpisani ugovor tuženog) iako iz raspoloživih dokumenata *explicite* ne proizlazi da je upravo takav prigovor tuženi iznosio tijekom postupka.

70. U svezi s tim, Ustavni sud je izvršio uvid u odluke nižestupanskih sudova koje su prethodile Odluci Ustavnog suda broj AP 554/12 iz kojih je vidljivo da su se redoviti sudovi argumentirano izjasnili o prigovorima tuženog na nalaz i mišljenje vještaka. Ustavni sud, također, zapaža da je Viši privredni sud u svojoj odluci precizirao prizivni navod tuženog u svezi sa nalazom i mišljenjem vještaka za koji je utvrdio da je neutemeljen navodeći, između ostalog, "da se tuženi na glavnoj raspravi nije upuštao u sadržaj nalaza smatrajući da je nalaz vještak neutemeljen, jer je pravna osnova tužbenog zahtjeva neutemeljena" (vidi toč. od 5. do 8. ove odluke). Potom, Ustavni sud zapaža da je prvostupanski sud u ponovnom postupku detaljno i argumentirano obrazložio zbog kojeg razloga se kao polazna osnova za vještačenje u odnosu na količinu radova nije mogao uzeti u obzir nepotpisani ugovor utvrdivši da prigovor nije utemeljen (vidi toč. 22-24. ove odluke). Prvostupanski sud je, između ostalog, naveo da su tri ponuđača postigla svoj samostalni

pismeni sporazum o podjeli količina prema kojoj apelantu pripada količina od 1.000.000 m³ čvrste mase, i to su upravo opseg i količina radova za koje se tuženi obratio nadležnim ministarstvima od kojih je dobio suglasnost za zaključenje ugovora i to za apelanta za količinu radova od 1.000.000 m³ čvrste mase. Takvo stajalište je prihvatio i drugostupanjski sud pri čemu Ustavni sud u danom obrazloženju ne uočava nikakvu proizvoljnost.

71. Ustavni sud podsjeća da nije nadležan ocjenjivati nalaze vještaka koji su redovitim sudovima poslužili da utvrde novčani iznos na ime naknade materijalne štete. Međutim, Ustavni sud je nadležan ispitati obrazloženje koje su dali redoviti sudovi u svezi sa prihvatanjem ili neprihvatanjem nalaza vještaka sa aspekta krši li takvo obrazloženje standard pravičnosti postupka "u cjelini", kao i ima li zbog toga kao posljedicu kršenje prava na pravično suđenje iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

72. Polazeći od svoje nadležnosti, Ustavni sud smatra da su nižestupanjski sudovi prigovor tuženog na nalaz i mišljenje vještaka obrazložili na jasan i argumentiran način, što se za Vrhovni sud ne može reći, jer je inzistiranje tog suda da nižestupanjski sudovi uvažavaju prigovor (koji *explicite* nije iznesen pred nižestupanjske sudove) ostalo bez argumentiranog obrazloženja. Sukladno navedenom, čini se opravdanim apelantov prigovor da Vrhovni sud u konkretnom predmetu nije sa jednakom pozornošću razmotrio sve dokaze koji idu u prilog stranama u postupku, što je protivno pravilima procesnog prava (članak 7. st. (1) i (2) i članak 123. ZPP).

73. Ustavni sud podsjeća da su tijekom postupka provedena dva vještačenja i više dopuna vještačenja. Odredba članka 147. ZPP propisuje da se vještačenja određuju na prijedlog stranke koja je dužna u prijedlogu navesti koje će se činjenice utvrditi vještačenjem. Vještačenje predstavlja dokazno sredstvo koje sud ocjenjuje prema pravilima iz čl. 8. i 123. ZPP, što znači da sud ne mora prihvatiti nalaz i mišljenje vještaka ako su stručna stajališta vještaka protivna pravilima logičkog zaključivanja i životnog iskustva. Odredbe članka 155. ZPP propisuju uvjete u kojima sud može odrediti drugog vještaka (vidi Relevantne propise). Međutim, Ustavni sud smatra da se u konkretnom slučaju procesni uvjeti za određivanje novog vještaka iz članka 155. ZPP nisu ispunili (u konkretnom slučaju vještak nije propustio dostaviti nalaz i mišljenje u ostavljenom roku, odnosno sud nije ni pozvao vještaka da u određenom roku dostavi potpun i razumljiv nalaz i mišljenje), pa se u takvim okolnostima novo vještačenje moglo provesti samo na prijedlog stranaka, a takav prijedlog sudu nije dostavljen (vidi točku 18. ove odluke). Sukladno tome, u osporenom rješenju Vrhovnog suda izostalo je relevantno obrazloženje u svezi sa apelantovim prigovorom da u ponovnom postupku nisu bile ispunjene procesnopravne pretpostavke za provedbu novog vještačenja. Ustavni sud zapaža da se Vrhovni sud u obrazloženju osporene odluke bavio isključivo ovlastima suda da zahtijeva dopunu vještačenja, što u okolnostima konkretnog slučaja uopće nije prijemno, jer se prijeporno pitanje odnosilo na provedbu novog vještačenja pred prvostupanjskim sudom, u smislu članka 155. ZPP (vidi točku 20. ove odluke) u situaciji kada procesnopravne pretpostavke za to nisu bile ispunjene.

74. Ustavni sud, također, zapaža da je od Vrhovnog suda izostalo i relevantno obrazloženje u dijelu kojim je taj sud umanjio visinu dosuđene naknade izmakle dobiti. Prema ocjeni Ustavnog suda, iz osporenog obrazloženja ostalo je nejasno kako je Vrhovni sud izvršio obračun iznosa poreza (iz drugostupanjske presude ne proizlazi da se vještak izjašnjavao u svezi sa porezom na ukupan prihod) i na temelju kojeg važećeg propisa je to učinio, te jesu li za to postojali uvjeti i, ako jesu, koji uvjeti, imajući u vidu da su (novi) nalaz i mišljenje vještaka dopunjeni prema smjernicama Vrhovnog suda i sačinjeni prema nepotpisanom ugovoru po (najnižim) cijenama koje nisu sadržavale porez. Čini se, također,

da postupanje Vrhovnog suda u tom dijelu nije suglasno ni sa stajalištem tog suda iznesenim u odlukama koje je apelant dostavio na uvid uz apelaciju (vidi točku 45. ove odluke).

75. U svezi sa apelantovim prigovorima kojim ukazuje i na kršenje prava na pravnu sigurnost kao segmenta prava na pravično suđenje, Ustavni sud podsjeća da je postojanje suprotnih sudskih odluka stalna karakteristika pravnih sustava koji se temelje na mreži sudećih i prizivnih sudova sa nadležnošću na određenom teritoriju. Takve razlike se mogu javiti u okviru istog suda. To se samo po sebi ne može smatrati protivno Konvenciji (vidi, Europski sud, *Santos Pinto protiv Portugala*, broj 39005/04, stavak 41, 20. svibanj 2008. godine, i *Tudor Tudor protiv Rumunjske*, broj 21911/03, stavak 29, 24. ožujak 2009. godine). Međutim, Ustavni sud smatra da se u konkretnom slučaju radi o gotovo identičnoj činjeničnoj i pravnoj osnovi, da su tvrtke, pobjednice tendera (apelant, "Sico and Company" i "Continental" d.o.o.), vodile parnični postupak protiv istog tuženog i da je u postupku sve tri tvrtke zastupao isti odvjetnik, što ukazuje da se predmetni postupci u bitnom nisu mogli toliko razlikovati, kako to sugerira Vrhovni sud u odgovoru na apelaciju. Navedeno posebice u svjetlu ukazanih procesnih propusta Vrhovnog suda.

76. Konačno, Ustavni sud, također, zapaža da redoviti sudovi prilikom odlučivanja nisu pazili ni na institut obligacijskog prava koji govori o savjesnosti i poštenju strana u postupku, posebice imajući u vidu činjenicu da je na jednoj strani ugovorni partner državno tijelo, koje može koristiti svoj suvereni položaj i koje može i da ne zaključi ugovor sa izabranim ponuđačima na tenderu bez posljedica ili sa minimalnim posljedicama, što je očito iz odluka Vrhovnog suda.

77. Sukladno svemu iznesenom, Ustavni sud zaključuje da je osporenim presudom Vrhovnog suda prekršeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

78. Ustavni sud, na koncu, podsjeća da je prilikom odlučivanja imao u vidu odredbu članka 62. stavak (5) Pravila Ustavnog suda koja Ustavnom sudu omogućava da iznimno, ako tijelo čija je odluka ukinuta donese novu odluku bez poštivanja pravnog shvaćanja Ustavnog suda, sam odluči o meritumu predmeta ukoliko postoji odluka tijela koja ne krši ustavna prava, tako što će tu odluku ostaviti na snazi. Međutim, imajući u vidu da je apelant protiv Presude Višeg privrednog suda broj 59 0 Ps 000204 17 Pž 5 od 22. lipnja 2017. godine izjavio reviziju Vrhovnom sudu iz čega slijedi zaključak da je apelant osporio tu odluku, jer s takvom odlukom nije zadovoljan (i ta odluka sadrži dio povreda prava na pravično suđenje na koje je ukazano u prethodnim točkama ove odluke), Ustavni sud smatra da se u takvim okolnostima nisu ispunili uvjeti za primjenu članka 62. stavak (5) Pravila Ustavnog suda.

U odnosu na navode o povredi prava na suđenje u razumnom roku

79. Apelant ukazuje i da je povrijeđeno njegovo pravo na suđenje "u razumnom roku" zbog duljine trajanja predmetnog parničnog postupka. Ustavni sud zapaža da je tužba podnesena 29. srpnja 2006. godine, a da je postupak okončan presudom Vrhovnog suda od 26. listopada 2017. godine. Dakle, relevantno razdoblje iznosi 11 godina i nepuna tri mjeseca. Ustavni sud, također, podsjeća da to razdoblje uključuje i razdoblje postupanja Ustavnog suda povodom apelantove apelacije (razdoblje od podnošenja apelacije 8. veljače 2012. godine do donošenja konačne odluke Ustavnog suda 16. siječnja 2013. godine), dakle, nepuna godina dana, koje Ustavni sud neće razmatrati. Dakle, relevantno razdoblje obuhvaća 10 godina i tri mjeseca.

80. S tim u svezi, Ustavni sud, prije svega, ističe da se, prema konzistentnoj praksi Europskog suda i Ustavnog suda, razumnost duljine trajanja postupka mora ocijeniti u svjetlu

okolnosti pojedinog predmeta, vodeći računa o kriterijima uspostavljenim sudskom praksom Europskog suda, a osobito o složenosti predmeta, ponašanju strana u postupku i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti, te o značaju koji konkretna pravna stvar ima za apelanta (vidi, Europski sud, *Mikulić protiv Hrvatske*, aplikacija broj 53176/99 od 7. veljače 2002. godine, Izvješće broj 2002-I, stavak 38).

81. Osim toga, prema praksi Europskog i Ustavnog suda, veliki broj predmeta uzetih u rad nije valjano opravdanje za prekomjerno odugovlačenje postupka, a stalno vraćanje odluke na ponovno suđenje može pokazati da postoje ozbiljni nedostaci u organizaciji sudskog sustava (vidi, Europski sud, *Prohmeier protiv Njemačke*, presuda od 1. srpnja 1997. godine, stavak 64, Izvješća 1997-IV).

82. Konačno, Ustavni sud, podržavajući praksu Europskog suda, podsjeća na to da članak 6. stavak 1. Europske konvencije nameće državama ugovornicama dužnost da organiziraju svoje pravosudne sustave na način da sudovi mogu zadovoljiti uvjete ovog članka, uključujući i obvezu da postupaju u predmetima u razumnom roku (vidi, Europski sud, *Marinović protiv Hrvatske*, presuda od 6. listopada 2005. godine, stavak 23).

83. Ustavni sud u konkretnom slučaju, imajući u vidu činjenice predmeta i postavljeni tužbeni zahtjev, smatra da se ne radi o osobito složenim pravnim i činjeničnim pitanjima koja su redoviti sudovi trebali razmotriti. Osim toga, obzirom na to da se radilo o pitanju naknade štete koju je apelant pretrpio, Ustavni sud zapaža da se radilo o postupku koji je značajan za apelanta, kao i da apelant svojim ponašanjem nije utjecao na duljinu trajanja predmetnog postupka.

84. Analizirajući duljinu trajanja predmetnog postupka, Ustavni sud uočava da je u okviru predmetnog postupka doneseno čak 12 odluka, da je u postupku intervenirao Ustavni sud (Odluka broj AP 554/12 od 16. siječnja 2013. godine), te da je nakon odluke Ustavnog suda od 26. listopada 2017. godine (razdoblje od skoro pet godina) doneseno čak devet sudskih odluka, što, prije svega, ukazuje na nedostatak u pravosudnom sustavu. Ustavni sud, također, zapaža da je postupak na tri sudske instance od podnošenja tužbe (29. srpnja 2006. godine) do donošenja presude Vrhovnog suda (22. prosinca 2011. godine), koja je bila predmetom ocjene pred Ustavnim sudom, trajao pet godina i pet mjeseci, što se može okarakterizirati kao prihvatljiva duljina trajanja jednog sudskog postupka na tri sudske instance u kontekstu okolnosti konkretnog slučaja. Međutim, prema ocjeni Ustavnog suda, problem u ovom predmetu u kontekstu garancija prava na pravično suđenje počinje, zapravo, nakon donošenja odluke Ustavnog suda (16. siječnja 2013. godine) zbog toga što je Vrhovni sud uporno i stalno vraćao predmet nižestupajskim sudovima. Ustavni sud ponovno ukazuje da stalno vraćanje predmeta od višeg ka nižem sudu ili tijelu ne predstavlja uvijek najbolji način da pojedinci ostvare i realiziraju svoja prava, jer svako nepotrebno odugovlačenje, kao i vraćanje predmeta od višeg ka nižem sudu često dovodi do, *de facto*, lišavanja pojedinca njegovih prava, kao i gubitka učinkovitosti i povjerenja u pravni sustav. Pri tome Ustavni sud zapaža da se redoviti sudovi u odgovorima na apelaciju nisu uopće osvrnuli na navode o duljini trajanja predmetnog postupka.

85. Dakle, imajući u vidu sve relevantne okolnosti konkretnog slučaja, Ustavni sud smatra da duljina predmetnog postupka u cjelini ne zadovoljava kriterij prava na pravično suđenje iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

86. Stoga, Ustavni sud zaključuje da postoji kršenje apelantovog prava na suđenje "u razumnom roku" kao jednom od elemenata prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pitanje naknade nematerijalne štete

87. Ustavni sud podsjeća da, prema članku 74. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, u odluci kojom usvaja apelaciju Ustavni sud može odrediti naknadu na ime nematerijalne štete. Prema članku 74. stavak (2) Pravila Ustavnog suda, ako Ustavni sud odredi da je potrebno dodijeliti novčanu naknadu, odredit će je na temelju pravednosti, uzimajući u obzir standarde koji proizlaze iz prakse Ustavnog suda.

88. Obzirom na odluku u ovom predmetu, vodeći se načelima pravičnosti, uzimajući u obzir ekonomske prilike u Bosni i Hercegovini, prosječna primanja i parametre životnog standarda građana, kao i okolnost da je predmetni postupak okončan, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju na ime naknade nematerijalne štete, zbog nedonošenja odluke u razumnom roku, apelantu treba isplatiti iznos od 1.500,00 KM.

89. Navedeni iznos apelantu je dužna isplatiti Vlada Republike Srpske u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke. Ova odluka Ustavnog suda u dijelu koji se odnosi na naknadu nematerijalne štete predstavlja izvršnu ispravu.

VIII. Zaključak

90. Ustavni sud zaključuje da postoji kršenje apelantovog prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije kada je Vrhovni sud, mimo procesnih ovlasti i zahtjeva tuženog, usmjeravao predmetni parnični postupak na apelantovu štetu, što je za apelanta bilo vrlo iscrpljujuće kako u psihološkom, tako i u ekonomskom smislu, što u kontekstu uočenih procesnih propusta Vrhovnog suda ukazuje da predmetni postupak, sagledan u cjelini, nije bio pravičan na način kako to zahtijevaju standardi prava na pravično suđenje iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

91. Istodobno, Ustavni sud zaključuje da postoji i kršenje apelantovog prava na suđenje "u razumnom roku" kao segmentu prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, jer je predmetni parnični postupak, koji je pred redovitim sudovima trajao nešto dulje od 10 godina, u više navrata vraćan na ponovno suđenje, što ukazuje na nedostatak u pravosudnom sustavu, pri čemu odgovornost za duljinu postupka snose redoviti sudovi, prvenstveno Vrhovni sud, koji se u odgovoru na apelaciju na ovaj apelantov prigovor nisu izjasnili.

92. Na temelju članka 59. st. (1) i (2), članka 62. stavak (1) i članka 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

93. U smislu članka 43. Pravila Ustavnog suda, sutkinja Valerija Galić je dala izjavu o neslaganju sa odlukom većine.

94. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Zlatko M. Knežević, v. r.

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број **АП 1080/18**, рјешавајући апелацију **Босне и Херцеговине**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б), члана 59 ст. (1) и (2) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Златко М. Кнежевић, председник
Мато Тадић, потпредседник
Мирсад Ћеман, потпредседник
Валерија Галић, судија
Миодраг Симовић, судија

Сеада Палаврић, судија
на сједници одржаној 28. јануара 2020. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација **Босне и Херцеговине**.

Утврђује се повреда члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине.

Укида се Рјешење Кантоналног суда у Бихаћу број 01 0 Дн 012881 17 Пж од 9. новембра 2017. године.

Предмет се враћа Кантоналном суду у Бихаћу који је дужан да по хитном поступку донесе нову одлуку у складу са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине.

Налаже се Кантоналном суду у Бихаћу да у складу са чланом 72 став (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и "Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Босна и Херцеговина (у даљњем тексту: апеланткиња), коју заступа Правобранилаштво Босне и Херцеговине, поднијела је 21. фебруара 2018. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Рјешења Кантоналног суда у Бихаћу (у даљњем тексту: Кантонални суд) број 01 0 Дн 012881 17 Пж од 9. новембра 2017. године и Рјешења Општинског суда у Бихаћу – Земљишнокњижни уред (у даљњем тексту: Општински суд) број 017-0-Дн-17-001123 од 12. јуна 2017. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Кантоналног суда, Општинског суда и Града Бихаћ – Службе за просторно уређење, имовинскоправне и геодетске послове (у даљњем тексту: Служба) затражено је 1. октобра 2019. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Кантонални суд, Општински суд и Градско правобранилаштво Бихаћ (законски заступник Града Бихаћ; у даљњем тексту: Правобранилаштво) доставили су одговоре на апелацију у периоду од 9. до 21. октобра 2019. године.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произлазе из апеланткињиних навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин.

5. Општински суд је у земљишнокњижном предмету, поступајући поводом захтјева Службе ради успостављања земљишнокњижног улошка, донио Рјешење број 017-0-Дн-17-001123 од 12. јуна 2017. године којим је успостављен прецизирани земљишнокњижни уложак у катастарској општини Бихаћ-град (у даљњем тексту: нови зк. уложак), те је, како је наведено: "На основу пријавног листа Службе број [...] од 9. јуна 2017. године, копије плана са идентификацијом, правоснажног рјешења [Службе] број 05/1-31-4-3155 од 3. јуна 2011. године, члана 56 Закона о земљишним књигама Федерације БиХ и члана 343 став 2 Закона о стварним правима Федерације БиХ [...]", допуштен отпис прецизиране парцеле, у нарави кућа и зграда с двориштем (у даљњем тексту: предметна непокретност) површине 3.573 м², из А листа прецизираног земљишнокњижног улошка и упис те парцеле у А лист новог зк. улошка, те брисање државне својине из прецизираног

земљишног улошка и укњижба права својине у Б листу новог зк. улошка на непокретности уписане у А листу тог зк. улошка у корист Општине Бихаћ с дијелом 1/1, као и брисање прецизиране катастарске честице (све како је прецизно наведено у изреци предметног рјешења).

6. У образложењу рјешења је констатовано да се у конкретном случају ради о поступку систематског усклађивања земљишне књиге с новим катастарским премјером, који се спроводи за катастарску општину Бихаћ и Бихаћ-град у складу с одредбама чл. 63–75 Закона о земљишним књигама ФБиХ (у даљњем тексту: Закон о земљишним књигама), као и одредбама члана 88 ст. 1 и 2 истог закона. Даље, указано је да је у пријавном листу Службе од 6. јуна 2017. године извршена идентификација и утврђено да непокретности уписаној у прецизирани земљишнокњижни уложак, на којој је у Б листу као власник уписана "општенародна имовина", по новом премјеру одговара предметна непокретност, а на којој је као посједник уписана Општина Бихаћ. У вези с тим, указано је да је након службено примљених података од Катастра (пријавни листови, копије плана – скице и остала доказна документација) и завршне контроле преузимања података тај суд саставио јавни оглас којим је најављено да предстоји успостављање земљишне књиге за предметну катастарску општину према подацима новог катастарског премјера, а који је објављен у "Службеном гласнику БиХ", "Службеним новинама ФБиХ", у два дневна листа која су доступна у цијелој Босни и Херцеговини (Вечерњи лист и Дневни аваз), на огласној табли суда и општине, те локалном електронском медију (РТВ Бихаћ). Такође, указано је да су овим огласом позвана сва лица која полажу право својине или неко друго право на непокретностима да своје право пријаве у року од 60 дана од дана најаве. Констатовано је да за вријеме трајања јавног позива није било пријава права својине на предметној непокретности од других заинтересованих лица, због чега је предметним рјешењем "као највјероватнији власник" утврђена Општина Бихаћ. Имајући у виду наведено, оцијенено је да су испуњене све законске претпоставке за упис предметне непокретности у земљишну књигу, тј. за успостављање новог земљишнокњижног улошка и упис стварних права на начин одређен у изреци овог рјешења, па је након оцјене свих материјалних доказа, у складу са чланом 69 став 1 тачка 2 Закона о земљишним књигама, одлучено као у изреци рјешења.

7. Апеланткиња је поднијела жалбу против наведеног рјешења, која је одбијена као неоснована Рјешењем Кантоналног суда број 01 0 Дн 012881 17 Пж од 9. новембра 2017. године.

8. У образложењу рјешења, између осталог, поновљено је утврђење првостепеног суда да је на подручју града Бихаћ у току систематског усклађивања земљишне књиге с новим катастарским премјером који се спроводи за катастарску општину Бихаћ и катастарску општину Бихаћ-град. Даље, указано је да је у вези с тим првостепени суд од Службе за примио доказе из којих произлази да је у прецизираном земљишнокњижном улошку уписана прецизирана парцела која се води као "општенародна имовина". Даље, констатовао је да из тих доказа произлази да је Катастар Града Бихаћ приликом усклађивања старог с новим катастарским оператом, а због нетачног рачунања приликом ранијег премјера, извршио промјену површине те парцеле и истовремено извршио њено цијепање на двије прецизиране парцеле које одговарају прецизираним парцелама из новог катастарског оператa, чија укупна површина, према подацима новог катастарског оператa, износи 3.573 м². Кантонални суд је даље навео да из стања списка предмета произлази да је

првостепени суд након запримања наведених доказа од Службе ради преузимања података за земљишну књигу сачинио оглас којим је објавио да предстоји успостављање земљишне књиге, односно новог земљишнокњижног улошка за наведену катастарску општину, према подацима новог катастарског премјера, да је наведени оглас првостепени суд објавио у "Службеном гласнику БиХ", "Службеним новинама Федерације БиХ", у два дневна листа која су доступна на подручју цијеле Босне и Херцеговине (Вечерњи лист и Дневни аваз), на огласној табли првостепеног суда, на огласној табли Општине Бихаћ и на локалном електронском медију – РТВ Бихаћ. Такође, указао је да произлази да је првостепени суд тим огласом позвао сва лица која полажу право својине или неко друго право на предметној непокретности да то своје право пријаве у року од 60 дана од дана најаве успостављања земљишне књиге, односно земљишнокњижног улошка, а да у наведеном року заинтересована лица нису поднијела пријаву. Кантонални суд је констатовао да из стања списка предмета, образложења оспореног рјешења и прецизираних доказа који се налазе у спису предмета произлази и да је предметна непокретност раније била уписана као посјед ЈУ "Ђачки дом" Бихаћ, а да је потом уписана као посјед Општине Бихаћ. Кантонални суд је указао да је првостепени суд, полазећи од таквог чињеничног утврђења, донио оспорено рјешење које је, према оцјени тог суда, правилно и законито, а за што је дао ваљане разлоге које је прихватио и тај суд.

9. При томе, Кантонални суд је образложио да је неоснован апеланткињин жалбени приговор да у конкретном случају није могао да се успостави нови зк. уложак јер из приложених доказа сасвим јасно произлази да је у поступку усклађивања земљишне књиге с новим катастарским премјером утврђено да површина спорне парцеле која је исказана у подацима старог катастарског премјера не одговара тачној површини те парцеле према подацима новог катастарског премјера, због чега је било неопходно ускладити стари и нови катастарски операт, а што је Служба за катастар Општине Бихаћ извршила практичним мјерењем на лицу мјеста, те је потом утврђене податке доставила првостепеном суду ради уношења тих података у земљишну књигу. Исто тако, Кантонални суд је указао да из стања списка предмета неспорно произлази да је наведена непокретност у ранијем земљишнокњижном улошку била уписана као "општенародна имовина" и да је ранији посједник те непокретности био ЈУ "Ђачки дом" Бихаћ, али да је Рјешењем Службе за имовинскоправне и геодетске послове број 05/1-31-4-3155 од 3. јуна 2011. године (које је постало правоснажно 20. јуна 2011. године) наведени посједник брисан, те је као нови посједник предметне непокретности уписана Општина Бихаћ, будући да је ранији посједник те непокретности ЈУ "Ђачки дом" Бихаћ престао да постоји. Имајући у виду наведено, према оцјени Кантоналног суда, првостепени суд је правилно закључио да је Општина Бихаћ највјероватнији власник предметне непокретности, те је истовремено у односу на ту непокретност брисао ранијег власника, како то прописује одредба члана 69 став 1 тачка 2 Закона о земљишним књигама.

10. Кантонални суд је закључио да је неоснован апеланткињин жалбени приговор којим указује на погрешну примјену материјалног права јер је, према апеланткињиним мишљењу, оспорено рјешење донесено супротно одредбама из чл. 1 и 2 Закона о привременој забрани располагања државном имовином Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Закон о привременој забрани располагања). У вези с тим, Кантонални суд је образложио да из одредби Закона о стварним правима ФБиХ (у даљњем тексту: Закон о стварним

правима) и Закона о привременој забрани располагања произлази да та два закона стицање, односно располагање права непокретностима у државној својини регулишу тако да располагање непокретностима у државној својини одређују на битно другачији начин, будући да се према одредби из члана 1 ст. 1 и 3 Закона о привременој забрани располагања забрањује располагање државном имовином, а у које располагање спада директан и индиректан пренос својине, док према одредби из члана 370 став 1 Закона о стварним правима престаје примјена свих важећих прописа који питања располагања непокретностима у државној својини одређују на другачији начин у односу на одредбе Закона о стварним правима. Имајући у виду наведене законске одредбе, према оцјени Кантоналног суда, у конкретном случају је првостепени суд правилно примијенио материјално право када је на предметној непокретности брисао "државну својину" и када је на тој непокретности уписао својину Општине Бихаћ с дијелом 1/1, према правном принципу *lex posterior, derogat legi priori*, имајући при томе у виду чињеницу да је Закон о привременој забрани располагања ступио на снагу 18. марта 2005. године, а посљедња измјена тог закона је извршена и ступила је на правну снагу 21. јула 2008. године, док је Закон о стварним правима ступио на правну снагу 5. септембра 2013. године, а примјењује се од 5. марта 2014. године.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

11. Апеланткиња тврди да јој је оспореним одлукама повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. У вези с тим, апеланткиња, у суштини, сматра да су оспорене одлуке резултат произвољне примјене материјалног права. Наиме, апеланткиња тврди да предметна непокретност представља имовину из члана 1 Закона о привременој забрани располагања. Сходно томе, сматра да су редовни судови у оспореним одлукама поступили противно одредбама члана 1 ст. 2 и 3, члана 2 став 1 и члана 4 Закона о привременој забрани располагања када су уписали право својине на предметној непокретности у корист Општине Бихаћ. Такође, апеланткиња тврди да Закон о стварним правима не дерогира одредбу члана 4 Закона о привременој забрани располагања и да одредбе ова два закона немају исти предмет регулисања, односно да се Законом о стварним правима не могу уредити питања располагања државном имовином обухваћеном чланом 1 став 2 Закона о привременој забрани располагања. Апеланткиња тврди да сва битна питања у вези с том имовином могу да буду регулисана само законом који донесе Парламентарна скупштина као надлежни орган, на шта упућује одредба члана 4 Закона о привременој забрани располагања. Апеланткиња указује да на наведени закључак упућује и Одлука Уставног суда У 1/11 од 13. јула 2012. године.

б) Одговори на апелацију

12. Кантонални суд сматра да је апелација неоснована и да оспореном одлуком тог суда није дошло до повреде апеланткињиног права на правично суђење и права на имовину.

13. Општински суд указује на то да у цијелости остаје при наводима првостепеног рјешења којим је, према мишљењу тог суда, правилно утврђено чињенично стање и правилно примијењено материјално право.

14. Правобранилаштво сматра да су оспорене одлуке правилне и законите, те да њима није дошло до повреде одредаба материјалног и процесног права, као ни права из Устава Босне и Херцеговине и Европске конвенције.

V. Релевантни прописи

15. Закон о земљишним књигама Федерације Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ" бр. 58/02, 19/03 и 54/04; за потребе ове одлуке користи се текст прописа како је објављен у службеним гласилима јер није објављен на свим службеним језицима и писмима) у релевантном дијелу гласи:

VI - ДИОБА, ОТПИС И ПРИПИС У ЗЕМЉИШНОЈ КЊИЗИ

Члан 56.

Промена састава земљишног тијела

(1) Састав земљишног тијела мијења се земљишног тијела диобом, отписом и приписом.

(2) Приликом отписа успоставља се нови земљишност уложак, уколико припис није извршен у неки већ постојећи земљишност уложак. У досадашњем земљишност уложку наводи се преостала површина земљишног тијела као посједница подјеле и број новог земљишног тијела.

[...]

VIII - НОВО УСПОСТАВЉАЊЕ, ЗАМЈЕНА И ПОСТУПАК УСПОСТАВЉАЊА ЗЕМЉИШНИХ КЊИГА

Члан 63.

Ново успостављање и замјена земљишних књига

(1) Уколико земљишна књига није била успостављена или је земљишна књига која је претходно постојала уништена, нестала или оштећена, услиједиће по службеној дужности успостављање земљишне књиге од стране земљишног референта а у складу са одредбама овог закона, а нарочито са одредбама из члана 65.

(2) Уколико је дио земљишне књиге уништен, изгубљен или оштећен или из других разлога недостаје дио земљишне књиге, тада земљишност референт врши његово успостављање у складу са ставом 1. овог члана.

(3) Утврђивање власништва, других права и ограничења на некретности врши се рјешењем.

(4) Податак у вези са ознаком некретности узима се из службеног регистра (катастра). Некретности се требају преузимати и означавати са подацима новог премјера.

Члан 64.

Начело службене провјере и истраживања чињеница

Ради утврђивања власништва, других права и ограничења на некретностима земљишност уред ће по службеној дужности подузети потребне провјере и истраживања и прибавити одговарајуће доказе. Између осталог, могу се употребити слиједећи докази:

[...]

3) подаци о особама за које се на основу постојећих података претпоставља да су они носиоци права;

4) подаци из земљишне књиге;

5) стари катастарски планови и оперативни;

[...]

Члан 66.

Ново успостављање земљишног уложка

(1) Ново успостављање земљишног уложка врши се по службеној дужности или на захтјев заинтересоване особе.

(2) Кад треба да се успостави нови земљишност уложак тад ће земљишност уред затражити од општинског органа за управу који води катастар доставу овјереног извода из катастра.

Члан 67.

Најава поступка успостављања

(1) Земљишност уред најављује јавним објављивањем да предстоји успостављање (израђивање) земљишног уложка.

(2) Најава се објављује оглашавањем на огласној табли суда и објављивањем у "Службеном гласнику БиХ", "Службеним новинама Федерације БиХ" и у најмање два дневна листа која се дистрибуирају у Босни и Херцеговини.

(3) Најава мора садржавати:

1) најаву предстојећег успостављања земљишног уложка;

2) ознаку некретности, њен положај, особине и површину према подацима из катастра односно новог премјера,

3) ознаку (име) власника, уколико је то познато земљишност уреду или се може утврдити;

4) позив лицима која полажу право на признавање власништва или другог права на некретности да то своје право пријаве у року од 60 дана од дана најаве поднеском у два примјерка и то докажу, јер у противном њихово право неће бити узето у обзир приликом успостављања земљишног уложка. На захтјев лица која на основу претходне реченице тврде да могу захтијевати одређено право, рок ће се продужити најмање за 90 наредних дана, како би им се омогућило прибављање потребних доказа.

(4) Лица која нису била у могућности сазнати за најаву поступка успостављања имају право у року од 60 дана од дана сазнања за поступак успостављања, али најдуже годину дана од почетка поступка успостављања, пријавити своје власништво или неко друго право на некретности, у складу са одредбом става 3. тачка 4. (друга реченица) овог члана.

(5) Ако се заинтересирана особа не пријави у том року, земљишност уред врши успостављање на основу постојећих доказа у складу са чланом 64. овог закона.

Члан 68.

Правни пут након истека рока

Протеком рокова из члана 67. овог закона заинтересовано лице може остварити своја права у редовном судском поступку.

Члан 69.

Уписи у поступку успостављања

(1) У земљишну књигу ће се као власник, односно носилац неког другог права, уписати:

[...]

2) особа чије власништво, односно друго право према стању ствари земљишност уреду изгледа најјереватнијим.

[...]

Члан 70.

Предмет жалбе у поступку успостављања

У жалбеном поступку заинтересоване особе могу само захтијевати да се земљишност уреду наложи да изврши забиљежбу против тачности земљишне књиге или да подузме брисање.

Члан 71.

Обавјештење, приговор

(1) Суд који је надлежан за успостављање земљишне књиге обавјештит ће све њему познате особе, које имају право или правни интерес на некретностима у тој катастарској општини, о томе да су обавезне да пријаве своја права код надлежног органа уз предочавање исправа и да доставе потребне податке о некретностима и правима на некретностима. За то се оставља рок од 60 дана од дана

сазнања за поступак јавног успостављања али најдуже једну годину од почетка поступка успостављања.

(2) Обавјештење садржи ознаку предметне некретнине и формулацију планираног уписа у земљишне књиге.

(3) Обавјештење се шаље познатим учесницима. Поред тога, обавља се јавно обавјештавање на уобичајени начин (у мјесној заједници, насељеном мјесту, катастарској општини и путем јавних медија).

(4) Уколико у року наведеном у ставу 1. буде поднесен приговор против намјераваног уписа у земљишну књигу, онда се у корист подносиоца приговора уписује у земљишну књигу чињеница да је поднесен приговор против тачности земљишнокњижног уписа.

16. Одлука о ратификацији Споразума о питању сукцесије ("Службени гласник БиХ – Међународни уговори" број 22/01) у релевантном дијелу гласи:

Члан 1.

Ратификује се Споразум о питањима сукцесије потписан у Бечу, 29. јуна 2001. године на енглеском језику, по добијеној сагласности Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине на основу Одлуке ПС БиХ број 56/01 од 24. октобра 2001. године.

Члан 2.

Текст Споразума гласи:

[...]

Анекс А

Покретна и непокретна државна имовина

Члан 1.

(1) Да би се постигло праведно рјешење, покретна и непокретна државна имовина федерације конституисане као бивша СФРЈ (државна имовина) пренијеће се на државе наследице у складу са одредбама сљедећих чланова овог анекса.

[...]

Члан 2.

(1) Непокретна државна имовина бивше СФРЈ која се налазила на територији бивше СФРЈ ће припасти државама наследицама на чијој се територији та имовина налази.

[...]

17. Закон о привременој забрани располагања државном имовином Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ" бр. 18/05, 29/06, 85/06, 32/07, 41/07, 74/07, 99/07 и 58/08). За потребе ове одлуке користи се неслужбени пречишћени текст сачињен у Уставном суду БиХ који гласи:

Члан 1.

Овим законом се забрањује располагање државном имовином.

У смислу ове одлуке, под државном имовином подразумијева се:

1. непокретна имовина која припада држави Босни и Херцеговини (као међународно признатој држави) на основу међународног Споразума о питањима сукцесије, који су 29. јуна 2001. год. потписале државе Босна и Херцеговина, Хрватска, Бивша Југословенска Република Македонија, Словенија и Савезна Република Југославија, која се, на дан доношења овог закона, сматра власништвом или посједом Босне и Херцеговине или друге јавне организације Босне и Херцеговине; и

2. непокретна имовина на којој је право располагања и управљања имала бивша Социјалистичка Република Босна и Херцеговина до 31. децембра 1991. год, а која се на дан доношења овог закона сматра власништвом или посједом Босне и Херцеговине или јавне организације или органа Босне

и Херцеговине и било које административне јединице Босне и Херцеговине.

У смислу овог закона, под располагањем наведене имовине сматра се директни или индиректни пренос власништва.

Члан 2.

Без обзира на одредбе другог закона или прописа, државном имовином се може располагати само у складу с одредбама овог закона.

Свака одлука, акт, уговор или било који други правни инструмент којим се располаже имовином из члана 1. овог закона супротно одредбама овог закона, ништав је.

Члан 3.

Имовина и права предузећа, регистрована као таква, која су предмет приватизације према Оквирном закону о приватизацији предузећа и банака у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", бр. 14/98 и 14/00) и важећих прописа донесених на основу њега, изузимају се од привремене забране према овом закону.

Осим тога, Комисија за државну имовину основана Одлуком Савјета министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 10/05, у даљем тексту: "Комисија") може, на приједлог заинтересоване стране, да одлучи да одређену државну имовину изузме од привремене забране према овом закону.

Дио државне имовине која ће и даље служити за потребе одбране се, на основу и у складу с чл. 71-74. Закона о одбрани Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине", бр. 88/05), такође изузима од привремене забране проглашене овим Законом.

Члан 4.

Привремена забрана располагања државном имовином у складу са овим законом остаје на снази до ступања на снагу закона којим се уређује провођење критерија који ће да се примјењује за утврђивање имовине која је у власништву Босне и Херцеговине, Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине, и утврђују права власништва и управљања државном имовином, који ће се донијети на препоруке Комисије, односно до потврђивања прихватљивог и одрживог рјешења питања расподеле државне имовине између државе и других нивоа власти од стране Управног одбора Савјета за имплементацију мира, или док високи представник другачије не одлучи.

18. Одлука о оснивању Комисије за државну имовину, утврђивање и расподелу државне имовине, одређивање права и обавеза Босне и Херцеговине, ентитета и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине у управљању државном имовином ("Службени гласник БиХ" бр. 10/05, 18/05, 69/05, 70/05 и 58/18). За потребе ове одлуке користи се неслужбени пречишћени текст сачињен у Уставном суду БиХ који гласи:

Члан 1.

Овом одлуком се оснива Комисија за државну имовину (у даљем тексту: Комисија) задужена за израду критерија за утврђивање државне имовине и њену расподелу између Босне и Херцеговине, ентитета и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине и за доношење прописа о управљању том имовином, те за предлагање нацрта закона о правима власништва и управљања државном имовином.

Комисија се оснива као стално тијело Савјета министара Босне и Херцеговине и дјеловаће до коначног усвајања наведеног прописа.

Члан 3.

У складу са чланом 1. ове одлуке, Комисија припрема:

а) критерије који ће се примјењивати да би се утврдило која имовина је у власништву Босне и Херцеговине, ентитета и Брчко Дистрикта;

б) нацрте законских аката за усвајање, којима се обезбјеђује да критерији из тачке а) овог члана буду проведени;

ц) приједлоге везано за упис имовине у јавне регистре у Босни и Херцеговини и на територији других држава бивше СФРЈ, односно других држава;

д) приједлоге критерија за преузимање имовине са нивоа ентитета и Брчко Дистрикта на ниво Босне и Херцеговине у случају преузимања послова из надлежности ентитета на ниво институција Босне и Херцеговине;

е) приједлоге одговарајућег начина накнаде, уколико је потребно, који укључује анализу финансијских импликација предложених рјешења у погледу експропријације у наведеним нацима законских аката.

19. **Закон о стварним правима** ("Службене новине Федерације БиХ" бр. 66/13 и 100/13). За потребе ове одлуке користи се неслужбени пречишћени текст сачињен у Уставном суду БиХ који гласи:

Глава I

ПРЕЛАЗНЕ ОДРЕДБЕ

1. Претворба друштвеног власништва

Члан 338.

Претворба права кориштења, или управљања или располагања

(1) Ако посебни законом није одређено другачије право управљања или кориштења или располагања као основна права на стварима у друштвеном односно државном власништву које до ступања на снагу овог закона није постало власништво другог лица, даном ступања на снагу овог закона претварају се у право власништва њиховог досадашњег носиоца односно његовог правног сљедника, ако те ствари могу бити предмет права власништва.

(2) За уписе права управљања или кориштења или располагања на стварима у друштвеном односно државном власништву, који су проведени у земљишним књигама до дана ступања на снагу овог закона, сматра се да су уписи права власништва, ако друштвено власништво није претворено у власништво другог лица, које је овлашћено исходити укњижбу свога права.

(3) Право управљања или кориштења или располагања на ствари у друштвеном односно државном власништву постало је претворбом власништво правног сљедника досадашњег носиоца права управљања односно кориштења или располагања на тој ствари, ако је ствар подобна бити предметом права власништва, осим ако је по неком правном основу постало власништво другог лица а посебним законом није одређено другачије.

(4) Одредбе овог закона о претворби права управљања, кориштења или располагања стварима у друштвеном односно државном власништву примјењују се и на правне сљедбенике носиоца тих права.

Члан 341.

Пресумпције

(1) Лице, које је у земљишним књигама уписано као носилац права управљања или кориштења или располагања некретнином, односно права кориштења на неизграђеном грађевинском земљишту, сматра се власником некретнине, уколико се не докаже супротно а друштвено власништво није претворено у власништво другог лица.

(2) Лице које се не може ослонити на пресумпцију из става 1. овога члана, или које доказује супротно од ње, доказаће своје право власништва ако докаже да је оно односно његов правни предходник био стекао право управљања, или кориштења или располагања, односно право кориштења права кориштења грађевинског земљишта у друштвеном власништву, на ваљаном правном основу и уз испуњење свих осталих претпоставка које су се за стицање тога права захтијевале у тренутку стицања.

(3) Сматра се да су државно власништво све ствари из друштвеног власништва у погледу којих није утврђено у чијем су власништву нити дјелује пресумпција власништва из става 1. овога члана, а носиоца права власништва одредиће се посебним законом.

Члан 342.

Упис неукњижених права на некретнинама

(1) Упис права власништва некретнине које је настало претворбом друштвеног власништва или потиче од некадашњег права управљања, или кориштења или располагања ствари у друштвеном власништву провест ће се по правилима земљишнокњижног права, ако овим законом није нешто друго прописано.

(2) Лица која у земљишним књигама нису уписана као носиоци права власништва стеченог претворбом друштвеног власништва или права управљања или кориштења или располагања, а не располажу исправом ваљаном за земљишнокњижни упис права власништва, односно других стварних права на некретнинама, уписаће право власништва тих некретнина, односно других стварних права у земљишну књигу на основу одлуке суда, након што докажу да су били изванкњижни носиоци таквог права на некретнини у друштвеном власништву.

(3) Државно/ентитетско власништво на некретнинама на којима су имала право управљања или кориштења или располагања друштвеноправна лица укњижиће се на основу одлуке надлежног органа.

(4) Одредбе о стицању права укњижбом сходно се примјењују и на стицање права власништва и других стварних права уписом у књигу положених уговора.

Члан 343.

Упис власништва у које се претворило право кориштења на грађевинском земљишту

(1) Упис права власништва некретнине које потиче од некадашњих права кориштења неизграђеног грађевинског земљишта у друштвеном, сада државном власништву провест ће се по правилима земљишнокњижног права, ако овим законом није нешто друго прописано.

(2) Земљишнокњижни суд ће на захтјев лица, које за то има правни интерес допустити брисање друштвеног, сада државног власништва и права кориштења, те ће уписати право власништва у корист лица, које је као носилац права кориштења било уписано у земљишној књизи.

[...]

Члан 359.

Примјена закона

(1) На стицање, промјену, правне учинке и престанак стварних права од дана ступања на снагу овога закона примјењују се одредбе овога закона, ако посебним законом није другачије одређено.

(2) На стицање, промјену, правне учинке и престанак стварних права до дана ступања на снагу овога закона примјењују се прописи који су важили у тренутку стицања, промјене и престанка права и њихових правних учинака.

[...]

Члан 362.**Стечена права**

(1) *Ступање на снагу овога закона нема утицаја на постојеће односе власника, односно сувласника ствари, та лица која су на ваљаном правном основу и на ваљани начин стекла права у погледу тих ствари.*

[...]

2. Некретнине у власништву Федерације, кантона и јединица локалне самоуправе

[...]

Члан 364.**Промет и располагање некретностима у власништву Федерације, кантона и јединица локалне самоуправе**

(1) Промет и располагање некретностима у власништву Федерације, кантона и јединица локалне самоуправе у прелазном периоду врши се на начин и под условима одређеним овим законом, Законом о привременој забрани располагања државном имовином Федерације Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", број: 20/05), Законом о земљишним књигама ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 19/03 и 54/04), Споразумом о питањима сукцесије ("Службени гласник БиХ /додатак – Међународни Уговори/ бр. 10/2001 и 41/2001), Одлуком о спровођењу Анекса "Т" споразума о питањима сукцесије на територији БиХ ("Службени гласник БиХ", број: 2/04), Одлуком о обавези заштите државне имовине, финансијских потраживања и дуговања правних лица из БиХ у другим државама бивше СФРЈ ("Службени гласник БиХ", број: 2/04), међудржавним уговорима о рјешавању имовинско-правних односа између држава насталих распадом бивше СФРЈ, те другим прописима.

(2) Поступак за продају некретнина у власништву Федерације, кантона и јединица локалне самоуправе путем јавног конкурса/надметања се води у складу са прописима из става 1. овог члана, те посебним прописима који уређују поступање органа надлежних за промет и располагање некретностима у државном власништву.

(3) Одредбе ст. 1. и 2. овог члана се сходно примјењују и на некретнине које се налазе у имовини правних лица у мјешовитом власништву.

Члан 370.**Престанак примјене осталих прописа**

(1) Почетком примјене овог закона престаје примјена свих важећих прописа који питања располагања некретностима у државном власништву одређују на другачији начин у односу на одредбе овог закона.

(2) Одредба о престанку примјене прописа из става 1. овог члана не односи се на располагање некретностима у државном власништву у поступцима приватизације и реституције.

(3) Законодавни органи одговарајућих територијалних јединица су у обавези донијети нове, односно усагласити важеће прописе у вези са располагањем некретностима у државном власништву са одредбама овог закона у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона.

VI. Допустивост

20. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

21. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према

закону и ако је поднесена у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о последњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

22. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Рјешење Кантоналног суда број 01 0 Дн 012881 17 Пж од 9. новембра 2017. године против којег нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорено рјешење апеланткиња је примила 27. децембра 2017. године, а апелација је поднесена 21. фебруара 2018. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда јер не постоји неки формални разлог због којег апелација није допуштена, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

23. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

24. Апеланткиња тврди да јој је оспореним одлукама повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

25. С обзиром на то да је апеланткиња носилац јавне власти, Уставни суд подсјећа да она не ужива заштиту права загарантованих одредбама Европске конвенције и њених протокола који регулишу однос јавне власти и појединаца и пружају појединцима заштиту људских права и основних слобода у односу с јавном влашћу. Међутим, Уставни суд је у својој пракси указао да Европска конвенција пружа минимум заштите у погледу људских права и основних слобода, а Устав Босне и Херцеговине даје ширу заштиту, па је усвојио став да, према члану VI/36) Устава Босне и Херцеговине, свако ко је био странка у одређеном поступку и ко има пресуду било којег суда за коју сматра да су му њоме повријеђена права може да поднесе апелацију Уставном суду. У складу с тим, државни органи и јавна власт као учесници судских поступака уживају гаранције права на правичан поступак и права на имовину из члана II/3е) и к) Устава Босне и Херцеговине (види Уставни суд, Одлука број АП 39/03 од 27. фебруара 2004. године, објављена на www.ustavisud.ba). Имајући у виду наведено, Уставни суд ће испитати апеланткињине наводе у односу на права из члана II/3е) и к) Устава Босне и Херцеговине.

Право на правично суђење

26. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези с кривичним поступком.

27. Уставни суд, прије свега, запажа да апеланткиња оспорава одлуке редовних судова донесене у поступку ради успостављања новог зк. улошка и укњиже права својине у земљишној књизи на непокретностима у том зк. улошку у корист Општине Бихаћ с дијелом 1/1, тврдећи да предметна непокретност представља државну својину, те да, сходно томе, на истој непокретности, у складу с одредбама Закона о привременој забрани располагања БиХ, није могло бити укњижено право својине Општине Бихаћ. Имајући у виду наведено, као и узимајући у обзир да је упис права својине одлучујући за њено уживање и располагање, Уставни суд

сматра да апеланткиња у поступку у којем су донесене оспорене одлуке, а у којем је ради заштите својих права и интереса учествовала у дијелу који се односио на жалбени поступак, ужива гаранције права на правично суђење (види, *mutatis mutandis*, Уставни суд, Одлука о допуствости и меритуму број АП 176/18 од 23. априла 2018. године, тачка 28 и Одлука о допуствости и меритуму број АП 2915/11 од 10. децембра 2013. године, тачка 24, доступне на интернет страници Уставног суда www.ustavnisud.ba).

28. Из апелационих навода произлази да апеланткиња, у суштини, сматра да су оспорене одлуке резултат произвољне примјене материјалног права, што се, према апеланткињином мишљењу, огледа у непримјењивању одредаба Закона о привременој забрани располагања. У вези с тим, Уставни суд, прије свега, указује на то да, према пракси Европског суда за људска права (у даљем тексту: Европски суд), коју Уставни суд слиједи приликом испитивања уставних права (види Одлука о допуствости и меритуму број АП 992/15 од 25. октобра 2017. године, тачка 35), и Уставног суда, задатак ових судова није преиспитивање закључака редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене материјалног права (види Европски суд, *Pronina против Русије*, одлука о допуствости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Међутим, с друге стране, задатак Уставног суда јесте да, у оквиру своје апелационе надлежности, преиспита начин на који су утврђене чињенице, односно примијењени релевантни прописи у поступку пред редовним судовима у случају када одлука редовног суда не укључује или погрешно примјењује уставно право, када је примјена позитивноправних прописа била очигледно произвољна, када је релевантни закон сам по себи неуставан или када су повријеђена основна процесна права као што су право на правичан поступак, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и у другим случајевима (види Уставни суд, Одлука број У 29/02 од 27. јуна 2003. године, објављена у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 31/03). Стога ће Уставни суд у конкретном случају, с обзиром на питања која апеланткиња проблематизује, испитати да ли је оспорена одлука заснована на произвољној примјени релевантних прописа.

29. У вези с тим, Уставни суд, прије свега, указује на то да је у поступку у којем су донесене оспорене одлуке неспорно утврђено да је предметна непокретност у земљишнокњижном улошку била уписана као "општенародна имовина", те да је ранији посједник те непокретности био ЈУ "Бачки дом" Бихаћ, који је брисан рјешењем Службе за имовинскоправне и геодетске послове, прецизирани број од 3. јуна 2011. године (рјешење је постало правоснажно 20. јуна 2011. године), а као посједник предметне непокретности уписана је Општина Бихаћ. Уставни суд подсјећа да је у конкретном случају, прије свега, спорно да ли је, разматрајући апеланткињине жалбене наводе, какве апеланткиња понавља и у апелацији, Кантонални суд произвољно примијенио материјално право када је закључио да је Закон о стварним правима *lex posterior* и да се он примјењује на предметне непокретности које, према апеланткињином мишљењу, представљају државну имовину у смислу Закона о привременој забрани располагања.

30. У вези с тим, Уставни суд, прије свега, сматра потребним напоменути да је Босна и Херцеговина, једна од бивших република СФРЈ, након распада СФРЈ, сходно принципу континуитета из члана I/1 Устава Босне и Херцеговине, наставила своје правно постојање према међународном праву као држава с унутрашњом структуром модификованом тим уставом и с постојећим међународно признатим границама. Такође, Уставни суд напомиње да је

након распада СФРЈ и окончања ратних сукоба на подручју Босне и Херцеговине започео процес сукцесије државне имовине бивше СФРЈ у којем је 29. јуна 2001. године закључен Споразум о сукцесији између пет држава наследица бивше СФРЈ, који је одлуком од 28. новембра 2001. године ратификовало Предсједништво Босне и Херцеговине и који је објављен у "Службеном гласнику БиХ – Међународни уговори" број 22/01. Сходно члану 2 Анекса А уз наведени споразум, непокретна државна имовина бивше СФРЈ која се налазила на територији бивше СФРЈ припала је Босни и Херцеговини, уколико се налазила на њеној територији.

31. Такође, Уставни суд подсјећа да су и унутар институција Босне и Херцеговине започети процеси рјешавања питања у вези с државном имовином у Босни и Херцеговини. Тако је Савјет министара Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Савјет министара) 16. децембра 2004. године донио Одлуку о оснивању Комисије за државну имовину, утврђивање и распојелу државне имовине, одређивање права и обавеза Босне и Херцеговине, ентитета и Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине у управљању државном имовином (у даљем тексту: Одлука о оснивању Комисије за државну имовину), која је ступила на снагу 28. фебруара 2005. године (и која, с измјенама и допунама, важи у вријеме доношења ове одлуке Уставног суда). Према члану 1 став 1 наведене одлуке, задатак Комисије је израда критеријума за утврђивање државне имовине и њену распојелу између Босне и Херцеговине, ентитета и Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине и за доношење прописа о управљању том имовином, те за предлагање нацрта закона о правима својине и управљања државном имовином. Према ставу 2 истог члана, Комисија је основана као стално тијело Савјета министара Босне и Херцеговине и дјеловаће до коначног усвајања наведеног прописа. Према информацијама којима располаже Уставни суд, до дана доношења ове одлуке Уставног суда такав пропис предвиђен чланом 1 став 1 Одлуке о оснивању Комисије за државну имовину још није усвојен и Комисија још увијек дјелује у складу са својим надлежностима.

32. Уставни суд затим подсјећа да је након доношења наведене Одлуке о оснивању Комисије за државну имовину, а констатујући да не постоје ефикасне мјере у цијелој Босни и Херцеговини за заштиту интереса Босне и Херцеговине и њених административних јединица од потенцијалне штете коју би представљало даље располагање државном имовином прије доношења одговарајућих закона на основу препорука Комисије, Високи представник за Босну и Херцеговину донио одлуке којима је прогласио Закон о привременој забрани располагања, Закон о привременој забрани располагања државном имовином Федерације Босне и Херцеговине и Закон о привременој забрани располагања државном имовином Републике Српске. Наведеним законима (који на исти начин регулишу предметну материју) створен је дакле правни оквир ради привремене заштите од потенцијалне штете до које би могло доћи услјед располагања државном имовином, чиме се (према одредбама члана 1 став 3 тих закона) сматра директни или индиректни пренос својине. При томе, одредбама члана 1 сваког од ових закона идентично је прописано шта се у смислу те одлуке сматра државном имовином чије је располагање забрањено овим законима, а чланом 3 сваког од тих закона допуштени су таксативно прописани изузеци од привремене забране располагања утврђене тим законом (имовина и права предузећа, регистрована као таква, која су предмет приватизације према релевантним прописима о приватизацији, дио државне имовине која ће и даље служити

за потребе одбране у складу с релевантним прописом, као и државна имовина коју Комисија одлучи да изузме од привремене забране према тим законима). Такође, одредбама члана 4 ових закона дефинисано је до када остаје на снази привремена забрана располагања државном имовином у складу с тим законима. Наиме, одредбама члана 4 наведених закона је идентично прописано да привремена забрана располагања државном имовином у складу с тим законима остаје на снази до ступања на снагу закона којим се уређује спровођење критеријума који ће се примјењивати за утврђивање имовине која је у својини Босне и Херцеговине, Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске и Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине и утврђују права својине и управљања државном имовином, која ће се донијети на препоруке Комисије, односно до потврђивања прихватљивог и одрживог рјешења питања расподеле државне имовине између државе и других нивоа власти од Управног одбора Савјета за имплементацију мира или док Високи представник другачије не одлучи. Међутим, Уставни суд запажа да на нивоу Босне и Херцеговине такав закон још увијек није донесен, односно то питање још увијек није ријешено, нити је Високи представник донио другачију одлуку. Дакле, Уставни суд указује да на нивоу Босне и Херцеговине још увијек није донесен пропис којим би се тачно дефинисало која имовина је у својини државе, која у својини ентитета и Дистрикта Брчко и регулисало њено управљање. При томе, Уставни суд указује да је Република Српска као ентитет донијела Закон о статусу државне имовине која се налази на територији Републике Српске и под забрањом је располагања ("Службени гласник Републике Српске" број 135/10), али је Уставни суд Одлуком У 1/11 од 13. јула 2012. године утврдио да Република Српска нема уставну надлежност за регулисање правне материје која је предмет тог закона јер је то, у складу са чланом 1/1, чланом III/3б) и чланом IV/4е) Устава Босне и Херцеговине, надлежност Босне и Херцеговине. Имајући у виду наведено, Уставни суд констатује да је, с циљем заштите потенцијалне штете коју би представљало даље располагање, још увијек на снази привремена забрана располагања државном имовином дефинисаном законима о привременој забрани располагања, изузев изузетака предвиђених чланом 3 тих закона. Осим тога, Уставни суд запажа да је одредбама члана 2 сва три закона о привременој забрани располагања државном имовином (БиХ, ФБиХ и РС) прописано да, без обзира на одредбе другог закона или прописа, државном имовином се може располагати само у складу с одредбама тих закона, а да је ништава свака одлука, акт, уговор или било који други правни инструмент којим се располаже имовином из члана 1 тих закона супротно одредбама тих закона. Према мишљењу Уставног суда, редовни судови и органи управе наведено морају имати у виду приликом доношења одлука којима се врши располагање том имовином, директно и индиректно.

33. Доводећи у везу све наведено са чињеницама конкретног предмета, Уставни суд сматра да је произвољан закључак Кантоналног суда да је, имајући у виду одредбу члана 370 став 1 Закона о стварним правима (којом је прописано да почетком примјене овог закона престаје примјена свих важећих прописа који питања располагања непокретностима у државној својини одређују на другачији начин у односу на одредбе овог закона), првостепени суд правилно примијенио материјално право када је на предметној непокретности извршио брисање "државне својине" и када је на тој непокретности уписао својину Општине Бихаћ с дијелом 1/1, према правном принципу *lex posterior, derogat legi priori*, сматрајући да су одредбе Закона

о привременој забрани располагања дерогирани касније донесеним Законом о стварним правима. Наиме, узимајући у обзир све наведено, Уставни суд сматра да се наведени принцип не може примијенити у околностима у којима је још увијек на снази привремена забрана располагања државном имовином дефинисаном законима о привременој забрани располагања, већ да се у таквим околностима само може примијенити принцип *lex specialis, derogat legi generali*. Полазећи од питања која су регулисана законима о привременој забрани располагања државном имовином (и државни и ентитетски, с обзиром на то да ти закони на исти начин регулишу предметну материју), Уставни суд сматра да ти закони имају карактер *lex specialis* закона у вези с питањем располагања државном имовином која је као таква дефинисана тим законом све док се питање статуса и управљања том имовином не ријеша на државном нивоу или док Високи представник не одлучи другачије.

34. У прилог томе говори и текст одредбе члана 364 став 1 Закона о стварним правима којим је прописано: "Промет и располагање некретностима у власништву Федерације, кантона и јединица локалне самоуправе у прелазном периоду врши се на начин и под условима одређеним овим законом, Законом о привременој забрани располагања државном имовином Федерације Босне и Херцеговине [...]" из чега произлази да тај закон, дакле, има у виду и ограничења која су успостављена законом који је прогласио Високи представник. Такође, у прилог томе говори и чињеница да је и одредбом члана 338 став 1 Закона о стварним правима прописано да, ако посебним законом није одређено другачије право управљања или коришћења или располагања као основна права на стварима у друштвеној, односно државној својини која до ступања на снагу овог закона није постала својина другог лица, даном ступања на снагу овог закона претварају се у право својине њиховог досадашњег носиоца, односно његовог правног сљедника, ако те ствари могу да буду предмет права својине. Такође, у прилог томе говори и одредба члана 359 став 1 Закона о стварним правима којом је прописано: "На стицање, промјену, правне учинке и престанак стварних права од дана ступања на снагу овога закона примјењују се одредбе овога закона, ако посебним законом није другачије одређено." Овај посебни закон у смислу цитираних одредби Закона о стварним правима је несумњиво и Закон о привременој забрани располагања државном имовином (како државни тако и ентитетски, у конкретном случају закон ФБиХ), с обзиром на то да тај закон привремено забрањује и индиректни пренос права својине.

35. Дакле, имајући у виду да је Кантонални суд произвољно закључио да Закон о стварним правима као *lex posterior* дерогира одредбе Закона о привременој забрани располагања, Уставни суд запажа да тај суд није суштински размотрио апеланткињине наводе да је првостепено рјешење донесено супротно одредбама Закона о привременој забрани располагања државном имовином БиХ. Због тога је и произвољно закључио да је првостепени суд правилно оцијенио да је Општина Бихаћ највјероватнији власник предметне непокретности у смислу одредаба члана 69 став 1 тачка 2 Закона о земљишним књигама, на основу којих је и уписана као власник предметне непокретности. Наиме, с обзиром на то да је Закон о привременој забрани располагања *lex specialis* закон у вези с питањем располагања државном имовином, која је као таква дефинисана тим законом, све док се питање статуса и управљања том имовином не ријеша на државном нивоу или док Високи представник не одлучи другачије, овај закон је у вези с тим питањем дакле *lex specialis* и у односу на Закон о земљишним књигама. При

томе, имајући у виду да је у конкретном случају оспореним одлукама извршено брисање "државне својине" и дошло до индиректног преноса права својине на предметној непокретности, а која је у земљишнокњижном улошку раније била уписана као "општенародна имовина", а оспореном одлуком уписана с правом својине у корист Општине Бихаћ с дијелом 1/1, Уставни суд сматра да је у тим одлукама неспорно и недвосмислено морало да буде размотрено питање да ли се у конкретном случају ради о државној имовини у смислу одредби Закона о привременој забрани располагања која је обухваћена забраном располагања, а што није учињено у конкретном случају. С обзиром на то да питање утврђивања ове чињенице није у надлежности Уставног суда, а имајући у виду да редовни суд није размотрио то круцијално питање, већ да је произвољно закључио да је Закон о привременој забрани располагања дерогиран доношењем Закона о стварним правима, редовни суд је на тај начин произвољно примијенио материјално право на апеланткињу штету.

36. Сходно наведеном, Уставни суд закључује да је оспорена одлука суштинским неразматрањем апеланткињиних навода да је првостепена одлука донесена супротно одредбама Закона о привременој забрани располагања и произвољним закључивањем да Закон о стварним правима као *lex posterior* дерогира одредбе Закона о привременој забрани располагања довела до произвољне примјене материјалног права, а што је имало за последицу доношење произвољне одлуке којом је прекршено апеланткињино право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине.

Право на имовину

37. С обзиром на закључак о повреди права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд сматра да нема потребе да посебно разматра и апеланткињине наводе о повреди права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине.

VIII. Закључак

38. Уставни суд је закључио да постоји кршење уставног права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине јер редовни суд није размотрио важно питање да ли се у конкретном случају ради о државној имовини у смислу Закона о привременој забрани располагања и арбитрарно је примијенио материјално право сматрајући да Закон о стварним правима као *lex posterior* дерогира Закон о привременој забрани располагања.

39. На основу члана 59 ст. (1) и (2) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

40. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник

Уставног суда Босне и Херцеговине

Златко М. Кнежевић, с. р.

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вјећу, у предмету број **AP 1080/18**, гјешавајући апелацију **Босне и Херцеговине**, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, члана 57. став (2) тачка b), члана 59. ст. (1) и (2) и члана 62. став (1) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – преčiшчени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Златко М. Кнежевић, предсједник
Мато Тодић, потпредсједник
Мирсад Ћеман, потпредсједник

Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Seada Palavrić, sutkinja
на сједници одржаној 28. јануара 2020. године donio је

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija **Bosne i Hercegovine**.

Utvrđuje se povreda člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine.

Ukida se Rješenje Kantonalnog suda u Bihaću broj 01 0 Dn 012881 17 Pž od 9. novembra 2017. godine.

Predmet se vraća Kantonalnom sudu u Bihaću koji је dužan да po hitnom postupku donese novu odluku u skladu sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine.

Nalaže se Kantonalnom sudu u Bihaću да u skladu sa članom 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine о preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и "Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Bosna i Hercegovina (u daljnjem tekstu: apelantica), koju zastupa Pravobranilaštvo Bosne i Hercegovine, podnijela је 21. februara 2018. године apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Kantonalnog suda u Bihaću (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 01 0 Dn 012881 17 Pž od 9. novembra 2017. године и Rješenja Općinskog suda u Bihaću – Zemljišnoknjižni ured (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 017-0-Dn-17-001123 od 12. juna 2017. године.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. На основу члана 23. Правила Уставног суда, од Kantonalnog suda, Općinskog suda и Grada Bihać – Službe за prostorno uređenje, imovinskopравне и geodetske послове (u daljnjem tekstu: Služba) zatraženo је 1. oktobra 2019. године да dostave odgovore на apelaciju.

3. Kantonalni sud, Općinski sud и Gradsko pravobranilaštvo Bihać (zakonski zastupnik Grada Bihać; u daljnjem tekstu: Pravobranilaštvo) dostavili су odgovore на apelaciju u periodu od 9. do 21. oktobra 2019. године.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze из apelantinih navoda и dokumentata predloženih Ustavnom sudu mogu се sumirati на sljedeći način.

5. Općinski sud је u zemljišnoknjižnom predmetu, postupajući povodom zahtjeva Službe radi uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška, donio Rješenje broj 017-0-Dn-17-001123 od 12. juna 2017. године kojim је uspostavljen precizirani zemljišnoknjižni uložak u katastarskoj općini Bihać-grad (u daljnjem tekstu: novi zk. uložak), te је, како је navedeno: "Na osnovu prijavnog lista Službe broj [...] od 9. juna 2017. године, kopije plana sa identifikacijom, pravosnažnog rješenja [Službe] broj 05/1-31-4-3155 od 3. juna 2011. године, člana 56. Zakona о zemljišnim knjigama Federacije BiH и člana 343. stav 2. Zakona о stvarnim pravima Federacije BiH [...]", dopušten otpis precizirane parcele, u naravi kuća и zgrada s dvorištem (u daljnjem tekstu: predmetna nekretnina) površine 3.573 m², из A lista preciziranog zemljišnoknjižnog uloška и upis те parcele u A list novog zk. uloška, те brisanje državnog vlasništva из preciziranog zemljišnog uloška и uknjižba prava vlasništva u B listu novog zk. uloška на nekretnine upisane u A listu tog zk. uloška u korist Općine Bihać s

dijelom 1/1, kao i brisanje precizirane katastarske čestice (sve kako je precizno navedeno u izreci predmetnog rješenja).

6. U obrazloženju rješenja je konstatirano da se u konkretnom slučaju radi o postupku sistematskog usklađivanja zemljišne knjige s novim katastarskim premjerom, koji se provodi za katastarsku općinu Bihać i Bihać-grad u skladu s odredbama čl. 63–75. Zakona o zemljišnim knjigama FBiH (u daljnjem tekstu: Zakon o zemljišnim knjigama), kao i odredbama člana 88. st. 1. i 2. istog zakona. Dalje, ukazano je da je u prijavnom listu Službe od 6. juna 2017. godine izvršena identifikacija i utvrđeno da nekretnini upisanoj u precizirani zemljišnoknjižni uložak, na kojoj je u B listu kao vlasnik upisana "općenarodna imovina", po novom premjeru odgovara predmetna nekretnina, a na kojoj je kao posjednik upisana Općina Bihać. U vezi s tim, ukazano je da je nakon službeno primljenih podataka od Katastra (prijavni listovi, kopije plana – skice i ostala dokazna dokumentacija) i završne kontrole preuzimanja podataka taj sud sastavio javni oglas kojim je najavljeno da predstoji uspostavljanje zemljišne knjige za predmetnu katastarsku općinu prema podacima novog katastarskog premjera, a koji je objavljen u "Službenom glasniku BiH", "Službenim novinama FBiH", u dva dnevna lista koja su dostupna u cijeloj Bosni i Hercegovini (Večernji list i Dnevni avaz), na oglasnoj ploči suda i općine, te lokalnom elektronskom mediju (RTV Bihać). Također, ukazano je da su ovim oglasom pozvana sva lica koja polažu pravo vlasništva ili neko drugo pravo na nekretninama da svoje pravo prijave u roku od 60 dana od dana najave. Konstatirano je da za vrijeme trajanja javnog poziva nije bilo prijava prava vlasništva na predmetnoj nekretnini od drugih zainteresiranih lica, zbog čega je predmetnim rješenjem "kao najvjerovatniji vlasnik" utvrđena Općina Bihać. Imajući u vidu navedeno, ocijenjeno je da su ispunjene sve zakonske pretpostavke za upis predmetne nekretnine u zemljišnu knjigu, tj. za uspostavljanje novog zemljišnoknjižnog uložka i upis stvarnih prava na način određen u izreci ovog rješenja, pa je nakon ocjene svih materijalnih dokaza, u skladu sa članom 69. stav 1. tačka 2. Zakona o zemljišnim knjigama, odlučeno kao u izreci rješenja.

7. Apelantica je podnijela žalbu protiv navedenog rješenja, koja je odbijena kao neosnovana Rješenjem Kantonalnog suda broj 01 0 Dn 012881 17 Pž od 9. novembra 2017. godine.

8. U obrazloženju rješenja, između ostalog, ponovljeno je utvrđenje prvostepenog suda da je na području grada Bihać u toku sistematsko usklađivanje zemljišne knjige s novim katastarskim premjerom koji se provodi za katastarsku općinu Bihać i katastarsku općinu Bihać-grad. Dalje, ukazano je da je u vezi s tim prvostepeni sud od Službe zaprimio dokaze iz kojih proizlazi da je u preciziranom zemljišnoknjižnom uložku upisana precizirana parcela koja se vodi kao "općenarodna imovina". Dalje, konstatirao je da iz tih dokaza proizlazi da je Katastar Grada Bihać prilikom usklađivanja starog s novim katastarskim operatom, a zbog netačnog računanja prilikom ranijeg premjera, izvršio promjenu površine te parcele i istovremeno izvršio njeno cijepanje na dvije precizirane parcele koje odgovaraju preciziranim parcelama iz novog katastarskog operata, čija ukupna površina, prema podacima novog katastarskog operata, iznosi 3.573 m². Kantonalni sud je dalje naveo da iz stanja spisa predmeta proizlazi da je prvostepeni sud nakon zaprimanja navedenih dokaza od Službe radi preuzimanja podataka za zemljišnu knjigu sačinio oglas kojim je objavio da predstoji uspostavljanje zemljišne knjige, odnosno novog zemljišnoknjižnog uložka za navedenu katastarsku općinu, prema podacima novog katastarskog premjera, da je navedeni oglas prvostepeni sud objavio u "Službenom glasniku BiH", "Službenim novinama Federacije BiH", u dva dnevna lista koja su dostupna na području cijele Bosne i Hercegovine (Večernji list i Dnevni avaz), na oglasnoj ploči prvostepenog suda, na oglasnoj ploči Općine Bihać i na lokalnom elektronskom mediju – RTV Bihać. Također, ukazao je da

proizlazi da je prvostepeni sud tim oglasom pozvao sva lica koja polažu pravo vlasništva ili neko drugo pravo na predmetnoj nekretnini da to svoje pravo prijave u roku od 60 dana od dana najave uspostavljanja zemljišne knjige, odnosno zemljišnoknjižnog uložka, a da u navedenom roku zainteresirana lica nisu podnijela prijavu. Kantonalni sud je konstatirao da iz stanja spisa predmeta, obrazloženja osporenog rješenja i preciziranih dokaza koji se nalaze u spisu predmeta proizlazi i da je predmetna nekretnina ranije bila upisana kao posjed JU "Đački dom" Bihać, a da je potom upisana kao posjed Općine Bihać. Kantonalni sud je ukazao da je prvostepeni sud, polazeći od takvog činjeničnog utvrđenja, donio osporeno rješenje koje je, prema ocjeni tog suda, pravilno i zakonito, a za što je dao valjane razloge koje je prihvatio i taj sud.

9. Pri tome, Kantonalni sud je obrazložio da je neosnovan apelanticin žalbeni prigovor da se u konkretnom slučaju nije mogao uspostaviti novi zk. uložak jer iz priloženih dokaza sasvim jasno proizlazi da je u postupku usklađivanja zemljišne knjige s novim katastarskim premjerom utvrđeno da površina sporne parcele koja je iskazana u podacima starog katastarskog premjera ne odgovara tačnoj površini te parcele prema podacima novog katastarskog premjera, zbog čega je bilo neophodno uskladiti stari i novi katastarski operat, a što je Služba za katastar Općine Bihać izvršila praktičnim mjerenjem na licu mjesta, te je potom utvrđene podatke dostavila prvostepenom sudu radi unošenja tih podataka u zemljišnu knjigu. Isto tako, Kantonalni sud je ukazao da iz stanja spisa predmeta nesporno proizlazi da je navedena nekretnina u ranijem zemljišnoknjižnom uložku bila upisana kao "općenarodna imovina" i da je raniji posjednik te nekretnine bio JU "Đački dom" Bihać, ali da je Rješenjem Službe za imovinskopravne i geodetske poslove broj 05/1-31-4-3155 od 3. juna 2011. godine (koje je postalo pravosnažno 20. juna 2011. godine) navedeni posjednik brisan, te je kao novi posjednik predmetne nekretnine upisana Općina Bihać, budući da je raniji posjednik te nekretnine JU "Đački dom" Bihać prestao postojati. Imajući u vidu navedeno, prema ocjeni Kantonalnog suda, prvostepeni sud je pravilno zaključio da je Općina Bihać najvjerovatniji vlasnik predmetne nekretnine, te je istovremeno u odnosu na tu nekretninu brisao ranijeg vlasnika, kako to propisuje odredba člana 69. stav 1. tačka 2. Zakona o zemljišnim knjigama.

10. Kantonalni sud je zaključio da je neosnovan apelanticin žalbeni prigovor kojim ukazuje na pogrešnu primjenu materijalnog prava jer je, prema apelanticinom mišljenju, osporeno rješenje doneseno suprotno odredbama iz čl. 1. i 2. Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja). U vezi s tim, Kantonalni sud je obrazložio da iz odredbi Zakona o stvarnim pravima FBiH (u daljnjem tekstu: Zakon o stvarnim pravima) i Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja proizlazi da ta dva zakona stjecanje, odnosno raspolaganje prava nekretninama u državnom vlasništvu reguliraju tako da raspolaganje nekretninama u državnom vlasništvu određuju na bitno drugačiji način, budući da se prema odredbi iz člana 1. st. 1. i 3. Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja zabranjuje raspolaganje državnom imovinom, a u koje raspolaganje spada direktan i indirektan prijenos vlasništva, dok prema odredbi iz člana 370. stav 1. Zakona o stvarnim pravima prestaje primjena svih važećih propisa koji pitanja raspolaganja nekretninama u državnom vlasništvu određuju na drugačiji način u odnosu na odredbe Zakona o stvarnim pravima. Imajući u vidu navedene zakonske odredbe, prema ocjeni Kantonalnog suda, u konkretnom slučaju je prvostepeni sud pravilno primijenio materijalno pravo kada je na predmetnoj nekretnini brisao "državno vlasništvo" i kada je na toj nekretnini upisao vlasništvo Općine Bihać s dijelom 1/1, prema pravnom principu *lex posterior, derogat legi priori*, imajući pri tome u vidu činjenicu da

je Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja stupio na snagu 18. marta 2005. godine, a posljednja izmjena tog zakona je izvršena i stupila je na pravnu snagu 21. jula 2008. godine, dok je Zakon o stvarnim pravima stupio na pravnu snagu 5. septembra 2013. godine, a primjenjuje se od 5. marta 2014. godine.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

11. Apelantica tvrdi da joj je osporenim odlukama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. U vezi s tim, apelantica, u suštini, smatra da su osporene odluke rezultat proizvoljne primjene materijalnog prava. Naime, apelantica tvrdi da predmetna nekretnina predstavlja imovinu iz člana 1. Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja. Shodno tome, smatra da su redovni sudovi u osporenim odlukama postupili protivno odredbama člana 1. st. 2. i 3, člana 2. stav 1. i člana 4. Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja kada su upisali pravo vlasništva na predmetnoj nekretnini u korist Općine Bihać. Također, apelantica tvrdi da Zakon o stvarnim pravima ne derogira odredbu člana 4. Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja i da odredbe ova dva zakona nemaju isti predmet reguliranja, odnosno da se Zakonom o stvarnim pravima ne mogu urediti pitanja raspolaganja državnim imovinom obuhvaćenom članom 1. stav 2. Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja. Apelantica tvrdi da sva bitna pitanja u vezi s tom imovinom mogu biti regulirana samo zakonom koji donese Parlamentarna skupština kao nadležni organ, na šta upućuje odredba člana 4. Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja. Apelantica ukazuje da na navedeni zaključak upućuje i Odluka Ustavnog suda U 1/11 od 13. jula 2012. godine.

b) Odgovori na apelaciju

12. Kantonalni sud smatra da je apelacija neosnovana i da osporenim odlukom tog suda nije došlo do povrede apelanticinog prava na pravično suđenje i prava na imovinu.

13. Općinski sud ukazuje na to da u cijelosti ostaje pri navodima prvostepenog rješenja kojim je, prema mišljenju tog suda, pravilno utvrđeno činjenično stanje i pravilno primijenjeno materijalno pravo.

14. Pravobranilaštvo smatra da su osporene odluke pravilne i zakonite, te da njima nije došlo do povrede odredaba materijalnog i procesnog prava, kao ni prava iz Ustava Bosne i Hercegovine i Evropske konvencije.

V. Relevantni propisi

15. **Zakon o zemljišnim knjigama Federacije Bosne i Hercegovine** ("Službene novine Federacije BiH" br. 58/02, 19/03 i 54/04) u relevantnom dijelu glasi:

VI - DIOBA, OTPIS I PRIPIS U ZEMLJIŠNOJ KNJIZI

Član 56.

Promjena sastava zemljišnoknjižnog tijela

(1) Sastav zemljišnoknjižnog tijela mijenja se zemljišnoknjižnom diobom, otpisom i pripisom.

(2) Prilikom otpisa uspostavlja se novi zemljišnoknjižni uložak, ukoliko pripis nije izvršen u neki već postojeći zemljišnoknjižni uložak. U dosadašnjem zemljišnoknjižnom uložku navodi se preostala površina zemljišnoknjižnog tijela kao posljedica podjele i broj novog zemljišnoknjižnog tijela.

[...]

VIII - NOVO USPOSTAVLJANJE, ZAMJENA I POSTUPAK USPOSTAVLJANJA ZEMLJIŠNIH KNJIGA

Član 63.

Novo uspostavljanje i zamjena zemljišnih knjiga

(1) Ukoliko zemljišna knjiga nije bila uspostavljena ili je zemljišna knjiga koja je prethodno postojala uništena, nestala ili oštećena, uslijediće po službenoj dužnosti uspostavljanje zemljišne knjige od strane zemljišnoknjižnog referenta a u skladu sa odredbama ovog zakona, a naročito sa odredbama iz člana 65.

(2) Ukoliko je dio zemljišne knjige uništen, izgubljen ili oštećen ili iz drugih razloga nedostaje dio zemljišne knjige, tada zemljišnoknjižni referent vrši njegovo uspostavljanje u skladu sa stavom 1. ovog člana.

(3) Utvrđivanje vlasništva, drugih prava i ograničenja na nekretnini vrši se rješenjem.

(4) Podatak u vezi sa oznakom nekretnine uzima se iz službenog registra (katastra). Nekretnine se trebaju preuzimati i označavati sa podacima novog premjera.

Član 64.

Načelo službene provjere i istraživanja činjenica

Radi utvrđivanja vlasništva, drugih prava i ograničenja na nekretninama zemljišnoknjižni ured će po službenoj dužnosti poduzeti potrebne provjere i istraživanja i pribaviti odgovarajuće dokaze. Između ostalog, mogu se upotrijebiti slijedeći dokazi:

[...]

3) podaci o osobama za koje se na osnovu postojećih podataka pretpostavlja da su oni nosioci prava;

4) podaci iz zemljišne knjige;

5) stari katastarski planovi i operati;

[...]

Član 66.

Novo uspostavljanje zemljišnoknjižnog uloška

(1) Novo uspostavljanje zemljišnoknjižnog uloška vrši se po službenoj dužnosti ili na zahtjev zainteresirane osobe.

(2) Kad treba da se uspostavi novi zemljišnoknjižni uložak tad će zemljišnoknjižni ured zatražiti od općinskog organa za upravu koji vodi katastar dostavu ovjerenog izvoda iz katastra.

Član 67.

Najava postupka uspostavljanja

(1) Zemljišnoknjižni ured najavljuje javnim objavljivanjem da predstoji uspostavljanje (izrađivanje) zemljišnoknjižnog uloška.

(2) Najava se objavljuje oglašavanjem na oglasnoj tabli suda i objavljivanjem u "Službenom glasniku BiH", "Službenim novinama Federacije BiH" i u najmanje dva dnevna lista koja se distribuiraju u Bosni i Hercegovini.

(3) Najava mora sadržavati:

1) najavu predstojećeg uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška;

2) oznaku nekretnine, njen položaj, osobine i površinu prema podacima iz katastra odnosno novog premjera,

3) oznaku (ime) vlasnika, ukoliko je to poznato zemljišnoknjižnom uredu ili se može utvrditi;

4) poziv licima koja polažu pravo na priznavanje vlasništva ili drugog prava na nekretnini da to svoje pravo prijave u roku od 60 dana od dana najave podneskom u dva primjerka i to dokažu, jer u protivnom njihovo pravo neće biti uzeto u obzir prilikom uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška. Na zahtjev lica koja na osnovu prethodne rečenice tvrde da mogu zahtijevati određeno pravo, rok će se produžiti najmanje za 90 narednih dana, kako bi im se omogućilo pribavljanje potrebnih dokaza.

(4) Lica koja nisu bila u mogućnosti saznati za najavu postupka uspostavljanja imaju pravo u roku od 60 dana od dana saznanja za postupak uspostavljanja, ali najduže godinu dana od početka postupka uspostavljanja, prijaviti svoje vlasništvo ili neko drugo pravo na nekretnini, u skladu sa odredbom stava 3. tačka 4. (druga rečenica) ovog člana.

(5) Ako se zainteresirana osoba ne prijavi u tom roku, zemljišnoknjižni ured vrši uspostavljanje na osnovu postojećih dokaza u skladu sa članom 64. ovog zakona.

Član 68.

Pravni put nakon isteka roka

Protekom rokova iz člana 67. ovog zakona zainteresovano lice može ostvariti svoja prava u redovnom sudskom postupku.

Član 69.

Upisi u postupku uspostavljanja

(1) U zemljišnu knjigu će se kao vlasnik, odnosno nosilac nekog drugog prava, upisati:

[...]

2) osoba čije vlasništvo, odnosno drugo pravo prema stanju stvari zemljišnoknjižnom uredu izgleda najverovatnijim.

[...]

Član 70.

Predmet žalbe u postupku uspostavljanja

U žalbenom postupku zainteresirane osobe mogu samo zahtijevati da se zemljišnoknjižnom uredu naloži da izvrši zabilježbu protiv tačnosti zemljišne knjige ili da poduzme brisanje.

Član 71.

Obavještenje, prigovor

(1) Sud koji je nadležan za uspostavljanje zemljišne knjige obavijestit će sve njemu poznate osobe, koje imaju pravo ili pravni interes na nekretninama u toj katastarskoj općini, o tome da su obavezne da prijave svoja prava kod nadležnog organa uz predočavanje isprava i da dostave potrebne podatke o nekretninama i pravima na nekretninama. Za to se ostavlja rok od 60 dana od dana saznanja za postupak javnog uspostavljanja ali najduže jednu godinu od početka postupka uspostavljanja.

(2) Obavještenje sadrži oznaku predmetne nekretnine i formulaciju planiranog upisa u zemljišne knjige.

(3) Obavještenje se šalje poznatim učesnicima. Pored toga, obavlja se javno obavještanje na uobičajeni način (u mjesnoj zajednici, naseljenom mjestu, katastarskoj općini i putem javnih medija).

(4) Ukoliko u roku navedenom u stavu 1. bude podnesen prigovor protiv namjeravanog upisa u zemljišnu knjigu, onda se u korist podnosioca prigovora upisuje u zemljišnu knjigu činjenica da je podnesen prigovor protiv tačnosti zemljišnoknjižnog upisa.

16. Odluka o ratifikaciji Sporazuma o pitanju sukcesije ("Službeni glasnik BiH – Međunarodni ugovori" broj 22/01) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1.

Ratifikuje se Sporazum o pitanjima sukcesije potpisan u Beču, 29. juna 2001. godine na engleskom jeziku, po dobijenoj saglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine na osnovu Odluke PS BiH broj 56/01 od 24. oktobra 2001. godine.

Član 2.

Tekst Sporazuma glasi:

[...]

Aneks A

Pokretna i nepokretna državna imovina

Član 1.

(1) Da bi se postiglo pravično rješenje, pokretna i nepokretna državna imovina federacije konstituisane kao bivša SFRJ ("državna imovina") će se prenijeti na države nasljednice u skladu sa odredbama sljedećih članova ovog aneksa.

[...]

Član 2.

(1) Nepokretna državna imovina bivše SFRJ koja se nalazila na teritoriji bivše SFRJ će pripasti državama nasljednicama na čijoj se teritoriji ta imovina nalazi.

[...]

17. Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 18/05, 29/06, 85/06, 32/07, 41/07, 74/07, 99/07 i 58/08). Za potrebe ove odluke koristi se neslužbeni prečišćeni tekst sačinjen u Ustavnom sudu BiH koji glasi:

Član 1.

Ovim zakonom se zabranjuje raspolaganje državnom imovinom.

U smislu ove odluke, pod državnom imovinom podrazumijeva se:

1. nepokretna imovina koja pripada državi Bosni i Hercegovini (kao međunarodno priznatoj državi) na osnovu međunarodnog Sporazuma o pitanjima sukcesije, koji su 29. juna 2001. god. potpisale države Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija, Slovenija i Savezna Republika Jugoslavija, koja se, na dan donošenja ovog zakona, smatra vlasništvom ili posjedom Bosne i Hercegovine ili druge javne organizacije Bosne i Hercegovine; i

2. nepokretna imovina na kojoj je pravo raspolaganja i upravljanja imala bivša Socijalistička Republika Bosna i Hercegovina do 31. decembra 1991. god, a koja se na dan donošenja ovog zakona smatra vlasništvom ili posjedom Bosne i Hercegovine ili javne organizacije ili organa Bosne i Hercegovine i bilo koje administrativne jedinice Bosne i Hercegovine.

U smislu ovog zakona, pod raspolaganjem navedene imovine smatra se direktni ili indirektni prenos vlasništva.

Član 2.

Bez obzira na odredbe drugog zakona ili propisa, državnom imovinom se može raspolagati samo u skladu s odredbama ovog zakona.

Svaka odluka, akt, ugovor ili bilo koji drugi pravni instrument kojim se raspolaze imovinom iz člana 1. ovog zakona suprotno odredbama ovog zakona, ništav je.

Član 3.

Imovina i prava preduzeća, registrovana kao takva, koja su predmet privatizacije prema Okvirnom zakonu o privatizaciji preduzeća i banaka u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 14/98 i 14/00) i važećih propisa donesenih na osnovu njega, izuzimaju se od privremene zabrane prema ovom zakonu.

Osim toga, Komisija za državnu imovinu osnovana Odlukom Vijeća ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 10/05, u daljem tekstu: "Komisija") može, na prijedlog zainteresovane strane, odlučiti da određenu državnu imovinu izuzme od privremene zabrane prema ovom zakonu.

Dio državne imovine koja će i dalje služiti za potrebe odbrane se, na osnovu i u skladu s čl. 71-74. Zakona o odbrani Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 88/05), također izuzima od privremene zabrane proglašene ovim Zakonom.

Član 4.

Privremena zabrana raspolaganja državnom imovinom u skladu sa ovim zakonom ostaje na snazi do stupanja na snagu zakona kojim se uređuje provođenje kriterija koji će se primjenjivati za utvrđivanje imovine koja je u vlasništvu Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, i utvrđuju prava vlasništva i upravljanja državnom imovinom, koji će se donijeti na preporuke Komisije, odnosno do potvrđivanja prihvatljivog i održivog

rješenja pitanja raspodjele državne imovine između države i drugih nivoa vlasti od strane Upravnog odbora Vijeća za implementaciju mira, ili dok visoki predstavnik drugačije ne odluči.

18. Odluka o osnivanju Komisije za državnu imovinu, utvrđivanje i raspodjelu državne imovine, određivanje prava i obaveza Bosne i Hercegovine, entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine u upravljanju državnom imovinom ("Službeni glasnik BiH" br. 10/05, 18/05, 69/05, 70/05 i 58/18). Za potrebe ove odluke koristi se neslužbeni prečišćeni tekst sačinjen u Ustavnom sudu BiH koji glasi:

Član 1.

Ovom odlukom se osniva Komisija za državnu imovinu (u daljem tekstu: Komisija) zadužena za izradu kriterija za utvrđivanje državne imovine i njenu raspodjelu između Bosne i Hercegovine, entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine i za donošenje propisa o upravljanju tom imovinom, te za predlaganje nacrti zakona o pravima vlasništva i upravljanja državnom imovinom.

Komisija se osniva kao stalno tijelo Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i djelovat će do konačnog usvajanja navedenog propisa.

Član 3.

U skladu sa članom 1. ove odluke, Komisija priprema:

a) kriterije koji će se primjenjivati da bi se utvrdilo koja imovina je u vlasništvu Bosne i Hercegovine, entiteta i Brčko Distrikta;

b) nacрте zakonskih akata za usvajanje, kojima se osigurava da kriteriji iz tačke a) ovog člana budu provedeni;

c) prijedloge vezano za upis imovine u javne registre u Bosni i Hercegovini i na teritoriji drugih država bivše SFRJ, odnosno drugih država;

d) prijedloge kriterija za preuzimanje imovine sa nivoa entiteta i Brčko Distrikta na nivo Bosne i Hercegovine u slučaju preuzimanja poslova iz nadležnosti entiteta na nivo institucija Bosne i Hercegovine;

e) prijedloge odgovarajućeg načina naknade, ukoliko je potrebno, koji uključuje analizu finansijskih implikacija predloženih rješenja u pogledu eksproprijacije u navedenim nacrtima zakonskih akata.

19. Zakon o stvarnim pravima ("Službene novine Federacije BiH" br. 66/13 i 100/13). Za potrebe ove odluke koristi se neslužbeni prečišćeni tekst sačinjen u Ustavnom sudu BiH koji glasi:

Glava I

PRIJELAZNE ODREDBE

1. Pretvorba društvenog vlasništva

Član 338.

Pretvorba prava korištenja, ili upravljanja ili raspolaganja

(1) Ako posebni zakonom nije određeno drugačije pravo upravljanja ili korištenja ili raspolaganja kao osnovna prava na stvarima u društvenom odnosno državnom vlasništvu koje do stupanja na snagu ovog zakona nije postalo vlasništvo druge osobe, danom stupanja na snagu ovog zakona pretvaraju se u pravo vlasništva njihovog dosadašnjeg nosioca odnosno njegovog pravnog sljednika, ako te stvari mogu biti predmet prava vlasništva.

(2) Za upise prava upravljanja ili korištenja ili raspolaganja na stvarima u društvenom odnosno državnom vlasništvu, koji su provedeni u zemljišnim knjigama do dana stupanja na snagu ovog zakona, smatra se da su upisi prava vlasništva, ako društveno vlasništvo nije pretvoreno u vlasništvo druge osobe, koja je ovlaštena ishoditi uknjižbu svoga prava.

(3) Pravo upravljanja ili korištenja ili raspolaganja na stvari u društvenom odnosno državnom vlasništvu postalo je

pretvorbom vlasništvo pravnog sljednika dotadašnjega nosioca prava upravljanja odnosno korištenja ili raspolaganja na toj stvari, ako je stvar podobna biti predmetom prava vlasništva, osim ako je po nekom pravnom osnovu postalo vlasništvo druge osobe a posebnim zakonom nije određeno drugačije.

(4) Odredbe ovog zakona o pretvorbi prava upravljanja, korištenja ili raspolaganja stvarima u društvenom odnosno državnom vlasništvu primjenjuju se i na pravne sljedbenike nosioca tih prava.

Član 341.

Presumpcije

(1) Osoba, koja je u zemljišnim knjigama upisana kao nosilac prava upravljanja ili korištenja ili raspolaganja nekretninom, odnosno prava korištenja na neizgrađenom građevinskom zemljištu, smatra se vlasnikom nekretnine, ukoliko se ne dokaže suprotno a društveno vlasništvo nije pretvoreno u vlasništvo druge osobe.

(2) Osoba koja se ne može osloniti na presumpciju iz stava 1. ovoga člana, ili koja dokazuje suprotno od nje, dokazat će svoje pravo vlasništva ako dokaže da je ona odnosno njen pravni predhodnik bio stekao pravo upravljanja, ili korištenja ili raspolaganja, odnosno pravo korištenja prava korištenja građevinskog zemljišta u društvenom vlasništvu, na valjanom pravnom osnovu i uz ispunjenje svih ostalih pretpostavka koje su se za sticanje toga prava zahtijevale u trenutku sticanja.

(3) Smatra se da su državno vlasništvo sve stvari iz društvenoga vlasništva u pogledu kojih nije utvrđeno u čijem su vlasništvu niti djeluje presumpcija vlasništva iz stava 1. ovoga člana, a nosioca prava vlasništva odredit će se posebnim zakonom.

Član 342.

Upis neuknjiženih prava na nekretninama

(1) Upis prava vlasništva nekretnine koje je nastalo pretvorbom društvenog vlasništva ili potječe od nekadašnjega prava upravljanja, ili korištenja ili raspolaganja stvari u društvenom vlasništvu provest će se po pravilima zemljišnoknjižnog prava, ako ovim zakonom nije nešto drugo propisano.

(2) Osobe koje u zemljišnim knjigama nisu upisane kao nosioci prava vlasništva stečenog pretvorbom društvenog vlasništva ili prava upravljanja ili korištenja ili raspolaganja, a ne raspolažu ispravom valjanom za zemljišnoknjižni upis prava vlasništva, odnosno drugih stvarnih prava na nekretninama, upisat će pravo vlasništva tih nekretnina, odnosno drugih stvarnih prava u zemljišnu knjigu na temelju odluke suda, nakon što dokažu da su bili izvanknjižni nosioci takvog prava na nekretnini u društvenom vlasništvu.

(3) Državno/entitetsko vlasništvo na nekretninama na kojima su imala pravo upravljanja ili korištenja ili raspolaganja društvenopravne osobe uknjižit će se na temelju odluke nadležnog organa.

(4) Odredbe o sticanju prava uknjižbom shodno se primjenjuju i na sticanje prava vlasništva i drugih stvarnih prava upisom u knjigu položenih ugovora.

Član 343.

Upis vlasništva u koje se pretvorilo pravo korištenja na građevinskom zemljištu

(1) Upis prava vlasništva nekretnine koje potječe od nekadašnjih prava korištenja neizgrađenog građevinskog zemljišta u društvenom, sada državnom vlasništvu provest će se po pravilima zemljišnoknjižnog prava, ako ovim zakonom nije nešto drugo propisano.

(2) Zemljišnoknjižni sud će na zahtjev osobe, koja za to ima pravni interes dopustiti brisanje društvenog, sada državnog vlasništva i prava korištenja, te će upisati pravo vlasništva u korist

osobe, koja je kao nosilac prava korištenja bila upisana u zemljišnoj knjizi.

[...]

Član 359.

Primjena zakona

(1) Na sticanje, promjenu, pravne učinke i prestanak stvarnih prava od dana stupanja na snagu ovoga zakona primjenjuju se odredbe ovoga zakona, ako posebnim zakonom nije drukčije određeno.

(2) Na sticanje, promjenu, pravne učinke i prestanak stvarnih prava do dana stupanja na snagu ovoga zakona primjenjuju se propisi koji su važili u trenutku sticanja, promjene i prestanka prava i njihovih pravnih učinaka.

[...]

Član 362.

Stečena prava

(1) Stupanje na snagu ovoga zakona nema uticaja na postojeće odnose vlasnika, odnosno suvlasnika stvari, te osobe koje su na valjanom pravnom osnovu i na valjani način stekle prava u pogledu tih stvari.

[...]

2. Nekretnine u vlasništvu Federacije, kantona i jedinica lokalne samouprave

[...]

Član 364.

Promet i raspolaganje nekretninama u vlasništvu Federacije, kantona i jedinica lokalne samouprave

(1) Promet i raspolaganje nekretninama u vlasništvu Federacije, kantona i jedinica lokalne samouprave u prijelaznom periodu vrši se na način i pod uvjetima određenim ovim zakonom, Zakonom o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj: 20/05), Zakonom o zemljišnim knjigama ("Službene novine Federacije BiH", br. 19/03 i 54/04), Sporazumom o pitanjima sukcesije ("Službeni glasnik BiH /dodatak -Međunarodni Ugovori/ br. 10/2001 i 41/2001), Odlukom o sprovođenju Aneksa "G" sporazuma o pitanjima sukcesije na teritoriji BiH ("Službeni glasnik BiH", broj: 2/04), Odlukom o obavezi zaštite državne imovine, finansijskih potraživanja i dugovanja pravnih osoba iz BiH u drugim državama bivše SFRJ ("Službeni glasnik BiH", broj: 2/04), međudržavnim ugovorima o rješavanju imovinsko-pravnih odnosa između država nastalih raspadom bivše SFRJ, te drugim propisima.

(2) Postupak za prodaju nekretnina u vlasništvu Federacije, kantona i jedinica lokalne samouprave putem javnog konkursa/nadmetanja se vodi u skladu sa propisima iz stava 1. ovog člana, te posebnim propisima koji uređuju postupanje organa nadležnih za promet i raspolaganje nekretninama u državnom vlasništvu.

(3) Odredbe st. 1. i 2. ovog člana se shodno primjenjuju i na nekretnine koje se nalaze u imovini pravnih osoba u mješovitom vlasništvu.

Član 370.

Prestanak primjene ostalih propisa

(1) Početkom primjene ovog zakona prestaje primjena svih važećih propisa koji pitanja raspolaganja nekretninama u državnom vlasništvu određuju na drugačiji način u odnosu na odredbe ovog zakona.

(2) Odredba o prestanku primjene propisa iz stava 1. ovog člana ne odnosi se na raspolaganje nekretninama u državnom vlasništvu u postupcima privatizacije i restitucije.

(3) Zakonodavni organi odgovarajućih teritorijalnih jedinica su u obavezi donijeti nove, odnosno usaglasiti važeće propise u vezi sa raspolaganjem nekretninama u državnom

vlasništvu sa odredbama ovog zakona u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

VI. Dopustivost

20. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

21. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako je podnesena u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

22. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Rješenje Kantonalnog suda broj 01 0 Dn 012881 17 Pž od 9. novembra 2017. godine protiv kojeg nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporeno rješenje apelantica je primila 27. decembra 2017. godine, a apelacija je podnesena 21. februara 2018. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

23. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

24. Apelantica tvrdi da joj je osporenim odlukama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

25. S obzirom na to da je apelantica nosilac javne vlasti, Ustavni sud podsjeća da ona ne uživa zaštitu prava zagaraniranih odredbama Evropske konvencije i njenih protokola koji reguliraju odnos javne vlasti i pojedinaca i pružaju pojedincima zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u odnosu s javnom vlašću. Međutim, Ustavni sud je u svojoj praksi ukazao da Evropska konvencija pruža minimum zaštite u pogledu ljudskih prava i osnovnih sloboda, a Ustav Bosne i Hercegovine daje širu zaštitu, pa je usvojio stav da, prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, svako ko je bio stranka u određenom postupku i ko ima presudu bilo kojeg suda za koju smatra da su mu njome povrijeđena prava može podnijeti apelaciju Ustavnom sudu. U skladu s tim, državni organi i javna vlast kao učesnici sudskih postupaka uživaju garancije prava na pravičan postupak i prava na imovinu iz člana II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 39/03 od 27. februara 2004. godine, objavljena na www.ustavnisud.ba). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će ispitati apelanticine navode u odnosu na prava iz člana II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine.

Pravo na pravično suđenje

26. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

27. Ustavni sud, prije svega, zapaža da apelantica osporava odluke redovnih sudova donesene u postupku radi uspostavljanja

novog zk. uložka i uknjižbe prava vlasništva u zemljišnoj knjizi na nekretninama u tom zk. uložku u korist Općine Bihać s dijelom 1/1, tvrdeći da predmetna nekretnina predstavlja državno vlasništvo, te da, shodno tome, na istoj nekretnini, u skladu s odredbama Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja BiH, nije moglo biti uknjiženo pravo vlasništva Općine Bihać. Imajući u vidu navedeno, kao i uzimajući u obzir da je upis prava vlasništva odlučujući za njeno uživanje i raspolaganje, Ustavni sud smatra da apelantica u postupku u kojem su donesene osporene odluke, a u kojem je radi zaštite svojih prava i interesa učestvovala u dijelu koji se odnosio na žalbeni postupak, uživa garancije prava na pravično suđenje (vidi, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 176/18 od 23. aprila 2018. godine, tačka 28. i Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 2915/11 od 10. decembra 2013. godine, tačka 24, dostupne na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba).

28. Iz apelacionih navoda proizlazi da apelantica, u suštini, smatra da su osporene odluke rezultat proizvoljne primjene materijalnog prava, što se, prema apelanticinom mišljenju, ogleda u neprimjenjivanju odredaba Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja. U vezi s tim, Ustavni sud, prije svega, ukazuje na to da, prema praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud), koju Ustavni sud slijedi prilikom ispitivanja ustavnih prava (vidi Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 992/15 od 25. oktobra 2017. godine, tačka 35), i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije preispitivanje zaključaka redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Međutim, s druge strane, zadatak Ustavnog suda jeste da, u okviru svoje apelacione nadležnosti, preispita način na koji su utvrđene činjenice, odnosno primijenjeni relevantni propisi u postupku pred redovnim sudovima u slučaju kada odluka redovnog suda ne uključuje ili pogrešno primjenjuje ustavno pravo, kada je primjena pozitivnopravnih propisa bila očigledno proizvoljna, kada je relevantni zakon sam po sebi neustavan ili kada su povrijeđena osnovna procesna prava kao što su pravo na pravičan postupak, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i u drugim slučajevima (vidi Ustavni sud, Odluka broj U 29/02 od 27. juna 2003. godine, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 31/03). Stoga će Ustavni sud u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja koja apelantica problematizira, ispitati da li je osporena odluka zasnovana na proizvoljnoj primjeni relevantnih propisa.

29. U vezi s tim, Ustavni sud, prije svega, ukazuje na to da je u postupku u kojem su donesene osporene odluke nesporno utvrđeno da je predmetna nekretnina u zemljišnoknjižnom uložku bila upisana kao "općenarodna imovina", te da je raniji posjednik te nekretnine bio JU "Đački dom" Bihać, koji je brisan rješenjem Službe za imovinskopravne i geodetske poslove, precizirani broj od 3. juna 2011. godine (rješenje je postalo pravosnažno 20. juna 2011. godine), a kao posjednik predmetne nekretnine upisana je Općina Bihać. Ustavni sud podsjeća da je u konkretnom slučaju, prije svega, sporno da li je, razmatrajući apelanticine žalbene navode, kakve apelantica ponavlja i u apelaciji, Kantonalni sud proizvoljno primijenio materijalno pravo kada je zaključio da je Zakon o stvarnim pravima *lex posterior* i da se on primjenjuje na predmetne nekretnine koje, prema apelanticinom mišljenju, predstavljaju državnu imovinu u smislu Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja.

30. U vezi s tim, Ustavni sud, prije svega, smatra potrebnim napomenuti da je Bosna i Hercegovina, jedna od bivših republika SFRJ, nakon raspada SFRJ, shodno principu kontinuiteta iz člana I/1. Ustava Bosne i Hercegovine, nastavila svoje pravno postojanje prema međunarodnom pravu kao država s unutrašnjom strukturom modificiranom tim ustavom i s postojećim

međunarodno priznatim granicama. Također, Ustavni sud napominje da je nakon raspada SFRJ i okončanja ratnih sukoba na području Bosne i Hercegovine započeo proces sukcesije državne imovine bivše SFRJ u kojem je 29. juna 2001. godine zaključen Sporazum o sukcesiji između pet država nasljednica bivše SFRJ, koji je odlukom od 28. novembra 2001. godine ratificiralo Predsjedništvo Bosne i Hercegovine i koji je objavljen u "Službenom glasniku BiH – Međunarodni ugovori" broj 22/01. Shodno članu 2. Aneksa A uz navedeni sporazum, nepokretna državna imovina bivše SFRJ koja se nalazila na teritoriji bivše SFRJ pripala je Bosni i Hercegovini, ukoliko se nalazila na njenoj teritoriji.

31. Također, Ustavni sud podsjeća da su i unutar institucija Bosne i Hercegovine započeti procesi rješavanja pitanja u vezi s državnom imovinom u Bosni i Hercegovini. Tako je Vijeće ministara Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vijeće ministara) 16. decembra 2004. godine donijelo Odluku o osnivanju Komisije za državnu imovinu, utvrđivanje i raspodjelu državne imovine, određivanje prava i obaveza Bosne i Hercegovine, entiteta i Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine u upravljanju državnom imovinom (u daljnjem tekstu: Odluka o osnivanju Komisije za državnu imovinu), koja je stupila na snagu 28. februara 2005. godine (i koja, s izmjenama i dopunama, važi u vrijeme donošenja ove odluke Ustavnog suda). Prema članu 1. stav 1. navedene odluke, zadatak Komisije je izrada kriterija za utvrđivanje državne imovine i njenu raspodjelu između Bosne i Hercegovine, entiteta i Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine i za donošenje propisa o upravljanju tom imovinom, te za predlaganje nacrtu zakona o pravima vlasništva i upravljanja državnom imovinom. Prema stavu 2. istog člana, Komisija je osnovana kao stalno tijelo Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i djelovat će do konačnog usvajanja navedenog propisa. Prema informacijama kojima raspolaže Ustavni sud, do dana donošenja ove odluke Ustavnog suda takav propis predviđen članom 1. stav 1. Odluke o osnivanju Komisije za državnu imovinu još nije usvojen i Komisija još uvijek djeluje u skladu sa svojim nadležnostima.

32. Ustavni sud zatim podsjeća da je nakon donošenja navedene Odluke o osnivanju Komisije za državnu imovinu, a konstatirajući da ne postoje efikasne mjere u cijeloj Bosni i Hercegovine za zaštitu interesa Bosne i Hercegovine i njenih administrativnih jedinica od potencijalne štete koju bi predstavljalo daljnje raspolaganje državnom imovinom prije donošenja odgovarajućih zakona na osnovu preporuka Komisije, Visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu donio odluke kojima je proglasio Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja, Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom Federacije Bosne i Hercegovine i Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom Republike Srpske. Navedenim zakonima (koji na isti način reguliraju predmetnu materiju) stvoren je dakle pravni okvir radi privremene zaštite od potencijalne štete do koje bi moglo doći uslijed raspolaganja državnom imovinom, čime se (prema odredbama člana 1. stav 3. tih zakona) smatra direktni ili indirektni prijenos vlasništva. Pri tome, odredbama člana 1. svakog od ovih zakona identično je propisano šta se u smislu te odluke smatra državnom imovinom čije je raspolaganje zabranjeno ovim zakonima, a članom 3. svakog od tih zakona dopušteni su taksativno propisani izuzeci od privremene zabrane raspolaganja utvrđene tim zakonom (imovina i prava preduzeća, registrirana kao takva, koja su predmet privatizacije prema relevantnim propisima o privatizaciji, dio državne imovine koja će i dalje služiti za potrebe odbrane u skladu s relevantnim propisom, kao i državna imovina koju Komisija odluči da izuzme od privremene zabrane prema tim zakonima). Također, odredbama člana 4. ovih zakona definirano je do kada ostaje na snazi privremena zabrana raspolaganja državnom imovinom u skladu s tim zakonima. Naime, odredbama člana 4. navedenih zakona je

identično propisano da privremena zabrana raspolaganja državnom imovinom u skladu s tim zakonima ostaje na snazi do stupanja na snagu zakona kojim se uređuje provođenje kriterija koji će se primjenjivati za utvrđivanje imovine koja je u vlasništvu Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine i utvrđuju prava vlasništva i upravljanja državnom imovinom, koja će se donijeti na preporuke Komisije, odnosno do potvrđivanja prihvatljivog i održivog rješenja pitanja raspodjele državne imovine između države i drugih nivoa vlasti od Upravnog odbora Vijeća za implementaciju mira ili dok Visoki predstavnik drugačije ne odluči. Međutim, Ustavni sud zapaža da na nivou Bosne i Hercegovine takav zakon još uvijek nije donesen, odnosno do pitanje još uvijek nije riješeno, niti je Visoki predstavnik donio drugačiju odluku. Dakle, Ustavni sud ukazuje da na nivou Bosne i Hercegovine još uvijek nije donesen propis kojim bi se tačno definiralo koja imovina je u vlasništvu države, koja u vlasništvu entiteta i Distrikta Brčko i reguliralo njeno upravljanje. Pri tome, Ustavni sud ukazuje da je Republika Srpska kao entitet donijela Zakon o statusu državne imovine koja se nalazi na teritoriji Republike Srpske i pod zabranom je raspolaganja ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 135/10), ali je Ustavni sud Odlukom U 1/11 od 13. jula 2012. godine utvrdio da Republika Srpska nema ustavnu nadležnost za reguliranje pravne materije koja je predmet tog zakona jer je to, u skladu sa članom 1/1, članom III/3.b) i članom IV/4.e) Ustava Bosne i Hercegovine, nadležnost Bosne i Hercegovine. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud konstatira da je, s ciljem zaštite potencijalne štete koju bi predstavljalo daljnje raspolaganje, još uvijek na snazi privremena zabrana raspolaganja državnom imovinom definiranom zakonima o privremenoj zabrani raspolaganja, izuzev izuzetaka predviđenih članom 3. tih zakona. Osim toga, Ustavni sud zapaža da je odredbama člana 2. sva tri zakona o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom (BiH, FBiH i RS) propisano da, bez obzira na odredbe drugog zakona ili propisa, državnom imovinom se može raspolagati samo u skladu s odredbama tih zakona, a da je ništava svaka odluka, akt, ugovor ili bilo koji drugi pravni instrument kojim se raspolaže imovinom iz člana 1. tih zakona suprotno odredbama tih zakona. Prema mišljenju Ustavnog suda, redovni sudovi i organi uprave navedeno moraju imati u vidu prilikom donošenja odluka kojima se vrši raspolaganje tom imovinom, direktno i indirektno.

33. Dovodeći u vezu sve navedeno sa činjenicama konkretnog predmeta, Ustavni sud smatra da je proizvoljan zaključak Kantonalnog suda da je, imajući u vidu odredbu člana 370. stav 1. Zakona o stvarnim pravima (kojom je propisano da početkom primjene ovog zakona prestaje primjena svih važećih propisa koji pitanja raspolaganja nekretninama u državnom vlasništvu određuju na drugačiji način u odnosu na odredbe ovog zakona), prvostepeni sud pravilno primijenio materijalno pravo kada je na predmetnoj nekretnini izvršio brisanje "državnog vlasništva" i kada je na toj nekretnini upisao vlasništvo Općine Bihać s dijelom 1/1, prema pravnom principu *lex posterior, derogat legi priori*, smatrajući da su odredbe Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja derogirane kasnije donesenim Zakonom o stvarnim pravima. Naime, uzimajući u obzir sve navedeno, Ustavni sud smatra da se navedeni princip ne može primijeniti u okolnostima u kojima je još uvijek na snazi privremena zabrana raspolaganja državnom imovinom definiranom zakonima o privremenoj zabrani raspolaganja, već da se u takvim okolnostima samo može primijeniti princip *lex specialis, derogat legi generali*. Polazeći od pitanja koja su regulirana zakonima o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom (i državni i entitetski, s obzirom na to da ti zakoni na isti način reguliraju predmetnu materiju), Ustavni sud smatra da ti zakoni imaju karakter *lex specialis* zakona u vezi s

pitanjem raspolaganja državnom imovinom koja je kao takva definirana tim zakonom sve dok se pitanje statusa i upravljanja tom imovinom ne riješi na državnom nivou ili dok Visoki predstavnik ne odluči drugačije.

34. U prilog tome govori i tekst odredbe člana 364. stav 1. Zakona o stvarnim pravima kojim je propisano: "Promet i raspolaganje nekretninama u vlasništvu Federacije, kantona i jedinica lokalne samouprave u prijelaznom periodu vrši se na način i pod uvjetima određenim ovim zakonom, Zakonom o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom Federacije Bosne i Hercegovine [...]" iz čega proizlazi da taj zakon, dakle, ima u vidu i ograničenja koja su uspostavljena zakonom koji je proglasio Visoki predstavnik. Također, u prilog tome govori i činjenica da je i odredbom člana 338. stav 1. Zakona o stvarnim pravima propisano da, ako posebnim zakonom nije određeno drugačije pravo upravljanja ili korištenja ili raspolaganja kao osnovna prava na stvarima u društvenom, odnosno državnom vlasništvu koje do stupanja na snagu ovog zakona nije postalo vlasništvo drugog lica, danom stupanja na snagu ovog zakona pretvaraju se u pravo vlasništva njihovog dosadašnjeg nosioca, odnosno njegovog pravnog sljednika, ako te stvari mogu biti predmet prava vlasništva. Također, u prilog tome govori i odredba člana 359. stav 1. Zakona o stvarnim pravima kojom je propisano: "Na sticanje, promjenu, pravne učinke i prestanak stvarnih prava od dana stupanja na snagu ovoga zakona primjenjuju se odredbe ovoga zakona, ako posebnim zakonom nije drukčije određeno." Ovaj posebni zakon u smislu citiranih odredbi Zakona o stvarnim pravima je nesumnjivo i Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom (kako državni tako i entitetski, u konkretnom slučaju zakon FBiH), s obzirom na to da taj zakon privremeno zabranjuje i indirektni prijenos prava vlasništva.

35. Dakle, imajući u vidu da je Kantonalni sud proizvoljno zaključio da Zakon o stvarnim pravima kao *lex posterior* derogira odredbe Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja, Ustavni sud zapaža da taj sud nije suštinski razmotrio apelantice navode da je prvostepeno rješenje doneseno suprotno odredbama Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom BiH. Zbog toga je i proizvoljno zaključio da je prvostepeni sud pravilno ocijenio da je Općina Bihać najvjerovatniji vlasnik predmetne nekretnine u smislu odredaba člana 69. stav 1. tačka 2. Zakona o zemljišnim knjigama, na osnovu kojih je i upisana kao vlasnik predmetne nekretnine. Naime, s obzirom na to da je Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja *lex specialis* zakon u vezi s pitanjem raspolaganja državnom imovinom, koja je kao takva definirana tim zakonom, sve dok se pitanje statusa i upravljanja tom imovinom ne riješi na državnom nivou ili dok Visoki predstavnik ne odluči drugačije, ovaj zakon je u vezi s tim pitanjem dakle *lex specialis* i u odnosu na Zakon o zemljišnim knjigama. Pri tome, imajući u vidu da je u konkretnom slučaju osporenim odlukama izvršeno brisanje "državnog vlasništva" i došlo do indirektnog prijenosa prava vlasništva na predmetnoj nekretnini, a koja je u zemljišnoknjižnom ulošku ranije bila upisana kao "općenarodna imovina", a osporenim odlukom upisana s pravom vlasništva u korist Općine Bihać s dijelom 1/1, Ustavni sud smatra da je u tim odlukama nesporno i nedvosmisleno moralo biti razmotreno pitanje da li se u konkretnom slučaju radi o državnoj imovini u smislu odredbi Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja koja je obuhvaćena zabranom raspolaganja, a što nije učinjeno u konkretnom slučaju. S obzirom na to da pitanje utvrđivanja ove činjenice nije u nadležnosti Ustavnog suda, a imajući u vidu da redovni sud nije razmotrio to krucijalno pitanje, već da je proizvoljno zaključio da je Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja derogiran donošenjem Zakona o stvarnim pravima, redovni sud je na taj način proizvoljno primijenio materijalno pravo na apelanticinu štetu.

36. Shodno navedenom, Ustavni sud zaključuje da je osporena odluka suštinskim nerazmatranjem apelantičnih navoda da je prvostepena odluka donesena suprotno odredbama Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja i proizvoljnim zaključivanjem da Zakon o stvarnim pravima kao *lex posterior* derogira odredbe Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja dovela do proizvoljne primjene materijalnog prava, a što je imalo za posljedicu donošenje proizvoljne odluke kojom je prekršeno apelantično pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine.

Pravo na imovinu

37. S obzirom na zaključak o povredi prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud smatra da nema potrebe da posebno razmatra i apelantične navode o povredi prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine.

VIII. Zaključak

38. Ustavni sud je zaključio da postoji kršenje ustavnog prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine jer redovni sud nije razmotrio važno pitanje da li se u konkretnom slučaju radi o državnoj imovini u smislu Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja i arbitrarno je primijenio materijalno pravo smatrajući da Zakon o stvarnim pravima kao *lex posterior* derogira Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja.

39. Na osnovu člana 59. st. (1) i (2) i člana 62. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

40. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Zlatko M. Knežević, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 1080/18**, rješavajući apelaciju **Bosne i Hercegovine**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b), članka 59. st. (1) i (2) i članka 62. stavak (1) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Zlatko M. Knežević, predsjednik

Mato Tadić, dopredsjednik

Mirsad Čeman, dopredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 28. siječnja 2020. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija **Bosne i Hercegovine**.

Utvrđuje se povreda članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine.

Ukida se Rješenje Kantonalnog suda u Bihaću broj 01 0 Dn 012881 17 Pž od 9. studenoga 2017. godine.

Predmet se vraća Kantonalnom sudu u Bihaću koji je dužan po hitnom postupku donijeti novu odluku u skladu sa člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine.

Nalaže se Kantonalnom sudu u Bihaću da u skladu sa člankom 72. stavak (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i

Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Bosna i Hercegovina (u daljnjem tekstu: apelantica), koju zastupa Pravobraniteljstvo Bosne i Hercegovine, podnijela je 21. veljače 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Kantonalnog suda u Bihaću (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 01 0 Dn 012881 17 Pž od 9. studenog 2017. godine i Rješenja Općinskog suda u Bihaću – Zemljišnoknjižni ured (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 017-0-Dn-17-001123 od 12. lipnja 2017. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda, Općinskog suda i Grada Bihać – Službe za prostorno uređenje, imovinskopravne i geodetske poslove (u daljnjem tekstu: Služba) zatraženo je 1. listopada 2019. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Kantonalni sud, Općinski sud i Gradsko pravobraniteljstvo Bihać (zakonski zastupnik Grada Bihać; u daljnjem tekstu: Pravobraniteljstvo) dostavili su odgovore na apelaciju u razdoblju od 9. do 21. listopada 2019. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantičnih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Općinski sud je u zemljišnoknjižnom predmetu, postupajući povodom zahtjeva Službe radi uspostave zemljišnoknjižnog uloška, donio Rješenje broj 017-0-Dn-17-001123 od 12. lipnja 2017. godine kojim je uspostavljen precizirani zemljišnoknjižni uložak u katastarskoj općini Bihać-grad (u daljnjem tekstu: novi zk. uložak), te je, kako je navedeno: "Na temelju prijavnog lista Službe broj [...] od 9. lipnja 2017. godine, kopije plana sa identifikacijom, pravomoćnog rješenja [Službe] broj 05/1-31-4-3155 od 3. lipnja 2011. godine, članka 56. Zakona o zemljišnim knjigama Federacije BiH i članka 343. stavak 2. Zakona o stvarnim pravima Federacije BiH [...]", dopušten otpis precizirane parcele, u naravi kuća i zgrada s dvorištem (u daljnjem tekstu: predmetna nekretnina) površine 3.573 m², iz A lista preciziranog zemljišnoknjižnog uloška i upis te parcele u A list novog zk. uloška, te brisanje državnog vlasništva iz preciziranog zemljišnog uloška i uknjižba prava vlasništva u B listu novog zk. uloška na nekretnine upisane u A listu tog zk. uloška u korist Općine Bihać s dijelom 1/1, kao i brisanje precizirane katastarske čestice (sve kako je precizno navedeno u izreci predmetnog rješenja).

6. U obrazloženju rješenja je konstatirano da se u konkretnom slučaju radi o postupku sustavnog usklađivanja zemljišne knjige s novim katastarskim premjerom, koji se provodi za katastarsku općinu Bihać i Bihać-grad u skladu s odredbama čl. 63–75. Zakona o zemljišnim knjigama FBiH (u daljnjem tekstu: Zakon o zemljišnim knjigama), kao i odredbama članka 88. st. 1. i 2. istog zakona. Dalje, ukazano je da je u prijavnom listu Službe od 6. lipnja 2017. godine izvršena identifikacija i utvrđeno da nekretnini upisanoj u precizirani zemljišnoknjižni uložak, na kojoj je u B listu kao vlasnik upisana "općenarodna imovina", po novom premjeru odgovara predmetna nekretnina, a na kojoj je kao posjednik upisana Općina Bihać. U svezi s tim, ukazano je da je nakon službeno primljenih podataka od Katastra (prijavni listovi, kopije plana – skice i ostala dokazna dokumentacija) i završne kontrole preuzimanja podataka taj sud sastavio javni oglas kojim je najavljeno da predstoji uspostava zemljišne knjige za predmetnu katastarsku općinu prema podacima novog katastarskog premjera,

a koji je objavljen u "Službenom glasniku BiH", "Službenim novinama FBiH", u dva dnevna lista koja su dostupna u cijeloj Bosni i Hercegovini (Večernji list i Dnevni avaz), na oglasnoj ploči suda i općine, te lokalnom elektronskom mediju (RTV Bihać). Također, ukazano je da su ovim oglasom pozvane sve osobe koje polažu pravo vlasništva ili neko drugo pravo na nekretninama da svoje pravo prijave u roku od 60 dana od dana najave. Konstatirano je da za vrijeme trajanja javnog poziva nije bilo prijava prava vlasništva na predmetnoj nekretnini od drugih zainteresiranih osoba, zbog čega je predmetnim rješenjem "kao najvjerojatniji vlasnik" utvrđena Općina Bihać. Imajući u vidu navedeno, ocijenjeno je da su ispunjene sve zakonske pretpostavke za upis predmetne nekretnine u zemljišnu knjigu, tj. za uspostavu novog zemljišnoknjižnog uloška i upis stvarnih prava na način određen u izreci ovog rješenja, pa je nakon ocjene svih materijalnih dokaza, u skladu sa člankom 69. stavak 1. točka 2. Zakona o zemljišnim knjigama, odlučeno kao u izreci rješenja.

7. Apelantica je podnijela žalbu protiv navedenog rješenja, koja je odbijena kao neutemeljena Rješenjem Kantonalnog suda broj 01 0 Dn 012881 17 Pž od 9. studenog 2017. godine.

8. U obrazloženju rješenja, između ostalog, ponovljeno je utvrđenje prvostupanskog suda da je na području grada Bihać u tijeku sustavno usklađivanje zemljišne knjige s novim katastarskim premjerom koji se provodi za katastarsku općinu Bihać i katastarsku općinu Bihać-grad. Dalje, ukazano je da je u svezi s tim prvostupanski sud od Službe zaprimio dokaze iz kojih proizlazi da je u preciziranom zemljišnoknjižnom ulošku upisana precizirana parcela koja se vodi kao "općenarodna imovina". Dalje, konstatirao je da iz tih dokaza proizlazi da je Katastar Grada Bihać prilikom usklađivanja starog s novim katastarskim operatom, a zbog netočnog računanja prilikom ranijeg premjera, izvršio promjenu površine te parcele i istodobno izvršio njezino cijepanje na dvije precizirane parcele koje odgovaraju preciziranim parcelama iz novog katastarskog operata, čija ukupna površina, prema podacima novog katastarskog operata, iznosi 3.573 m². Kantonalni sud je dalje naveo da iz stanja spisa predmeta proizlazi da je prvostupanski sud nakon zaprimanja navedenih dokaza od Službe radi preuzimanja podataka za zemljišnu knjigu sačinio oglas kojim je objavio da predstoji uspostava zemljišne knjige, odnosno novog zemljišnoknjižnog uloška za navedenu katastarsku općinu, prema podacima novog katastarskog premjera, da je navedeni oglas prvostupanski sud objavio u "Službenom glasniku BiH", "Službenim novinama Federacije BiH", u dva dnevna lista koja su dostupna na području cijele Bosne i Hercegovine (Večernji list i Dnevni avaz), na oglasnoj ploči prvostupanskog suda, na oglasnoj ploči Općine Bihać i na lokalnom elektronskom mediju – RTV Bihać. Također, ukazao je da proizlazi da je prvostupanski sud tim oglasom pozvao sve osobe koje polažu pravo vlasništva ili neko drugo pravo na predmetnoj nekretnini da to svoje pravo prijave u roku od 60 dana od dana najave uspostave zemljišne knjige, odnosno zemljišnoknjižnog uloška, a da u navedenom roku zainteresirane osobe nisu podnijele prijavu. Kantonalni sud je konstatirao da iz stanja spisa predmeta, obrazloženja pobijanog rješenja i preciziranih dokaza koji se nalaze u spisu predmeta proizlazi i da je predmetna nekretnina ranije bila upisana kao posjed JU "Đački dom" Bihać, a da je potom upisana kao posjed Općine Bihać. Kantonalni sud je ukazao da je prvostupanski sud, polazeći od takvog činjeničnog utvrđenja, donio pobijano rješenje koje je, prema ocjeni tog suda, pravilno i zakonito, a za što je dao valjane razloge koje je prihvatio i taj sud.

9. Pri tome, Kantonalni sud je obrazložio da je neutemeljen apelantičin žalbeni prigovor da se u konkretnom slučaju nije mogao uspostaviti novi zk. uložak jer iz priloženih dokaza sasvim jasno proizlazi da je u postupku usklađivanja zemljišne knjige s novim katastarskim premjerom utvrđeno da površina sporne

parcele koja je iskazana u podacima starog katastarskog premjera ne odgovara točnoj površini te parcele prema podacima novog katastarskog premjera, zbog čega je bilo nužno uskladi staru i novu katastarsku operatu, a što je Služba za katastar Općine Bihać izvršila praktičnim mjerenjem na licu mjesta, te je potom utvrđene podatke dostavila prvostupenom sudu radi unošenja tih podataka u zemljišnu knjigu. Isto tako, Kantonalni sud je ukazao da iz stanja spisa predmeta nesporno proizlazi da je navedena nekretnina u ranijem zemljišnoknjižnom ulošku bila upisana kao "općenarodna imovina" i da je raniji posjednik te nekretnine bio JU "Đački dom" Bihać, ali da je Rješenjem Službe za imovinskopравne i geodetske poslove broj 05/1-31-4-3155 od 3. lipnja 2011. godine (koje je postalo pravomoćno 20. lipnja 2011. godine) navedeni posjednik brisan, te je kao novi posjednik predmetne nekretnine upisana Općina Bihać, budući da je raniji posjednik te nekretnine JU "Đački dom" Bihać prestao postojati. Imajući u vidu navedeno, prema ocjeni Kantonalnog suda, prvostupanski sud je pravilno zaključio da je Općina Bihać najvjerojatniji vlasnik predmetne nekretnine, te je istodobno u odnosu na tu nekretninu brisao ranijeg vlasnika, kako to propisuje odredba članka 69. stavak 1. točka 2. Zakona o zemljišnim knjigama.

10. Kantonalni sud je zaključio da je neutemeljen apelantičin žalbeni prigovor kojim ukazuje na pogrešnu primjenu materijalnog prava jer je, prema apelantičinom mišljenju, pobijano rješenje doneseno suprotno odredbama iz čl. 1. i 2. Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja). U svezi s tim, Kantonalni sud je obrazložio da iz odredbi Zakona o stvarnim pravima FBiH (u daljnjem tekstu: Zakon o stvarnim pravima) i Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja proizlazi da ta dva zakona stjecanje, odnosno raspolaganje prava nekretninama u državnom vlasništvu reguliraju tako da raspolaganje nekretninama u državnom vlasništvu određuju na bitno drugačiji način, budući da se prema odredbi iz članka 1. st. 1. i 3. Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja zabranjuje raspolaganje državnom imovinom, a u koje raspolaganje spada izravan i neizravan prijenos vlasništva, dok prema odredbi iz članka 370. stavak 1. Zakona o stvarnim pravima prestaje primjena svih važećih propisa koji pitanja raspolaganja nekretninama u državnom vlasništvu određuju na drugačiji način u odnosu na odredbe Zakona o stvarnim pravima. Imajući u vidu navedene zakonske odredbe, prema ocjeni Kantonalnog suda, u konkretnom slučaju je prvostupanski sud pravilno primijenio materijalno pravo kada je na predmetnoj nekretnini brisao "državno vlasništvo" i kada je na toj nekretnini upisao vlasništvo Općine Bihać s dijelom 1/1, prema pravnom načelu *lex posterior, derogat legi priori*, imajući pri tome u vidu činjenicu da je Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja stupio na snagu 18. ožujka 2005. godine, a posljednja izmjena tog zakona je izvršena i stupila je na pravnu snagu 21. srpnja 2008. godine, dok je Zakon o stvarnim pravima stupio na pravnu snagu 5. rujna 2013. godine, a primjenjuje se od 5. ožujka 2014. godine.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

11. Apelantica tvrdi da joj je pobijanim odlukama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. U svezi s tim, apelantica, u biti, smatra da su pobijane odluke rezultat proizvoljne primjene materijalnog prava. Naime, apelantica tvrdi da predmetna nekretnina predstavlja imovinu iz članka 1. Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja. Shodno tome, smatra da su redovni sudovi u pobijanim odlukama postupili

protivno odredbama članka 1. st. 2. i 3., članka 2. stavak 1. i članka 4. Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja kada su upisali pravo vlasništva na predmetnoj nekretnini u korist Općine Bihać. Također, apelantica tvrdi da Zakon o stvarnim pravima ne derogira odredbu članka 4. Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja i da odredbe ova dva zakona nemaju isti predmet reguliranja, odnosno da se Zakonom o stvarnim pravima ne mogu urediti pitanja raspolaganja državnom imovinom obuhvaćenom člankom 1. stavak 2. Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja. Apelantica tvrdi da sva bitna pitanja u svezi s tom imovinom mogu biti regulirana samo zakonom koji donese Parlamentarna skupština kao nadležni organ, na što upućuje odredba članka 4. Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja. Apelantica ukazuje da na navedeni zaključak upućuje i Odluka Ustavnog suda U 1/11 od 13. srpnja 2012. godine.

b) Odgovori na apelaciju

12. Kantonalni sud smatra da je apelacija neutemeljena i da pobijanom odlukom tog suda nije došlo do povrede apelantičinog prava na pravično suđenje i prava na imovinu.

13. Općinski sud ukazuje na to da u cijelosti ostaje pri navodima prvostupanjskog rješenja kojim je, prema mišljenju tog suda, pravilno utvrđeno činjenično stanje i pravilno primijenjeno materijalno pravo.

14. Pravobraniteljstvo smatra da su pobijane odluke pravilne i zakonite, te da njima nije došlo do povrede odredaba materijalnog i procesnog prava, kao ni prava iz Ustava Bosne i Hercegovine i Europske konvencije.

V. Relevantni propisi

15. **Zakon o zemljišnim knjigama Federacije Bosne i Hercegovine** ("Službene novine Federacije BiH" br. 58/02, 19/03 i 54/04) u relevantnom dijelu glasi:

VI - DIOBA, OTPIS I PRIPIS U ZEMLJIŠNOJ KNJIZI

Članak 56.

Promjena sastava zemljišnoknjižnog tijela

(1) Sastav zemljišnoknjižnog tijela mijenja se zemljišnoknjižnom diobom, otpisom i pripisom.

(2) Prilikom otpisa uspostavlja se novi zemljišnoknjižni uložak, ukoliko otpis nije izvršen u neki već postojeći zemljišnoknjižni uložak. U dosadašnjem zemljišnoknjižnom uložku navodi se preostala površina zemljišnoknjižnog tijela kao posljedica podjele i broj novog zemljišnoknjižnog tijela.

[...]

VIII - NOVO USPOSTAVLJANJE, ZAMJENA I POSTUPAK USPOSTAVLJANJA ZEMLJIŠNIH KNJIGA

Članak 63.

Novo uspostavljanje i zamjena zemljišnih knjiga

(1) Ukoliko zemljišna knjiga nije bila uspostavljena ili je zemljišna knjiga koja je prethodno postojala uništena, nestala ili oštećena, uslijediće po službenoj dužnosti uspostavljanje zemljišne knjige od strane zemljišnoknjižnog referenta a sukladno odredbama ovog zakona, a osobito sa odredbama iz članka 65.

(2) Ukoliko je dio zemljišne knjige uništen, izgubljen ili oštećen ili iz drugih razloga nedostaje dio zemljišne knjige, tada zemljišnoknjižni referent vrši njegovo uspostavljanje sukladno stavku 1. ovog članka.

(3) Utvrđivanje vlasništva, drugih prava i ograničenja na nekretnini vrši se rješenjem.

(4) Podatak u svezi s oznakom nekretnine uzima se iz službenog registra (katastra). Nekretnine se trebaju preuzimati i označavati sa podacima novog premjera.

Članak 64.

Načelo službene provjere i istraživanja činjenica

Radi utvrđivanja vlasništva, drugih prava i ograničenja na nekretninama zemljišnoknjižni ured će po službenoj dužnosti poduzeti potrebne provjere i istraživanja i pribaviti odgovarajuće dokaze. Između ostalog, mogu se upotrijebiti sljedeći dokazi:

[...]

3. podaci o osobama za koje se na osnovu postojećih podataka pretpostavlja da su oni nositelji prava,

4. podaci iz zemljišne knjige,

5. stari katastarski planovi i operati;

[...]

Članak 66.

Novo uspostavljanje zemljišnoknjižnog uloška

(1) Novo uspostavljanje zemljišnoknjižnog uloška vrši se po službenoj dužnosti ili na zahtjev zainteresirane osobe.

(2) Kad treba da se uspostavi novi zemljišnoknjižni uložak tad će zemljišnoknjižni ured zatražiti od općinskog organa za upravu koji vodi katastar dostavu ovjerenog izvoda iz katastra.

Članak 67.

Najava postupka uspostavljanja

(1) Zemljišnoknjižni ured najavljuje javnim objavljivanjem da predstoji uspostavljanje (izrađivanje) zemljišnoknjižnog uloška.

(2) Najava se objavljuje oglašavanjem na oglasnoj tabli suda i objavljivanjem u "Službenom glasniku BiH", "Službenim novinama Federacije BiH" i u najmanje dva dnevna lista koja se distribuiraju u Bosni i Hercegovini.

(3) Najava mora sadržavati:

1) najavu predstojećeg uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška;

2) oznaku nekretnine, njen položaj, osobine i površinu prema podacima iz katastra odnosno novog premjera

3) oznaku (ime) vlasnika, ukoliko je to poznato zemljišnoknjižnom uredu ili se može utvrditi;

4) poziv osobama koje polažu pravo na priznavanje vlasništva ili drugog prava na nekretnini da to svoje pravo prijave u roku od 60 dana od dana najave podneskom u dva primjerka i to dokažu, jer u protivnom njihovo pravo neće biti uzeto u obzir prilikom uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška. Na zahtjev osoba koja na temelju prethodne rečenice tvrde da mogu zahtijevati određeno pravo, rok će se produžiti najmanje za 90 narednih dana, kako bi im se omogućilo pribavljanje potrebitih dokaza.

(4) Lica koja nisu bila u mogućnosti saznati za najavu postupka uspostavljanja imaju pravo u roku od 60 dana od dana saznanja za postupak uspostavljanja, ali najduže godinu dana od početka postupka uspostavljanja, prijaviti svoje vlasništvo ili neko drugo pravo na nekretnini, sukladno odredbi stavka 3. točka 4. (druga rečenica) ovog članka.

(5) Ako se zainteresirana osoba ne prijavi u tom roku, zemljišnoknjižni ured vrši uspostavljanje na temelju postojećih dokaza sukladno članku 64. ovog zakona.

Članak 68.

Pravni put nakon isteka roka

Protekom rokova iz članka 67. ovog zakona zainteresirana osoba može ostvariti svoja prava u redovnom sudskom postupku.

Članak 69.

Upisi u postupku uspostavljanja

(1) U zemljišnu knjigu će se kao vlasnik odnosno nositelj nekog drugog prava upisati:

[...]

2) osoba čije vlasništvo odnosno drugo pravo prema stanju stvari zemljišnoknjižnom uredu izgleda najvjerojatnijim.

[...]

Članak 70.**Predmet žalbe u postupku uspostavljanja**

U žalbenom postupku zainteresirane osobe mogu samo zahtijevati da se zemljišnoknjižnom uredu naloži da izvrši zabilježbu protiv točnosti zemljišne knjige ili da poduzme brisanje.

Članak 71.**Obavještenje, prigovor**

(1) Sud koji je nadležan za uspostavljanje zemljišne knjige izvijestit će sve njemu poznate osobe, koje imaju pravo ili pravni interes na nekretninama u toj katastarskoj općini, o tome da su obvezne da prijave svoja prava kod nadležnog organa uz predočavanje isprava i da dostave potrebne podatke o nekretninama i pravima na nekretninama. Za to se ostavlja rok od 60 dana od dana saznanja za postupak javnog uspostavljanja ali najduže jednu godinu od početka postupka uspostavljanja.

(2) Obavijest sadrži oznaku predmetne nekretnine i formulaciju planiranog upisa u zemljišne knjige.

(3) Obavijest se šalje poznatim sudionicima. Pored toga, obavlja se javno obavješćavanje na uobičajeni način (u mjesnoj zajednici, naseljenom mjestu, katastarskoj općini i putem javnih medija).

(4) Ukoliko u roku navedenom u stavku 1. bude podnesen prigovor protiv namjeravanog upisa u zemljišnu knjigu, onda se u korist podnosioca prigovora upisuje u zemljišnu knjigu činjenica da je podnesen prigovor protiv točnosti zemljišnoknjižnog upisa.

16. Odluka o ratificiranju Sporazuma o pitanju sukcesije ("Službeni glasnik BiH – Međunarodni ugovori" broj 22/01) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 1.

Ratificira se Sporazum o pitanjima sukcesije potpisan u Beču, 29. lipnja 2001. godine na engleskom jeziku, po dobijenoj suglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine na temelju Odluke PS BiH broj 56/01 od 24. listopada 2001. godine.

Članak 2.**Tekst Sporazuma glasi:**

[...]

Aneks A**Pokretna i nepokretna državna imovina****Članak 1.**

(1) Da bi se postiglo pravično rješenje, pokretna i nepokretna državna imovina federacije konstituirane kao bivša SFRJ ("državna imovina") će se prenijeti na države sljednice sukladno odredbama sljedećih članaka ovoga Aneksa.

[...]

Članak 2.

(1) Nepokretna će državna imovina bivše SFRJ, koja se nalazila na teritoriju bivše SFRJ, pripasti državama sljednicama na čijem se teritoriju ta imovina nalazi.

[...]

17. Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 18/05, 29/06, 85/06, 32/07, 41/07, 74/07, 99/07 i 58/08). Za potrebe ove odluke koristi se neslužbeni prečišćeni tekst sačinjen u Ustavnom sudu BiH koji glasi:

Članak 1.

Ovim zakonom se zabranjuje raspolaganje državnom imovinom.

U smislu ove odluke, pod državnom imovinom podrazumijeva se:

1. nepokretna imovina koja pripada državi Bosni i Hercegovini (kao međunarodno priznatoj državi) temeljem međunarodnog Sporazuma o pitanjima sukcesije, koji su 29. lipnja 2001. god. potpisale države Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija, Slovenija i Savezna

Republika Jugoslavija, koja se, na dan donošenja ovog zakona, smatra vlasništvom ili posjedom Bosne i Hercegovine ili druge javne organizacije Bosne i Hercegovine; i

2. nepokretna imovina na kojoj je pravo raspolaganja i upravljanja imala bivša Socijalistička Republika Bosna i Hercegovina do 31. prosinca 1991. god, a koja se na dan donošenja ovog zakona smatra vlasništvom ili posjedom Bosne i Hercegovine ili javne organizacije ili tijela Bosne i Hercegovine i bilo koje administrativne jedinice Bosne i Hercegovine.

U smislu ovog zakona, pod raspolaganjem navedene imovine smatra se izravni ili neizravni prijenos vlasništva.

Članak 2.

Bez obzira na odredbe drugog zakona ili propisa, državnom imovinom se može raspolagati samo sukladno odredbama ovog zakona.

Svaka odluka, akt, ugovor ili bilo koji drugi pravni instrument kojim se raspolaze imovinom iz članka 1. ovog zakona suprotno odredbama ovog zakona, ništav je.

Članak 3.

Imovina i prava poduzeća, registrirana kao takva, koja su predmet privatizacije prema Okvirnom zakonu o privatizaciji poduzeća i banaka u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 14/98 i 14/00) i važećih propisa donesenih temeljem njega, izuzimaju se od privremene zabrane prema ovom zakonu.

Osim toga, Povjerenstvo za državnu imovinu osnovano Odlukom Vijeća ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 10/05, u daljnjem tekstu: "Povjerenstvo") može, na prijedlog zainteresirane strane, odlučiti da određenu državnu imovinu izuzme od privremene zabrane prema ovom zakonu.

Dio državne imovine koja će i dalje služiti za potrebe obrane se, na temelju i sukladno čl. 71-74. Zakona o obrani Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 88/05), također izuzima od privremene zabrane proglašene ovim Zakonom.

Članak 4.

Privremena zabrana raspolaganja državnom imovinom sukladno ovom zakonu ostaje na snazi do stupanja na snagu zakona kojim se uređuje provedba kriterija koji će se primjenjivati za utvrđivanje imovine koja je u vlasništvu Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, i utvrđuju prava vlasništva i upravljanja državnom imovinom, koji će se donijeti na preporuke Povjerenstva, odnosno do potvrđivanja prihvatljivog i održivog rješenja pitanja raspodjele državne imovine između države i drugih nivoa vlasti od strane Upravnog odbora Vijeća za provedbu mira, ili dok visoki predstavnik drugačije ne odluči.

18. Odluka o utemeljenju Povjerenstva za državnu imovinu, utvrđivanje i raspodjelu državne imovine, određivanje prava i obaveza Bosne i Hercegovine, entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine u upravljanju državnom imovinom ("Službeni glasnik BiH" br. 10/05, 18/05, 69/05, 70/05 i 58/18). Za potrebe ove odluke koristi se neslužbeni prečišćeni tekst sačinjen u Ustavnom sudu BiH koji glasi:

Članak 1.

Ovom odlukom se osniva Povjerenstvo za državnu imovinu (u daljnjem tekstu: Povjerenstva) zaduženo za izradu kriterija za utvrđivanje državne imovine i njenu raspodjelu između Bosne i Hercegovine, entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine i za donošenje propisa o upravljanju tom imovinom, te za predlaganje nacrtu zakona o pravima vlasništva i upravljanja državnom imovinom.

Povjerenstvo se osniva kao stalno tijelo Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i djelovat će do konačnog usvajanja navedenog propisa.

Članak 3.

Sukladno s člankom 1. ove odluke, Povjerenstvo priprema:

a) kriterije koji će se primjenjivati da bi se utvrdilo koja imovina je u vlasništvu Bosne i Hercegovine, entiteta i Brčko Distrikta;

b) nacрте zakonskih akata za usvajanje, kojima se osigurava da kriteriji iz točke a) ovog članka budu provedeni;

c) prijedloge u svezi upisa imovine u javne registre u Bosni i Hercegovini i na teritoriji drugih država bivše SFRJ, odnosno drugih država;

d) prijedloge kriterija za preuzimanje imovine sa razine entiteta i Brčko Distrikta na razinu Bosne i Hercegovine u slučaju preuzimanja poslova iz nadležnosti entiteta na nivo institucija Bosne i Hercegovine;

e) prijedloge odgovarajućeg načina naknade, ukoliko je potrebno, koji uključuje analizu finansijskih implikacija predloženih rješenja u pogledu eksproprijacije u navedenim nacrtima zakonskih akata.

19. **Zakon o stvarnim pravima** ("Službene novine Federacije BiH" br. 66/13 i 100/13). Za potrebe ove odluke koristi se neslužbeni prečišćeni tekst sačinjen u Ustavnom sudu BiH koji glasi:

Glava I

PRIJELAZNE ODREDBE

1. Pretvorba društvenog vlasništva

Članak 338.

Pretvorba prava korištenja, ili upravljanja ili raspolaganja

(1) Ako posebni zakonom nije određeno drugačije pravo upravljanja ili korištenja ili raspolaganja kao osnovna prava na stvarima u društvenom odnosno državnom vlasništvu koje do stupanja na snagu ovog zakona nije postalo vlasništvo druge osobe, danom stupanja na snagu ovog zakona pretvaraju se u pravo vlasništva njihovog dosadašnjeg nositelja odnosno njegovog pravnog sljednika, ako te stvari mogu biti predmet prava vlasništva.

(2) Za upise prava upravljanja ili korištenja ili raspolaganja na stvarima u društvenom odnosno državnom vlasništvu, koji su provedeni u zemljišnim knjigama do dana stupanja na snagu ovog zakona, smatra se da su upisi prava vlasništva, ako društveno vlasništvo nije pretvoreno u vlasništvo druge osobe, koja je ovlaštena ishoditi uknjižbu svoga prava.

(3) Pravo upravljanja ili korištenja ili raspolaganja na stvari u društvenom odnosno državnom vlasništvu postalo je pretvorbom vlasništvo pravnog sljednika dotadašnjeg nositelja prava upravljanja odnosno korištenja ili raspolaganja na toj stvari, ako je stvar podobna biti predmetom prava vlasništva, osim ako je po nekom pravnom temelju postalo vlasništvo druge osobe a posebnim zakonom nije određeno drugačije.

(4) Odredbe ovoga zakona o pretvorbi prava upravljanja, korištenja ili raspolaganja stvarima u društvenom odnosno državnom vlasništvu primjenjuju se i na pravne sljedbenike nositelja tih prava.

Članak 341.

Presumpcije

(1) Osoba, koja je u zemljišnim knjigama upisana kao nositelj prava upravljanja ili korištenja ili raspolaganja nekretninom, odnosno prava korištenja na neizgrađenom građevinskom zemljištu, smatra se vlasnikom nekretnine, ukoliko se ne dokaže suprotno a društveno vlasništvo nije pretvoreno u vlasništvo druge osobe.

(2) Osoba koja se ne može osloniti na presumpciju iz stavka 1. ovoga članka, ili koja dokazuje suprotno od nje, dokazat će svoje pravo vlasništva ako dokaže da je ona odnosno njen pravni predhodnik bio stekao pravo upravljanja, ili korištenja ili raspolaganja, odnosno pravo korištenja prava korištenja

građevinskog zemljišta u društvenom vlasništvu, na valjanom pravnom temelju i uz ispunjenje svih ostalih pretpostavka koje su se za stjecanje toga prava zahtijevale u trenutku stjecanja.

(3) Smatra se da su državno vlasništvo sve stvari iz društvenoga vlasništva glede kojih nije utvrđeno u čijem su vlasništvu niti djeluje presumpcija vlasništva iz stavka 1. ovoga članka, a nositelja prava vlasništva odredit će se posebnim zakonom.

Članak 342.

Upis neuknjiženih prava na nekretninama

(1) Upis prava vlasništva nekretnine koje je nastalo pretvorbom društvenog vlasništva ili potječe od nekadašnjega prava upravljanja, ili korištenja ili raspolaganja stvari u društvenom vlasništvu provest će se po pravilima zemljišnoknjižnog prava, ako ovim zakonom nije nešto drugo propisano.

(2) Osobe koje u zemljišnim knjigama nisu upisane kao nositelji prava vlasništva stečenog pretvorbom društvenog vlasništva ili prava upravljanja ili korištenja ili raspolaganja, a ne raspolazu ispravom valjanom za zemljišnoknjižni upis prava vlasništva, odnosno drugih stvarnih prava na nekretninama, upisat će pravo vlasništva tih nekretnina, odnosno drugih stvarnih prava u zemljišnu knjigu na temelju odluke suda, nakon što dokažu da su bili izvanaknjižni nositelji takvog prava na nekretnini u društvenom vlasništvu.

(3) Državno/entitetsko vlasništvo na nekretninama na kojima su imala pravo upravljanja ili korištenja ili raspolaganja društvenopravne osobe uknjižit će se na temelju odluke nadležnog organa.

(4) Odredbe o stjecanju prava uknjižbom shodno se primjenjuju i na stjecanje prava vlasništva i drugih stvarnih prava upisom u knjigu položenih ugovora.

Članak 343.

Upis vlasništva u koje se pretvorilo pravo korištenja na građevinskom zemljištu

(1) Upis prava vlasništva nekretnine koje potječe od nekadašnjih prava korištenja neizgrađenog građevinskog zemljišta u društvenom, sada državnom vlasništvu provest će se po pravilima zemljišnoknjižnog prava, ako ovim zakonom nije nešto drugo propisano.

(2) Zemljišnoknjižni sud će na zahtjev osobe, koja za to ima pravni interes dopustiti brisanje društvenog, sada državnog vlasništva i prava korištenja, te će upisati pravo vlasništva u korist osobe, koja je kao nositelj prava korištenja bila upisana u zemljišnoj knjizi.

[...]

Članak 359.

Primjena zakona

(1) Na stjecanje, promjenu, pravne učinke i prestanak stvarnih prava od dana stupanja na snagu ovoga zakona primjenjuju se odredbe ovoga zakona, ako posebnim zakonom nije drukčije određeno.

(2) Na stjecanje, promjenu, pravne učinke i prestanak stvarnih prava do dana stupanja na snagu ovoga zakona primjenjuju se propisi koji su važili u trenutku stjecanja, promjene i prestanka prava i njihovih pravnih učinaka.

[...]

Članak 362.

Stekena prava

(1) Stupanje na snagu ovoga zakona nema utjecaja na postojeće odnose vlasnika, odnosno suvlasnika stvari, te osobe koje su na valjanom pravnom temelju i na valjani način stekle prava glede tih stvari.

[...]

2. *Nekretnine u vlasništvu Federacije, kantona i jedinica lokalne samouprave*
[...]

Članak 364.

Promet i raspolaganje nekretninama u vlasništvu

Federacije, kantona i jedinica lokalne samouprave

(1) *Promet i raspolaganje nekretninama u vlasništvu Federacije, kantona i jedinica lokalne samouprave u prijelaznom periodu vrši se na način i pod uvjetima određenim ovim zakonom, Zakonom o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj: 20/05), Zakonom o zemljišnim knjigama ("Službene novine Federacije BiH", br. 19/03 i 54/04), Sporazumom o pitanjima sukcesije ("Službeni glasnik BiH /dodatak – Međunarodni Ugovori/ br. 10/2001 i 41/2001), Odlukom o sprovođenju Aneksa "G" sporazuma o pitanjima sukcesije na teritoriji BiH ("Službeni glasnik BiH", broj: 2/04), Odlukom o obvezi zaštite državne imovine, finansijskih potraživanja i dugovanja pravnih osoba iz BiH u drugim državama bivše SFRJ ("Službeni glasnik BiH", broj: 2/04), međudržavnim ugovorima o rješavanju imovinsko-pravnih odnosa između država nastalih raspadom bivše SFRJ, te drugim propisima.*

(2) *Postupak za prodaju nekretnina u vlasništvu Federacije, kantona i jedinica lokalne samouprave putem javnog natječaja/nadmetanja se vodi sukladno propisima iz stavka 1. ovoga članka, te posebnim propisima koji uređuju postupanje organa nadležnih za promet i raspolaganje nekretninama u državnom vlasništvu.*

(3) *Odredbe st. 1. i 2. ovoga članka se shodno primjenjuju i na nekretnine koje se nalaze u imovini pravnih osoba u mješovitom vlasništvu.*

Članak 370.

Prestanak primjene ostalih propisa

(1) *Početak primjene ovoga zakona prestaje primjena svih važećih propisa koji pitanja raspolaganja nekretninama u državnom vlasništvu određuju na drugačiji način u odnosu na odredbe ovoga zakona.*

(2) *Odredba o prestanku primjene propisa iz stavka 1. ovoga članka ne odnosi se na raspolaganje nekretninama u državnom vlasništvu u postupcima privatizacije i restitucije.*

(3) *Zakonodavni organi odgovarajućih teritorijalnih jedinica su u obvezi donijeti nove, odnosno usuglasiti važeće propise u svezi s raspolaganjem nekretninama u državnom vlasništvu s odredbama ovoga zakona u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga zakona.*

VI. Dopustivost

20. U skladu sa člankom VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

21. U skladu sa člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako je podnesena u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

22. U konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom je Rješenje Kantonalnog suda broj 01 0 Dn 012881 17 Pž od 9. studenog 2017. godine protiv kojeg nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, pobijano rješenje apelantica je primila 27. prosinca 2017. godine, a apelacija je podnesena 21. veljače 2018. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je

propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očito (*prima facie*) neutemeljena.

23. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

24. Apelantica tvrdi da joj je pobijanim odlukama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

25. S obzirom na to da je apelantica nositelj javne vlasti, Ustavni sud podsjeća da ona ne uživa zaštitu prava zagaraniranih odredbama Europske konvencije i njezinih protokola koji reguliraju odnos javne vlasti i pojedinaca i pružaju pojedincima zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u odnosu s javnom vlašću. Međutim, Ustavni sud je u svojoj praksi ukazao da Europska konvencija pruža minimum zaštite u pogledu ljudskih prava i temeljnih sloboda, a Ustav Bosne i Hercegovine daje širu zaštitu, pa je usvojio stav da, prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, svatko tko je bio stranka u određenom postupku i tko ima presudu bilo kojeg suda za koju smatra da su mu njome povrijeđena prava može podnijeti apelaciju Ustavnom sudu. U skladu s tim, državni organi i javna vlast kao sudionici sudskih postupaka uživaju garancije prava na pravičan postupak i prava na imovinu iz članka II/3.(e) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 39/03 od 27. veljače 2004. godine, objavljena na www.ustavnisud.ba). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će ispitati apelantičine navode u odnosu na prava iz članka II/3.(e) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine.

Pravo na pravično suđenje

26. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

27. Ustavni sud, prije svega, zapaža da apelantica pobija odluke redovnih sudova donesene u postupku radi uspostave novog zk. uložka i uknjižbe prava vlasništva u zemljišnoj knjizi na nekretninama u tom zk. uložku u korist Općine Bihać s dijelom 1/1, tvrdeći da predmetna nekretnina predstavlja državno vlasništvo, te da, shodno tome, na istoj nekretnini, u skladu s odredbama Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja BiH, nije moglo biti uknjiženo pravo vlasništva Općine Bihać. Imajući u vidu navedeno, kao i uzimajući u obzir da je upis prava vlasništva odlučujući za njezino uživanje i raspolaganje, Ustavni sud smatra da apelantica u postupku u kojem su donesene pobijane odluke, a u kojem je radi zaštite svojih prava i interesa sudjelovala u dijelu koji se odnosio na žalbeni postupak, uživa garancije prava na pravično suđenje (vidi, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 176/18 od 23. travnja 2018. godine, točka 28. i Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 2915/11 od 10. prosinca 2013. godine, točka 24., dostupne na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba).

28. Iz apelacijskih navoda proizlazi da apelantica, u biti, smatra da su pobijane odluke rezultat proizvoljne primjene materijalnog prava, što se, prema apelantičinom mišljenju, ogleda u neprimjenjivanju odredaba Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja. U svezi s tim, Ustavni sud, prije svega, ukazuje na to

da, prema praksi Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud), koju Ustavni sud slijedi prilikom ispitivanja ustavnih prava (vidi Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 992/15* od 25. listopada 2017. godine, točka 35.), i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije preispitivanje zaključaka redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Međutim, s druge strane, zadatak Ustavnog suda jeste da, u okviru svoje apelacijske nadležnosti, preispita način na koji su utvrđene činjenice, odnosno primijenjeni relevantni propisi u postupku pred redovnim sudovima u slučaju kada odluka redovnog suda ne uključuje ili pogrešno primjenjuje ustavno pravo, kada je primjena pozitivnopravnih propisa bila očito proizvoljna, kada je relevantni zakon sam po sebi neustavan ili kada su povrijeđena temeljna procesna prava kao što su pravo na pravičan postupak, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i u drugim slučajevima (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 29/02* od 27. lipnja 2003. godine, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 31/03). Stoga će Ustavni sud u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja koja apelantica problematizira, ispitati je li pobijana odluka utemeljena na proizvoljnoj primjeni relevantnih propisa.

29. U svezi s tim, Ustavni sud, prije svega, ukazuje na to da je u postupku u kojem su donesene pobijane odluke nesporno utvrđeno da je predmetna nekretnina u zemljišnoknjižnom ulošku bila upisana kao "općenarodna imovina", te da je raniji posjednik te nekretnine bio JU "Đački dom" Bihać, koji je brisan rješenjem Službe za imovinskopravne i geodetske poslove, precizirani broj od 3. lipnja 2011. godine (rješenje je postalo pravomoćno 20. lipnja 2011. godine), a kao posjednik predmetne nekretnine upisana je Općina Bihać. Ustavni sud podsjeća da je u konkretnom slučaju, prije svega, sporno je li, razmatrajući apelantičine žalbene navode, kakve apelantica ponavlja i u apelaciji, Kantonalni sud proizvoljno primijenio materijalno pravo kada je zaključio da je Zakon o stvarnim pravima *lex posterior* i da se on primjenjuje na predmetne nekretnine koje, prema apelantičinom mišljenju, predstavljaju državnu imovinu u smislu Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja.

30. U svezi s tim, Ustavni sud, prije svega, smatra potrebnim napomenuti da je Bosna i Hercegovina, jedna od bivših republika SFRJ, nakon raspada SFRJ, shodno načelu kontinuiteta iz članka I/1. Ustava Bosne i Hercegovine, nastavila svoje pravno postojanje prema međunarodnom pravu kao država s unutarnjom strukturom modificiranom tim Ustavom i s postojećim međunarodno priznatim granicama. Također, Ustavni sud napominje da je nakon raspada SFRJ i okončanja ratnih sukoba na području Bosne i Hercegovine započeo proces sukcesije državne imovine bivše SFRJ u kojem je 29. lipnja 2001. godine zaključen Sporazum o sukcesiji između pet država nasljednica bivše SFRJ, koji je odlukom od 28. studenog 2001. godine ratificiralo Predsjedništvo Bosne i Hercegovine i koji je objavljen u "Službenom glasniku BiH – Međunarodni ugovori" broj 22/01. Shodno članku 2. Aneksa A uz navedeni sporazum, nepokretna državna imovina bivše SFRJ koja se nalazila na teritoriju bivše SFRJ pripala je Bosni i Hercegovini, ukoliko se nalazila na njezinom teritoriju.

31. Također, Ustavni sud podsjeća da su i unutar institucija Bosne i Hercegovine započeti procesi rješavanja pitanja u svezi s državnom imovinom u Bosni i Hercegovini. Tako je Vijeće ministara Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vijeće ministara) 16. prosinca 2004. godine donijelo Odluku o utemeljenju Povjerenstva za državnu imovinu, utvrđivanje i raspodjelu državne imovine, određivanje prava i obveza Bosne i Hercegovine, entiteta i Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine u upravljanju državnom imovinom (u daljnjem tekstu: Odluka o

utemeljenju Povjerenstva za državnu imovinu), koja je stupila na snagu 28. veljače 2005. godine (i koja, s izmjenama i dopunama, važi u vrijeme donošenja ove odluke Ustavnog suda). Prema članku 1. stavak 1. navedene odluke, zadatak Povjerenstva je izrada kriterija za utvrđivanje državne imovine i njezinu raspodjelu između Bosne i Hercegovine, entiteta i Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine i za donošenje propisa o upravljanju tom imovinom, te za predlaganje nacrtu zakona o pravima vlasništva i upravljanja državnom imovinom. Prema stavku 2. istog članka, Povjerenstvo je utemeljeno kao stalno tijelo Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i djelovat će do konačnog usvajanja navedenog propisa. Prema informacijama kojima raspolaže Ustavni sud, do dana donošenja ove odluke Ustavnog suda takav propis predviđen člankom 1. stavak 1. Odluke o utemeljenju Povjerenstva za državnu imovinu još nije usvojen i Povjerenstvo još uvijek djeluje u skladu sa svojim nadležnostima.

32. Ustavni sud zatim podsjeća da je nakon donošenja navedene Odluke o utemeljenju Povjerenstva za državnu imovinu, a konstatirajući da ne postoje efikasne mjere u cijeloj Bosni i Hercegovine za zaštitu interesa Bosne i Hercegovine i njezinih administrativnih jedinica od potencijalne štete koju bi predstavljalo daljnje raspolaganje državnom imovinom prije donošenja odgovarajućih zakona na temelju preporuka Povjerenstva, Visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu donio odluke kojima je proglasio Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja, Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom Federacije Bosne i Hercegovine i Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom Republike Srpske. Navedenim zakonima (koji na isti način reguliraju predmetnu materiju) stvoren je dakle pravni okvir radi privremene zaštite od potencijalne štete do koje bi moglo doći uslijed raspolaganja državnom imovinom, čime se (prema odredbama članka 1. stavak 3. tih zakona) smatra izravni ili neizravni prijenos vlasništva. Pri tome, odredbama članka 1. svakog od ovih zakona identično je propisano šta se u smislu te odluke smatra državnom imovinom čije je raspolaganje zabranjeno ovim zakonima, a člankom 3. svakog od tih zakona dopušteni su taksativno propisani izuzeci od privremene zabrane raspolaganja utvrđene tim zakonom (imovina i prava poduzeća, registrirana kao takva, koja su predmet privatizacije prema relevantnim propisima o privatizaciji, dio državne imovine koja će i dalje služiti za potrebe obrane u skladu s relevantnim propisom, kao i državna imovina koju Povjerenstvo odluči izuzeti od privremene zabrane prema tim zakonima). Također, odredbama članka 4. ovih zakona definirano je do kada ostaje na snazi privremena zabrana raspolaganja državnom imovinom u skladu s tim zakonima. Naime, odredbama članka 4. navedenih zakona je identično propisano da privremena zabrana raspolaganja državnom imovinom u skladu s tim zakonima ostaje na snazi do stupanja na snagu zakona kojim se uređuje provođenje kriterija koji će se primjenjivati za utvrđivanje imovine koja je u vlasništvu Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine i utvrđuju prava vlasništva i upravljanja državnom imovinom, koja će se donijeti na preporuke Povjerenstva, odnosno do potvrđivanja prihvatljivog i održivog rješenja pitanja raspodjele državne imovine između države i drugih razina vlasti od Upravnog odbora Vijeća za implementaciju mira ili dok Visoki predstavnik drugačije ne odluči. Međutim, Ustavni sud zapaža da na razini Bosne i Hercegovine takav zakon još uvijek nije donesen, odnosno to pitanje još uvijek nije riješeno, niti je Visoki predstavnik donio drugačiju odluku. Dakle, Ustavni sud ukazuje da na razini Bosne i Hercegovine još uvijek nije donesen propis kojim bi se točno definiralo koja imovina je u vlasništvu države, koja u vlasništvu entiteta i Distrikta Brčko i reguliralo njezino upravljanje. Pri tome, Ustavni sud ukazuje da je Republika Srpska kao entitet donijela Zakon o statusu državne imovine koja se

nalazi na teritoriju Republike Srpske i pod zabranom je raspolaganja ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 135/10), ali je Ustavni sud Odlukom U 1/11 od 13. srpnja 2012. godine utvrdio da Republika Srpska nema ustavnu nadležnost za reguliranje pravne materije koja je predmet tog Zakona jer je to, u skladu sa člankom I/1., člankom III/3.(b) i člankom IV/4.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, nadležnost Bosne i Hercegovine. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud konstatira da je, s ciljem zaštite potencijalne štete koju bi predstavljalo daljnje raspolaganje, još uvijek na snazi privremena zabrana raspolaganja državnom imovinom definiranom zakonima o privremenoj zabrani raspolaganja, izuzev izuzetaka predviđenih člankom 3. tih zakona. Osim toga, Ustavni sud zapaža da je odredbama članka 2. sva tri zakona o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom (BiH, FBiH i RS) propisano da, bez obzira na odredbe drugog zakona ili propisa, državnom imovinom se može raspolagati samo u skladu s odredbama tih zakona, a da je ništava svaka odluka, akt, ugovor ili bilo koji drugi pravni instrument kojim se raspolaže imovinom iz članka 1. tih zakona suprotno odredbama tih zakona. Prema mišljenju Ustavnog suda, redovni sudovi i organi uprave navedeno moraju imati u vidu prilikom donošenja odluka kojima se vrši raspolaganje tom imovinom, izravno i neizravno.

33. Dovodeći u svezu sve navedeno sa činjenicama konkretnog predmeta, Ustavni sud smatra da je proizvoljan zaključak Kantonalnog suda da je, imajući u vidu odredbu članka 370. stavak 1. Zakona o stvarnim pravima (kojom je propisano da početkom primjene ovog Zakona prestaje primjena svih važećih propisa koji pitanja raspolaganja nekretninama u državnom vlasništvu određuju na drugačiji način u odnosu na odredbe ovog zakona), prvostupajnski sud pravilno primijenio materijalno pravo kada je na predmetnoj nekretnini izvršio brisanje "državnog vlasništva" i kada je na toj nekretnini upisao vlasništvo Općine Bihać s dijelom 1/1, prema pravnom načelu *lex posterior, derogat legi priori*, smatrajući da su odredbe Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja derogirane kasnije donesenim Zakonom o stvarnim pravima. Naime, uzimajući u obzir sve navedeno, Ustavni sud smatra da se navedeno načelo ne može primijeniti u okolnostima u kojima je još uvijek na snazi privremena zabrana raspolaganja državnom imovinom definiranom zakonima o privremenoj zabrani raspolaganja, već da se u takvim okolnostima samo može primijeniti načelo *lex specialis, derogat legi generali*. Polazeći od pitanja koja su regulirana zakonima o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom (i državni i entitetski, s obzirom na to da ti zakoni na isti način reguliraju predmetnu materiju), Ustavni sud smatra da ti zakoni imaju karakter *lex specialis* zakona u svezu s pitanjem raspolaganja državnom imovinom koja je kao takva definirana tim zakonom sve dok se pitanje statusa i upravljanja tom imovinom ne riješi na državnoj razini ili dok Visoki predstavnik ne odluči drugačije.

34. U prilog tome govori i tekst odredbe članka 364. stavak 1. Zakona o stvarnim pravima kojim je propisano: "Promet i raspolaganje nekretninama u vlasništvu Federacije, kantona i jedinica lokalne samouprave u prijelaznom periodu vrši se na način i pod uvjetima određenim ovim zakonom, Zakonom o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom Federacije Bosne i Hercegovine [...] iz čega proizlazi da taj zakon, dakle, ima u vidu i ograničenja koja su uspostavljena zakonom koji je proglasio Visoki predstavnik. Također, u prilog tome govori i činjenica da je i odredbom članka 338. stavak 1. Zakona o stvarnim pravima propisano da, ako posebnim zakonom nije određeno drugačije pravo upravljanja ili korištenja ili raspolaganja kao temeljna prava na stvarima u društvenom, odnosno državnom vlasništvu koje do stupanja na snagu ovog Zakona nije postalo vlasništvo druge osobe, danom stupanja na snagu ovog Zakona pretvaraju se u pravo vlasništva njihovog dosadašnjeg nositelja, odnosno njegovog pravnog sljednika, ako te stvari mogu biti

predmet prava vlasništva. Također, u prilog tome govori i odredba članka 359. stavak 1. Zakona o stvarnim pravima kojom je propisano: "Na stjecanje, promjenu, pravne učinke i prestanak stvarnih prava od dana stupanja na snagu ovoga zakona primjenjuju se odredbe ovoga zakona, ako posebnim zakonom nije drukčije određeno." Ovaj posebni zakon u smislu citiranih odredbi Zakona o stvarnim pravima je nesumnjivo i Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom (kako državni tako i entitetski, u konkretnom slučaju zakon FBiH), s obzirom na to da taj zakon privremeno zabranjuje i neizravni prijenos prava vlasništva.

35. Dakle, imajući u vidu da je Kantonalni sud proizvoljno zaključio da Zakon o stvarnim pravima kao *lex posterior* derogira odredbe Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja, Ustavni sud zapaža da taj sud nije suštinski razmotrio apelantičine navode da je prvostupajnsko rješenje doneseno suprotno odredbama Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom BiH. Zbog toga je i proizvoljno zaključio da je prvostupajnski sud pravilno ocijenio da je Općina Bihać najvjerovatniji vlasnik predmetne nekretnine u smislu odredaba članka 69. stavak 1. točka 2. Zakona o zemljišnim knjigama, na temelju kojih je i upisana kao vlasnik predmetne nekretnine. Naime, s obzirom na to da je Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja *lex specialis* zakon u svezu s pitanjem raspolaganja državnom imovinom, koja je kao takva definirana tim zakonom, sve dok se pitanje statusa i upravljanja tom imovinom ne riješi na državnoj razini ili dok Visoki predstavnik ne odluči drugačije, ovaj Zakon je u svezu s tim pitanjem dakle *lex specialis* i u odnosu na Zakon o zemljišnim knjigama. Pri tome, imajući u vidu da je u konkretnom slučaju pobijanom odlukom izvršeno brisanje "državnog vlasništva" i došlo do neizravnog prijenosa prava vlasništva na predmetnoj nekretnini, a koja je u zemljišnoknjižnom ulošku ranije bila upisana kao "općenarodna imovina", a pobijanom odlukom upisana s pravom vlasništva u korist Općine Bihać s dijelom 1/1, Ustavni sud smatra da je u tim odlukama nesporno i nedvosmisleno moralo biti razmotreno pitanje radi li se u konkretnom slučaju o državnoj imovini u smislu odredbi Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja koja je obuhvaćena zabranom raspolaganja, a što nije učinjeno u konkretnom slučaju. S obzirom na to da pitanje utvrđivanja ove činjenice nije u nadležnosti Ustavnog suda, a imajući u vidu da redovni sud nije razmotrio to krucijalno pitanje, već da je proizvoljno zaključio da je Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja derogiran donošenjem Zakona o stvarnim pravima, redovni sud je na taj način proizvoljno primijenio materijalno pravo na apelantičinu štetu.

36. Shodno navedenom, Ustavni sud zaključuje da je pobijana odluka suštinskim nerazmatranjem apelantičinih navoda da je prvostupajnska odluka donesena suprotno odredbama Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja i proizvoljnim zaključivanjem da Zakon o stvarnim pravima kao *lex posterior* derogira odredbe Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja dovela do proizvoljne primjene materijalnog prava, a što je imalo za posljedicu donošenje proizvoljne odluke kojom je prekršeno apelantičino pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine.

Pravo na imovinu

37. S obzirom na zaključak o povredi prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud smatra da nema potrebe posebno razmatrati i apelantičine navode o povredi prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine.

VIII. Zaključak

38. Ustavni sud je zaključio da postoji kršenje ustavnog prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine jer redovni sud nije razmotrio važno pitanje radi li se

u konkretnom slučaju o državnoj imovini u smislu Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja i arbitrarno je primijenio materijalno pravo smatrajući da Zakon o stvarnim pravima kao *lex posterior* derogira Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja.

39. Na temelju članka 59. st. (1) i (2) i članka 62. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

40. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Zlatko M. Knežević, v. r.

САДРЖАЈ

САВЈЕТ МИНИСТАРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

- 97 Одлука о измјенама Одлуке о условима, критеријима и начину кориштења годишњег одмора за запосленике и друге буџетске кориснике у институцијама Босне и Херцеговине (српски језик) 1
- Одлука о измјенама Одлуке о условима, критеријима и начину кориштења годишњег одмора за запосленике и друге буџетске кориснике у институцијама Босне и Херцеговине (bosanski jezik) 1
- Одлука о измјенама Одлуке о увјетима, критеријима и начину кориштења годишњег одмора за запосленике и друге прораčунске кориснике у институцијама Босне и Херцеговине (hrvatski jezik)

КОНКУРЕНЦИЈСКИ САВЈЕТ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

- 98 Закључак број УП-02-26-1-022-14/19 (српски језик) 2
- Закључак број УП-02-26-1-022-14/19 (bosanski jezik) 5
- Закључак број УП-02-26-1-022-14/19 (hrvatski jezik) 8

АГЕНЦИЈА ЗА ДРЖАВНУ СЛУЖБУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

- 99 Правилник о измјени и допунама Правилника о поступцима оглашавања, избора кандидата, премјештаја и постављења државних службеника у случају преноса или преузимања надлежности од стране институција Босне и Херцеговине (српски језик) 10

Правилник о измјени и допунама Правилника о поступцима оглашавања, избора кандидата, премјештаја и постављења државних службеника у случају пријеноса или преузимања надлежности од стране институција Босне и Херцеговине (bosanski jezik) 11

Правилник о измјени и допунама Правилника о поступцима оглашавања, избора кандидата, премјештаја и постављења државних службеника у случају пријеноса или преузимања надлежности од стране институција Босне и Херцеговине (hrvatski jezik) 11

ИНСТИТУТ ЗА ИНТЕЛЕКТУАЛНУ СВОЈИНУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

- 2 100 Правилник о измјенама и допуни Правилника о стручном испиту за представнике за заштиту индустријске својине (српски језик) 12
- 2 Правилник о измјенама и допуни Правилника о стручном испиту за представнике за заштиту индустријског власништва (bosanski jezik) 12
- 5 Правилник о измјенама и допуни Правилника о стручном испиту за заступнике за заштиту индустријског власништва (hrvatski jezik) 13

УСТАВНИ СУД БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

- 101 Одлука број АП 203/18 (српски језик) 13
- Одлука број АП 203/18 (bosanski jezik) 24
- Одлука број АП 203/18 (hrvatski jezik) 34
- 102 Одлука број АП 1080/18 (српски језик) 43
- Одлука број АП 1080/18 (bosanski jezik) 52
- Одлука број АП 1080/18 (hrvatski jezik) 60

MATO TADIĆ

**UPRAVNO I RADNO
PRAVO PREMA PROGRAMU
PRAVOSUDNOG ISPITA**

ČETVRTO IZMIJENJENO I DOPUNJENO IZDANJE

Sarajevo, 2020.

MATO TADIĆ

PRIVREDNO PRAVO

PREMA PROGRAMU
PRAVOSUDNOG ISPITA

(četvrto dopunjeno i izmijenjeno izdanje)

Sarajevo, 2020.

TIN MATIĆ

GLOBALNA UNIFIKACIJA PRAVA ELEKTRONIČKE TRGOVINE

KONVENCIJA UN-a
O ELEKTRONIČKOJ
KOMUNIKACIJI

JP NIO Službeni list BiH
Dž. Bijedića 39, Sarajevo
Bosna i Hercegovina
tel/fax: ++387 33 722 079
722 054
722 041
e-mail: slist@slist.ba
www.sluzbenilist.ba

Издавач: Овлаштена служба Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, Трг БиХ 1, Сарајево - За издавача: секретарка Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине Гордана Живковић - Припрема и дистрибуција: ЈП НИО Службени лист БиХ Сарајево, Цемала Биједића 39/III - Директор: Драган Прушина - Телефони: Централна: 722-030 - Директор: 722-061 - Претплата: 722-054, факс: 722-071 - Огласни одјел: 722-049, 722-050, факс: 722-074 - Служба за правне и опште послове: 722-051 - Рачуноводство: 722-044, 722-046 - Комерцијала: 722-042 - Претплата се утврђује полугодишње, а уплата се врши УНАПРИЈЕД у корист рачуна: UNICREDIT BANK д.д. 338-320-22000052-11, ВАКУФСКА БАНКА д.д. Сарајево 160-200-00005746-51, НУРО-ALPE-ADRIA-BANK А.Д. Бања Лука, филијала Брчко 552-000-00000017-12, RAIFFEISEN BANK д.д. БиХ Сарајево 161-000- 00071700-57 - Штампач: "Унионинвестпластика" д. д. Сарајево - За штампарииу: Јасмин Муминовић - Рекламације за непримљене бројеве примају се 20 дана од изласка гласила. "Службени гласник БиХ" је уписан у евиденцију јавних гласила под редним бројем 731. Упис у судски регистар код Кантоналног суда у Сарајеву, број УФ/1 - 2168/97 од 10.07.1997. године. - Идентификацијски број 4200226120002. - Порезни број 01071019. - ПДВ број 200226120002. Молимо претплатнике да обавезно доставе свој ПДВ број ради издавања пореске фактуре. Претплата за I полугодиште 2020. за "Службени гласник БиХ" и "Међународне уговоре" 120,00 КМ, "Службене новине Федерације БиХ" 110,00 КМ.

Web издање: <http://www.sluzbenilist.ba> - годишња претплата 240,00 КМ